

BOŞNAK HALK ŞARKILARINDA TÜRKİZM ETKİSİ

İkram KAÇAR

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

Erzurum-2025

Her hakkı saklıdır.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BOŞNAK HALK ŞARKILARINDA TÜRKİZM ETKİSİ

İkram KAÇAR

Danışman: Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Erzurum-2025

Her hakkı saklıdır.

YÜKSEK LİSANS TEZİ TEZ ONAY SAYFASI

İkram KAÇAR tarafından hazırlanan “Boşnak Halk Şarkılarında Türkizm Etkisi” adlı bu çalışma 23.06.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda ☒ **oybirliği**/☐ **oyçokluğu** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Halk Bilimi Bilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Prof.Dr. Murat KACIROĞLU Erzurum Teknik Üniversitesi	İmza
Danışman	Prof.Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ Erzurum Teknik Üniversitesi	İmza
Jüri Üyesi	Prof.Dr. Abdulkadir KIRBAŞ Atatürk Üniversitesi	İmza

İkram KAÇAR tarafından hazırlanan “Boşnak Halk Şarkılarında TürkizmEtkisi” başlıklı yüksek lisans tezi kabul edilmiştir. 23.06.2025

Prof. Dr. Serap BEDİR KARA

Enstitü Müdürü

* Bu tez çalışması tarafından nolu proje ile desteklenmiştir.

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullandığım her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sorumluluğu ve tezin erişim sürecine ilişkin aşağıdaki beyanımı kabul ediyorum. 18.06.2025

İmza

İkram KAÇAR

Öğrenci

- ☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması/patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih girmek için tıklayınız tarih ve Karar No sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.
- ☐ Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih girmek için tıklayınız tarih ve Karar No sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.
- ☐ Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih girmek için tıklayınız tarih ve Karar No sayılı kararı ile teze erişim süresi ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
GİRİŞ.....	1
ÇALIŞMANIN KONUSU	4
ÇALIŞMANIN AMACI	5
ÇALIŞMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI.....	6
ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ.....	6
LİTARATÜR ÖZETİ.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

BOSNA-HERSEK'E GENEL BAKIŞ

1.BOSNA TARİHİ.....	10
1.1.ERKEN DÖNEM BOSNA	10
1.2.BOSNA BANLIĞI	10
1.3.BOSNA KRALLIĞI	11
1.4.OSMANLI DÖNEMİ.....	12
1.5.AVUSTURYA-MACARİSTAN DÖNEMİ.....	14
1.6.YUGOSLAVYA DÖNEMİ	15
1.7.İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE SONRASI.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

BOSNA-HERSEK'TE TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜ

2. 1.BOSNA HERSEK'TE TÜRK-İSLAM MEDENİYETİ	19
2.2.TÜRKİZM-SEVDALİNKÂ	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞNAK HALK ŞARKILARINDA TÜRKİZM

3.1.VEZİROVİÇ AHMED BEY EVLENİYOR.....	30
3.2.BEGOVU SENJU CULIÇ-BAJRAKTAR SENY'DE.....	30
3.3.BLAZEVIÇ ÖMER VE BUDIMSKI VEZİR	38

3.4.OSMAN ÇUSTOVIÇ.....	39
3.5.MEHO BOSNIÇ (NOVLYANİN).....	41
3.6.GAZİ HÜSREV BEY DÜĞÜN ALAYINI İSTANBUL'A GÖTÜRÜYOR.....	43
3.7.CERZELEZ ALİYA VE VUK YAYÇANIN	50
3.8.BOSNA-HERSEK'Lİ ÇUPRİLİÇ VEZİRİN TRAVNİK'E GİDİŞİ.....	54
3.9.MORİNE'DE DÜĞÜN MEZARLIĞI	60
3.10.CERZELEZ ALİYA	61
3.11.SİGET SAVAŞI.....	64
3.12.KÜÇÜK ÖMER AĞANIN EVLENMESİ	66
SONUÇ	69
KAYNAKÇA	73
EKLER	77

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BOŞNAK HALK ŞARKILARINDA TÜRKİZM ETKİSİ
İkram KAÇAR
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ
2025, 214 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ (Danışman)
Prof. Dr. Murat KACIROĞLU (Üye)
Prof. Dr. Abdülkadir KIRBAŞ (Üye)

Boşnak halk şarkıları, Türk-İslam kültürünün Bosna-Hersek'teki etkilerini yansıtan önemli bir kültürel mirastır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Bosna'ya hâkimiyet kurmasıyla birlikte, Boşnak halkı, İslamiyet'i kabul etmiş ve bu süreç, halk müziğinde derin izler bırakmıştır. Boşnak halk şarkılarında, özellikle sevdalinka türü, aşk, özlem, acı gibi evrensel temaları işlerken, aynı zamanda İslamî değerler, tasavvufî öğretiler ve Osmanlı kültürü ile şekillenen derin bir manevi içerik taşır. Sevdalinka gibi şarkılar, Boşnak halkının ruhsal dünyasını ve sosyal yapısını yansıtan eserlerdir. İslam'a geçişle birlikte şekillenen yeni kimlik, bu şarkılarda belirgin şekilde hissedilir. Şarkılarda yer alan tasavvufî temalar, Peygamber sevgisi, Allah'a yöneliş gibi öğeler, halkın dini kimliğini müziğe yansıtır. Özellikle Mevlid-i Şerif gibi dini metinlerin halk şarkılarına dönüşmesi, Türk-İslam kültürünün bölgedeki etkisini açıkça ortaya koyar.

Boşnak halk şarkıları, sosyal yapıyı, toplumsal değerleri ve aile ilişkilerini de işler. Osmanlı döneminin feodal yapısı, halk müziği aracılığıyla toplumsal katmanları ve sınıflar arasındaki ilişkileri yansıtır. Bu şarkılar, sadece bireysel duyguları değil, aynı zamanda halkın kültürel kimlik arayışını, toplumsal aidiyet duygusunu da ifade eder. Bu yaklaşımlar eşliğinde çalışmamızda Boşnak halk şarkıları, içerdiği Türkizm kökenli kelimeler üzerinden dikkatlere sunulacak, bu etkinin iki toplum arasında ortaya çıkan kültürel ve inaçsal payda açısından verdiği mesajlar irdelenmiştir. Boşnak halk şarkılarında Türkizm etkisi yüksek dercede görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bosna-Hersek, Halk Şarkıları, Türkizm, Kültür, Etkileşim

ABSTRACT

MS. Thesis

THE INFLUENCE OF TURKISH OF TURKISH-ISLAMIC CULTURE IN BOSNIAN FOLK SONGS

İkram KAÇAR

Advisor: Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

2025, 214 pages

Jury: Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ (Consultant)

Prof.Dr. Murat KACIROĞLU (Member)

Prof.Dr. Abdulkadir KIRBAŞ (Member)

Bosnian folk songs represent an important cultural heritage that deeply reflects the influence of Turkish-Islamic culture in Bosnia and Herzegovina. Following the establishment of Ottoman rule in Bosnia, the Bosnian people embraced Islam, and this process left profound traces in their folk music. Particularly, the sevdalinka genre, which deals with universal themes such as love, longing, and sorrow, also carries deep spiritual content shaped by Islamic values, Sufi teachings, and Ottoman culture. Songs like sevdalinka are significant works that reflect the spiritual world, social structure, and inner conflicts of the Bosnian people. The new identity shaped by the conversion to Islam is distinctly felt in these songs. The Sufi themes, love for the Prophet, and devotion to God present in the songs reflect the religious identity of the people and are deeply embedded in their cultural identity. Particularly, the transformation of religious texts like the Mevlid-i Şerif into folk songs clearly reveals the influence of Turkish-Islamic culture in the region.

Bosnian folk songs also address social structure, societal values, and family relationships. The feudal system of the Ottoman period is reflected in folk music, illustrating the relationships between social strata and classes. These songs express not only individual emotions but also the cultural identity search and sense of belonging of the people. In this study, Bosnian folk songs will be examined through the lens of Turkish loanwords, and the messages conveyed through the cultural and religious common ground between the two societies will be analyzed the influence of Turkism is highly visible in bosnian folk songs.

Keywords: Bosnia and Herzegovina, Folk Songs, Turkish Loanwords, Culture, Interactio

ÖN SÖZ

Balkanlar, tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış, stratejik ve kültürel açıdan son derece önemli bir coğrafya olmuştur. Bu bölge içerisinde yer alan Bosna-Hersek, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeye hâkimiyet kurmasıyla birlikte Türk-İslam kültürünün önemli bir taşıyıcısı ve yansıtıcısı hâline gelmiştir. Osmanlı idaresi süresince inşa edilen dini, sosyal ve sivil mimari yapılar ile birlikte bölge halkının yaşam biçiminde meydana gelen dönüşümler, Bosna-Hersek'in İslamlaşma sürecini ve Türk-İslam medeniyetinin buradaki etkilerini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Bosna-Hersek, günümüzde de sahip olduğu tarihî miras, kültürel unsurlar ve sosyal yapı aracılığıyla Türk-İslam kültürünün Balkanlardaki en güçlü temsilcilerinden biri olma niteliğini sürdürmektedir. Bu bağlamda, Bosna-Hersek'in Türk-İslam kültürü açısından taşıdığı tarihsel ve kültürel önem, yalnızca geçmişin bir yansıması olarak değil, aynı zamanda günümüz çok kültürlü toplum yapısının anlaşılmasına katkı sağlayan dinamik bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışma, Bosna-Hersek'in Türk-İslam kültürüyle olan tarihsel ilişkilerini, kültürel mirasını ve bu mirasın günümüzdeki yansımalarını Boşnak Halk Şarkıları içerisinde ter edinen Türkizm kökenli kelimeler aracılığı ile akademik bir bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır. Söz konusu bağlamın daha iyi anlaşılması hem tarihî hafızanın korunması hem de kültürel sürekliliğin sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir.

Bosna-Hersek'te Türk –İslam kültürünün derin tesiri muhtelif çalışmalarda değişik açılardan ele alınmıştır ki Bosna-Hersek'in tarihsel ve kültürel kimliğinde önemli unsurlardan biri de çalışma konumuzu oluşturan “Boşnak Halk Şarkıları” dır ki çalışmamızda Kosta Hormann'ın “Narodne Pjesme Muslimana U Bosni I Hercegovini” adlı eserinde yer edinen halk şarkıları değerlendirilmiş, bu çalışmada yer alan on iki halk şarkısı Türkizm açısından incelenmiştir.

Çalışmamız girişi takiben 3 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın 1. bölümünde Bosna Hersek'e Genel Bakış 2. bölümünde Bosna-Hersek 'te Türk İslam kültürüne yer verilirken 3. bölümde Boşnak halk şarkılarında Türkizm ele alınmıştır. Çalışma, sonuç kısmını takiben çalışmamıza kaynak oluşturan halk şarkılarının metinlerini içeren ekler ile tamamlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında öncelikle danışman Hocam Prof.Dr. Yusuf Ziya Sümbüllü'ye, çalışmam sürecinde desteklerini esirgemeyen aileme, içtenlikle teşekkür ediyorum,

Çalışmamızın Türk-Boşnak kadim dostluğu ve gönöl birlikteliği adına gerçekleştirilecek muhtelif çalışmaya katkı sunmasını temenni ediyoruz.

İkram KAÇAR

2025

GİRİŞ

Bosna-Hersek, Balkanlar'ın kalbinde yer alan, tarih boyunca çeşitli kültürlerin ve medeniyetlerin etkisi altında kalan önemli bir coğrafyadır. Ancak bu etkiler içerisinde, özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde yayılan Türk-İslam kültürü, Bosna-Hersek'in kimliğinde kalıcı ve derin izler bırakmıştır. Yaklaşık 400 yıl süren Osmanlı hâkimiyeti boyunca bölgenin dini yapısından mimarisine, sosyal hayatından eğitim sistemine kadar birçok alan Türk-İslam kültürüyle şekillenmiştir.

1463 yılında Osmanlıların Bosna'yı fethetmesiyle birlikte bölge, siyasi olduğu kadar kültürel ve dini olarak da yeni bir döneme girmiştir. Osmanlı idaresi altında Bosna-Hersek, imparatorluğun batıya açılan önemli bir kapısı olmuş, aynı zamanda İslamiyet'in Avrupa'daki en kuzey noktalarından biri hâline gelmiştir. Bu süreçte Boşnak halkın büyük bir kısmı İslamiyet'i kabul etmiş, böylece bölgedeki etnik ve dini yapı önemli ölçüde değişmiştir.

Osmanlı'nın gelişiyle birlikte Bosna'da camiler, tekkeler, medreseler, türbeler ve zaviyeler inşa edilmiştir. Bu yapılar, yalnızca ibadet mekânları değil, aynı zamanda sosyal dayanışmanın ve eğitimin merkezleri hâline gelmiştir. Gazi Hüsrev Bey gibi önemli Osmanlı yöneticileri tarafından yaptırılan dini ve eğitim kurumları hem mimari açıdan hem de işlevsellik bakımından Bosna'da Türk-İslam kültürünün canlı örnekleridir. Gazi Hüsrev Bey Camii ve medresesi bu anlamda en dikkat çeken yapılar arasındadır.

Bosna-Hersek'te bugün hâlâ ayakta duran birçok Osmanlı eseri, Türk-İslam mimarisinin bölgede ne derece köklü bir iz bıraktığını göstermektedir. Özellikle cami, köprü, hamam ve han gibi yapılar, Osmanlı şehir planlamasının Bosna'daki izdüşümüdür. Mostar Köprüsü, Osmanlı mimarlığının zarif ve işlevsel anlayışını yansıtan simgesel bir yapı olarak dikkat çeker. Köprüler, sadece fiziki değil, aynı zamanda kültürel bağları da simgeler hâline gelmiştir.

Osmanlı yönetimi boyunca Bosna'da medreseler aracılığıyla İslamî ilimler öğretilmiş, Arapça ve Osmanlıca eğitim verilmiştir. Bunun yanında halk arasında sözlü kültür, edebi gelenekler ve dini müzik (ilahiler, mevlitler) Türk-İslam etkisiyle şekillenmiştir. Günümüzde Bosna-Hersek üniversitelerinde Türk dili ve tarihi bölümleri bulunmakta, ayrıca Türkiye ile kültürel değişim programları sürdürülmektedir.

Bugün Bosna-Hersek'te, Osmanlı döneminden kalma eserlerin restore edilmesiyle bu miras yeniden canlandırılmaktadır. Türkiye'nin TİKA aracılığıyla yürüttüğü çalışmalar

kapsamında birçok cami, türbe ve tarihi yapı aslına uygun şekilde onarılmıştır. Ayrıca Türk dizileri, müzikleri ve edebi eserleri de Bosna’da ilgi görmekte, modern kültürel etkileşim devam etmektedir.

Bosna-Hersek, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk-İslam kültürünün etkisiyle şekillenmiş, bu kültürel mirası günümüze kadar taşımayı başarmış nadir coğrafyalardan biridir. Dinî yapılar, mimari eserler, sosyal gelenekler ve halkın yaşam tarzı bu etkinin en belirgin göstergelerindendir. Türk-İslam kültürü, Bosna-Hersek’in tarihsel ve kültürel kimliğinde önemli bir yer tutmakta ve bu bağ, günümüzde de çeşitli yollarla canlı tutulmaktadır.

Bosna-Hersek, Osmanlı İmparatorluğu’nun Balkanlar’daki en uzun süre hâkimiyet kurduğu bölgelerden biri olarak, Türk-İslam kültürünün izlerini derinlemesine taşıyan bir coğrafya olmuştur. Osmanlı’nın Bosna’ya gelişinden sonra, Boşnak halkının yaşam biçimi, dini inançları ve kültürel yapıları önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümün en belirgin yansımalarından biri de, Boşnak halkının müzik kültüründe ve halk şarkılarında ortaya çıkmıştır. Boşnak halk şarkıları, sadece birer melodik eserler değil, aynı zamanda tarihî, toplumsal ve kültürel süreçlerin, dinî inançların ve millî kimlik arayışlarının ifade bulduğu önemli kültürel miraslardır.

Türk-İslam kültürünün Boşnak halk şarkıları üzerindeki etkisi hem Osmanlı döneminin derin izlerini hem de Boşnakların İslam’ı kabul etmelerinin ardından şekillenen yeni kimliklerinin bir yansımasıdır. Bu şarkılar, Boşnak halkının tarihsel süreçteki toplumsal ve dini dönüşümlerini, günlük yaşamını, inançlarını ve değerlerini kuşaktan kuşağa aktaran bir araç olarak işlev görmüştür. Boşnak halk müziği, özellikle sevdalinka olarak bilinen geleneksel türüyle, bu kültürel mirası en iyi şekilde temsil etmektedir. Sevdalinka, aşk, özlem, acı, mutluluk ve hatta toplumsal değişim gibi evrensel temalarla birlikte, aynı zamanda Türk-İslam kültürünün etkilerini de içeren bir müzik türüdür. Bu yönüyle, Boşnak halk şarkıları sadece birer melodi değil, bir kültürel belleğin taşıyıcısıdır.

Boşnak halk şarkıları, sadece birer müzik eseri olmanın ötesinde, tarihsel, kültürel ve dini birer belgedir. Türk-İslam kültürünün Bosna-Hersek’teki etkileri, bu şarkılarda açıkça görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu’nun Bosna’daki izleri, halk müziği aracılığıyla günümüze kadar taşınmış ve Boşnak halkının kimlik arayışında önemli bir yer edinmiştir. Sevdalinka gibi halk şarkıları, Türk-İslam kültürünün toplumsal ve dini boyutlarının Boşnak halkının kültürel belleğinde nasıl şekillendiğini ve süreklilik kazandığını gözler önüne serer.

Bu müzik türü, yalnızca geçmişin bir yansıması değil, aynı zamanda bugün Boşnak halkının kimliğini ve kültürünü anlamamıza katkı sağlayan önemli bir kültürel mirastır ki çalışmamız ana hatları ile bahsi geçen halk şarkılarında yer edinen Türkizm kelimelerinden hareketle Türk-İslam kültürünün Bosna-Hersek kültür dokusu üzerindeki etkisi üzerine şekillenmiştir.

ÇALIŞMANIN KONUSU

Çalışmamızın konusu, Kosta Hormann'ın “Narodne Pjesme Muslimana U Bosni I Hercegovini” adlı eserinde yer alan 39 Boşnak halk şarkısı içerisinden içerdiği Türkizm kökenli kelime zenginliği bakımından tercih edilen “Ženidba Ahmet-Bega Vezirovića, Đulić, Bajraktar Mustaj-Begov U Senju, Blažević Omer Ā Budimski Vezir, Osman Čustović, Meho Bosnić, Gazi Husrev Beg Vodi Svatove U Stambol, Đerzelez Alija Ā Vuk Jajčanin, Dolazak Bosanskog Vezira Čuprilića U Travnik, Svatovsko Groblje Na Morinama, Đerzelez Alija, Boj Na Sigetu, Junaštvo Ā Ženidba Dizdarevića Mehe” adlarını taşıyan 12 şarkıda Türkçe, Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin tespit ve tahlil edilmesine dönüktür.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı, Bosna-Hersek'te yüzyıllar boyunca süregelen Türk-İslam kültürel etkisinin Boşnak halk şarkılarındaki dilsel izleri metinler üzerinden incelemektir. Bosna-Hersek'te, özellikle Osmanlı hâkimiyeti döneminde şekillenen sosyo-kültürel yapı, sadece mimari ve dini yaşantı ile sınırlı kalmayıp, Boşnakça diline de kalıcı etkilerde bulunmuştur. Bu bağlamda halk şarkıları, halkın gündelik yaşamını, duygularını ve toplumsal değerlerini yansıtan önemli bir kültürel bellek unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Boşnak halk şarkılarında yer alan Türkçe kökenli kelimelerin incelenmesi, hem dilsel bir etkileşimin boyutlarını ortaya koymakta hem de kültürel aktarımın doğal bir sonucu olan sözlü gelenekler aracılığıyla, Türk-İslam etkisinin halk hafızasında nasıl yer ettiğini göstermektedir. Bu kelimeler aracılığıyla geçmişteki sosyal ilişkiler, inanç sistemleri, gündelik yaşam pratikleri ve kültürel semboller yeniden anlam kazanmakta; kültürel etkileşim sadece tarihsel bir olgu değil, aynı zamanda yaşayan bir miras olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma, Türkçe kelimelerin halk şarkılarında kullanım bağlamlarını çözümleyerek, dilin kültür taşıyıcılığı rolünü vurgulamayı; aynı zamanda Boşnak halkının kültürel kimliğinin oluşumunda Türk-İslam kültürünün nasıl bir rol oynadığını daha derinlemesine anlamayı hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, dil, kültür ve kimlik arasındaki karşılıklı ilişkiyi merkeze alarak, Bosna-Hersek ile Türkiye arasındaki tarihsel ve kültürel bağların bilimsel zeminde yeniden yorumlanmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

ÇALIŞMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışmanın kapsamı Kosta Hormann'ın “Narodne Pjesme Muslimana U Bosni I Hercegovini” adlı eserinde yer alan 39 Boşnak halk şarkısını kapsamaktadır. Çalışmamız ilgili eserde yer alan toplam 39 halk şarkısı içerisinde içerdiği veri bakımından zenginlik arz eden “Ženidba Ahmet-Bega Vezirovića, Đulić, Bajraktar Mustaj-Begov U Senju ,Blažević Omer I Budimski Vezir, Osman Čustović, Meho Bosnić, Gazi Husrev Beg Vodi Svatove U Stambol, Đerzelez Alija I Vuk Jajčanin, Dolazak Bosanskog Vezira Čuprilića U Travnik, Svatovsko Groblje Na Morinama, Đerzelez Alija, Boj Na Sigetu, Junaštvo I Ženidba Dizdarevića Mehe” adlarını taşıyan 12 metin ile sınırlandırılmıştır.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, öncelikli olarak ilgili alanda literatür taramasına dönük bir tarama yapmak suretiyle şekillendirilmiştir. Gerçekleştirilen literatür taramasını takiben Bosna Hersek'te Türkizm etkisinin ağırlıklı olarak hissedildiği edebi metinlere daha yakından bakma adına Kosta Hormann'ın “Narodne Pjesme Muslimana U Bosni I Hercegovini” adlı eseri ele alınmış, ilgili eserde yer edinen 12 şarkı Arapça, Farsça ve Türkçe kelimeler üzerinden süzölmüş ve bu kelimelerin günümüz Türkiye Türkçesi karşılıklarına yer verilmiştir. Tespiti gerçekleştirilen kelimeler etimolojik olarak sınıflandırılmış ve bu etkinin kültürel açıdan değeri mukayeseli olarak sonuç kısmında ifade edilmiştir.

LİTARATÜR ÖZETİ

Boşnak dil ve kültürü içerisinde karşılık bulan Türkizm kökenli kelimeleri doğrudan veya dolaylı olarak ele alan veya Boşnak kültür ve dili üzerinde konumuzla ilişkilendirilebilecek mahiyette veri içeren makale, kitap ve gazete yazılarından oluşan kısa bir literatür özeti vermek istiyoruz.

Kerima Filan tarafından kaleme alınan bu makale, Boşnakçadaki Türkçe kökenli kelimeleri incelemektedir. Makale, dilsel etkileşimlerin tarihsel süreçlerini ve bu kelimelerin dil yapısındaki yerini ele almaktadır. Filan, Türkçenin Boşnakçadaki etkisini, dilsel entegrasyon ve kültürel etkileşim bağlamında değerlendirmektedir (Filan, 2002, s. 28-39).

Bu çalışma, Boşnak yazı dilinin sadeleştirilmesi sürecinde Türkiye ile paralel olarak yapılan reform çalışmalarını incelemektedir. Özellikle, Boşnak dilinde Arapça, Farsça ve Türkçe kökenli kelimelerin kullanımının azaltılması gerektiği ifade edilse de, bu kelimelerin eserlerde yoğun olarak kullanıldığına dikkat çekilmektedir. Bu durum, dilin sadeleştirilmesi sürecindeki zorlukları ve kültürel etkileşimin devamını göstermektedir (Aksoy,2018).

Bu makale, Türkçe ve Boşnakça arasındaki dilsel etkileşimi incelemektedir. Boşnakların, özellikle günlük konuşmalarında Türkçe kökenli kelimeleri kullanmalarının, toplumsal kimliklerinin bir yansıması olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, Boşnakların çocuklarına Türkçe kökenli isimler vermelerinin, kültürel kimliklerini koruma amacını taşıdığı vurgulanmaktadır (<https://bosnakhaber.com/toplumsal-kimligin-devamliligina-dilin-etkisi-ve-bosnaklarin-turkce-tercihi>).

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yayımlanan bu yüksek lisans tezi, Boşnakçadaki Türkçe kökenli kelimelerdeki anlam değişimlerini incelemektedir. Araştırma, 8742 kelime üzerinden yapılan analizlerle, Türkçeden Boşnakçaya geçmiş kelimelerin anlam farklılıklarını ve bu kelimelerin nasıl evrildiğini ortaya koymaktadır. Çalışma, anlam değişimlerini tablo halinde sunarak, dilsel evrim sürecini detaylı bir şekilde göstermektedir (Gürsel, 2018).

Fatih İyiyol tarafından doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Boşnak halk kültüründe Türk tekke-tasavvuf geleneğinin izlerini araştırmaktadır. Bu gelenek, Boşnakların dini ve kültürel yaşamlarında önemli bir yer tutmakta olup, dilsel etkileşimlerle de kendini göstermektedir (İyiyol, 2010).

Bu makale, Türk dilinin Boşnakça ile ilişkilerini ve Abdullah Skaljiç'in bu konudaki çalışmalarını incelemektedir. Skaljiç, Boşnak dilindeki Türkçe kökenli kelimeleri derleyerek, dilsel etkileşimin kapsamını ortaya koymuştur (<https://www.bosnahersek.ba/turk-dilinin-bosnakca-ile-iliskileri-ve-abdulah-skaljic>).

Bu çalışmada, Boşnak kültür ve edebiyatında Türkizm etkisi tarihsel, kültürel ve dilsel boyutlarıyla incelenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Bosna-Hersek'i fethetmesiyle başlayan süreçte, Türkçe'nin Boşnak dili üzerindeki etkisi belirginleşmiştir. Makale, bu etkileşimin Boşnak halkının toplumsal kimliğinin şekillenmesindeki rolünü vurgulamaktadır (Sümbüllü, 2016).

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan çalışmada, Boşnakçadaki atasözleri ve deyimlerde Türkçenin izlerini araştırmaktadır. Çalışma, Türkçeden Boşnakçaya geçmiş kelimelerin, atasözleri ve deyimler aracılığıyla halk kültürüne nasıl entegre olduğunu ve bu dilsel öğelerin kültürel kimlik üzerindeki etkilerini incelemektedir (Ahmić, 2016).

Makale, Boşnakça, Hırvatça ve Sırpçadaki Türkçe kökenli kelimelerin, Balkan halk kültürünün oluşumundaki rolünü incelemektedir. Çalışma, bu kelimelerin kültürel kimlik ve toplumsal etkileşim üzerindeki etkilerini tartışmaktadır (Bayraktar, 2012).

Kitap olarak hazırlanan bu çalışma, Sırpça, Hırvatça ve Boşnakçadaki Türkçe kökenli sesteş kelimeleri incelemektedir. Çalışma, bu kelimelerin fonetik benzerliklerini ve anlam farklılıklarını ele alarak, dilsel etkileşimi detaylı bir şekilde sunmaktadır (Polat, 2020)

BİRİNCİ BÖLÜM

BOSNA-HERSEK'E GENEL BAKIŞ

Balkan coğrafyasının merkezi konumunda bulunan Bosna-Hersek hakkında genel malumat vermeden önce “Balkan” kelimesine ilişkin kısa bir açıklama yapmayı uygun görüyoruz. Bilindiği üzere, Balkan, Türkçe bir kelime olup “ağaçlarla kaplı dağ, sık ormanlarla kaplı sıradağ ve kayalık yer” anlamlarında kullanılır. Balkanlık ise ormanlık dağları ve engebeli yüzeyleri ifade etmek için kullanılan birincinin türevi bir kavramdır. 20. yüzyılda bu yöredeki kargaşa ve düzensizliğin etkisiyle Balkanlaşma (Balkanisation) tabiri de birçok dile yerleşmiştir. Balkanlara Osmanlılardan önce gelmiş olan Kıpçaklar, Peçenekler ve diğer Türk boyları Hazar Denizi'nin doğusundaki Balhan (Balkan) adıyla bilinen Türkmen stepini Balkan dağlarına benzeterek bu sözcüğü Balkan Dağları için kullanmışlardır (Darkot, 1993, s. 280).

Balkanlar, günümüzde Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Makedonya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan bölge olarak tarif edilmektedir. Balkan yarımadası, jeopolitik konumu nedeniyle Avrupa'nın Doğu'ya açılan kapısı mesabesinde. Bu özel konumundan dolayı, siyasi ve beşerî coğrafyası ile tarih boyunca çeşitli dünya milletlerinin ilgisini çeken bir bölge olmuştur. Yarımada'nın ilk dikkati çeken coğrafi özelliği dağlık ve engebeli oluşudur. Zor geçit veren dağlar çeşitli bölgeler arasında, bilhassa batıda irtibatı güçleştirerek kültür, dil ve geleneklerin çok farklı biçimde gelişmesine sebep olmuştur (Karpas, 1992).

Balkanlar, Kafkasya gibi, coğrafi konumu sebebiyle çeşitli kavimlerin yaşadığı bir alt kıtadadır. Avrupa'nın güneydoğusundaki bu toprakların kuzeybatısında en eski tarihlerde ıryalılar oturmaktaydı. Arnavutların cediti olan 90 bu kavim, M.Ö. m. yüzyılda, RornaWann hakimiyeti altına girdi. M.S. V. yüzyılda buraları Türk asıllı Hunlar ve Avadar iskân ettiler. Onları, VI. ve VTI. Yüz yıllarda, kuzeyden gelen Slavlar takip etti. Bölgenin doğusuna yerleşen Suplar Bizans etkisiyle Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine girdiler. Bau taraflarını yurt edinen Hırvatlar da, Papa'nın gönderdiği misyonerlerin çalışmaları sonunda Katolik oldular. Ortada bulunan Boşnaklar Hristiyanlığın rafizi mezhebi Bogomilligi benimsediler (Kuran, 2002).

Bosna-Hersek Avrupa'nın güneydoğusunda ve Balkan yarımadasının batı ucunda yer alan bir Avrupa-Balkan ülkesidir. Ülkenin toplam yüzölçümü 51.129 km²'dir. Kuzey, kuzeybatı ve güneyde Hırvatistan (932 km uzunluğunda sınırı var), doğuda Sırbistan (312km uzunluğunda sınırı var) ve güneydoğuda Karadağ (215 km uzunluğunda sınırı var) ile çevrilidir. Güney ucunda Adriyatik denize 20 km uzunluğunda çıkışı var,"ancak limanı yoktur. Bosna-Hersek'in doğal sınırlarını Sava, Una, Drina ve Neretva nehirleri çizmektedir. Kuzeyde Bosna-

Hersek-Hırvatistan sınırını Sava ve Una nehri çizmekte, doğuda Bosna-Hersek-Sırbistan sınırını Drina nehri meydana getirmektedir. Güneyde ise Neretva nehri Hırvatistan'daki Adriyatik Denizi'ne dökülmektedir. Üçgen şeklinde varlığını sürdüren Bosna-Hersek'in büyük bölümü dağlıktır. Doğal yeraltı zenginlikleri sebebiyle Bosna-Hersek ilk çağlardan beri yabancı güçlerin dikkatini çekiyordu. "Çinko, kurşun, manganit, krom, gümüş, maden rezervlerinin de oldukça yüksek seviyede olduğu Bosna-Hersek, sahip olduğu yeraltı zenginliklerinin yanı sıra çok yüksek oranda Hidro-Elektrik gücünü de barındırmaktadır. Bosna-Hersek sahip olduğu coğrafi konum nedeniyle hem Avrupa'da hem Balkanlarda stratejik bir öneme sahiptir ki bu önemi Rusmir Mahmutcehajic şu ifadelerle açıklamaktadır: "Avrupa'nın geleceği Tallinn-Ploce eksenini etrafında, Doğu ve Batı Avrupa kısımlarının birleşmesi hızı ve yöntemi ile tanımlanır. Bu, büyük ölçüde Rusya ve Çin rolü ile Orta Asya bağlantılarıyla bağlıdır. Ama Bosna-Hersek bu eksenin her iki tarafında yer almaktadır. Bu nedenle, onun varlığı önemli ölçüde daha geniş bir çerçevede önemlidir (Poriç, 2012).

1. BOSNA TARİHİ

1.1 ERKEN DÖNEM BOSNA

Orta Çağ'da Batı Balkanlar'da yer alan Bosna hakkında modern bilgiler oldukça yetersizdir. Avarlar ve Slavların 6. Ve 9.Yüzyılları.19.ve19.yüzyıllarda Slav dillerini de beraberinde getiren yağmacı istilalardan sonra, her iki ülke de muhtemelen ancak 9.yüzyılın sonlarında bölgeyi işgaleden Frankların (Bosna)etkisiyle feodal bir sisteme teslim oldu. Böyle bir feodal sistemden önce). Boşnakların Hristiyanlaşması da bu dönemde gerçekleşti. Bosna, coğrafi konumu ve topoğrafyası nedeniyle, muhtemelen Dalmaçya kıyısındaki kent merkezlerinde başlayan bu süreci deneyimleyen son bölgelerden biriydi (Ambaroğlu, 2019).

6. yüzyılda İmparator Justinianus, başkenti Konstantinopolis olmak üzere bölgeyi ve eski Batı Roma İmparatorluğu'nun büyük bölümünü Doğu Roma İmparatorluğu adına yeniden fethetti. Güneydoğu Avrupa'dan göç eden bir halk olan Slavlar, 6. yüzyılda Avrasya'daki Avarlarla ittifak kurmuş ve 6.yüzyıldan7.yüzyılakadaronlarla birlikte yaşamışlardır. Yüzyıllar boyunca Doğu Roma İmparatorluğu'nu istila ettiler ve günümüzün Bosna-Hersek ve çevre bölgelerine yerleştiler (Lamba ve Hisoğlu Koç, 2022).

1.2 BOSNA BANLIĞI

Bosna (Erken Ortaçağ Yönetimi) ve Bosna Banat Frenk ve Bizans kaynakları, bölgede 9. yüzyıldan itibaren yalnızca erken Slav yönetiminden bahseder. Bu bağlamda Bosna'ya dair yaygın kabul gören en eski referans, Bizans imparatoru Constantine Porphyrogenitus'un 10.

yüzyılda yazdığı De Administrando Imperio'dur (Constantine VII Porphyrogenitus, 1840). O zamanlar Bosna, Sırbistan'ın Časlav eyaletinin bir parçasıydı, ancak 960 civarındaki savaşta ölümünden sonra Sırbistan, Bosna'ya ilhak edildi. Ülkenin büyük kısmı geçici olarak Hırvatistan'ın KresimirII eyaletine dâhil edildi. Kısa bir süre sonra, 997'de Bulgar Samuel Bosna'ya yürüdü ve orada bir miktar toprak talep etti, ancak 1018'de Bulgaristan'ı ilhak eden ve Bosna üzerinde hükümdarlık iddiasında bulunan Bizanslılar tarafından mağlup edildi. Bu durum yüzyılın sonlarına doğru Bosna'nın bazı kısımlarının geçici olarak Hırvatistan ve bazı kısımlarının Duklja tarafından ilhak edilmesine kadar devam etti. Bu son Bosna'nın 1101'de ayrılmasının ardından, Bosnalı Van kabilesi kendi kendini yönetmeye çalıştı. Ancak sık sık Macaristan ile Bizans İmparatorluğu arasındaki çatışmalara karışmıştır. Macaristan 1137'de Bosna'nın çoğunu ilhak etti, 1167'de kısa süreliğine Bizans İmparatorluğu'na kaptırdı, ancak 1180'de yeniden fethetti (Semercioğlu, 2017).

Böylece, 1180'den ve Van Klinn'in saltanatından önce, Bosna'nın bazı kısımları kısa süreliğine Sırp veya Hırvat orduları tarafından işgal edilmişti, ancak komşu ülkelerin hiçbiri Boşnakların bağlılığını kazanmamış veya Bosnalılara karşı ciddi bir iddiada bulunmamıştı. Kaydedilen ilk Ban (vali), Macar kralının tebaası Ban Boric'ti. Ancak Macaristan'daki veraset krizinde kaybeden tarafı desteklediği için tahttan çekilmek zorunda kaldı. 1167'de Bizans, Bosna'yı yeniden fethetti ve sonunda vasalı Ban Klin'i (Hükümdarlık dönemi 1180-1204) Ban olarak atadı. Ancak bu vasallaştırma çoğunlukla nominal düzeydeydi ve Bosna, Klin rejimi altında fiilen bağımsız bir devlet haline geldi. Ban Kulin, 30 yıla yakın barış ve istikrar döneminde ülkeyi yönetirken, Dubrovnik ve Venedik ile yaptığı anlaşmalarla ülke ekonomisini güçlendirdi. Onun saltanatı aynı zamanda hem Roma Katolik Kilisesi hem de Doğu Ortodoks Kilisesi tarafından sapkın kabul edilen yerli bir Hristiyan mezhebi olan Bosna Kilisesi ile çatışmanın başlangıcına da işaret ediyordu. Macarların Bosna'nın kontrolünü yeniden ele geçirmek için kilise siyasetini kullanma girişimlerine yanıt olarak Klin, 1203'te yerel kilise liderlerinden oluşan bir konsey düzenledi ve onları sapkınlıktan vazgeçmeye çağırdı. Bununla birlikte, Macarların hırsları Klin'in 1204'teki ölümünden sonra da devam etti ve ancak 1254'teki başarısız işgalden sonra yatıştı; buda Bosna Kilisesi'nde bir bölünmeyi hızlandırdı (Serdar ve Hanar, 2021).

1.3 BOSNA KRALLIĞI

Bosna Krallığı 1377-1463 14. yüzyılın başına kadar Bosna tarihi, güç mücadeleleriyle karakterize edildi. Šubić ailesi ile Šubić ailesinin Kotromani ailesi arasında Çatışma 1322'de Stepan II Kotromanich'in sınır dışı edilmesiyle sona erdi. 1353'te öldüğünde,

Zahmlje'yiveDalmaçya'nınbazıkısımlarınınıyanısıra kuzey ve batıdaki bölgeleri de ilhak etmeyi başarmıştı. Onun yerine, soylular ve aileler arasındaki çatışmalarla ilgili uzun bir mücadelenin ardından 1367'de ülkenin tam kontrolünü ele geçiren yeğeni Tvrtko geçti. Tvrtko yönetti altında Bosna boyut ve güç bakımından büyüdü ve sonunda 1377'de bağımsız bir krallık haline geldi. Ancak 1391'deki ölümünden sonra Bosna uzun bir gerileme dönemi yaşadı (Dursun ve Yemişçi, 2023).

Bu arada, Osmanlı İmparatorluğu Avrupa'yı fethetmeye çoktan başlamıştı ve 15. yüzyılın ilk yarısında Balkanlar için büyük bir tehdit oluşturunuyordu. Onlarca yıl süren siyasi ve sosyal istikrarsızlıktan sonra, direniş aktif ve şiddetli kalırken Bosna nihayet 1463'te resmen düştü. Birkaç yüzyıl boyunca durmuştu. Bosna'nın günümüzde Hersek olarak adlandırılan güney bölgesi 1483'te yenildi ve Macar desteğiyle yeniden inşa edilen Bosna Krallığı 1527'de yenilgiye uğratıldı (İbrisimovic, 2018).

1.4 OSMANLI DÖNEMİ

Osmanlı'nın Bosna'yı fethi, ülke tarihinde yeni bir döneme işaret etti ve bölgenin siyasi ve kültürel manzarasında büyük değişikliklere yol açtı. Bosna'da bulunan yerel krallığın yıkılmasına ve soyluları idam edilmesine rağmen Osmanlı İmparatorluğu, Bosna'yı tarihi adı ve toprak bütünlüğüne izin verilerek Osmanlı İmparatorluğu'nun ayrılmaz bir vilayeti olarak bünyesine katarak Bosna kimliğini korudu. Bu, Balkanların müşteri devletleri arasında benzersiz bir durumdur (Subaşı ve Bengü 2015, s. 40). Osmanlı İmparatorluğu, Bosna'nın bu Sancağında (ve daha sonraki eyalette), yeni toprak mülkiyeti sistemleri, idari birimlerin yeniden düzenlenmesi ve karmaşık kurumlar dâhil olmak üzere bölgenin sosyo-politik idaresine birçok önemli değişiklik getirdi. Sınıf ve sosyal sınırlar boyunca sosyal farklılaşma Dini bağlılık. Dört yüzyıllık Osmanlı yönetiminin Bosna'nın demografik yapısı üzerinde derin bir etkisi oldu; imparatorluk fetihleri, Avrupalı güçlerle sık sık yapılan savaşlar, göçler ve salgın hastalıklar sonucunda defalarca değişen demografik yapıda değişikliğe neden oldu. Yerli Slavca konuşan Müslümanlardan oluşan bir topluluk ortaya çıktı ve sonunda en büyük etno-dinsel grup haline geldi (Aksoy, 2018, s. 252-260). Bununla birlikte, 15. yüzyılda önemli sayıda Sefarad Yahudileri ortaya çıktı. Bu, yüzyılın sonunda İspanya'dan sınır dışı edildikten sonra oldu. Bosna'nın Hristiyan toplumu da büyük değişiklikler yaşadı. Bosnalı Fransiskanlar (ve genel olarak Katolikler) resmi fermanlarla korunuyordu, ancak bu garantiler yerel olarak sıklıkla göz ardı edildi ve sayıları azaldı. Başlangıçta Hersek ve güneydoğu Bosna ile sınırlı olan Bosnalı Ortodoks cemaati, bu dönemde ülke geneline yayıldı (Çevik ve Yıkılmaz Pehlivan, 2018).

Osmanlı İmparatorluğu gelişip Orta Avrupa'ya doğru genişledikçe Bosna, sınır devletlerinin baskılarından kurtuldu ve uzun bir genel refah ve refah dönemi yaşadı. Saraybosna ve Mostar gibi birçok şehir, önemli bölgesel ticari ve kentsel kültür merkezleri olarak kurulmuş ve gelişmiştir. Bu şehirlerde çeşitli padişahlar ve valiler, Mostar ve Gazi Hüsrev Bey Camii gibi Bosna mimarisinin birçok önemli eserinin inşasını finanse etti (Gümüştöpe, 2019).

Ayrıca pek çok Boşnak bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel ve siyasi tarihinde etkili bir rol oynamıştır. Bosnalı askerler, iki önemli askeri zafer olan Mohaç Muharebesi ve Kurbava Muharebesi'nde Osmanlı ordusunun saflarının büyük kısmını oluşturdu ve birçok Boşnak da Osmanlı askeri bürokrasisi içindeki rütbelerden amiral rütbesine ulaştı. General ve sadrazam dahil olmak üzere imparatorluğun en yüksek mevkileri. Ayrıca pek çok Boşnak, mutasavvıflar, âlimler ve Türkçe, Arapça ve Farsça ünlü şairler olarak Osmanlı kültürü üzerinde kalıcı bir etki bıraktı hatta Travnik Osmanlı döneminde Vizirtravnik olarak adlandırılmış ve Osmanlı'nın birçok veziri bu şehirde doğmuştur (Bilge, 2000).

17. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri talihsizlikleri ülkeyi sarmış ve Büyük Türk Savaşı'nın 1699 Karlofça Antlaşması ile sona ermesiyle Bosna bir kez daha imparatorluğun en batı vilayeti haline gelmiştir. Ancak bazı Boşnak kabilelerin Arap ülkelerine (Filistin, Ürdün) göç etmesine olanak sağladı. Sonraki 100 yıla daha fazla askeri başarısızlık, Bosna'da çok sayıda ayaklanma ve çeşitli veba salgınları damgasını vurdu. Babıali'nin Osmanlı İmparatorluğu'nu modernleştirme çabaları Bosna'da büyük bir düşmanlıkla karşılandı ve yerel soylular önerilen reformlardan çok şey kaybetti. Bu, doğuda ortaya çıkan Hristiyan devletlere verilen siyasi tavizlerden kaynaklanan hayal kırıklığıyla birleştiğinde, Huseyn Gradašević'in 1831'deki ünlü (ama sonuçta başarısız olan) ayaklanmasına yol açtı (Akbaş, 2024).

Benzer bir ayaklanma 1850'de bastırıldı. 1860'lar, Vali Topal Şerif Osman'ın önderliğinde Osmanlı reformunda yeni girişimlere tanık oldu. 1866'da hem Osmanlı Türkçesi hem de Boşnakça yayın yapan yerel bir basın kurdu. Tarımsal huzursuzluk, sonunda 1875'te yaygın bir köylü ayaklanması olan Hersek Ayaklanmasına yol açtı. Pek çok Balkan devleti ve büyük gücünde dâhil olduğu çatışma hızla tırmandı ve sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nu 1878 Berlin Antlaşması'yla imparatorluğunu terk etmeye zorladı. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda devletin" daha fazla entelektüel üretime devam etmesi için gerekli koşulları yarattı (Beydilli, 1992 Çakmak, 2003).

1.5 AVUSTURYA-MACARİSTAN DÖNEMİ BOSNA

Bosna-Hersek'te Avusturya-Macaristan yönetimi Habsburg döneminde, Bosna-Hersek'in arması. Bosna krizini anlatan Fransız dergisi Le Petit Journal'dan örnek: Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder ve veliaht Ferdinand, İmparator Franz Joseph adıyla Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ilan edilir. Her ne kadar Avusturya-Macaristan müttefikleri işgalin ardından ilk silahlı direnişi hızla bastırsa da başta Hersek olmak üzere ülkenin bazı bölgelerinde gerilim artmaya devam etti. Bunu, çoğunluğu Müslüman muhaliflerin oluşturduğu geniş çaplı bir göç izledi. Habsburg hükümeti, Güney Slav milliyetçiliğinin yükselişini ortadan kaldırmaya yardımcı olacak istikrarlı bir siyasi model olarak devleti kurmak için kanunlar hazırladı, yeni siyasi uygulamalar başlattı ve genel olarak modernleşmeyi başardı. Habsburglar, Osmanlı yönetiminin sona ermesinden on yıldan fazla bir süre sonra, Osmanlı İmparatorluğu'na benzer şekilde yerel almanaklar yayınlamaya devam etmek de dahil olmak üzere, yerel Müslümanları imparatorluk yapısına entegre etmeye devam ettiler. Üstelik pek çok yerel yetkili değişmeden kaldı. Örneğin Mehmed Bey, her iki hükümet döneminde de Saraybosna belediye başkanı olarak kaldı. Tüm bunlar, bir imparatorluktan diğerine neredeyse kusursuz bir geçiş anlamına gelmektedir (Gölen, 2010).

Ekonomik açıdan başarılı olmasına rağmen, Avusturya-Macaristan'ın çoğulcu ve çok dinli (çoğunlukla Müslümanlar tarafından desteklenen) bir Bosna devleti ideallerini korumaya odaklanan politikaları, büyüyen bir milliyetçilik dalgasından etkilenmişti. Hırvat-Sırp milliyetçiliği kavramı, 19. yüzyılın ortalarında komşu Hırvatistan ve Sırbistan'dan Bosna-Hersek'in Katolik ve Ortodoks topluluklarına kadar yayılmış, eşdeğer bir Bosna milliyetçiliği fikrine izin verecek şekilde yayılmıştı. Birleşik bir Güney Slav devleti fikri (genellikle bağımsız bir Sırbistan tarafından yönetilmesi beklenir), bu dönemde Bosna Hersek dâhil olmak üzere bölgede popüler bir siyasi ideoloji haline geldi. Avusturya-Macaristan hükümetinin 1908'de Bosna-Hersek'i resmen ilhak etme kararı (Bosna Krizi), bu milliyetçiler arasındaki kriz duygusunu artırdı (Yılmazata, 2018).

Ortaya çıkan siyasi gerilimler, 28 Haziran 1914'te Gavrilo Princip adlı genç bir Bosna doğumlu Sırp devrimcinin, Avusturya-Macaristan tahtının varisi Arşidük Franz Ferdinand'a Saraybosna'da suikast düzenlemesiyle başladı ve doruğa ulaştı. Bu olay Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasına yol açan olaylar zincirinin başlangıcıydı (Günaydın, 2020).

1.6 YUGOSLAVYA DÖNEMİ BOSNA

Bosna-Hersek'in Yugoslavya'ya dahil edilmesiyle dinî cemaatler problemi yeniden ön plana çıktı. Çünkü Bosna-Hersek dışında da müslüman cemaatler mevcuttu. Bununla birlikte 1909'daki kanun 1930'a kadar uygulandı. Sırbistan, Makedonya, Karadağ'ı kapsayan ayrı bir dinî teşkilât vardı. Ziraat reformunun uygulanmaya konması müslüman mülk sahiplerini daha fazla sarstı. Bosna ve Hersek idaresindeki düzensizlik de vakıf mülklere ciddi zararlar verdi. Yugoslavya'da parlamenter rejimin feshinin ardından 1930'da krallık idaresi İslâm dinî cemaati ve anayasa ile ilgili yeni bir kanun çıkardı. Eski bağımsız İslâm dinî cemaatleri reîsülulemâ ile ulemâ meclisinin reis ve iki başkanından oluşan yüksek bir idarî teşkilâtın tek başkanlığı altında birleştirildi. Reîsülulemânın resmî ikametgâhı ve idare heyeti meclisi Belgrad'a taşındı. Bunlara ilâveten merkezleri Üsküp ve Saraybosna'da olan idare heyetleriyle beraber iki ulemâ meclisi ve iki de vakıf-maarif kurulları mevcuttu. Kanunun esas özelliği makamların tayin yolu ile verilmesi, reîsülulemânın ulemâ meclisinin başında bulunmasıydı. İdare ikili olduğu halde (Üsküp ve Saraybosna) reis birleştirilmiş İslâm dinî cemaatinin başkanı durumundaydı. Özel kanunlarla reis, ulemâ meclisi üyeleri ve müftülerin tayini için aday seçimi bir düzene bağlandı. Seçici organın reislik için üç aday belirlemesi gerekiyordu; bundan sonra adalet bakanı, başbakanın tavsiyesi üzerine adayların biri kralın emriyle tayin edilirdi. Aynı şekilde ulemâ meclisi üyeleri ve müftüler de adalet bakanının tavsiyesi üzerine kral tarafından seçilirdi. 1936'da yeni bir kanun ve anayasanın kabulü ile reisin fonksiyonuna ve diğer idarî organların ikiliğine müdahale etmeyen bir nizam getirildi. Buna göre İslâm dinî cemaatinin esas organları cemaat meclisi, bölge vakıf heyeti, ulemâ meclisi, Saraybosna ve Üsküp'te ulemâ meclisi ile vakf-ı maârif meclisleri, seçme veya aslî kurullu meclis ile reîsülulemâ idi. Reisin resmî ikametgâhı Saraybosna'ydı. Müftülükler iptal edildi, seçici kurullar yeniden oluşturuldu. M. Spaho liderliğindeki Yugoslav İslâm teşkilâtı dinî cemaat içindeki yerini korudu. Sosyalist Yugoslav idaresi, İslâm dinî cemaatlerinin durumunu anayasada belirtilen şartlarla korumuş ve değişik dinî cemaatlerin hukukî durumu ile ilgili 1953'te çıkan bir kanunla da yeniden düzenlemiştir. Böylece dinî teşkilâtlar devletten ayrılmış, dinî inanca sahip olmak şahsî bir mesele olarak telakki edilmiştir. Dinî cemaatlerin din görevlileri ve kadroları yetiştirmek için okullar açmaları serbest bırakılmış, devletin dinî cemaatlere yardımda bulunabileceği kaydedilmiştir. Yugoslavya'daki İslâm dinî cemaatine ait II. Dünya Savaşı sonrasında itibaren üç anayasa hazırlanmış ve uygulanmıştır. Bunlar 1947'de çıkan Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti İslâm dinî birliği anayasası, 1969'da çıkan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti İslâm birliği anayasası ve 1990'da çıkan Yugoslav Sosyalist Federal Cumhuriyeti

(YSFC) İslâm birliği anayasasıdır. Yürürlükteki son anayasaya göre Yugoslav İslâm birliğinin en yüksek organı Yüce Şûra'dır. Yüce Şûra'nın kırk altı üyesi vardır. Şûra bölgelerine göre bu üyelerin dağılımı Saraybosna'dan on üç, Priştine'den on iki, Üsküp'ten dokuz, Titograd'dan altı, Zagreb'den altı üye şeklindedir. Görev süreleri dört yıldır. Reislik makamı bunun yürütme organı olup en yüksek dinî temsilcisi reîsülulemâdır. Bütün bu dinî organların merkezi Saraybosna'dadır. Yugoslav İslâm birliğinin beş şûrası vardır (Bosna ve Hersek, Sırbistan, Makedonya, Karadağ, Hırvatistan ve Slovenya İslâm birlikleri şûraları). Bunların her biri kendi bölgelerindeki en büyük İslâm birliği kolunu teşkil eder ve "meşihat" adı verilen yürütme organına sahiptir. Bosna-Hersek şûrası veya meşihatlığının merkezi yine Saraybosna'dır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/bosna-hersek>)

1.7 İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE SONRASI BOSNA

II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerin Osmanlı güçleri tarafından fethinden sonra Bosna'nın tamamı Bağımsız Hırvatistan Devleti'ne (NDH) devredildi. Bosna'daki NDH kontrolü yaygın zulme ve soykırıma yol açtı. Yahudi nüfusu neredeyse yok edildi. Yüzbinlerce Sırp, Ustaşa toplama kamplarında ya da Ustaşa milislerinin gerçekleştirdiği yaygın soykırım sırasında öldü. Pek çok Sırp da silaha sarılıp etnik açıdan homojen bir "Büyük Sırbistan" devleti kurmayı amaçlayan Sırp milliyetçi hareketi Çetniklere katıldı. Çetnikler, Sırp olmayanlara ve komünist sempatizanlara yönelik yaygın zulüm ve cinayetlerden sorumluydu; ana hedefler Bosna, Hersek ve Sancak'taki Müslümanlardı. Müslüman köyleri, Çetnikler tarafından ele geçirildikten sonra sistematik olarak katledildi. Çetnikler tarafından öldürülen Müslümanların toplam sayısı 80.000 ila 100.000 arasında, yani yaklaşık 86.000 civarındadır (Demir, 2017).

1941'li yılların başında, Josip Broz Tito liderliğindeki Yugoslav komünistler, Mihver, Ustaşa ve Çetnik güçleriyle savaşmak için kendi çok etnik gruptan oluşan direniş grubu Partizanları kurdular. Ayrıca, özellikle tüm etnik kökenlerden siyasi muhaliflere karşı çok sayıda zulüm gerçekleştirdiler. Bu tümen, Alman olmayanlardan oluşan ilk SS bölümüydü.25 Kasım 1943'te Tito liderliğindeki anti-faşist Yugoslav Ulusal Kurtuluş Konseyi'nin açılış toplantısı Jajce'de yapıldı ve Bosna-Hersek, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde Yugoslav Federasyonu bünyesinde bir cumhuriyet olarak yeniden kuruldu. Askeri başarı sonuçta Müttefiklerin partizanları desteklemesine yol açtı. 6 Nisan 1945'te Saraybosna partizanlar tarafından ele geçirildi. Savaşın sona ermesi Federal Halk Cumhuriyeti Yugoslavya'nın kurulmasına yol açtı ve 1946 anayasası Bosna-Hersek'i yeni devletin altı kurucu cumhuriyetinden biri yaptı (Özçelik, 2018).

Bosna-Hersek 1950'ler ve 1960'ların büyük kısmı 1970'ler ve 1970'ler, Bosna'da güçlü bir siyasi elitin yükselişine tanık oldu. Djemal Bjedić, Branko Mikulic ve Hamdija Pozdelak gibi politikacılar komünist rejim altında faaliyet gösterirken Bosna-Hersek'in egemenliğini güçlendirdi ve korudu. Onların çabaları, Tito'nun 1980'deki ölümünün ardından gelen kargaşa döneminde önemli bir rol oynadı ve şu anda Bosna'nın bağımsızlığına doğru ilk adım olarak kabul edilen şeye yol açtı. Ancak cumhuriyet, o dönemde artan milliyetçilikten zarar görmeden kurtulamadı. Bağımsızlık ve Bosna Savaşı (1992-1995) 18 yıl sonra yapılan ve 25 Kasım 1990'da sona eren ilk çok partili parlamento seçimleri, üç etnik partinin çoğunluğunun komünistleri iktidardan uzaklaştırmak için gevşek bir koalisyon oluşturmasıyla sonuçlandı. Toplamda bir parlamento kuruldu. Hırvatistan ve Slovenya'nın ardından gelen bağımsızlık ilanı ve ardından gelen savaş, Bosna-Hersek ve üç halkını zor durumda bıraktı. Çok geçmeden Yugoslav federasyonunda mı kalacağı yoksa bağımsız mı kalacağı konusunda yaygın anlaşmazlıklar ortaya çıktı. Yugoslavya'nın 15 Ekim 1991'deki egemenlik ilanının ardından, 29 Şubat ve 1 Mart 1992'de Yugoslavya'dan bağımsızlık konusunda referandumlar yapıldı (Bozkurt, 2010).

Bosna-Hersek 3 Mart 1992'de bağımsız bir devlet oldu. Savaşta ilk kaybın kim olduğu konusunda bazı tartışmalar olsa da Mart 1992'de doğu ve kuzey Bosna'da büyük bir Sırp saldırısı başladı. Gerginliğin arttığı gergin bir dönemin ardından Sırp milisler 7 Mart 1992'de Čaplina çevresindeki Boşnak köylerine, 15 Mart'ta ise Bosanski Brod ve Goražde'ye saldırarak hızla büyümeye yol açtı. Bu küçük saldırıları, 19 Mart'ta Neum'a ve 24 Mart'ta Bosanski Brod'a yönelik daha ciddi Sırp bombardımanı izledi. 5 Nisan 1992'de Saraybosna'da Bosnalı Sırp barikatlarına karşı gösteri yapan Bosnalı bir sivilin keskin nişancı tarafından öldürülmesinin üç ana toplum arasında bir savaşın başlangıcı olduğuna inanılıyor. [Bosna-Hersek'in uluslararası alanda tanınması, Yugoslav Halk Ordusu'nun (JNA) cumhuriyet topraklarından resmi olarak çekilmesi anlamına geliyordu, ancak Bosnalı Sırlar yalnızca Sırp Cumhuriyeti'nin silahlı kuvvetlerine katıldı. Bosnalı JNA stoklarıyla donanmış ve gönüllü birlikler tarafından desteklenen Sırp Cumhuriyeti saldırısı, 1992 yılında ülkenin çoğunu istila etmeyi başardı. 1993 yılında Saraybosna hükümeti ile Hırvatistan'ın Herceg-Bosna eyaleti arasında silahlı çatışma çıktığında, ülkenin yaklaşık yarısı Sırp kontrolü altındaydı (Semercioğlu, 2017).

Mart 1994'te Boşnak ve Hırvat liderler arasında Washington Anlaşmalarının imzalanması, Bosna-Hersek Boşnak-Hırvat Birliği'nin kurulmasına başladı. Bu, Sırp savaş suçlarına ve zulmüne (özellikle Temmuz 1995'te yaklaşık 8.000 Boşnak erkeğinin katledildiği Srebrenica katliamı) yönelik uluslararası öfkeyle birleştiğinde, savaşın gidişatının değişmesine

yardımcı oldu. Bosna Hersek (Aliyaİzetbegoviç), Hırvatistan (Franjo Tudjman) ve Yugoslavya (Slobodan Miloseviç) başkanlarının Paris'te Dayton Anlaşması'nı imzalamasıyla çatışma sona erdi ve devletlerin mevcut temel yapısı kabaca oluşturuldu. Üç yıl süren savaş ve dökülen kan, 90.000 ila 110.000 kişinin ölümüne ve 2 milyondan fazla insanın yerinden edilmesine neden oldu (Dikici, 2005).

Bosna, 1992 yılında bağımsızlığını kazanmasından ve 1995 yılında Dayton Anlaşması'nın anayasal çerçevesini oluşturmasından bu yana, Bosna-Hersek bir devlet inşası yoluna girmiştir ve halen Bosna-Hersek Yüksek Temsilcisi'nin yüksek uluslararası denetimi altındadır. Bosna-Hersek iki birimden oluşan bir federasyondur: Bosna-Hersek Federasyonu, Sırp Cumhuriyeti ve Brčko Bölgesi. Her birimin kendi anayasası ve geniş yasama yetkileri vardır (Dalar, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

BOSNA-HERSEK'TE TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜ

2.1 BOSNA HERSEK'TE TÜRK-İSLAM MEDENİYETİ

Kültür bir toplumun kendine ait olan DNA yapısı olarak tanımlanabilir. Statik olmaktan uzak olan kültür, dinamik bir yapıya sahiptir. Yani kültür kendini dinamik yapısı sayesinde geleceğe aktarma kapasitesine sahiptir. Bu yönüyle de kültür bir diğer kültürü etkileme potansiyeli de taşımaktadır. Bu etkileme kültürler arası etkileşimi de ortaya çıkarmaktadır. Bu bakımdan öncelikle kültürel etkileşime temas etmek istiyoruz. Bir toplumu diğer toplumlardan ayıran en önemli özelliklerden biri olan kültür, temsil ettiği toplumun temel yapı taşıdır. Bu yönüyle, kültürün korunması, kollanması ve yaşatılması ilgili toplumun yarınları açısından o denli önemlidir ki bu önem ulusal bağımsızlık ve milli bilincin sürekliliğinde de olmazsa olmaz bir konumdadır.

Bir diğer ifade ile ait olduğu toplumun geleceğini muhafaza etmek için kendi özelliklerini koruyarak geliştirmek durumunda olan kültür, bu yönüyle tarihi bir birikim, toplumun bütün ideallerinin ve sosyal kimliğinin de sembolüdür ki tarihsel ve toplumsal süreç içerisinde insan topluluklarının kendilerine özgü şartlar ekseninde şekillendirdiği ve gelecek kuşaklara naklettiği her türlü maddi ve manevi değerler bütünü bu yönüyle kültür olarak adlandırılır.

Masal, efsane, ninni, türkü, giyim-kuşam, mutfak araç ve gereçleri ile yemek kültürü gibi öğeleri barındırmakla maddi, örf, adet, inanç, inanma, gelenek, görenek, töre, tören gibi manevi unsurları ihtiva etmekle de manevi boyutu bulunan kültür, insan yaşantısından beslenen, durağanlıktan uzak, dinamik bir yapıdır. Kültürün maddi olmayan yüzü, inançlar, değerler, semboller, normlar, örf ve adetler şeklinde ele alınabilir ki kültürün manevi muhteviyatına zihniyet adını vermek bu surette mümkün olabilir. Kültürün tabiatından kaynaklanan dinamik yapısı etkileme ve etkilenme sürecini beraberinde taşımaktadır ki bu çalışma, 413 yıl siyasi-sosyal-inançsal-kültürel birliktelik içerisinde yaşamayı başarmış Türk-Boşnak toplumları arasındaki tarihsel beraberliğin en somut mirası olan Boşnak kültür verimleri üzerinde Türkçe/Türkizm etkisini irdelemeyi esas almaktadır (Sümbüllü, 2016).

Bosna-Hersek'in İslamlaşması süreciyle birlikte baskın kültür mevcut kültür üzerinde çok ciddi bir etkide bulunmaya başlamıştır. Bu etki hayatın her aşamasında kendini göstermektedir. Yeme-içme kültüründen giyim-kuşam kültürüne masallardan efsanelere halk şarkılarından geleneksel halk tiyatrolarına varıncaya kadar pek çok alanda baskın kültür mevcut

kültürü değiştirmeye ve dönüştürmeye devam etmektedir. Bu bölümde özellikle Bosna-Hersek'te İslamlaşma süreciyle birlikte ortaya çıkan değişim ve dönüşümün bazı örneklerini sizlerle paylaşmak istiyoruz

Slav ırkının güney koluna mensup Boşnak, Hırvat ve Sırp olmak üzere üç kurucu halktan meydana Bosna-Hersek'te bahsi geçen halklar arasındaki en belirgin ve en derin fark mezhep ve din hanesi noktasında ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere, Boşnaklar, Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeye geldiği 15. yy 'da Müslüman olmuş, Hırvatlar, Avusturya-Macaristan imparatorluğunun etkisinde kalarak Hristiyan dininin Katolik mezhebini seçmiş, Sırp'lar da Bizans tesirinde kalarak Hristiyan dininin Ortodoks mezhebini tercih etmişlerdir. Yukarıda ifade edildiği üzere Boşnaklar, Güney Slav ırkından olmakla birlikte, dini tercihleri bağlamında diğer iki topluluktan farklıdır. Dini tercihlerin ilgili toplumun sosyo-kültürel yapısı üzerinde oynadığı rol, Boşnaklar üzerinde diğer sosyal normlara nazaran, çok daha baskındır. Boşnak halkının toplumsal kimliğinin şekillenmesinde ve Boşnak ulusal bilincinin oluşmasında yadsınamaz bir etki bırakan bu öge, uzun soluklu tarihi süreç içerisinde Boşnakların diğer iki kurucu halka karşın başlı başına çok farklı kültürel bir renk almasında da göz ardı edilmemektedir.

Boşnak kültürel kimliğinin günümüze yansıyan görüntüsünde en önemli renklendirici unsurun İslamlaşma süreci olduğu açıktır. Şöyle ki; Bosna-Hersek, 1463 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilerek, Osmanlı topraklarına katılmıştır. Osmanlıların adil ve hoşgörölü idaresi, bu bölge insanların hiçbir baskı altında kalmadan İslam dinini seçmelerine, Türk İslam kültürünü benimsemelerine, Osmanlı Devleti'ne ve onun temsil ettiği ideallere bağlı kalmalarına sebep olmuştur. Elbette, Bosna'nın Osmanlılar tarafından fethi bölgenin toplumsal ve kültürel yapısında önemli değişikliklere neden olmuş, Bosna'nın Osmanlı Devleti tarafından fethinden sonra toplumsal yapıdaki köklü değişimler, paralelinde meydana gelen din değişikliği ve iktisadi gelişmeler Bosna halkı için yeni bir dönem başlatmıştır (Sümbüllü, 2016).

2.2 TÜRKİZM-SEVDALINKA

Osmanlı Devleti, bölgeye girdikten sonra çok farklı dillere, dinlere ve kültürlere sahip milletleri bir arada tutmanın yolunun hoşgörü politikasından geçtiğini biliyordu. Osmanlı bu yüzden bölge insanların dillerine, dinlerine ve kültürlerine hiç karışmamıştı. İmar faaliyetlerinde farklı etnik gruplara sahip Balkanlara öncelik vermiştir. Balkanlarda, yaşat ki, yaşayasın, politikasını izleyen Osmanlı, hoşgörüölü politikası sebebiyle Balkanları savaşımadan uzun asırlarca yönetmiştir. Bu barış ve huzur ortamının sağlanmasında bir diğer ve önemli

neden de Türk dili ve kültürünün Balkan milletleri üzerindeki tesiridir. İslam inancıyla yoğrulmuş Türk kültürü Balkanlara adalet getirmiş, bu durumdan memnun olan Balkan milletleri de mensubu oldukları devletin dilini ve kültürünü, önyargısız bir biçimde öğrenip yaşamlarına tatbik etmeye başlamışlardır. Özellikle Boşnak, Sırp ve Hırvat ortak halk kültürünün oluşmasında da bu hoşgörü atmosferinin rolü büyüktür. Osmanlı öncesi, birbirine komşu olmasına rağmen Boşnaklar, Sırlar ve Hırvatlar arasında özellikle din ve yaşam biçimi bakımından çok ciddi bir farklılıklar söz konusuydu. Osmanlı yönetimi ile beraber bu üç grup arasında ortak kültüre dayalı bir yaşam biçimi oluşmuştur. Bu ortak kültürün oluşumunda Türk dili ve kültürünün birleştirici yönü ve Osmanlı hoşgörüsü esas etken olmuştur. Bugün için bile, bu üç grubun barış ve huzur içinde yaşadığı ve bugün Bosna Hersek toprakları içinde yer alan Saraybosna’da Türk dilinin ve kültürünün, kültürler arası diyalogu nasıl sağladığını görmek mümkündür. Sözlü gelenek, sözlü ve yazılı edebiyat ile Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçayı etkileyen Türkçe’nin izlerini bu üç farklı kültürde takip etmek hiç de zor değildir. Özellikle günlük konuşmalarda ve selamlamalarda Boşnakçaya, Sırpçaya ve Hırvatçaya tesir etmiş Türkçe kelime ve ifade biçimlerini görmek mümkündür. “Selam Aleyk”, “Eselamu Aleykum”, “Selamun Aleykum” Türkçe ve İslami referans içeren selamlamalar olmasına rağmen bu üç dilde de kullanılmaktadır. Yine “Akşamhayrula”, “Sabahayrula”, “Akşamayrosun”, “Alahrazola”, “Alahrazosun”, “Merhaba”, “Eysahadile”, “Alahemanet”, “Alahimanet”, “Boguna Amanet” gibi selam ve iyi dilek ifadeleri de yine bu üç farklı millet arasında günlük konuşmalarda sıkça kullanılmıştır. Sırlar Ortodoks ve Hırvatlar Katolik olmalarına rağmen, İslami referans içeren kelime ve ifade biçimlerine kapalı kalmamışlardır. Türkçeden Boşnakçaya, Hırvatçaya ve Sırpçaya geçen kelimeler, Müslüman halkın kullandığı dini terimler, ev eşyaları, giyim kuşam kültürü, eşya kültürü, yeme içme kültürü ve mutfak kültürü vb. şeklindedir. Baklava, burek, boza, kahva, somun, bamya, salep, dut, zerdalye, arpacık, ibrik, cezva, tepsiya, minder, tencere, saz, zurna, def, tambur, dolma, sarma, döşek, yastuk, yorgan, bardak, çoban, patlijan, rakija, memur, sejmen vb. günlük Türkçe konuşma diline ait binlerce Türkçe kelime Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçaya tesir etmiştir (Bayraktar, 2012).

Bosna Hersek’teki 445 yıllık Türk hâkimiyeti dönemi, Türk kültürüne ait unsurların Boşnakların yaşantısında hayat bulduğu “Turkizm” (Turcizim) dönemi olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde Türk kültürü, Boşnakları güçlü bir şekilde etkisi altına almış ve Türkler kanalıyla binlerce Türkçe-Arapça- Farsçakökenli kelimenin Boşnak diline girmesini sağlamıştır. Bu kültürel etkileşim kapsamında Boşnak edebiyatı, Türkiye’de eğitim gören ve Türkçe bilen Boşnak entelektüellerin Türkçe eserler kaleme alması neticesinde teşekkül eden Klasik Boşnak

edebiyatı; Boşnakların kendi dillerinde Arap alfabesi kullanmak suretiyle vücuda getirdikleri Alhemiyado edebiyatı ve son olarak da Slav ve İslam kültürünün bir sentezi sonucu teşekkül eden Boşnak halk edebiyatı olmak üzere 3 farklı koldan gelişme göstermiştir. Boşnak edebiyatının en mühim kısmını Türk edebiyatı etkisinde teşekkül eden Klasik Boşnak edebiyatı, diğer adıyla “Divan Edebiyatı” oluşturmaktadır. Türkiye’de eğitim gören Boşnak entelektüeller Boşnak divan edebiyatı bünyesinde, gazel, kaside, mesnevi, rubai, münacat, mesamat, terci-i bent, terkip-i bent gibi türlerde, ekseriyeti Türkçe olmak üzere kısmen Arapça ve Farsca ürünler kaleme almışlardır. İlk örneklerine 15. yüzyılda rastladığımız bu edebiyat, en büyük temsilcilerini Osmanlı Devleti’nin en güçlü dönemi olarak kabul edilen 16. yüzyılda yetiştirmiştir. Türkçenin Boşnak diline etkisi Boşnak kültür ve edebiyatına da yansımıştır. Özellikle Saraybosna’nın bir Osmanlı şehri olarak gelişmeye başlaması ile Doğu dillerinde şiirler yazan Saraybosna’nın Müslüman şairleri daha ziyade Türkçeyi kullanmıştır. Bosna Hersekli şair şiirlerini Türkçe yazmıştır (Uzun ve Solak, 2021). Türkçe şiir yazan şairler arasında “Saraybosna’da doğan Nergisî (ö. 1044/1635), hem Türkçe hem Boşnakça şiir yazan Hasan Kâimî (ö. 1102/1691), modern tarihçiliğe geçişi ifade eden bir eseri bulunan Şeyh Seyfudin Kemura (ö. 1917), Osmanlı idaresinin son dönemleriyle Avusturya işgalini takip eden olaylarla ilgilenen Muhammed Enverî Kadiç (ö. 1931), ilk modern tarihçi ve aynı zamanda şair Saffet Bey Başagiç (ö. 1934)” sayılabilir. Osmanlı Devleti’nin bu coğrafyada hâkim olduğu süreç içerisinde Türkçe, konuşma dili olmanın yanı sıra edebiyat dili hâline gelmiş, Türkçenin yanında Arapça bilim dili, Farsça da şiir dili olarak ortaya çıkmıştır. Divan edebiyatında görülen bu etkileşim halk edebiyatı ürünlerine de yansımıştır. Sevdalinka, fıkra, destan ve seyirlik oyunlarda da Türkçenin etkisi görülmektedir. Sevdalinkalar Müslüman olmayan başka Balkan Slavlarında özellikle aynı coğrafyada yaşayan Sırp ve Hırvat toplumlarında görülmezken Boşnak folklorunda görülmektedir. Bu da Türk toplum hayatının Boşnak halk kültürüne etkisinin bir göstergesidir. Sevdalinkanın mâni ve türküyeye benzerliği de bu etkileşimi doğrulamaktadır. Ancak tamamen mâni ve türkü türlerinin yansımaları demek de yanlıştır (İyiyol ve Ćatović, 2012).

Bosna Hersek sahasında Nasrettin Hoca fıkralarının varlığı da görülmektedir. Fıkraların büyük bir çoğunluğunda Anadolu sahasındaki anlatımlarla paralellik görüldüğü gibi coğrafya ve kültürün etkisine bağlı olarak bazı değişiklikler de mevcuttur. Boşnak halkı, Nasreddin Hoca’ya sahip çıkmış âdeta onu bir Boşnak millî kahramanı gibi görmüştür. Boşnak sözlü kültüründe fıkralar sadece gülmece unsuruna bağlı komik bir işleve sahip değildir. Bogomil inancının getirdiği bir alışkanlık olarak eleştiri ve yargılama işlevi, fıkralarda varlığını devam ettirmiştir.

Bu sebeple Bosna Hersek'te Nasreddin Hoca fıkraları ve Nasreddin Hoca fıkra tipi, Boşnak toplumunun sıkıntılarını, acılarını, savaşlarını, acılarını, ezilmişliklerini yani hayata dair her duygusunu ifade edici bir işleve sahip olmuştur. Nasreddin Hoca, Bosna Hersek'te oldukça çok sevilmiştir ve kısa sürede bölge fıkra tipleri olan Ero, Cosa, Ciganin ve Silijak ile de karşı karşıya getirilmiştir. Banja Luka Savaşı'nı anlatan Boj Pod Banjom Lukom Destanı'nda Ali Paşa önderliğinde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na karşı kazanılan savaş anlatılmaktadır. Destanda geçen Türk namazı, Türk abdesti, savaşa davul, zurna ve dualarla gidilmesi, şehit olma düşüncesi, kullanılan pek çok Türkçe sözcük Türkçenin destanları da etkilediğini göstermektedir: general “general”, serdar “serdar”, Turk, Türk (Türk), paşe “paşa”, be aferim “aferin be”, çetin “çetin”, hendek “hendek”, kadija “kadı”, kapetane “kaptan”, kurban “kurban”, mejdan “meydan”, müfti “müftü”, dizdar “dizdar, kale muhafızı”, efendi “efendi”, citab “kitap”, Turski avdest “Türk abdesti”, helal “helal”, ferman “ferman”, vezir “vezir”, sultan “sultan”, Stambol “İstanbul”, aman aman “aman aman”, ućkat “üç katlı”, barjaktare “bayraktar”, medalje “madalya”, pehlivan “pehlivan”, ajan “ayan”, sabah “sabah”, ferman “ferman”, fukara “fukara”, mulla “molla”, ćurk “kürk”, sipahije “sipahi”, jemin “yemin”, đevab “cevap”, Turski ezan “Türk ezanı”, hej aferim “aferin”, divan “divan”, mavi “mavi”, bajrak “bayrak”, šenluk “şenlik”, hajde “haydi”, aman “aman”, hesap “hesap”, jenjićara “yeniçeri”, aga “ağa”, gazija “gazi”, šehid “şehit”, berber “berber”, sandžak “sancak”, odžak “ocak”, effendija “efendi”, tamam “tam”, Allah rehmet ejle “Allah rahmet eylesin (Uzun ve Solak, 2021) .

Nasreddin Hoca'nın Bosna'daki adıyla Hodža Nasreddin'in hâlâ varlığını koruduğunu yazmaktadır. Güney Slavlardan olan Boşnakların destanlarının araştırılması Vuk Vrčević, Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, Kosta Hörmann, Friedrich S. Krauss ve Luka Marjanović'in önderliğinde 19. yüzyılda başlamıştır. (Uzun & Solak, 2021) Bosna-Hersek'te Türkçenin edebiyat dili hâline gelmesinde pek çok isim etkili olmuştur. 15. yüzyılın başından 19. yüzyılın sonuna kadar devam eden Bosna Hersek Türkçe divan edebiyatı diğer adıyla Klasik Bosna Edebiyatı da bu etkileşimin sonucu oluşmuştur. Balkanlarda Türk topluluklarının varlıkları ve bu toplulukların etkileri, Osmanlı Devleti'nin bölgede etkisini hissettirmesinden çok daha önceki dönemlere dayanmaktadır. Avarlar, Kumanlar ve Peçeneklerin Balkanlarda belirli dönemlerde varlıklarını sürdürdükleri ve bu coğrafyanın kültürel yapısına katkı yaptıkları bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nin Balkan fetihlerinden önce, Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçada görülen “Kaduna/Kadın” kelimelerinin varlığı, Avar Türkçesinin Balkanlardaki Slav dilleri üzerindeki etkisini gösteren bir örnektir. Türk topluluklarının son halkası olan ve Balkanlara büyük bir askerî güç ve siyasî akıl ile giren Osmanlı, geçmişte burada istikrarı

sağlamış ve yüzyıllarca bu bölgeyi müsamahaya dayanan bir siyasetle, âdil bir şekilde yönetmiştir. Ayrıca bu duruma paralel olarak, Balkan milletlerinin gelenek ve görenekleri, genel anlamıyla kültürleri, Türk dilinin ve kültürünün Balkanlarda yaygınlaşmasıyla birlikte, büyük ve kalıcı bir değişime uğramıştır. Özellikle Türk dili Balkanlarda birçok milletin kültürüne nüfus etmiş ve Balkan milletleri arasında birleştirici bir unsur, bir köprü olmuştur (Bayraktar, 2012).

Yine Türk kültürünün önemli unsurlarında olan geçiş dönemleri ve yemekleri Boşna-Hersek kültüründe geniş yer bulmaktadır. Şöyle ki, Boşnak kültür verimleri içerisinde yaşamaya devam eden Türkizm kökenli kelimelere ilişkin kullanımların sevdalinkalardan sonra en zengin örneklerine doğum, evlilik, ölüm geçiş ritüelleri ve bu ritüeller etrafında kümelenmiş inanma, inanç ve pratikler ile bayramlar, mevsimlik töre ve törenlerde icra edilen uygulamalarda rastlıyoruz ki bu konuda Enver Mulahalilović'in “ Vjerski Običaji Muslimana u Bosni I Hercegovini” adlı eseri ile Alija Nametak tarafından hazırlanan “ Od Beške do Motike Narodne Lirske I Prıpovijedne Pjesme Bosansko-Hercegovačkıh Muslimana” adlı çalışmadan seçilmiş bazı metinleri aşağıda sıralamak istiyoruz.

Sünnet şarkısı örneği:

“Kad su sinci majci ponarasli,

Sunnet ćini **Siliftarovica,**

Šenluk ćini za nedjelju dana.”

Medrese çocukları için şarkı örneği:

“Majka **Sutlu (sütlaç)** u želji rodila

U ružinu listu odgojila

Kad je **Sutla** za **mehtefa** bila,

Majka **Sutlu** u **mehtef** dala”

“Babo kara svoga sina **Ahmu,**

Babo kara, majka odgovara:

Ne kuni mi moga sina **Ahme,**

Nije **Ahmo** bio na **sokaku,**

Već je Ahmo bio u **mejtefu,**

Tri puta je **Musaf** pročio
Svoj je djeci **Ahmo kalfa** bio”
“U Mostaru **šećer-mejtef** kažu,
U njem uči trista divojaka,
Hodža im je **Omer-efendija**,
Kalfa i mje **dilber Umihana**”
“Zaljulja se mostarska **munara**,
potrese se mostarska **ćuprija**,
mujezini učit' prestadoše
zašutješe sofe u **medresi**,
kad zapjeva Lakišića Zlata.”

Bayram Şarkısı örnekleri:

“**Bajram** ide **Bajramu** se nadam,
Sta b'ja dragom **bajramluka** dala”

“Ni **Bajrami** više nisu
kao što su nekad bili,
aşıkluci, gdje ste sada,
ko' nekada u **mahali**”

Ramazannâme örnekleri:

“Kad **ramazan** nastane,
Svako dobro **postana**,
Meleki se otvore
şeytani se zâtvore,
Samo jedan ostane”
“**Kur-an** uče **hafizi**,
va'z kazuju **vaizi**,

to su tvoji **bulbuli**,

hej, mübarek ramazan!" (Sümbüllü, 2016).

Bosna'da özellikle inançsal değişim temeline dayanan dönem, inancın diğer kültür öğelerine karşın barındırdığı baskın yapısı gereği hayata dair tüm unsurlar üzerinde domino etkisi göstererek Boşnak kültürünü tepeden tırnağa yeniden şekillendirmiştir ki bu değişim ve dönüşüm sürecinin en somut yansımalarından birisini Balkan Slavcası- Boşnakça, Sırpça, Hırvatça- içerisine giren Türkçe/Türkizm – Arapça, Farsça, Türkçe kökenli kelimelerin genel adı- kökenli kelimeler oluşturur. Gerek yazılı ve gerekse sözlü, edebi, kültürel, sanatsal, gösterimsel verimler içerisinde yer alan türler içerisinde varlığını sürdüren Türkizm kökenli kelimeler özellikle şifahi Boşnak Halk Edebiyatı'nda kümelenmiştir. Sevdalinkalar, ninniler, düğün şarkıları, baladlar, masal ve efsaneler ile Boşnak Halk kültüründeki geçiş dönemleri Türkizm açısından ciddi veri içermekle karşımızdadır. Bahsi geçen kültürel ve sanatsal verimlerde Türkizm kökenli kelimelerin kullanımlarına ilişkin tespitlerimize dönük ilk örnekleri klasik ve popüler Boşnak müziğin iki önemli temsilcisinin seslendirdiği iki verim üzerinden nakletmek istiyoruz ki ilk örneğimiz popüler Boşnak müziğinin önde gelen temsilci, ses sanatçısı ve bestekâr Dino Merlin'in seslendirdiği aşağıda metni verilen "Burek" isimli şarkıdır (Sümbüllü, 2016).

Anadolu'da türkü olarak bilinen eserlere halk şarkıları denmektedir. Her toplumun kendine özgü halktan beslenen bir müzikal birikimi bulunmaktadır. Halktan beslenen bu müzikal birikim halk şarkısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendi içinde pek çok türü bulunmaktadır. Boşnaklar için halk şarkılarına aynı zamanda sevdalinka denilmektedir. Sevdalinkalar Boşnak sözlü edebiyatının ve halk sanatının en gösterişli türüdür. İslamiyet'i kabul eden Boşnak halkının arasında Osmanlı hayat tarzı tümüyle başladığı zaman, şehir ortamı bütün gerekli kurumlarıyla oluşturulduğu sırada, içinde sahibinin imkânlarına göre çardaklı bahçe, kapıcıkla çevrilmiş avlu, aşk penceresi gibi özel yerleri olan evlerin olduğu mahallelerin tamamen inşaat edildiğinde, kısacası sevdalinkada anlatılan mekânda hayatın gelişmeye başladığı zaman ortaya çıkmıştır. Sevdalinkanın altın dönemi, on altıncı yüzyılın başında, daha doğrusu Osmanlıların Bosna'ya geldiklerinden elli yıl kadar geçtikten sonra başlayıp, 1878 yılına, Avusturya-Macaristan tarafından Bosna-Hersek' in işgal edilmesine kadar, yani halkın hayatında pek değişiklik yokken devam etmiştir. O dönemden sonrası ise sevdalinkanın tamamen yok olmamasına rağmen Batı yaşam kültürünün girmesiyle bu şarkının doğduğu hayat tarzı ve onun serbestçe gelişebilmesi için alt yapısını oluşturan koşullar ortadan kalkmıştır. Yüzyıllarca süren uzun hayatı boyunca farklı toplumsal tabakalarda yaratılmakta olan

sevdalinka kız ve oğlan buluşmasında, düğünlerde, oyunlarda, aile toplantılarında, teferrüçlerde, yollarda, avluda, bahçede, ev odalarında, hanlarda, mahaleden geçerken, ata binerken, avlarken, şehir kalelerinde, hapiste, gazalarda söylenmektedir (İyiyol ve Çatoviç, 2012).

Boşnak kültür ve edebiyatı içerisinde Türkizm bakımından en yoğun kullanım 'Sevdalinka' adı verilen tür üzerinde kendini göstermektedir. Sevdalinkaların genel yapısı, ezgisel, makamsal özellikleri, barındırdıkları Türk kültürü unsurları daha geniş bir çalışmanın konusu olabileceğinden biz burada bazı genel açıklamaları takiben tür üzerindeki Türkizm etkisini göstermekle iktifa edeceğiz. Bilindiği üzere 'Sevdalinka', Boşnak halk kültürünün en büyük zenginliklerinden ve dünyaca tanınmış, marka haline gelmiş en karakteristik ürünlerinden biridir. Bu haliyle sevdalinka gerek yerli, gerek yabancı araştırmacıların her zaman dikkatini çekmiş, bu konuda sayısız çalışmalar yapılmıştır. Sevdalinkalar, Boşnak kültür dünyasında dünden bugüne yaşıyor olmakla ve ortaya çıktığı ilk günkü heyecanı hali hazırda da sürdürmekle Boşnaklar arasında fenomen olmayı başarabilmiş nadir kültür verimlerinin başında gelmektedir. Bugün Bosna Hersek'te sevdalinka hem yaşlı hem orta kuşak hem de genç kuşağın ilgisini çekmekte, öyle ki sevdalinka söyleyen gençlerden oluşan gruplar büyük rağbet görmekte, bu gurupların konserleri hınca hınç dolmaktadır (İyiyol ve Çatoviç, 2012).

'Sevdah' (sevda, karasevda) kelimesi Türkçede aşkın hasretini ve azabını ifade etmektedir ki kök itibari ile Arapça'da 'siyah safra' anlamına gelmektedir. Aşkın en hüzünlü ve doğal hali olarak nitelendirilebilecek olan sevdalinkalar, Türk-Boşnak kültür çalışmaları açısından ilk elden dikkate değer verimler olmakla da karşımızdadır (Sümbüllü, 2016).

En bilinen Boşnak lirik şiiri sevdalinkanın oluşma şartları Osmanlı devletinin ilk yüzyıllarında Bosna Hersek'te ve çevresinde gerçekleşmiştir. O zamanın (10 y.y. başlarında) Saraybosna'daki sosyal hayat, hareketli çarşıları, pazar ve dükkânların tanınmış bir tarihçinin değimi ile "Altın devir" bu şiirin temelinde yatan en önemli sebeptir. Şehir hayatının gelişmesi ve Başeskiyanın "Ljetopis" te anlatığı müzikli ve şiirli sohbetli oturmalar diğer taraftan sosyal davranışların belli davranış kuralları ile sınırlanmaktaydı. Bu özellikle aşk sohbetlerde sınırlanmalardan dolayı belli şekilleri oluşturma ile kendini göstermiştir, çünkü âşıklar bir araya gelebilmek için mesaj taşıma ve buluşma yeri ayarlamada başkaların hizmetlerini kullanmak zorundalar. Aslında epik şiirlerin kahramanlarına da bu yabancı değildi. Aşk beklentileri öne çıkararak, kadınlara pek açık yol bırakmayan toplumdaki durum beklenti ve hasret dolu lirik şiir için mükemmel temel oluşturmaktaydı. Bu şiir aşk ortamını hatırlamaktadır, şıklıkla ve güzellikle tanınmış delikanlılar ve kızları da yaşadıkları yerden ve yaşadıkları zamanından çok

daha geniş ortamlara hatıralara saklamıştır. Boşnak halk şarkıları, Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgedeki uzun hâkimiyeti süresince, özellikle Türk kültürü ve müziğinin etkisiyle şekillenmiştir. Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da 400 yıldan fazla süren varlığı, yerel halkın kültürüne, müziğine ve sanatına Türk-İslam etkilerini getirmiştir. Boşnak halk müziği bu etkilerle zenginleşerek, hem melodik yapı hem de şarkı sözleri bakımından Türk halk müziğine özgü motifleri barındırmaktadır. Özellikle sevdalinka türü, Osmanlı dönemi ile ilişkilendirilen, Türk müziğiyle iç içe geçmiş bir gelenektir. Bu türdeki şarkılar, genellikle aşk ve hasret temalarını işlerken, Türk müziğine özgü melodik kalıplar ve ritmik yapıları da kullanır. Türk kültürünün Boşnak müziği üzerindeki etkisi, en çok kullanılan enstrümanlar ve ezgi yapılarında kendini gösterir. Boşnak halk şarkılarında bağlama, ud, tambura ve saz gibi Türk müziğinin geleneksel çalgıları yer alır. Şarkılardaki melodik motiflerde makam müziğinin izlerine rastlanır ve bu yapı, şarkılara hüznü ve duygusal bir tını katar. Sevdalinka şarkılarındaki melodi ve ritim, Türk halk müziği ve Osmanlı saray müziğinden izler taşır. Bu ortak kültürel birikim, Boşnak müziğini zenginleştirirken aynı zamanda iki halk arasındaki kültürel bağları da güçlendirmiştir. Şarkı sözlerinde de Türk etkisi açıkça görülür. Osmanlı döneminde Bosna'da yaygın olarak kullanılan Türkçe kelimeler, halk şarkılarında sıklıkla yer alır. Örneğin, sevdalinka şarkılarında "sevdah" (aşk), "gönül" gibi Türkçe kökenli kelimeler, bu kültürel etkileşimin en bariz örnekleridir. Boşnak halk şarkılarının tematik içeriğinde, Türk şiirinde ve halk edebiyatında yaygın olan aşk, özlem, ayrılık ve vatan hasreti gibi konuların ele alınması, bu etkileşimin derinliğini gösterir. Boşnak halk şarkılarındaki Türk müziği etkisi, sadece yüzeysel bir etkileşim değil, yüzyıllar boyunca süregelen derin ve karşılıklı bir kültürel alışverişin sonucudur. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki hâkimiyeti, bu coğrafyanın kültürel yapısını büyük ölçüde değiştirmiştir. Bu süre zarfında Türk müziği, Bosna-Hersek'teki yerel halk müziğiyle iç içe geçerek kendine özgü bir sentez oluşturmuştur. Bu etkileşim, özellikle sevdalinka gibi halk müziği türlerinde belirginleşmiştir. Sevdalinka, adını Türkçe "sevda" kelimesinden alır ve genel olarak aşk, hüznü, ayrılık ve özlem temalarını işler. Bu temalar, Türk halk şiiri ve müziğinde de sıklıkla görüldüğü için, iki kültür arasındaki uyumlu ilişkiyi yansıtır. Sevdalinkalarda kullanılan melodik yapılar, Türk sanat müziğindeki makam sistemine benzerlik gösterir. Bu makamlar, Boşnak şarkılarına duygu derinliği katarak, dinleyiciye ortak bir hüznü ve sevinç duygusu yaşatır. Türk müziği ile Boşnak halk müziği arasındaki bu derin ilişki, ritmik ve melodik yapıların yanı sıra kullanılan enstrümanlarda da kendini gösterir. Boşnak müziğinde yer alan tambura, saz, ud gibi çalgılar, Osmanlı müziğinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle tambura, Bosna-Hersek'te hem köylerde hem de şehirlerde oldukça yaygın bir halk enstrümanıdır ve Türk sazlarının bir uzantısı olarak kabul edilir. Bu

enstrümanlar, Boşnak halk şarkılarına kendine özgü bir tını kazandırırken, Türk müziğinin melodik kalıplarını ve ritmik yapılarını taşır (İyiyol ve Çatoviç, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞNAK HALK ŞARKILARINDA TÜRKİZM

3.1. VEZIROVIÇ AHMED BEY EVLENİYOR

akşam (tür., far.) akşam: Akşam, gündüzün son ve gecenin ilk saatleri, gece, akşam ezanı, akşam namazı.

avlija (tür.) avlu: Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kala üstü açık, duvarla çeviri alan.

alajbeg (tür.) alay beyi : Sancak'ta sipahinin albayı. Albay rütbesinde jandarma alay komutanı.

at (tür.) at: Atgillerden, binme, yük, çekme, taşıma vb. Hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.

amanet (ar.) emanet: Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişiye korunması gereken eşya kimse.

aşık (ar.) âşık: 1.Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan vurgun tutkun
2.Sevişen bir çiftten kadına oranla genellikle erkeğe verilen 3.Halk ozanı

avaz (far.) avaz: Yüksek ses, nara.

aga (tür.) ağa: Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan. Geniş toprakları olan,sözü geçen ,varlıklı kimse.

abdest (far.) abdest: Müslümanların, bazı ibatleri yapabilmek için belli bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıklarını arınma.

aferim (far.) aferin: Övme takdir beğenme vb duyguları belirtmek için söylenen söz.

beg (tür.) bey: Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz, komutan, zengin, ileri gelen kimse, bay.

babo (far.) baba: Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek.

bajrak (ar.) bayrak: 1.Öncü 2.Simgе, sembol 3.Baklagil çiçeklerinde diğerlerinden daha üstte bulunan, daha büyük olan ve çoğunlukla başka bir renkte ve yuvarlakça olan taç yaprağı.

belaj (ar.) bela: İçinden çıkılması güç sakıncalı durum. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse. Halk edilen ceza.

bajrehtar (far.) bayraktar: Bayrağı taşımakla görevli kimse.

budala (ar.) budala: Zekaca geri olan (kimse), alık 2.Ahmak, bön 3.Bir şeye aşırı düşkün

badava(far.) bedava: Karşılıksız, parasız,emeksiz,caba. .Herhangi bir bedel ödmeden.

bajraktar – bayrak (tür.) + dar (far.) – taşıyan, çeken; (tür.) bayrakçı : Bayrak çeken kimse, bayrak yapan,diken veya satan kimse.

beg (tür.) bey: Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz, komutan, zengin, ileri gelen kimse, bay.

başka (far.) başka: Bilinenden ayrı,değişik, farklı özge. 2.Nitelik yönünden alışılmışın dışında bir üstünlüğü olan 3.Konu edilen, bilinenden ayrı nesne ve kimse için teklik veya çokluk olarak başkası başkaları biçiminde kullanılan bir söz.

bašta (far.) bahçe: Sebze yetiştirilen yer bostan.

çiftluk (tr.) çiftik: Tarım yapılan,hayvan yetiştirilen çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.

çador (far.) çadır: Keçe, deri, kıl dokunma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerçe ,oba,otağ.

çarşaf (far.) çarşaf: yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü. Kadınların kullandığı ve baştan örtülen pelerinli eteklikli sokak giysisi.

çiçek (ar.) çiçek: 1.Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu renkli bölümü
2.Çiçek açan kır veya bahçe bitkisi.

çarşıja (far.) çarşı: Dükkanların bulunduğu alışveriş yeri.

çibuk (tür.) çubuk: 1.Körpe dal:”Asma çubukları taze de duman yapıyor, duman kaçı gözüme. 2.Değenek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey

çelenak (tür.) çelenk: Çiçek, dal ve yapraklarla yapılmış halka, kadınların başlarına taktıkları mücevher veya madenden yapılmış sorgunç.

demir (tür.) demir: Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,874, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C’de eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element.

delibaşa (tür.) delibaşa: 1.Konularda ve danalarda görülen tehlikeli bir hastalık 2.Huysuzluk yapan hayvan.

delija (tür.) deli: 1. Kahraman, çok cesaretli bir kahraman, yiğit 2. Aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan,mecnun 3. Çoşkun, azgın. 4. Davranışları aşırı ve taşkın olan (kimse),çılgın. 4.Bir şeye, bir kimseye aşırı derecede düşkün.

demir-pendzer (tür.) demir pencer: Pencere parmaklığıyla demirden yapılan pencere.

direk (tür.) direk: Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

dorat(tür.) doru at: Gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan at. Bu renkte olan at donu.

dim (ar.) duman: Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerreciklerle buğu bulunan kara veya esmer renkli gaz.

devlet (ar.) devlet: Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımından örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık 3.Büyüklik, mevki 4.Mutluluk

džam (tür.) cam: Soda veya potas katılmış silisi kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim 2. tümü veya bir bölümü bu maddeden yapılmış, sırça

džep (ar.) cep: Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysisini belli bir yeri açılarak içine yerleştiren astardan yapılmış bir parça.

elan (ar.) elan: Şimdi, şu anda, hala, henüz daha.

efendija (ar.) efendi: 1. Günümüzde bey unvanından farklı olarak özel adlardan sonra kullanılan ikinci derecede bir unvan. 2.Buyruğu yürüten, sözü geçen kimse. 3.Koca. 4.Hizmetlilere seslenilirken kullanılan bir söz.

evlad (ar.) evlat: 1. Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk. 2.Soy, döl 3.yaşlı kimselerin çocukları yaşındakilere kullandıkları bir seslenme sözü

halal (ar.) helal: Dinin kurallarına aykırı olmayan dini bakımdan yasaklanmamış olan haram karşıtı. 2. Kurallara, geleneklere uygun 3.Nikahlı eş 4. Kurallara, geleneklere uygun olarak

haber (ar.) haber: Bilgi, bir olay, bir olgu üzerinde edinilen bilgi, iletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi.

imam (ar.) imam: Cemaate namaz kıldırın kimse.Müslümanlıkta mezhep kuran kimse.

İman (ar.) iman: Dinin ortaya koyduğu dogmalara inanma, din inancı, kutsal inanç, inanç itikat 2.İslam dinine inanma 3.Güçlü inanç, iman

ihtijar (ar.) ihtiyar: Yaşlı,kocamış olan pir (kimse),genç karşıtı.

ibrik (far. ar.) ibrik: Su koymaya yarayan kulpu, emzikli kap.

idara (ar.) idare: Yönetme, yönetim, çekip çevirme, ülke işlerinin yürütülmesi, kamuya ilişkin hizmetlerin bütünü, bir kurum veya kuruluşun yönetildiği yer veya mekân, bir kurumun işlerini yürüten kurul.

kadifa (ar.) kadife: Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş. Bu kumaştan yapılmış, bu kumaşla kaplanmış.

kalajli (tür.) kalaylı: 1.Kalaylanmış 2.İçinde kalay bulunan 3.Gösterişi ve süsü yapay olan.

konak (tr.) konak: Büyük ve gösterişli ev.

kahvedžija (tr.) kahveci: Kahve üreten veya satan kimse.Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.

kapija (tür.) kapı: Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. Bu açıklıktaki açılıp kapanan kanat.

kaurin/ kaur (daur);(ar. far) gavur: Müslüman olmayan kimse, dinsiz kimse, merhametsiz, acımasız, inatçı.

kurban (ar.) kurban: Dinin buyruğunu veya bir odağı yerine getirmek için kesilen hayvan.

kajnak (tr.) kaynak-1.bir suyun çıktığı yer,kaynarca,pınar memba,göz. 2.Bir şeyim çıktığı yer, menşe 3.Bir haberin çıktığı yer: İnanılır kaynaklardan alınan haberlere göre. 4.Gelir, kazanç, sağlık vb.ni sağlayıcı öge.

selam (ar.) selam: Bir kimseyle karşılaşıldığında birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma esenleme merhaba. Selam (veya selama)durmak bir büyüğe, bir üste veya saygı duyulan bir şeye ayakta selam vermek.

sanduk (ar.) sandık: İçine çeşitli şeyler konulan tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.

Sedžda (ar.) secde: Genellikle namaz kılarken adını, el ayalarını dizlerine ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum secde etmek(veya secdeye varmak veya kapanmak) namaz kılarken alını,el ayaklarını dizlerini ayak parmaklarını yere getirmek.

sofra (ar.) sofras: Masa, sini vb.şeylerin yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

Sahat (ar.) saat: Bir günlük sürenin yirmi dördte birine eşit altmış dakikalık zaman dilimi zaman parçası.

sahib (ar.) sahip: Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan,onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse,iye,malik.

Sandzak(tr.)sancak: Coğunlukla askeri birliklere verilen yazı işlemeli,kenarları saçaklı ve gönderli bayrak.Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü mutasarrıflık.

jastuk (tr.) yastık: Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan içi yün,pamuk,küş tüyü,ot vb. ile doldurulmuş küçük minder.

Jasin (ar.) Jasin- Kur'an surelerinden biri.

musafir (ar.) misafir: Ziyarete bulunan, geçici konuk, konuk.

3.2 BEGOVU SENJU CULIÇ-BAJRAKTAR SENY'DE

adet (ar.) adet: Görenek, topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. Belirli yaşlar arasında kadınların ayda bir döl yatağından kan gelmesi durumu aybaşı. 2.Bir şey gelenek durumuna gelmiş olmak.

Ajan(ar.) ayan: Belli,açık,ayan olmak belli olmak ,bilinir olmak.

Allah (ar.) Allah: Kainatta var olan her şeyi yaratan,koruyucusu olan,yüce ve üstün varlık,Yaradan, Tanrı, Rab, Mevla, Allah (veya Allahım) bir şey karşısında hayranlık veya yakarma bildiren bir söz.

aman (ar.) aman: Yardım istenildiğini anlatan bir söz.

amanet (ar.)emanet: Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişiye korunması gereken eşya ,kimse vb .inam ,vedia.

amin (ar.) amin: 'Öyle olsun, Allah kabul etsin', anlamlarında duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

aşdzija (tr.) aşçı:-Yemek pişirmeyi meslek edinen kimse.Yemek pişirip satan kimse.

badem (far.)badem: Badem ağacı. Bu ağacın yaş veya kuru yenilen yemişi.

başka (tr.) başka: Bilinenden ayrı, değişik,farklı,özge.

becar (ar.) bakar-1.Evlenmemiş kimse. Evli olduğu halde ailesinden ayrı yalnız yaşamayan kimse. Bekar kalmak (veya yaşamak) 1.evlenmemek, evlenmemiş olmak 2.ölüm veya boşanma dolayısıyla eşini yitirmek.

berber (tr.) berber: Saç ve sakalın kesilmesi taranması ve yapılaması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse.

berecet (ar.) bereket: Bolluk,gürlük ongunluk,feyiz,feyezan. 2.Yağmur

behar (far.) bahar: Kuzey yarım küre için, 21 Martta gündüz gece eşitliğiyle başlayarak 22 Haziranda gün dönümü ile biten kış ve yaz arasındaki mevsim, ilkyaz, ilkbahar.

çarşaf (far.) çarşaf-Yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü. Kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, efeklikli sokak giysisi.

çamaşır (far.) çamaşır-İç giysisi.

cejrek (far.) çeyrek: 1.Dörtte bir 2..On beş dakikalık zaman 3.Çeyrek altın.

celebija (ar.) celebi: Bektaşî ve Mevlevî pîrlerinin en büyüklerine verilen unvan.

 evre (tr.)  evre: Bir şeyin yakını,dolayı,etraf.

 esma (far.)  e me: Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya yapısı, pınar.  e meye gitse  e me kuruyacak çok talihsiz kimseler için söylenen bir söz.

 i ek (far.)  i ek: Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü.  i ek açan kır veya bahçe bitkisi.

 asa (far) kase: Cam  ini toprak vb.neden yapılmış derince çanak.

 evap (ar.) ke ap: Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et.

 ejf (ar-) keyif: 1.V c t esenli i, sağlık. 2.Canlılık, tasasızlık,i  rahatlığı. 3.Rahat huzur, afiyet. 4. stek, heves, zevk.

d aba (tr.) caba: Bir şey  demeden,para vermeden alınan şey bedava.

d am (far.) cam: Soda veya potos katılmış silisi kurun ateşte eritilmesiyle yapılan sert,saydam ve çabuk kırılın cisim.Tümü veya bir bölümü bu maddeden yapılmış sırça.

haber (ar.) haber: 1.Bir olay,bir olgu üzerine edinilen bilgi,salık. 2. leti im veya yayın organlarıyla verilen bilgi 3.Bilgi

hafifan (ar.) hafif: 1.Tartıda ağırlığı az gelen, ye ni, ağır karşıtı. 2. G   veya yorucu olmayan, kolay.

hak (ar.) hak: 1.Adalet 2.Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk 3.Geçmiş ve harcanmış emek

haram (ar.) haram: Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan, helal karşıtı.

hasta (far.) hasta: Sa lı ı bozuk olan esenli i yerinde olmayan, hastalanmı , rahatsız.

hajvan (ar.) hayvan: Duygu ve hareket yeteneği olan, i     leriyle hareket eden canlı yaratık.

kula (ar.) kale: D  manın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askeri önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar bo azlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, bur llu, mazgalı, yapı kermen. 2.Satranç tahtasının dört köşesinde dikilen, tahtanın bir tarafından diğer tarafına kadar düz olarak boş hanelerde gidebilen kale biçiminde ta .

kat (tr.) kat: bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü.

kavga (far.) kavga: D  mana davranış ve sözlerle ortaya çıkan  eki me veya d v   m nazaa.

Herhangi bir amaca erişmek,bir şeyi elde etmek veya bir şeye karşı koyabilmek için harcaman çaba verilen mücadele:Ekme kavgası.

Kalem (ar.) kalem:Yazma,çizme,vb.işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç.

karar (ar.) karar: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı. Herhangi bir durum için tartışılarak verilen kesin yargı,hüküm:Yargıç kararı.

katran (ar.) katran: Organik meddelerden kuru darıtına yoluyla elde edilen,sıvı yağ kıvamında,kara renkte,ağır,iş kokulu,suda,erimeyen bir madde katran gibi karaya yakın koyu renkle.

rahmet (ar.) rahmet: Birinin suçunu bağışlama,merhamet etme.

rezil (ar.) rezil: Alçak,aşağılık birini rezil etmek isteyerek veya istemeyerek birini çok utanacak güç bir duruma sokmak.

rahat (ar.) rahat: İnsanda üzüntü, sıkıntı tedirginlik olmama durumu,huzur.

3.3 BLAZEVIÇ ÖMER VE BUDIMSKI VEZİR

farz (ar.) farz: 1.Müslümanlıkla özür olmadıkça yapılması zorunla yapılamamsı günah sayılan ibadet 2.Yapmak zorunda kalınan şey.

Ferman (far.) ferman: 1.Buyruk emir 2.Osmanlı İmparatorluğun'da padişahın verdiği uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık..

fetva (ar.) fetva: 1. herhangi bir işlemin veya eylemin din kurallarına uygun olup olmadığı konusunda konuyla ilgili bilim adamlarınca açıklama yapmak 2.bir işin yapılabilmesi için yargıda bulunmak 3.mec.gereksiz yere emir verir gibi konuşmak

furuna (ar.) fırın: 1.İçinde genellikle odun yanan her yanda aynı derecede ısı oluşturarak ekmek, pasta vb.pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde önünde tek açıklık bulunan ocak 2.Ekmek pasta vb.nin pişirildiği ve satıldığı dükkân 3.Elektrik tüp gaz ve doğal gazla çalışan, yiyecekleri pişirmeye veya ısıtmaya yarayan alet 4.Bir maddenin fiziksel veya kimyasal değişime uğratılması amacıyla içinde ısıtıldığı araç.5.Fırında pişirilmiş.

vatan (ar.) vatan: Yurt

vakat (ar.) vakit: 1. Zaman 2.Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler.

3.Çağ 4.Tespit edilmiş olan zaman 5.Zaman anlatan kelimelere belirtilen durumunda geldiğinde “iken”anlamı veren bir söz

zeytin (ar.) zeytin: 1.Zeytingillerden Akdeniz ülkelerinde yetişen 10-20 m yükseliğinde dalları dikensiz yaprakları karşılıklı küçük ve gümüş renginde uzun ömürlü bir ağaç (olea europaea)

2.Bu ağacın tazeyken yeşil sonradan kararan yüksek besin değeri taşıyan yağlı meyvesi

3.Bu ağaçtan yapılmış bu ağaçla kaplamalı.

3.4. OSMAN ÇUSTOVIÇ

berber (ar) berber: 'Saç ve sakalın kesilmesi taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse. 2.Bu işin yapıldığı dükkan.

barem(far.) bari: 1.Hiç olmazsa hiç değilse o halde öyleyse. 2. Keşke

baş (ar.) baş: 1.İnsan ve hayvanlarda beyin göz kulak burun ağız vb.organları kapsayan vücudun üst veya önünde bulunan bölüm kafa ser 2.Bir topluluğu yöneten kimse 3.Başlangıç 4.Temel esas.5.Arazide en yüksek nokta. 6.Bir şeyin genellikle toparlakça ucu

Baş bağlamak (tur) 1.başına bir örtü örtmek 2.başak vermek 3.birine veya bir şeye bağlanmak intisap etmek 4. Evlenmek

bazi (far.) bazı: 1.ara sıra 2.Bazen

belaj (ar.) bela: İçinden çıkılması güç sakıncalı durum 2.Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse 3.Halk edilen ceza.

çakiya (far) çakı: Açılıp kapanan bir veya birkaç ağızlı küçük cep bıçağı

çirak (far) çirak: 1.zanat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan 2.Dükkada ayak işlerine bakan kimse.

deva (far) dev: 1.Korkunç çok iri ve olağanüstü güçlü masal yarattığı 2.Olağanüstü irilikte olan 3.Çok büyük çok önemli.

dirhem (ar.) dirhem: 1.Okkanın dört yüzde birine eşit olan 3 148 g'lık eski bir ağırlık ölçüsü 2. Bir tür gümüş para.

dost (far.) dost: Sevilen güvenilen yakın arkadaş gönüldaş iyi görüşülen kimse, düşman karşıtı. 2.Erkek veya kadının evlilik dışı ilişki kurduğu kimse.

dembel (far.) tembel: 1.İş görmeyi çalışmayı sevmeyen çaba göstermekten sıkıntıdan kaçan(kimse) üşengeç. 2.Fonksiyonun yerine getirmede yavaşlık gösteren.

dolma (ar.) dolma: Dolmak işi 2. Tavuk kuzu gibi hayvanların veya biber domates vb.Sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek 3.Doldurularak yapılan 4.argo.yalan hile dalavere.

dur (ar) durmak: hareketsiz durumda olmak 2.İşlemez olmak 3.Bir yerde bir süre oylanmak eğlenmek eğleşmek tevakkuf etmek. 4.Dirimek kesilmek 5.Varlığını sürdürmek 6.Var olmak

7.Beklemek dikilmek 8.Yaşamak 9.Birisinin malı olarak bulunmak veya o malla ilişkisi olmak.

duşman (far.) düşman: 1.Birinin kötülüğünü isteyen ondan nefret eden ona zarar vermeye çalışan kimse yağı hasım dost karşıtı 2.Birbirleriyle savaşılan devletler ve bu devletlerin asker sivil bütün uyrukları. 3.Aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan taraflar. 4.Bir şeyin yaşamasına barınmasına engel olan. 5.Bir şeyi büyük ölçüde kullanıp tüketen kimse 6.Bazı şeylerden nefret eden tiksinen kimse

hendek(ar.) hendek: Geçmeye engel olacak biçiminde uzanlamasına kazılmış derin çukur.

hrka (ar.) hırka: 1.Önden açık kollu genellikle yünden üst giysisi 2.Genellikle soğuktan korunmak için gizilen kumaştan bazen içi pamukla beslenmiş ceket biçiminde giyisi 3.Dervişlerin giydikleri üst giysisi hırkayı başına çekmek bir köşeye çekilip çevresiyle ilgisini kesmek.

hodža (far.) hoca: 1.Müslümanlıkta din görevli 2.Öğretmen

inşallah (ar.) inşallah: Allah’’Tanrı dilerse Tanrı nasip ettiyse’’anlamlarında dilek anlatan bir söz.

işaret (ar.) işaret: Anlam zükletilen şey anlamlı iz. 2.Belirti gösterge levha tabela alamet. 3.El yüz hareketleriyle gösterme.

itibar (ar.) itibar: 1.Saygı görme değerli güvenilir olma durumu saygınlık prestij:’’Benim bir kuru itibardan başka neyim var bu dünyada kaybedecek?’’ 2.Borç ödemedede güvenilir olma durumu kredi itibar etmek.

3.5 MEHO BOSNIÇ

adalet (ar.) adalet: Hak ve hukuka uygunluk hakkı gözetme doğruluk türe:”Devletin temel amaç ve görevlileri kişinin temel hak ve hüriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak. Surette sınırlayan siyasal ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya çalışmaktır. 2. Bu işi uygulayanan yerine getiren devlet kuruluşları suçlular adaletin pençesinden kurtulamazlar. 3.Herkese kendine uygun düşeni kendi hakkı olanı verme: Germiyanda Süleyman şahımız adaletle hüküm sürer. 4.Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması adalet dağıtmak kanunların saydığı hakları sahiplerine vermek tanınmak. Adalete teslim etmek sanığı adalet işleriyle uğraşan kuruluşa götürmek. Adalete teslim olamk sanığı adalet işleriyle uğraşan kuruluşa gidip hakkında gerekli işlemin yapılmasını istemek.(birinin) adaletine sığınmak birinden anlayış hoşgörülü yakınlık beklemek.

adet (ar.) adet: 1.Görenek”bayram tebriki bir güzel adettir. 2.Topluluk içinde eskiden ben uyulan kural töre 3.Belirili yaşlar arasında kadınların ayda bir döl yatağından kan gelmesi durumu aybaşı. Adet edinmek (veya etmek) bir şeyi alışkanlık ve huy durumuna getirmek:”Mutlaka yemeklerimize biber atmayı adet ednmişiz. Adet görmek Kadın aybaşı olmak. Adet olamk 1.öteden beri yapılır olamak:”Paranın üstüne oturmak da biraz tatsız bir adet olmuştu. 2.Bir şey gelmek durumuna gelmiş olmak:”Macarlardan her söz geçişte kardeş millet diye bahsetmek bizde adet bile olmuştur.

ahbab (ar.) ahbab: 1.Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen sayılan kimse:”Ben yeni tanıdım ama kızın eski ahbabları imişler!.2.Samimiyet içtenlik bildiren bir seslenme sözü:Baksana ahbab! Ahbab çıkmak önceden tanışmış olamak:”Gümrükten itibaren her rast geldiği adamla ahbab çıktı. Ahbab kusumna bakan ahbapsız kalır “dostların ufak tefek kusurlarına bakmamak gerekir kullanılan bir söz..

açık (ar) açık: Açılmış kapalı olamayan kapalı karşıtı:”Açık pencerenin önünde denize karşı saatlerce dertleştik. 2.Engelsiz :Açık yol 3.Örtüsüz çıplak:Açık baş 4.Boş:Kağıtta açık yer kalmadı 5.Görevlisi olmayan boş (iş görev) münhal:Açık kadro 6.Aralığı çok:Açık adamlarla.

7.Çalışır durumda olan:”Bazı dükkanları açık olan caddeden sola saptılar. 8.Kolay alaşılır vazih:”Açık konuşma zamanını artık geldiğinde kan idim. 9.Gizliliği olmayan olduğu gibi görünen:Bu adamın her işi açıktır. 10.Her türlü düşünceyi hoşgörüyü karşılayabilen etkisinde kalabilen”....her çeşit kafa ve gönül fırtınalarına açık bir adamdı o.

bunar (tr) pınar:Yerden kaynarak çıkan su kaynak: Paşaluk Yaylası’nın her bucağından bir pınar kaynar. 2.Bu suyun çıktığı yer kaynak, memba 3.çeşme.

huja (far.)huy: 1.Insanın yaradılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç tabiat:”Can çıktıktan sonra da huy,adamı kolay kolay terk etmiyor. 2.İşgücü durumunu alınış alışkanlık huy canın altındadır doğuştan gelen özellikler değiştirilmez. Huy edinmek bir davranışı alışkanlık durumuna getirmek huyu huyuna suyu suyuna (uygun) iki kişinin her yönden birbirine uygunluğunu anlatmak için kullanılan bir söz.(birinin) huyuna suyuna gitmek onu kızdırmayacak veya ürkütmeyecek biçimde uysulaca davranmak, alışkanlıklarına, isteklerine uygun davranışlarda bulunmak, huyunu suyunu değiştirmek eskisine göre değişik davranmasına sebep olmak.

nar (far.) nar: 1.Norgilerden yaprakları karşılıklı,çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte, küçük bir ağaç 2.Bu ağacın kırmızımıtrak sarı sert bir kabukla örtülü,içinde çok sayıda kırmızımıtrak sulu taneler bulunduran yuvarlak yemişi nar gibi iyice kızarmış (yiyecek).

toka (tur.) toka:1.Kemer, kayış, ayakkabı vb.nin iki ucunu birbirine bağlamaya, bunları istenilen genişlikte tutmaya yarayan, bazen de süs olarak kullanılan araç:”Bir de sahte taşlı bir toka takmış saçlarına.2.İçki içerken birinin şerefine, salığına kadeh tokuşturma.Toka etmek. 2.den karşılıklı iki parçayı getirip birbirine dayamak. 3.kadeh tokuşturmak. 4.argo vermek.

ton (far) ton: İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi:”Sesinin tonuda sisteminin şiddetini azaltan bir yumuşsama vardı.”2.Konuşmada sesin duyguları, belirtecek biçimde çıkması:”Bunun farkında olmadan, üstelik de hiç istemeden içki bir tonla söylemiş olacağım. 3.Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi:”Siyah ve beyazın tonlarını son derece hünlerle kaynaştırır.”4.Ses titreşimlerinin yükselip açılması titrem.

3.6 GAZİ HÜSREV BEY DÜĞÜN ALAYINI İSTANBUL'A GÖTÜRÜYOR

akşam (tür., far.) akşam: Gündüzün son ve gecenin ilk saatleri, gece, akşam ezanı, akşam namazı.

alajbeg (tür.) alay beyi: Sancak'ta sipahinin albayı. Albay rütbesinde jandarma alay komutanı.

alem (ar.) alem: Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün, evren, hayvan veya bitkilerin bütünü, herkes, başkaları. Bir değerli taş, elmas.

at (tür.) at: Atgillerden, binme, yük, çekme, taşıma vb. Hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, Bosna-Hersek'te sadece Arap atı. Satrançta, her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane altayarak L biçiminde hareket eden taş.

babo (far.) baba: Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek.

bakış (far.) bahşiş: Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para.

bajrak (tür.) bayrak: Bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş, sancak, öncü, simge, sembol.

bajraktar: bayrak (tür.) + dar (far.): taşıyan, çeken; (tür.) bayrakçı: Bayrak çeken kimse, bayrak yapan, diken veya satan kimse.

beg (tür.) bey: Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz, komutan, zengin, ileri gelen kimse, bay.

čador (far.) çadır: Keçe, deri, kıl, dokunma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ, gölgelik olarak kullanılan tente veya şemsiye.

čauš (tür.) çavuş: (tar.) Osmanlı devleti teşkilatında çeşitli hizmetler yapan görevli, Osmanlı ordusunda üst konutanların ulaştıran görevli, onbaşından sonra gelen ve görevi gelen manga komutanlığı olan erbaş, askeri okullarda sınıf başkanı.

čelenka (tür.) çelenk: Çiçek, dal ve yapraklarla yapılmış halka, kadınların başlarına taktıkları mücevher veya madenden yapılmış sorgunç, kokart, -dı – asker şapkalarına takılan ve rengi uluslara göre değişen işaret, belli bir topluluğa özgü olan işaret.

čibuk (tür.) çubuk: Körpe dal, doğru biçiminde ince, uzun ve sert olan şey, tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık.

      (ar.) keyfi: İteğe bağlı olan, gerçeğe, akla, yol ve yöntemine uymayan (keyfi davranış, keyfi karar).

         (ar.) k       : Soylu, saf kan Arap atı.

dabulhana (ar., far.) davulhane: M z k odası, m z k köşesi. Bu odada, köşede farklı m z k enst manlarını çalan insanları  alęı  alıyor.

daid    (tür.) dayı: Annenin erkek kardeşi, yiğit, yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözü, argo kabadayı.

demir (tür.) demir: Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,874, yoğunluğu 7,8 olan, 1510  C’de eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle  elik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element. (simgesi Fe) Bazı nesnelerin demirden yapılmış parçası: Ocak demiri, kapı demiri, pencere demiri.

demir-kapı    (tür.) demir kapı: Demirden yapılan kapı. Irmaklarda gemilerin geçmesine engel olan kayalık yer.

demir-pend      (tür.) demir pencer: Pencere parmaklığıyla demirden yapılan pencere.

delibaş    (tür.)delibaş  : Delinin sahibi, baş deli (kahraman, yiğit).

deli    (tür.) deli: Kahraman, çok cesaretli bir kahraman, yiğit, deli – aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan,mecnun,  oşkun, davranışları aşırı ve taşkın olan kims,çılgın, bir şeye, bir kimseye aşırı derecede düşkün.

direk (tür.) direk: Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek, sütün, en önemli kimse veya şey.

divan (ar., far.) divan: Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis, sohbet  konuşma, saray. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.

dorat (tür.) doru at: Gövdesi kıızıl,ayakları ve yelesi koyu renkli olan at. Bu renkte olan at donu, yani.

duş      (far.) d ş     : Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, dost karşıtı, birbirleriyle savaşan devletler ve bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları; aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan taraflar, bir şeyin yaşamasına, barınmasına engel olan, bazı şeylerden nefret eden, tiksinen kimse.

džam (tür.) cam: Soda veya potas katılmış silisi kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim, tümü veya bir bölümü bu maddeden yapılmış, sırça, pencere.

džep (ar.) cep: Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysisini belli bir yeri açılarak içine yerleştiren astardan yapılmış bir parça.

đogat (tür.) gök at: Gökyüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi renkte olan at.

ferman (far.) ferman: Büyük emir, Osmanlı İmparatorluğu'nda padişahın verdiği uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık.

gazi, gazija (ar.) gazi: Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse, savaşta sağ ve zafer kazanmış plarak dönen kimse.

haber (ar.) haber: Bilgi, bir olay, bir olgu üzerinde edinilen bilgi, iletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi, haber almak kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek, haber atlamak gazetecilikte bir haberi vaktinde yayımlayamamak, haber çıkmamak biri veya bir şey için beklenen bilgi gelmemek, haber deyince – çarçabuk, istenilen anda, haber göndermek herhangi bir araçla bildirmek, haber vermek bildirmek, haber ulaştırmak, bir şeyden haberi olmak bilgisi olmak, bilmek.

hair (ar.) hayır: İyilik, karşılık beklemeden yapılan yardım, iyi, hayırlı, yararlı, faydalı, hayır beklememek iyilik ummamak, yararlı olacağını sanmamak, hayır etmek yararı olmamak, bir şeyden hayır görmemek bir şey kendisine yararlı olmamak, hayır işlemek dine ve insanlığa uygun, iyi bir davranışta bulunmak, bir şeyde hayır kalmamak işe yarar durumu kalmamak, artık işe yaramaz olmak, bir şey veya bir şeyden hayır yok bir şey yararlı değil.

hajvan (ar.) hayvan: Duygu ve hareket yeteneği olan, iç güdüyle hareket eden canlı yaratık. Akılsız, duygusuz, kaba, hoyrat (kimse). At,eşek, katır gibi türlü hizmetlerde kullanılan yaratık.

harač (ar.) haraç: Bir yerden bir kimseden zorbalıkla alınan parası (tar.) Osmanlı Devleti'nde Müslüman olmayanların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergi, (tar.) Osmanlı Türklerinde genellikle toprak sahiplerden devletçe alınan vergi. haraç mezat satmak açık artırma ile satmak, haraç yemek (almak) başkasının sırtından geçinmek, haraca bağlamak bir kimseyi belli zamanlarda kendisine belli miktarda para vermeye zorlamak, (birini) haraca kesmek zorbalıkla para koparmak veya çıkar sağlamak.

hijanet (ar.) hıyanet: Kutsal sayılan şeylere el uzatama, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet, güveni kötüye kullanma, aldatma, vefasızlık.

hizmet (ar.) hizmet: Birinin işi görme veya birine yarayan bir işi yapma. Görev, iş, bakım,özen, ihtimam; hizmet etmek iş görmek, çalışmak, (mec.) birinin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak, hizmet görmek birisinden yardım almak, hizmete girmek çalışmaya başlamak, görev almak, hizmeti dokunmak görevde bulunmak, iş yapmak, hizmetinde olmak birinin yanında çalışmak, işlerini yapmak.

haznadar (ar.) hazine + (far.) dar: Bir hazineyi bekleyen, yöneten kimse.

hazur (ar.) hazır: Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlanmış olan, belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirilmiş. Belirli bir biçimde yapılmış olarak satılan, alıcı bekleyen, bir yerde hazır bulunmak veya olmak bir yerde var olmak, kendi bulunmak, bir şeyi hemen yapılabilecek durumda olmak, bir şeyi hazır etmek hemen kullanılabilecek duruma getirmek, hazır olmak hazır durumda bulmak, hazırda olmak yararlanılabilecek bir durumda, el atında olmak.

hazurola! (ar.,tür.) hazır ol!: Esas duruşa geçilmesi için verilen emir.

hurç (ar.) hurç: Genellikle yelken bezinden veya meşinden yapılmış büyük heybe, çeşitli kumaşlardan yapılan, içerisine battaniye, yorgan vb. Eşya konulan özel çanta.

ibrik (far. ar.) ibrik: Su koymaya yarayan kulpu, emzikli kap.

idara (ar.) idare: Yönetme, yönetim, çekip çevirme, ülke işlerinin yürütülmesi, kamuya ilişkin hizmetlerin bütünü, bir kurum veya kuruluşun yönetildiği yer veya mekam, bir kurumun işlerini yürüten kurul.

kadar, kader(ar.) kadar: Ölçüsünde, derecesinde, büyüklüğünde, genişliğinde, denli.

kadifa (ar.) kadife: Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş. Bu kumaştan yapılmış, bu kumuşla kaplanmış, kadife gibi yumuşak, pürüzsüz ve parlak (ses, ten vb.).

kalajli (tür.) kalaylı: İçinde kalay bulunan, kalayanmış (kap).

kahva (ar.) kahve: Sıcak iklimlerde yetişen, kök boyasığillerden bir ağaç. Bu ağacın meyvesinin çekirdeği. Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz. Bu tozla hazırlanan içecek.

kapija (tür.) kapı: Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. Bu açıklıktaki açılıp kapanan kanat.

kaurin, kaur (daur),(ar. far.) gavur: Müslüman olmayan kimse, dinsiz kimse, merhametsiz, acımasız, inatçı, bir şeyi gavur etmek boşuna harcamak, yerinde harcamamış olmak, işe yaramaz duruma getirmek, gavur olmak Müslüman olmamak, dinsiz olmak, boşuna harcanmak.

kavga (far.,ar) kavga: Düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş, herhangi bir amaca erişmek, bir şeyi elde etmek veya bir şeye karşı koyabilmek için harcanan çaba, verilen mücadele, savaş; kavga çıkarmak kavgaya sebep olmak, kavga çıkmak dövüş meydana gelmek, kavga etmek – birbiriyle atışmak, dövüşmek, kavga kopmak dövüş başlamak.

konak (tür.) konak: Büyük ve gösterişli ev, misafir, yolculukta geceyi geçirmek için inilen, konaklanan yer.

kurşun (tür.) kurşun: Atom numarası 82, atom ağırlığı 207,21, yoğunluğu 11,3 olan, 327,4 °C eriyen, yumuşak ve bükülgen, mavimsi siyah esmer renkte bir element (simgesi Pb); bu elementten yapılmış tüfek, tabanca vb. Hafif ateşli silahlarla kullanılan mermi.

lakırdı (tür.) lakırdı: Laf, söz, boş söz, dedikodu, lakırdı çıkarmak laf çıkarmak, lakırdı etmek konuşmak.

lala (far.) lala: Çocuğun bakım, eğitim ve öğretimiyle görevli kimse, (tar.) Şehzadelerin özel eğitimleri, padişahların vezirlerine seslenirken kullandıkları bir söz.

madžarija (ar.) mac: Türk altın para, (tar.) meci diya: Sultan Abdülmecid'in (1839-1861) altın ve gümüş parası, (tar.) mac – Macar altın parası.

mahrama (ar.)mahrama: (arh.)mahreme: Bazı bölgelerde kadınların sokağa çıkarken manto üstüne örttükleri işlemeli geniş örtü, makrama.

mavi (ar.) mavi: Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi. Bu renkte olan.

mejdan (ar.) meydan: Saha, alan. Yarışma, eğlence veya karşılaşma yeri. Bulunan yer ve çevresi, ortalık. Fırsat, imkan veya vakit. Mevlevi tekkelerinde ayin yapılan yer; meydan açmak sebep olmak, meydan almak gelişmek, yayılmak, geniş ölçüde olmak, meydan bırakmamak fırsat vermemek, meydan bulamamak fırsat bulamamak, meydan (bir şeye veya kimseye) kalmamak fırsat bulamamak, meydan okumak korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırmak, meydan vermemek kötü bir durum gerçekleşmesi için imkân veya zaman bırakmamak, meydana atılmak ortaya çıkmak, meydana atmak ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak açıklığa kavuşturmak, ortaya çıkarmak, belli etmek, bularak ortaya çıkarmak, meydana çıkmak ortaya çıkmak, görünmek, belli olmak, yetişmek, büyümek,

meydana dökmek hepsini sergilemek, ortaya dökmek, meydana düşmek bir iş yapmak için kendini ortaya atmak, meydana gelmek olmak, oluşmak, ortaya çıkmak, meydana getirmek olmasını sağlamak, oluşturmak, meydana koymak yapıp ortaya çıkarmak, göstermek, meydana vurmak belli etmek, ortaya çıkarmak, meydanı (birine veya bir şeye) bırakmak savunduğu şeyden vazgeçmek, yarışmadan çekilmek, meydanı boş bulmak kendisini engelleyecek kimse görmeyerek aşırı davranışlarda bulunmak.

mekterhana (far.): Türkçe müziği yapılan odası.

merdevine (far.) merdiven: Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi.

murtat (ar.) murtat: Hain.

odaja (tür.) oda: Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. Dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi.

odzak (tür.) ocak: Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma vb. Amaçlarla kullanılan yer. Kahvelerde, kuruluşlarda çay, kahve vb'nin yapıldığı yer. Ev, aile, soy.

padişah (far.,tar.) padişah: Osmanlı İmparatorluğunda devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.

para (far.) para: Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kağıt veya metalden ödeme aracı, kazanç, kurşun kırkta biri.

paşa (tür.) paşa: Cumhuriyet döneminde general, Osmanlı İmparatorluğu zamanında yüksek sivil memurlara üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvanı.

raht (far.) raht: At takımı, yolda lazım olacak şeyler, döşeme vb. takımları, pencere ve kapı kanatlarını çerçeveye tutturun menteşe takımı.

rezil (ar.) rezil: Ançak, aşağılık; birini rezil etmek isteyerek veya istemeyerek birini çok utanacak güç bir duruma sokmak, rezil olmak çok utanacak bir duruma gelmek.

sabah (ar.) sabah: Günün başlangıcı, günün ilk saatleri, güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabah ezanı, sabah namazı.

sahat (ar.) sa'at: Bir günlük sürenin yirmi dördte birine eşit, altmış daakikalık zaman dilimi, zaman parçası, vakit, zaman, bir işin yapıldığı belli bir zaman, günün hangi saati olduğunu gösteren alet. Sayaç; saat bu saat ele geçen fırsattan yararlanmanın tam zamanı, saat gibi tam bir düzgünlükte, dakik, saat gibi işlemek hiç aksamadan, ara vermeden çalışmak, saat on bir

buçuğu çalmak yaşı çok ilermiş olmak saat tutmak saate bakarak bir işin ne kadar sürdüğünü hesaplamak, saati çalmak bir şeyin vakti gelmek, saatinde önceden belirlenen, düşünülen vakitte.

saraj (far.) saray: Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı, kamu işlerinin yürütüldüğü büyük yapı, devlet başkanı ve çevresi.

sejir (ar.) seyir: Eğlenmek için bakma, hoşlanarak bakma, temaşa, bakıp eğlenecek şey, eğlendirici durum; seyirci bir olayı gören, izleyen kimse, izleyici, izlemek, eğlenmek için bakan kimse.

selam (ar.) selam: Bir kimse karşılaşıldığında, birinin yanına geldiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, merhaba; selam (selama) durmak bir büyüğe, bir üste veya saygı duyulan bir şeye ayakta selam vermek, selam almak birinin selamlamasına karşılık vermek, selam çakmak selam vermek, selam etmek uzakta olan birine bir kimse veya mektup aracılığıyla esenlik dilemek, selam olsun “saygım, esenlik dileklerim ona ulaşsın” anlamında bir iyi sözü, selam para, kelam para her davranış para harcamaya bağlıdır, selam söylemek selamını birine götürmesini söylemek, birinin dönderdiği selamı başkasına iletmek, biriyle selam söylemek(yollamak) birine esenme haberi göndermek, selam verdik, borçlu çıktık küçük bir ilgi gösterdik, üzerimize büyük bir iş yüklendik, selam vermek selamlamak, başını sağ ve sol omuzlarına çevirerek namazı bitirmek.

3.7.CERZELEZ ALİYA VE VUK YAYÇANIN

abdest (far.) abdest: âb (su) + dast (el): Müslümanların, bazı ibadetleri yapabilmek için belli bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma. İdrar ve dışkı yapma; abdest almak boy abdesti almak, Müslümanlar bazı ibadetleri yapabilmek için gerekli yıkama kurallarını yerine getirmek, abdest bozmak tuvalette gitmek, abdest bozulmak yeniden abdest alma gereği ortaya çıkmak, abdest tazelemek yeniden abdest almak, abdesti gelmek (olmak) abdest bozmaya gereksinin duymak, abdesti kaçmak abdesti bozulmak, abdest bozma gereksinimi varken yok olmak, abdesinde namazına (olmak) dindar (olmak), abdesinden şüphesi olmamak yaptığı işte kusuru olmadığını kesin olarak bilmek, birini abdestini vermek argo azarlamak, abdestsiz yere basmamak din buyruklarına titizlikte uymak.

belaj (ar.) bela: İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse. Hak edilen ceza; bela aramak kavga çıkarmak için fırsat aramak, bela çıkarmak kavga çıkarmak, bela okumak birine beddua etmek, bela kesilmek birisine sıkıntı ve eziyet vermek, musallat olmak, belalar mübareği alay istenilmeyen, kaçınılan bir durumun gerçekleştiği bildirirken söylenen bir söz, sebebiyle, belasını bulmak hak ettiği cezayı görmek, belaya çatmak (girmek, uğramak) beklemedik bir bela ile karşılaşmak, belayı satın almak göz göre göre belayı üstüne çekmek.

birden (tür.): Bir defada. Ansızın. Birlikte, beraberce, hepsi bir arada. Çabucak.

boja (tür.)boya: Renk vermek, dış etkilere korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde. Resim yapmak için kullanılan kuru, sulu veya yağlı boya. Renk. (mec.) Aldatıcı görünüş. Yazmak için kullanılan mürekkep; boya kullanmak boyanmak, makyaj yapmak, boya tutmak (boyanan nesne) iyi boyanır olmak, boya vurmak (çekmek, sürmek) boyamak, boyası atmak boyası solmak, boyalı boya sürülmüş, boyanmış veya boyaya batırılmış. Renkli. Yüzünü çok boyanmış olan, makyajlı (kadın).

çardak (far.) çardak: Tarla, bahçe vb.yerlerde ağaç dallarından örtülmüş barınak. Asma vb. bitlilerin dallarını sardırma için direklere yapılmış yer. Kameriye; çardaklı çardağı olan, çardaksız çardağı olmayan.

džaba (tür.) caba: bir şey üdemeden, para vermeden alınan şey, bedava. Fazla olarak, fazladan, üstelik.

fişek (far.) fişek: Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli siahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephane. Donanma ve şenliklerde kullanılan çeşitli yanıcı veya patlayıcı maddeler. Fişek biçiminde yapılmış baharat

ambalajı. Silindir biçiminde üst üste konarak kâğıda sarılmış madenî para; fişek atmak ortalığı karıştıracak bir söz söylemek, cinsel birleşmede bulunmak, fişek gibi hızla fişek salıvermek ara bozacak söz söylemek.

hajduk (ar.) haydut: Silahlı soygun yapan kimse, eşkiya, şakı. Yaramaz, sevimli çocuk. **haydut gibi** insana korku veren, iri yarı kimse, yaramaz ve sevimli çocuk.

hajr inşalah (ar.) hayırdır inşallah: Anlatılan bir rüyayı iyiye yormak için kullanılan bir söz, şaşma ve merak veren olgular karşısında söylenen bir söz. Allah'ın izniyle.

hasta (far.) hasta: Sağlığı bozuk olan, esenliği, yerinde olmayan, hastalanmış, rahatsız. (mec.) Aşırı düşkün, tutkun, argo parasız, züğürt. Zihinsel yetenekleri bozulmuş olan; hasta etmek hasta olmasına yol açmak, hasta ol beniö için, öleyim senin için kişi kendisi için bir frdakarlıkta bulunan kimseye karşı sırası geldiğine daha büyük fedakarlıkta bulunur, hasta olmak (düşmek) hastalanmak, bir şeyin hastası olmak bir şeye çok düşkün olmak.

hoşdeldija (far.) hoş geldiniz: Gelene söylenen esenleme sözü; hoş (far.): beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren. Bununla birlikte. Beğenilen, duyguları okşayan bir biçimde; hoş bulduk (gördük) “hoş geldiniz” sözüne verilen karşılık, hoş görmek (karşılama) gücenilecek veya karşılık gelenecek bir davranışı hoşgörü ile karşılamak, kusur saymamak, birini hoş tutmak birine iyi ve sevecenlikle davranmak, hoşla gitmek beğenilmek, bir şeyden veya kişiden hoşlanmak, birinin hoşuna gitmek biri beğenmek.

kajil, kail (ar.) kail: Söylenen, inanmış, akli yatmış; kail olmak razı olmak, inanmak.

kalauz (tür.) kılavuz: Yol gösteren, tarihi ve turistik yerleri gezerken bilgi aktaran kimse, rehber. Herhangi bir alanda ve konuda bilgi veren, yol yöntem gösteren kitap vb. Evlenecek olan erkek veya kadına eş bulan kimse. (mec.) Ruhsal ve zihinsel bakımından yol gösteren, ışık tutan kimse. Kılavuz kaptan. Makaradaki filmlerin başında ve sonunda yer alan, filmin alıcı, yıkama aracı, basım aracı, gösterici vb. araçlara takılıp çıkarılmasında kolaylık sağlayan, asıl film için pay bırakan çeşitli renklerde film parçası. Somun veya boru içine yiv açmakta kullanılan araç. Dar ve uzun bir yerden tel, kablo gibi bükülebilen bir şey geçirilirken bunların ucuna bağlandığı sert nesne.

kuburlija (tür.) kuburluk: Tabanca kılıfı. Sadak. Küçük tüfek.

muhasera (ar.) muhasara: Kuşatma, sarma, çevirme; muhasara altına almak (alınmak) kuşatmak (kuşatılmak), muhasara etmek kuşatmak.

nadžak (tür.) nacak: Sapı kısa, küçük odun baltası.

namaz (far.) namaz: İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî bakımından belirlenen kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat; namaz kılmak namaz ibadetini yerine getirmek, namaza durmak namaza başlamak, namaza kılınmak Müslüman birinin cenaze namazı kılınmak.

nobečija (ar.) nöbetçi: Nöbet bekleyen, nöbet sırası kendisinde olan kimse.

rakija (ar.) rakı: Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayanalarak damıtılmasıyla elde edilen içki, aslan sütü.

sejizbaša (ar.) seyis, seyisbaša: Ata bakan tımar eden kimse, at bakıcısı.

tavla (ar.) tavla: At ahır.

unkaš (tür.) önkaş: Köy evlerinin balkon gibi çıkıntılı yerleri. Eyer kaşı.

sokak (ar.) sokak: İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranlara daha dar veya kısa olabilen yol; sokağa atmak birini düşkün, yoksul kalacak biçiminde evden, iş yerinden uzaklaştırmak veya kovmak, sokağa çıkmak gezmek veya biri iş görmek evden çıkmak, sokakta kalmak sığınacak yeri olmamak, bakacak kimsesi bulunmamak.

srča (tür.) sırça: Cam, camdan yapılmış.

spahija (far.) sipahi: (tar.) Osmanlılar'da tımar sahibi bir sınıf atlı asker.

Stambol (tür.) İstanbul: İstanbul, Türkiye'nin başkenti.

surudžija (tür.) sürücü: Çoban, güdücü, sürü yetişen kimse.

šeher (far.) şehir: Nüfüsünün çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent.

ševak (ar.) şevk: İstek, heves, parlaklık, sevinç, neşe; şevk vermek isteklendirmek, şevke gelmek isteği, hevesi atmak, neşelemek, şevke getirmek canlandırmak, isteğini artırmak.

tatarin (tür.) Tatar: Tatarstan'da, Batı Sibirya'da Rusya Federasyon'un değişik bölgelerinde yaşayan Türk soyunda bir halk ve bu kalktan olan kimse.

tefter (ar.) defter: Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kağıt yaprakları.

tefterdar (ar.,far.) defter + dar: Bir ilin para işlerini yöneten en üst düzeydeki görevli.

tımar-tefterdar (ar.,far.) tımar defter + dar: Tımar işlerin patronu.

telal (ar.) dallal : Haber veren kimse.

tımar (far.) tımar: Yara bakımı, binek hayvanlarının kıllarını, derisini temizleme, tımar.
etmek (tür.) Anadolu Selçukları ve Osmanlılar'da, belirli görev ve hizmet karşılığında kişilere verilen, yıllık geliri 3.000 – 20.000 akçe olan toprak.

topuz (ar.) topuz: Ucu top biçiminde eski bir silah, bir şeyin elle tutulabilen çıkıntısı.

vezir (ar.) vezir: Osmanlılara devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

3.8. BOSNA-HERSEK'Lİ ÇUPRİLİÇ VEZİRİN TRAVNIK'E GİDİŞİ

adet (ar.) adet: Görenek. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. Belirli yaşlar arasında kadınlara ayda bir döl yatağından kan gelmesi durumu, aybaşı; adet edinmek (etmek) bir şeyi alışkanlık ve huy durumuna getirmek, adet görmek kadın aybaşı olmak, adet olmak öteden beri yapılır olmak bir şeyi gelenek durumuna gelmiş olmak, adet yerini bulsun diye grekli görüldüğü için değilyalnız alışılmış olduğu için.

aga (tür.) ağa: Geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse. Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan. Büyük kardeş, ağabey. Okur yazar olmayan yaşlıca kişilerin adlarıyla birlikte kullanılan san. **(tar.)** Osmanlı İmparatorluğunda bazı kuruluşların başında bulunlara verilen resmi san. Koca; ağa borç eder, uşak harç ağa para sıkıntısı içinde olup borç etse de, uşak, bubu anlamaz ve bol harcamayı sürdürür, ağanın alını terlemezse ırgadın burnu kanamaz işveren işçisi ile birlikte çalışmazsa işçi işi var gücüyle sarılmaz, ağanın eli tutulmaz zengin olarak düşünülen kişiden alınmaya değer bir bağış beklenildiğini belirten bir söz.

akran (ar.) akran: Yaş, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri, boydaş taydaş, ögüt.

alat (ar.) alet: Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne. Bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç, aygıt. Bir makineyi oluşturan ve işlemesine yardım eden parçalardan her biri. **(mec.)** Hoş görülmeven bir işe yardımcı veya aracı olmayı kabul eden kimse, maşa; **alet etmek** bir işte birini uygun olmayan bir biçimde kullanmak, **alet olmak** bilerek bir çıkar karşılığı veya bilmeyerek kötü bir işte aracılık etmek, vasıta olmak.

alec selam (ar.) aleykümselam: Arapça **selamünaleyküm** biçimindeki selamlama sözüne verilen “esenlik, selamet sizin de üzerinize olsun” anlamındaki karşılık.

aşicare (far.) aşikâre: Açıkça, belli ederek, saklamadan.

bedevija (ar.) bedevi: Çölde, çadırda yaşayan göçebe. Böyle bir hayat sürdüren kimse, Bedevi (ar.): Bedevilik tarikatından olan derviş, bedevilik bedevi olma durumu, Bedevilik XIII. yüzyılda kurulan bir Sünni tarikatı.

bujruntija (tür.) buyrultu: İrade. **(tar.)** Sadrazam, vezir, beylerbeyi vb. yüksek devlet görevlileri tarafından yazılan buyruk.

çarşıja (far.) çarşı: Dükkanların bulunduğu alışveriş yeri; çarşı pazar dolaşmak (gezmek) alışveriş edinilen her yeri dolaşmak (gezmek).

ćenar (far.) kenar: Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka. Bir şeyi çevreleyen çizgi. Pervaz, çizgi, antika, baskı vb. çevre süsleri. Merkezden uzak olan, kuytu, ıssız, sapa, تنها yer. Yan. (mat.) Bir biçimin sınırlayan çizgilerden her biri; kenar (kenarını) bastırmak bir kumaşın kenarlarını kıvrıp elle veya makine ile dikmek, kenar gezmek bir şeyden uzaklaşmış olmak, kenara atmak bir şeyin üstünde durmamak, önemsememek, kenara çekilmek artık hiçbir şeye karışmamak, kenarda kalmak kendine yakışan yeri tutamayarak önemsiz bir duruma düşmek.

ćurak, ćurka (tür.) kürk: Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu. Bu posttan yapılmış. Hayvan postundan yapılan giysi.

daira (ar.) daire: Bir yapının konut olarak kullanılan bölümlerinden her biri, kat. Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlardan her biri. Bu kuruluşların içinde çalıştıkları yapı. Bir yapı veya gemide bir işe ayrılmış bölüm. (mec.) Soyut kavramlarda belli sınır, ölçü. (mat.) Bir çemberin içinde kalan düzlem parçası. (müz.) Saz takımında usul vurmaya yarayan tef.

dert (far.) dert: Üzüntü. Hastalık. Ağrı. (mec.) Sorun, kaygı. (hlk.) Ur; dert anlatmak derdini dökmek, dert değil önemsemeye, üzölmeye değmez, dert edinmek (etmek) bir sorunu veya durumu üzüntü konusu yapmak, dert eğirmek içinden çıkılması güç bir sorunla uğraşmak zorunda kalmak, dert olmak (kesilmek) bir kimse veya olay sıkıntı vermek, dert yanmak derdini sızlanarak anlatmak, derde derman olmak soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek, bir kimsenin derdi başından aşkın olmak birçok sorunu bulmak, aşırı derecede meşgul olmak, birinin derdi günü çok ilgilenilen, üzerinde çok düşöünölen şey, derdi veren devasını da verir her sıkıntının, üzüntünün bir çaresi vardır, derdine deva bulmak sıkıntıyı çözümlmek, anlatmak, çaresizliği yenmek, bir şeyin derdine düşmek yapılması gereken bir şeyi gerçekleştirmenin yollarını aramak, derdine yanmak kendi durumuna üzülmek, derdini çekmek üzüntüsüne katlanmak, bir kimse birinin derdini deşmek (depreştirmek) derdini hatırlatıp yeniden üzülmesine yol açmak, derdini dökmek derdini, sıkıntılarını ayrıntılı olarak anlatmak, dile getirmek, derdini Marko Paşaya anlat yakınmanı dinleyecek kimse yok, derdini söylemeyen derman bulamaz insan sıkıntısını başkasına açıklayarak giderebilir; dertli derdi olan, dertlilik dertli olma durumu.

diba (far.) diba: Altın ve gümüş işlemeli bir tür ipek kumaş.

divit (ar.) divit: Hakkadaki mürekkebe batılarak yazı yazmaya yarayan ve değışik uçları olan bir tür kalem.

dżematijle (ar.) cemaatli, cemaatle namaz kılmak: Cemati olan; dżemat (ar.)cemaat: Bir imama uyup namaz kılan kişiler. İnsan kalabalığı, topluluk. Bir dinden veya bir soydan olanların topluluğu; cemaat ne kadar çok olsa imam gene bildiğini okur bir yetkili kimse, çevresindekilerin düşüncesi ne olursa olsun kendi istediğini yapmaya çalışır, cemaate uymak içinde bulunulan bir topluluğa uyarak davranmak, cemaatle namaz kılmak imama uyarak namaz kılmak.

dżida (esk.) cıda, mızrak: (tür. lehçe: dzida) mızrak: Uzun saplı, sivri demir uçlu silah, cıda. (sp.) Atletimizde kullanılan, tek elle savrulan bir alet; mızrak çuvala girmez (sıgmaz) gizli tutulması imkansız durumlar karşısında söylenen bir söz.

deisija, dejisija (tür.) giysi: Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, libas, urba.

etek (tür.) etek: Giysinin belden aşağıda kalan bölümü. Bedenin belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik. Çadır, kanepe örtüsü gibi kumaştan olan şeylerin yere sarkan bölümü. Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü.

fakir (ar.) fakir: Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fukara, zengin karşıtı. Olması gerekenden az. Hindistan'da yokluğa eziyete kendini alıştırmış derviş. **(mec.)** Yavallı, kimsesiz. **(esk. ve mec.)** Kişinin alçak gönüllülük göstermek için kendisine verdiği san; fakir düşmek yoksullaşmak, fakir tavuğu tek tek yumurtalar destekçisi olmayan, dayanağı olmayan kimsenin işleri yavaş yürür.

hadżija (ar.) hacı: Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman. Kudüs, Efes vb. kutsal bir yeri ziyaret etmiş olan Hristiyan; birini hacı bekler gibi beklemek büyük bir sabırsızlıkla beklemek, hacı olmak hacca gidip haccın gereklerini yapmak.

hajde (tür.) hadi,hodi (hadi, hadi): “Kısa kes, işi uzatma, bizi aldatamazsın” anlamlarında kullanılan bir söz. Çabukluk, acele bildiren bir seslenme sözü. Geri çevirme, başından savma sözü.

hâla (ar.) hâlâ: Şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz; hâlâ o masal hep aynı söz, aynı düşünce, davranış veya sorun.

han (I) (far. ve tar.) han: Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen unvan. Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan.

han (II) (far. ve esk.) han: Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı. Büyük şehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç

katlı yapı; han gibi gereğinden çok geniş olan yer, han hamam sahibi malı mülkü çok, varlıklı kimse, han kapısından teğelti atmak defetmek, kovmak.

handžija (far.) hancı: Han işleten kimse; hancı sarhoş yolcu sarhoş kimin ne yaptığı, ne ettiği belli değil.

hater, hator (ar.) hatır: Düşülme, akılda tutma, hafıza, zihin, yâd.

hila (ar.) hile: Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, desise, entrika. Çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma; hile hurda bilmez kimseyi aldatmaz, doğru, hile yapmak aldatmak çıkar sağlamak amacıyla bir şeyin saflığını bozmak, değersiz bir şey karıştırmak, hilesi, hurdası yok yalanı, dolanı yok.

icram (ar.) ikram: Konuğu ağırlama. Bir şeyi armağan alarak verme, sunma. Alışverişte satıcının alıcıya yaptığı indirim. Sunulan şey; ikram etmek konuğu bir şeyle ağırlamak, konuğa bir şey sunmak, fiyatta indirim yapmak, ikram görmek ağırlanmak.

inat, inad (ar.) inat: Bir konuda direnme, ayak direme, diretme, direnim. Birine karşı çıkma, karşı düşünce ileri sürme. Inatçı; inat etmek direnmek, direktmek, ayak diremek, inada binmek (bindirmek) iş inada binmek, inadı tutmak çok direnmek, inadım inat olmak söyleğinden veya yaptığından hiç vaygeçmemek, çok direnmek.

itat (ar.) itaat: Söz dinleme, boyut eğme, buyruğa uyma; itaat etmek söz dinlemek, boyun eğmek, verilen buyruğa uymak, itaatli söz dinler, buyruğa uyar, itaatkâr, itaatsız söz dinlemez, buyruk dinlemez, kendi başına büyük olan kimse, itaatsızlık itaatsız olma durumu veya itaatsızce davranış; itaatsızlık etmek söz dinlememek, boyun eğmemek, buyruğa uymamak.

jagma (far.) yağma: Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, çapul, talan. Akıncıların düşman topraklarına yaptıkları baskın, çapul.

kaharli (ar.) kahırlı: Üzüntü veya acısı çok olan.

kalpak (tür.) kalpak: Kesik koni biçiminde deri, kürk veya kumaştan yapılmış başlık.

kavaz (ar.) kavas: Elçilik veya konsolosluklarda görev yapan hizmetli. Banka, patrikhane, otel vb. yerlerde hizmetli veya koruma görevlisi.

mansub (ar.) mensubiyet, mensup: (esk.) mensubiyet: Bir yerle, bir kimse ile ilgili, ilişkili durumu, ilgililik; mensup bir yerle vya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı kimse; mensup olmak bir şey veya kimseyle bağıntısı olmak.

maštrafa (ar.) mašrapa: Metal, toprak, plastik vb.nden yapılmış, ağzı açık, kulplu, bardağa benzeyen, küçük kap.

Medina (ar.) Medine: Suudi Arabistan'nın Mekke kuzeyinde yer alan, Mekke'den sonra ikinci büyük şehirdir. Eski adı Yesrib'dir. (ar. Yasrib) Medine'ye Medirra, Medirke, Mediyne, Mezzine de demiştir.

Meka (ar.) Mekke: Suudi Arabistan'daki hicazda Kabe'nin bulunduğu en mukaddes şehrin ismidir. Aynı zamanda Hazreti Peygamber'ın (s.a.v.) doğduğu şehirdir.

muftija (ar.) müftü: Dinî konularda fetva veren kimse. İl ve ilçelerde Müslümanların din işlerine bakan görevli, müftülük müftü olma durumu. Müftünün görevi veya makamı.

muştuluk (far.) müjde, muştı (müjde + lik, muştı + luk) : Sevindirici haber, muştı, sava, erim, beşaret. Muştuluk.sevindirici haber verileceği zaman söylenen bir söz:, müjdelik muştuluk.

nişan (far.) nişan: İşaret, iz, belirti, alamet. Nişanlanma sırasında yapılan türen. Evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma. Kurşun, taş vb. ile vurulmak istenen hedef. Hedefi vurmak için silah, ok vb.ne gerekli doğrultuyu verme.

semt, sent (ar.) semt: Yan, taraf, cihet, yön. Şehirde yerleşim bölgesi, yaka; semtine uğramamak bir yere özellikle gitmemek, birini hiç aramamak, onunla ilgisini kesmek.

serbes (far.) serbest: Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, erkin. Tutkulu veya bağlı olmayan, özgür, hür.

serhat (far.,ar.) serhat: (far.) ser: baş, kafa, başkan, reis +(ar.) **hadd:**sınır, uç, derece, insanın yetki ve değeri: (esk.) Sınır boyu.

sorguç (tür.) sorguç: Tuğ; sorguçlanma sorguçlanma durumu, sorguçlanmak sorguç biçimiyle şekillenmiş gibi görünmek, sorguçlu sorgucu olan, sorguçsuz sorgucu olmayan.

sura, sure (ar.) sure: Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri; süre (ar.): Bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman parçası, zaman aralığı, zaman bölümü, müddet.

şu'ur (ar.) şükür: Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme; şükürler olsun duyulan hoşnutluğu bildirmek için kullanılan bir söz.

tahkik (ar.) tahkik : Soruşturma; tahkik etmek soruşturmak, tahkikat soruşturma.

taraf (ar.) taraf: Ön, arka, sağ, sol, üst,alt vb. yanların her biri. Yön, yan, doğrultu. Yöre, yer. İstekleri, düşünceleri karşıt olan iki kişiden veya iki topluluktan her biri. Bir kişinin soyundan gelenlerin hepsi. Bir şeyin belli bölümü, kısmı; taraf gözetmek birinden yana olmak, taraf tutmak.

teferiç (ar.) teferrüç: Açılma, ferahlama. Gezinti, eğlence, sevinç, neşe.

ulema (ar.) ulema: (esk.) Bilginler. Sarıklı din bilginleri; âlim isimden çoğulu, ulemalık bilginlik, âlimlik, ulemalık taslamak bilgiçlik etmek.

zabit (ar.) zabit: (esk.) Rütbesi teğmenden binbaşıya kadar olan asker, (mec.) tuttuğunu koparan, dediğini yaptıran.

zijaret (ar.) ziyaret: Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme; ziyaret etmek birini veya bir yeri görmeye gitmek, ziyaretçi ziyaret eden, ziyarette giden kimse, ziyaretçilik ziyaretçi olma durumu.

zulüm (ar.) zulüm: Güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum, kıyğı, acımasızlık, haksızlık, eziyet, cefa; zulüm görmek haksızlığa uğramak, kendisine eziyet etmek.

3.9. MORİNE'DE DÜĞÜN MEZARLIĞI

asi (ar.) 'asi: Başkaldıran, isyan eden. Hayırsız, dikbaşlı

avaz (far.) avaz: Yüksek ses, nara: avaz avaz bağırarak var gücüyle bağırarak, avazı çıktığı kadar çok yüksek sesle.

çare, çara (far.) çare: Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu. Bir şeyi önleme. Tedavi yolu, deva; bir şeyin çaresine bakmak gerekeni yapmak, çözüm yolu aramak, çaresiz çaresi bulamayan, olunmaz. İster istemez; çaresiz kalmak çözüm yolu, çıkar yolu bulamamak, çaresizliği çaresiz olma durumu.

duzel (tür.) güzel: Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı. İyi, hoş. Beklenene uygun düşen ve başarı düşüncesi uyandıran.

eksikluk (tür.) eksiklik: Eksik olma durumu, eksik olan miktar, noksan, nakisa, fıkdan.

jendi bula (tür.) yenge: Bir kimsenin kardeşinin, dayısının veya amcasının karısı. Bir erkeğin kendi karısından söz ederken kullanığı ad. Kadınlar için söylenen bir seslenme sözü.

kolan (tür.) kolan: At, eşek vb. hayvanların semerini veya eyerini bağlamak için göğsünden aşılarak sıkılan yassı kemer. Dokuma, deri, kenevir vb. maddelerden yapılan yassı ve enlice bağ.

namus (ar.) namus: Bir toplum içinde ahlak kurallarına karşı beslenen bağlılık. Dürüstlük, doğruluk; namusu iki paralık olmak onursuz bir duruma düşmek, namusu temizlemek bir işin içinden kendi saygınlığını yitirmeden çıkmak, namusuna dokunmak birinin namus ve onurunu olumsuz biçiminde etkilemek, namusuna sinek kondurmamak kollamak, gözetlemek, namusuna, onuruna laf söylettirmemek, namusunu temizlemek ahlak ve onuruna ters düşen bir durumdan kurtulmak için birini veya kendini öldürmek, namusuyla yaşamak ahlak ve onuruna bağlı yaşamak.

zorba (far.) zorba: Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara şçz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse), müstebit, despot, diktatör, zorbaca zorba bir yol seçerek, zorbalık zorba olma durumu, zorbaca davranış, müstebitlik; zorbalık etmek zorba gibi davranmak.

3.10. CERZELEZ ALİYA

ajet (ar.) ayet: Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

ama (ar.) ama: (bağ.) Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, amma. Uyarma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarayan bir söz.

binjektaş (tür.) binek taşı: At veya arabaya binmek için üstüne çıkılan yüksekçe taş.

bujur (tür.) buyur: “buyuran” alamında bir seslenme sözü, “anlamadım, sözünüzü tekrarlayınız” anlamlarında bie seslemne sözü, “söyleyiniz, emredimiz” anlamlarında kullanılan bir seslenme sözü, buyur etmek buyrun diyerek konuğu saygı ile içeri almak, sofraya çağırmak, buyrun cenaze namazına! (şaka) hiç beklenmedik kötü bir durum karşısında üzüntü anlatan bir söz.

divhana, divanhana (ar.,far.) divanhane: (ar.) divan + (far.) hane: (esk.): Geniş sofa. (tar.) Kubbealtı.

dućan (ar.) dükkân: Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer. **(mec.)** Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri. Kumarhane, dükkâncı dükkân işleten kimse, dükkâncılık dukkâncı olma durumu.

džebelija (tür.) cebeli: Osmanlı İmparatorluğu döneminde, savaş sırasında tımar, zeamet sahiplerinin dirlikleri oranına göre yanlarında götürmekle yükümlü bulundukları atlı asker. Aynı döneminde ilerdeki altı inzibat kuvveti.

đemiija (tür.) gemi: Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine; gemi karaya oturmak gemi, sığ bir yere saplanıp kalmak, birinin gemisi şapa oturmak iş, düzelemeyecek kadar bozulmak, gemisini kurtaran kaptan güç bir duruma düşüldüğünde ne yapıp yapıp kurtulanlara övgü olarak söylenen bir söz, gemisini yürütmek bir işi hiçbir engel tanımadan sürdürmek.

imam (ar.) imam: Cemaate namaz kıldırان kimse. Müslümanlıkta mezheb kuran kimse. Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği görevini üzerine alan halifelere verilen unvan. Bazı küçük islam devletlerinde devlet başkanı. En önde bulunan kimse, önder; imam osurursa, cemaat sıçar argo yöneticilerin kötü bir iş yapmaları, onların buyruğundakilerin daha kötü bir iş yapmalarına yol açar.

jular (tür.) yular: Bir yere bağlamak veya çekerek götürmek için hayvanın başlığına veya taşmasına bağlanan ip; yuları birinin elinde olmak bir kimsenin davranışları birinin

denetiminde, yönetiminde olmak, yuları ele vermek (kaptırmak) birini sözünden çıkmayacak duruma gelmek, kendi iradesiyle davranmamak, yuları takmak birini sözünden çıkamayacak duruma getirmek, egemenliği altına almak, yuları teslim etmek yuları ele vermek.

kajda (ar.) kayıt, -ydı: Bir yere mal ederek deftere geçirme. Bir yazının, bir hesabın tarih, numara vb.nin veya kopyasının bir yerde yazılı bulunması. Önem verme, gözetme. Resmî belge. Sesi veya görüntüyü manyetik band üzerine geçirme işlemi.(mec.) Şart.(mec.) Sınırlama, davranışlarını çerçeveleme; kayıt altına girmek bir şey yapmaya zorlamak, davranışları sınırlandırmak, kayıt koymak engellemek, sınırlamak, takyit etmek, kayda geçirmek ilişkili bulunduğu deftere yazmak, (birini veya bir şeyi) kayıttan düşmek (veya birinin kaydını silmek) bir yere mal olmaktan çıkararak defterde bu durumu belirtmek.

katul-ferman (ar., far.) katil-ferman: (ar.) katil: İnsan öldüren kimse, cani. Öldürücü, ölüme sebep olan; (far.) ferman: Büyük emir, Osmanlı İmparatorluğu'nda padişahın verdiği uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık; katil-ferman: Birini öldürmek için emir.

kavuk (tür.) kavuk: Pamuktan yapılmış, üzerine sarık sarılan erkek başlığı; birine kavuk sallamak bir kimseye yaranmak için onun söz veya davranışlarını uygun bulmak, onaylamak, kavukçu (esk.) kavuk yapan veya satan kimse, (mec.) birine yaranmak için onun söz veya davranışlarını uygun bulan, onaylanan kimse, kavuklu kavuk giymiş, kavukluk kavuk koymaya yarayan küçük raf.

mejdandžija (ar.) meydancı: Avlu, bahçe vb. yerleri süpürüp temizleyen hizmeti. Hapishane koşullarında ayak işlerini gören kimse, meydancık küçük meydan, meydancılık meydancı olma durumu.

muhzur (ar.) muhızr: (tar.) İlgilerin mahkemede bulunmalarını sağlayan görevli.

softa (far.) softa: Medrese öğrencisi. İlmiyeden olanlara aşağılamak amacıyla verilen ad. (mec.) Bir görüşe, bir inanışa körü körüne bağlanan kimse, (mec.) Yaşadığın çağın gerisinde kalmış, geri kafalı kimse, softaca softaya yaraşır (bir biçimde), softalaşma softalaşmak işi, softalaşmak bir görüşe, bir inanışa körü körüne bağlanmak, softa durumuna gelmek, softalık softa olma durumu.

sultan (ar.) sultan: Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları unvan, padişah. Padişahların erkek ve kız çocukları ile anne ve eşlerine verilen unvan. Bektaşî azizi; Sultan Ahmette dinlenip Ayasofyada sadaka vermek kendi yoksulluğuna bakmadan başkalarına yardım etmeye kalkışmak.

šešana (far.) şışhane: Namlusu altı yivli tñfek veya top; şış bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanabilen ince uzun çubuk, örgü örmekte kullanılan, metal, ağaç, kemik vb. nden yapılan uzun çubuk, şışe geçirilerek veya şışte pişirilmiş olan (et).

takum (tür) takım: Bir işte veya bir yerde kullanılan eşya ve aletlerin tamamı, ekipman. Meslek, davranış, durum vb. yönlerinden birbirine uyan kimselerin oluşturduğu topluluk. Görev bakımından birbirini tamamalayan kimselerin topluluğı, grup, ekip, trup. Birbirini tamamlayan şeylerin tümü.

3.11. SİGET SAVAŞI

bojali (tür.) boyalı: Boya sürülmüş, boyanmış veya boyaya batılmış. Renkli.

dilbagija (tür.) dil bağı: Hamaylı gibi bir bağ, muska.

dilber (far.) dilber: Alımlı, güzel (kadın).

dušek (tür.) döşek: Yatak. Gemi gövdesinde, sy basıcnı, çarpma, karaya oturma vb. durumlarda darbeleri karşılayabilecek, yük ve makinelerin ağırlığına dayanabilecek dirençteki yapı gereci. Dövülmek üzere harman yerine serilen ekin sapları; döşeğe düşmek yatağa düşmek, döşekli döşeği olan, yalpası az olan yayvan gemi.

edžel (ar.) ecel: Hayatın sonu, ölüm zamanı; ecel aman verirse ömür yeterse, ölmezsem, ecel geldi cihana, baş ağrısı bahane, herkesin ölümü için bir sebep vardır“ anlamında kullanılan bir söz.

hizmeçar (far.) hizmetkâr: ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.

hizmedžija (ar.) hizmetçi: Hizmet gören kimse. Belli bir ücretle ev işlerini yapmak için tutulan kadın.

ihtijar (ar.) ihtiyar: Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı. Baba veya anne; ihtizar etmek yaşlandırmak, kocaltmak, ihtiyar olmak yaşlanmak.

jandal, jandan (tür.) yandan: Yandan yana için, yandan yana çıkmak birinin yanlısı olmak, birini tutmak, yandan yana olmak birinin tarafını tutmak.

kafaz, kafez (ar.) kafes: Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme, çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencelere takılma siper. Ahşap yapıların direk ve çatmalardan oluşan kaplama tahtaları dışında kalan iskeleti

kalabaluk (tür.) kalabalık: Çok sayıda insan topluluğu. Gereksiz, karışık şeyler topluluuu. Sayıca çok; kalabalık etmek gereksiz olarak yer doldurmak.

kumašli (ar.) kumaşlı: Kumaşı olan; kumaş pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

mahala (ar.) mahalle: Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri. Bir mahallede oturan insanlar, mahalle halkı; mahalle kahvesi gibi havasız, gürültülü ve kalabalık (yer), mahalleyi ayağa kaldırmak bağırıp çağırarak konu komşuyu tedirgen etmek.

mejhana (far.) meyhane: İçki satılan ve içilen yer, içki yeri. Kabare.

mintan (far.) mintan: Yakasız, uzun kollu erkek gömleği. Gömlek  zrine giyilen kollu yelek, **mintanlık** mintan yapmaya elverişli olan.

perçin (far.) perçin: İki veya daha çok levhayı birbirine bağlamak için geçirilen çivinin, ezilerek baş durumuna getirilen ucu.

tabija (ar.) tabya: Bir bölgeyi savunmak için yapılan ve silahlarla güçlendiren yapı.

temena (ar.) temenna:  ne doğru eğildikten sonra doğrulurken eli bağa götürerek verilen selam; **temenna etmek**  ne doğru eğildikten sonra doğrulurken eli bağa götürerek selam vermek.

topd ija (tür.) topcu: Topların kullanılışı, bakımı üzerine yetiştirilen asker sınıfı. Futbolcu. argo Sınıfta kalmış  ğrenci.

3.12. KÜÇÜK ÖMER AĞA'NIN EVLENMESİ

Allah (ar.) Allah: Kâinata var olan her şeyi yaratan, koruyucusu olan, tek, yüce ve üstün varlık, Yaradan, Tanrı, Rab, Mevla.

biljur (ar.) billur: Bazı cisimlerin aldıkları geometrik biçim. Kesme, cam, kristal. (hlk.) Koç yumurtası. Bu maddeden yapılmış. Duru temiz ve akıcı; billur gibi çok duru, çok temiz (su), çok beyaz ve pürüzsüz (kol, gerdan, güğüs), pürüzsüz (ses).

borija (tür.) boru: Bir yerden başka bir yere sıvı, gaz vb. aktarmaya yarayan, içi boş, uçları açık, uzun ve dar silindir.

boşça, boşçaluk (far.) bohça, bohçalık: İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş. Ufak ve seçme tütün dengi. Nişan ya da düğün sırasında kız ya da erkek evinin birbirine bohçalayarak gönderdikleri armağanlar.

çeiz (ar.) çeyiz: Gelin için hazırlanan her türlü eşya; çeyiz düzmek çeyiz hazırlamak

çekrk (tür.) çıkırık: Koyudan kovayı çekmeye yarayan ve el ile çevrilen araç. İplik bükme, iplik sarma vb. işlerde kullanılan, el veya ayakla çevrilen dolap. Ağır bir şeyi çekecek ipin sarılmasına yarayan ve bir eksen üzerinde uzunca bir kolla çevrilerek dönen silindir.

celebi (ar.) celebi: Bektaşî ve Mevlevî pirlerinin en büyüklerine verilen unvan. (esk.) Hristiyan tüccar. Görgülü, terbiyeli, olgun kimse.

çesma (far.) çeşme: Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya yapısı, pınar; çeşmeye gitse çeşme kuruyacak çok talihsiz kimseler için söylenen bir söz.

derdef (far.,ar.)gergef: kâr (far.) + keff (ar.): Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve; gergef işlemek gergerfle nakış işlemek.

đuturum (tür.) kötürüm: Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkmayan kimse. Yürüyemeyecek derecede sakat (bacak), (mec.) işleyemeyen, iş yapmayan; kötürüm olmak (kalmak) yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyememek, (mec.) güçsüz kalmak.

eglen (tür.) eğlence: Eğlenme işi, sefahat. Neşeli ve hoşça vakit geçirten şey. Eğlenti neşeli ve hoşça vakit geçirilen toplantı.

eglenisati (tür.) eğlenmek: Neşeli, hoşça vakit geçirmek. (-le) Bir kimsenin herhangi bir kusuru veya zayıf noktası ile alay etmek. Bir terde durmak, beklemek, tevakkuf etmek, oylanmak.

evlad (ar.) evlat: Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk. Soy, döl. Yaşlı kimselerin çocukları yağındakilere kullandıkları bir seslenme sözü; evlad edinmek yasaua belirtilmiş şartlar içinde bir kimseyi evlat olarak nüfusuna geçirmek, evlat gibi (evladı gibi) özenli, titizlikle.

ezan (ar.) ezan: Mülümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.

halka (ar.) halka: Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember. Çember biçiminde çeşitli nesnelerden yapılmış tutturma aracı. Değerli metallerden yapılan çember biçimindeki süs eşyası. Çember biçiminde dizilmiş topluluk. Çember biçiminde olan.

jaramaz (tür.) yaramaz: Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan. Soz dinlemeyen, uslu durmayan, yasaklanan şeyleri yapmakta ayak direyen, haşarı (çocuk), uslu karşıtı. Çapkın; yaramaz olmak yaramazlaşmak.

jaran (far.) yâran: Dostlar. **(tar.)** Bir amaç çevresinde toplanmış veya aynı amacı güttükleri için bir araya gelmiş olanların tümü.

jastuk (tür.) yastık: Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü, ot vb.yle doldurulmuş küçük minder. Bu biçimle yapmış ve türlü işlerde kullanılan şey. Fide yetiştirmek için ince toprak ve gübreden hayırlanmış yüksekçe yer. Yapılarda, makinelerde bazı bölümlerin üzerine dayandığı parça.

jazija (tür.) yazı: Düşüncelerin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi. Alfabe. Harfleri yazma biçimi. Herhangi bir harf düzeninde biçim ve sanat bakımından özellik gösteren tür.

kaiş (tür.) kayış: Bağlamak, tutmak vey asıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi. Ustura bilen cilali kösele; kayış gibi sert, koparılmayan, çok kirli, birini kayışa çekmek argo aldatmak, kandırmak.

mandal (ar.) madal: Kapı vb. şeyleri kapalı tutmaya yarayan, döner tahta veya metal parça. İpe serilen çamaşırı tutturmak için kullanılan yaylı kıskaç. Ut, kanun, keman vb. çalgıların tellerini geren düğme.

mizdrak, mizrak (ar.) mızrak: Uzun saplı, sivri demir uçlu silah, cıda. Atletimizde kullanılan, tek elle savrulan bir alet.

munara (ar.) minare: Namaz vaktinin geldiğini bildirmek için camide müezzin ezan okuduğu, sala verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı; minare gibi çok uzun, minareyi çalan kılıfını hazırlar kolaz kolay gizlenemeyecek kadar büyük bir yolsuzluğu yapan kimse, sorumluktan kurtulma yollarını önceden düşünür.

mutvak (ar.) mutfak: Yemek pişirilen yer, aş damı. Yiyecekleri hazırlama sanatı.

pazar (far.) pazar: Sanatçıların belirli günlerde malların satmak için sergiledikleri belirli geçici yer. Belli bir şeyin satıldığı yer. Alım satım, alışveriş. Haftanın birinci günü, cumartesi ile pazartesi arasındaki gün.

sanduk (ar.) sandık: Tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası; içine çeşitli şeyleri konulan. Meyve, sebze koymaya yarayan, tahta veya plastikten yapılmış, dört köşe kap. Bir kurumda para alınıp verilen yer. Yapılarda kum, çakıl vb. şeylerin ölçmek için kullanılan, üstü ve altı açık, dört köşeli tahtadan ölçü aleti. Seçimlerde oy pusulalarının aldığı kutu.

sofra (ar.) sofras: Masa, sini vb. şeylerin, yemek temek üzere hazırlanmış durumu. Yemek (yedirme, yeme). Birlikte yemek yiyenlerin tümü. Genellikle tekerlek biçiminde, üzerinde yemek de yenebilen ayaklı hamur tahtası. Halı göbeğinde daire biçimindeki çiçekli bölüm.

şekerli (far.) şekerli, şeker + li: İçinde şeker bulunan.

şimşir (far.) şimşir: Şimşirgillerden, yaprakları her mevsimde yeşil kalan, taşlık, çorak bölgelerde kendiliğinden yetişen veya bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, odunu sarımsı renkli ve çok sert olan bir ağaççık.

tambura (ar.) tambur: Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı.

tambura (ar.) tambura: Türk halk müziğinde kullanılan, cura, bulgari, cöğür, bağlama gibi telli ve çalgıçla çalınan genel adı, tamburacı tambura çalan veya yapan kimse, tamburi tambur çalan kimse.

tamam (ar.) tamam: Bütün, tüm. Eksiksiz. Tamamlanmış, bitmiş. Evet. Beğenilmeyen bir iş veya öneri karşısında söylenen bir söz.

SONUÇ

15. yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı İmparatorluğu'nun Bosna'yı topraklarına katması, yalnızca siyasi bir dönüşümü değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve dilsel bir yeniden yapılanmayı da beraberinde getirmiştir. 1463 yılında başlayan bu süreç, yaklaşık dört yüzyıl boyunca süren bir egemenliğin ve birlikte yaşamının dinamikleri çerçevesinde, Bosna-Hersek topraklarında derin ve kalıcı etkiler bırakmıştır. Osmanlı idari yapısı, dini politikaları, sosyal kurumları ve eğitim sistemleri aracılığıyla Boşnak toplumunun gündelik yaşamından inanç sistemine, dilinden edebiyatına kadar çok sayıda alanda izler bırakmıştır. Bu izlerin en dikkat çekici olanlarından biri **ise** Boşnakçaya Türkçeden geçen kelimeler ve bu kelimelerin sosyo-kültürel bağlamlarda kazandığı işlevlerdir.

Bosna'da Osmanlı egemenliğiyle birlikte mahalle düzeni, cami, medrese, hamam, çarşı ve han gibi yapılar sosyal yaşamın merkezine yerleşmiştir. Bu kurumlar sadece mimari dönüşümü değil, aynı zamanda günlük yaşam biçimlerini de yeniden şekillendirmiştir. Örneğin, Osmanlı şehirleşme modeli doğrultusunda gelişen çarşı kültürü, ticaretin örgütlenme biçimlerini, esnaf-zanaatkâr ilişkilerini ve tüketim alışkanlıklarını belirlemiştir. Bu yeni toplumsal örgütlenmenin dili de Osmanlı Türkçesi etkisinde biçimlenmiştir. Günlük dilde yerleşik hale gelen kelimeler arasında **“çarşıja”** (çarşı), **“dućan”** (dükkân), **“avlija”** (avlu), **“sofra”**, **“peškir”** (peşkir), **“jorgan”**, **“pendžer”** (pencere) gibi sözcükler öne çıkar. Bu kelimeler, yalnızca söz varlığına katılmış terimler değil, aynı zamanda yeni bir yaşam tarzının sözcükleri olmuşlardır. Giyim kültüründe ise **“çarape”** (çorap), **“feredža”** (ferace), **“šalvar”** (şalvar), **“jelek”** (yelek) gibi kelimelerle birlikte kıyafet biçimleri ve sembolleri de Osmanlı-Türk kültüründen etkilenmiştir.

Osmanlı'nın bölgeye getirdiği en önemli değişimlerden biri, İslam'ın yayılması ve bu çerçevede dini kurumların tesis edilmesidir. Camiler, medreseler ve tekkeler yalnızca ibadet yerleri değil, aynı zamanda eğitim ve sosyal dayanışma merkezleri olarak işlev görmüştür. Bu kurumlarda kullanılan dil, büyük ölçüde Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça etkisi taşıyan bir üsluba sahip olmuş; dini terminolojiyle birlikte Türkçeden birçok kavram Boşnakçaya geçmiştir. Örneğin **“namaz”**, **“abdesti”**, **“džamija”** (cami), **“medresa”**, **“sećija”** (seccade), **“tespih”**, **“hodža”** (hoca), **“azan”** (ezan) gibi kelimeler doğrudan Türkçe veya Osmanlıca aracılığıyla dile girmiştir. Dini hayatla birlikte gündelik ritüellere de taşınan bu sözcükler, dildeki anlam katmanlarını çoğaltmış ve kültürel belleği dönüştürmüştür.

Bosna'da Osmanlı dönemi edebiyatı, özellikle dini içerikli manzumeler, halk hikâyeleri, menkıbeler ve tasavvufi metinlerle şekillenmiştir. Bu süreçte Boşnak aydınları, Arap harfli alfabelerle Osmanlı Türkçesiyle eserler yazmaya başlamış; klasik divan edebiyatının biçimsel ve içeriksel özellikleri Bosna edebiyatına taşınmıştır. Özellikle **mevlid** türü, **ilahi**, **kaside**, **gazel** gibi formlar Boşnak edebiyatında sıkça görülür hale gelmiştir. Bu bağlamda, **Saraybosnalı Mevla Hüseyin** ve **Muhamed Hevaji Uskufi** gibi şairler, Arap alfabesiyle yazılmış Boşnakça eserlerinde Türkçe kelimeleri sıkça kullanmış; Osmanlı edebi estetiğiyle yerel unsurları harmanlamışlardır. Uskufi'nin 1631 yılında kaleme aldığı ve Boşnakça yazılmış ilk sözlük olan "**Potur Şahidija**", hem Türkçeden geçen kelimeleri belgeleyen hem de dönemin kültürel etkileşimlerini yansıtan önemli bir metindir.

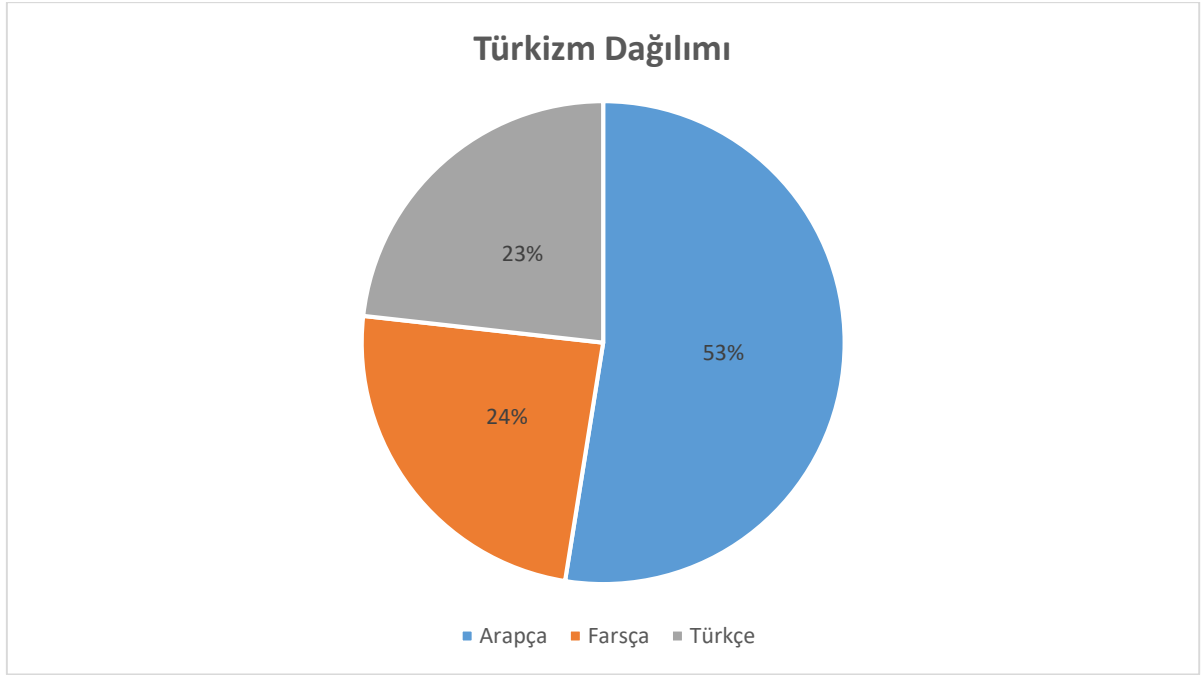
Türkçeden Boşnakçaya geçen kelimeler, yalnızca yüzeysel alımlamalar değil; aynı zamanda sosyal hayatın ritmi, gündelik alışkanlıklar ve düşünme biçimiyle uyumlu hale gelen terimlerdir. Bu kelimelerden bazıları şunlardır:

- **Mutfak ve Yemek Kültürü:** tava, pilav, kaşika (kaşık), baklava, cevap (kebab), dolma, salata, sudžuk (sucuk), kahva (kahve)
- **Ev ve Aile Hayatı:** jastuk (yastık), ćilim (kilim), pendžer (pencere), peškir, avlija, ćilim, sanduk (sandık)
- **Ticaret ve Sosyal Yapı:** dućan, čaršija, zanat (zanaat), esnaf, kapija (kapı), sahat (saat)
- **Dini Terimler:** džamija, namaz, hodža, sećija, mevlud, tespih, abdest
- **Giyim ve Aksesuar:** feredža, šalvar, jorgan, jelek, papuča (pabuç), čarape

Bu kelimeler, fonetik olarak Boşnakçaya uyarlanmış; bazılarında anlam kaymaları ya da çok anlamlılık oluşmuştur. Bu süreç, dilsel hibritleşmenin ve kültürel yerelleştirmenin doğal sonucudur. Boşnakçadaki bu Türkçe kökenli kelimeler, bugün bile Bosna-Hersek toplumunun kolektif belleğinde Osmanlı mirasının bir yansıması olarak yaşamaktadır. Özellikle yaşlı kuşaklar ve kırsal kesimlerde, Türkçe kökenli kelimelerin daha sık kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, kültürel süreklilik açısından dikkat çekici olduğu kadar, dilsel kimliğin tarihsel kaynaklarla nasıl iç içe geçtiğini de ortaya koymaktadır. Osmanlı'nın Bosna üzerindeki etkisi, sadece yönetsel veya askeri bir hâkimiyetle sınırlı kalmamış; Boşnak toplumunun gündelik yaşam pratiklerinden dini yapılanmasına, edebi üretiminden dilsel ifadelerine kadar geniş bir yelpazede kalıcı dönüşümler yaratmıştır. Boşnakçaya Türkçeden geçen kelimeler bu çok yönlü etkileşimin en somut göstergelerindendir. Bu dilsel unsurlar, bir yandan kültürlerarası temasın izlerini taşıırken, diğer yandan tarihsel bir ortak yaşamışlığın simgesel

kodları olarak günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda, dil yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda tarihsel belleğin ve kültürel kimliğin taşıyıcısıdır.

Bosna halk edebiyatında önemli bir yer tuttuğu anlaşılan Sevdalinkaların oluşmasında da Osmanlı kültürünün etkisi açık bir şekilde görülmektedir ki çalışmamıza konu olan ilgili şarkılardaki Türkizm unsurları da bu edebiyatın önemli bir parçası olmuştur. Çalışmamıza konu olan 12 metin Türkçe, Arapça ve Farşça kökenli kelimelerin kökenlerine göre irdelenmiştir ki ilgili metinlerde Türkizm kökenli kelimelerin dağılımı yüzdesi şöyledir.

İlgili metinlerde Türkizm kökenli toplam 428 kelimenin 101'i Türkçe, 224'ü Arapça ve 103'ü Farşça'dır.

İlgili metinlerde tespiti gerçekleştirilen Türkizm kökenli kelimeleri arasında, gündelik hayatla ilgili olanlar ağırlıkta iken bu gurubu dini-askeri içerikli kelimeler izlemektedir ki bu durum dilin öncelikli tesir alanlarını ortaya koymakla ele alınabilir. Vakit - vakit, turbe - türbe, topçija - topçu, silah - silah, serdzada - seccade, selam - selam, sabah - sabah, paşaluk - paşalık, mejtef - mektep, kapija - kapı, harçit - harcamak gibi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Boşnak toprakları üzerindeki uzun süreli siyasi ve kültürel hâkimiyeti, bölgenin dil, kültür ve medeniyet yapısı üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakmıştır. Bu etkileşim, özellikle Boşnak dilinde Osmanlı Türkçesinden geçiş yapan sözcük ve terimlerin yaygınlaşmasıyla somutlaşmıştır. Osmanlı Türkçesi, Boşnakların günlük iletişiminden edebi üretimlerine, hukukî ve idari terminolojilerine kadar birçok alanda zenginleştirici bir unsur

olarak işlev görmüş ve böylece Boşnak dili üzerinde önemli bir dilsel dönüşüm sürecini tetiklemiştir.

Kültürel bağlamda incelendiğinde, Osmanlı egemenliği altında gelişen Boşnak toplumu, sosyal yaşam, gelenek ve görenekler açısından Osmanlı kültürünün birçok unsurunu benimsemiş ve kendi özgünlüğüyle harmanlamıştır. Mimari yapı örnekleri, giyim-kuşam tarzları, mutfak kültürü ve dini pratiklerde gözlemlenen Osmanlı etkisi, Boşnak medeniyetinin çok katmanlı yapısını ortaya koymaktadır. Böylelikle Boşnak kültürü, hem yerel unsurlar hem de Osmanlı mirasının birleşimiyle benzersiz ve zengin bir kültürel sentez oluşturmuştur.

Sonuç olarak, Osmanlı dil ve kültürünün Boşnak coğrafyasına nüfuzu yalnızca dilsel alanda kelime aktarımıyla sınırlı kalmayıp, çok daha kapsamlı bir medeniyet etkileşimini temsil etmektedir. Bu etkileşim, Boşnak dil ve kültürünün gelişiminde temel bir rol oynamış ve bölgenin tarihsel-kültürel zenginliğine önemli katkılar sunmuştur. Bu bağlamda, Osmanlı mirasının Boşnak kimliğinin oluşumundaki merkezi yerinin kavranması, bölge kültür tarihinin daha sağlıklı okunabilmesi için elzemdir. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak çalışmaların Osmanlı-Boşnak etkileşimini çok disiplinli yaklaşımlarla derinlemesine incelemesi hem dilbilim hem de kültürel çalışmalar açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, bu mirasın günümüz Boşnak toplumunda nasıl algılandığı ve yaşatıldığı üzerine sosyokültürel araştırmaların artırılması, tarihsel bilincin güçlendirilmesine ve kültürel zenginliğin korunmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, A. (2024). Doğu-Batı Karşılaştırmaları: Bosna-Hersek'in Kültürel Çeşitliliği. *Journal of Balkan and Black Sea Studies*(12), 131-160.
- Aksoy, Ö. (2018). Boşnak Ulusal Kimliğinin Oluşumu Ve Halk Kültürünün Etkileri Üzerine Bazı Tespitler Ve Değerlendirmeler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 252–265.
- Aksoy, Ö. (2018), Bosna Hersek'te Alfabe Meselesi Ve Boşnak Yazı Dilinin Sadeleştirilmesine Yönelik Türkiye İle Paralel Olarak Yapılan Reform Çalışmaları, *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi* 7(2):249-272
- Ambaroğlu, A. (2019). Bosna'da Dini Çoğulculuk. *Turkish Academic Research Review*, 4(1), 195-206.
- Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler. (2011). *Turkish Studies*, 6/4, 622–623.
- Bayraktar, Z. (2012). Boşnakça Hırvatça Ve Sırpçadaki Türkçe Kelimelerin Balkan Ortak Halk Kültürü Unsurlarının Oluşumundaki Yeri Üzerine Bazı Tespit Ve Değerlendirmeler. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 5(10), 119-127.
- Bayraktar, Z., (2012). Boşnakça, Hırvatça ve Sırpçadaki Türkçe Kelimelerin Balkan Ortak Halk Kültürü Unsurlarındaki Yeri, *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 2012, Cilt:5, Sayı:10
- Beydilli, K. (1992). Topal Osman Paşa-TDV İslâm Ansiklopedisi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*.
- Bilge, S. M., (2000). Macaristan'da Osmanlı Hakimeyitinin ve İdari Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişmesi. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 11(11), 33–81.
- Bozkurt, G. S. (2010). Tito Sonrası Dönemde Eski Yugoslavya Bölgesindeki Türkler ve Müslümanlar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 10(2), 51-95.
- Buturevic, A. & Schick, İ. C., (2009), "Osmanlı Döneminde Balkan Kadınları", *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul*, 2009, s: 82.
- Cevher, M. H. (1995). *Ali Ufki Bey ve Hâzâ Mecmû'ai Sâz ü Söz. Basılmamış Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi.*
- Çakmak, Z. (2003). Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna-hersek'i İşgali Ve Sonrasında Osmanlı Devleti İle Yaptığı Antlaşma. (DAD), 2(1), 16–20.

- Çevik, Z., & Yikilmaz Pehlivan, E. (2018). Sections From A Balkan City In The Ottoman Period: The Sarajevo Impressions Of A British Officer At The Beginning Of The XX Century. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(39), 449–467.
- Dalar, M. (2008). Dayton Barış Antlaşması ve Bosnahersek'in Geleceği. *ASBİ*, 16(1), 91–123.
- Darkot, B., (1993), “Balkan”, İslam Ansiklopedisi, C. 2, *MEB Yayınları*, İstanbul 1993,
- Demir, H. (2017). II. Dünya Savaşı'nda Yugoslavya (1939-1945): “Hırvat Ustaşalar, Sırp Çetnikler ve Komünist Partizanlar.” *Karadeniz Araştırmaları*, 14(55), 147–168.
- Dhurdjev, B. (1992). Bosna-Hersek. *TDV İslâm Ansiklopedisi*.
- Dikici, A. (2005). Bosna Savaşında Bir İhanetin Öyküsü: Srebrenica Katliamı. *Karadeniz Araştırmaları*, 6(6).
- Dursun, H. R., & Yemişçi, C. (2023). Bosna Eyaleti'nde Dubrovniklilerin Karşılaştıkları Problemler Ve İlgili Fermanlar (1670-1685). *Journal Of International Eastern European Studies*, 5(1), 96–126.
- Dzenita A., (2016), Boşnakçadaki Atasözleri ve Deyimlerde Türkçenin İzleri, *Dokuz Eylül Üniversitesi, eğitim Bilimleri enstitüsü Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2016*
- Filan, K., (2002), Boşnak Dilinde Türkçe Kelimeler, *Belleten*, Sayı: 2002, Cilt 50, Sayı 1
- Gölen, Z. (2010). Osmanlı Yurdu Olan Bosna Hersek'te XIX. Yüzyıldaki Siyasi Olaylar. *TTK Belleten*, 74(270), 421–476.
- Grabus, M. (2021). Travnikli Âlim Yakub Hadzic Efendi; Hayatı, Şahsiyeti Ve Hizmetleri. *BAİD*, 13.
- Gunić, V. (2006). Najbolje sevdalinke–knjiga najpjevanija [Les meilleures sevdalinke–livre le plus chanté]. *Tuzla, Bosnie-Herzégovine: BosniaARS*.
- Gümüştöp, A. (2019). Aliya'nın Yadigârı Güzel Bosna. *İhya Islamic Studies*, 5(1), 241–247.
- Günaydın, M. (2020). Saraybosna Suikastçileri: Gavrilo Princip Ve Diğerleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1).
- Gürsel, A. A. (2018) *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türkçeden Boşnakçaya Geçmiş Kelimelerde Anlam Değişimleri*, Edirne, 2018
- İbrisimovic, K. (2018). *Osmanlı Devleti Öncesi Hersek'in Kısa Tarihi*. *BAİD*, 4(2).

- İyiyol, F., & Çatoviç, A. (2012). Sevdalinkalarda TürkBoşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları. *Teke*, 1(1).
- İyiyol, F., (2010), *Sakarya Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Yayınlanmamış doktora Tezi, Sakarya, 2010.*
- KARPAT, H., K., (1992). “Balkanlar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.5, *İstanbul.*
- Kosta Hormann’ın “*Narodne Pjesme Muslimana U Bosni I Hercegovini*”, *Svjetlost Izdavacko Preduzece, Sarajevo, 1976.*
- Kuran, E., (1995), "Bosna-Hersek Müslümanları ve Türkler". *Yeni Türkiye*, 2, 1995.
- Lamba, M., Hisoğlu Koç, T. (2022). Bosna Hersek Yönetişel Yapısı. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*.
- Özçelik, M. (2018). Yugoslavya Krallığı’nın Yıkılmasında İç ve Dış Siyasetin Etkisi (1929-1941). *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1).
- Polat, H., F., (2020), *Sırpça, Hırvatça, Boşnakça-Türkçe Sesteş Kelimeler, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2020*
- Poprić, O. & Vranić, S. (2005). Sevdah i Sevdalinka (Institut Sevdaha Fondacija Omer Poprica), Sarajevo:Bemust. Sayfalar: 28-39
- Poriç, İ., (2012) *Bosna Sorununun Günümüzdeki Durumu Ve Değerlendirilmesi*. 5 Feb. pp. 3–4.
- Porphyrogenitus, C. V., & Bekker, I. (1840). De administrando imperio (Vol. 18). E. Weber.
- Schuman, M. (2004). Bosnia And Herzegovina. Facts On File.
- Semercioğlu, H. (2017). Bosna Hersek’te Yaşanan Boşnak-Sırp Çatışmasının Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(63). doi:10.17755/esosder.286657
- Serdar, M., & Hanar, M., (2021). Ortaçağ Bulgaristanı’nda Sapkın Bir Hareket: Bogomilizm. *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 0(36).
- Solak, E., & Uzun, Y. (2021). Bosna Hersek Tarihinde Türkçenin Etkisi. *Türk Dünyası Dergisi*, 52.

Subaşı, T., & Bengü, B. E. (2015). Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin Bosna Hersek'e Yaptığı Muhaberat Ve Telgraf Hizmetleri. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2).

Sümbüllü, Y. Z., (2016). Boşnak Kültür Ve Edebiyatında Türkizm Etkisi Üzerine Bir İnceleme. *Dede Korkut*, 2016/9.

Uzun, Y., & Solak, E. (2021). Bosna Hersek Tarihinde Türkçenin Etkisi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 52.

Yılmazata, M. (2018). 2. Meşrutiyet, Bosnahersek İlhak Krizi ve Osmanlı Matbuatı. *KİAD*, 1. ("Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Tanımlanması Problemi Üzerine Tespitler," 2011)

Elektronik Kaynaklar

(<https://bosnakhaber.com/toplumsal-kimligin-devamliligina-dilin-etkisi-ve-bosnaklarin-turkce-tercihi>). Erişim Tarihi: 15 Şubat 2024

(<https://islamansiklopedisi.org.tr/bosna-hersek>) Erişim Tarihi: 28 Nisan 2024

(<https://www.bosnahersek.ba/turk-dilinin-bosnakca-ile-iliskileri-ve-abdulah-skaljic>)

Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2024

<https://sozluk.gov.tr/>

Erişim Tarihi: 6 Mart 2025

EKLER

EK 1. ŽENIDBA AHMET-BEGA VEZIROVIĆA (MOSTAR)

Podranio mlad vezirski sine
Na konaku u b'jelu Budimu;
Na se trusko oblači od'jelo,
Sve u srmi i u suhu zlatu,
Jer se truski prigodio petak,
Pa on spremi debela zekana.
Ahmed beg se po Budimu šeta
Ispod kule budimskog imama.
Čudno čudo u avliji b'ješe.
U avliji čudna pjevljanina,
Kolo igra devet djevojaka.
I pred njima imamova Fata.
Djevojkama turski selam viknu,
Sve mu cure selam prihvatiše,
Na mednim ustim' ostaviše,
Ostaviše turskoga selama;
Fata njemu leğa okrenula,
Ne htjede mu prihvatiti selama.
Govori joj mlad Vezioroviću:
O Fatijo našega imama,
Zar mi ne bi bila vjerna ljuba,
Ne htjede mi prihvatiti selama?
Odgovara imamova Fata:
Ne bih tebi ni šćeneta dala,
Kamo l' bih ti bila vjerna ljuba!
Onda veli vezirov Ahmede:
Jera l'jepa imamova Fato?
Progovara imamova Fata:

Tvoj je babo, uč-tugli vezire,
Ima pune četiri godine,
Kako ti je svijet mijenio,
Ostalo ti pet stotna kmeta,
I trideset ćilitli dućana,
I dva hana u b'jelu Budimu,
Dv'je đemije na debelu moru;
Sviju si ih beže poharčio,
Vodajući pet stotin' jarana,
Poharčio gotovinu blago,
Veće sada nigdje ništa nemaš,
Potlje zečka konja od mejdana,
I na sebi đuzel odijelo,
I konake u b'jelu Budimu.
Ne bih tebi ni kućeta dala,
Kamo l' bih ti lišće poklonila,
Da ti budem vjerenica ljuba.
Ahmed dobra okrenu zekana
Do konaka staroga ćehaje,
Kojino mu kod baba bijaše.
Ugleda ga vezirski ćehaja,
Pa povika slugu u konaku:
Protresite svilene jastuke,
A terite mekane mindere,
Nek popije kahvu na odžaku;
A ćehaja sađe na sokake,
Pod Ahmedom zeka uhvatio,
Đela, sine, u moje konake,
Da s' odmoriš i kahvu popiješ.
Uvrati ga u mermer avliju,
Sluge njemu konje prihvatiše,
Ćehaja ga prihvati za ruku,
U meko ga šilte posadiše,

A dvori ih šezdeset delija,
Kahvedžija kahvu iznosio.
Kad su mrku kahvu potropili,
U njeg' gleda taj stari ćehaja,
U njeg' gleda te mu progovara:
Hej Ahmede, mlad Veziroviću
Šta s' u lišću čehru izgubio?
Ali si se vinom opojio,
Ali te je glava zaboljela,
Al' te cure rezil učiniše?
Odgovara mlad Veziroviću:
O ćehajo mog milog baba,
Ja se n'jesam vinom opojio,
Već me cure rezil učiniše.
Od konaka uzjašem zekana,
Ja se šetam placom i sokakom
Do avlije budimskog imama;
Kolo igra devet djevojaka,
I pred njima imamova Fata.
Ja djevojkam' turski selam viknuh,
Sve su cure selam prihvatile,
Ne mednima ustim' ostavile,
Ne prihvati imamova Fata,
Već je meni leđa okrenula.
Ja joj velim sa svoga zekana:
Što mi Fato ne primi selama,
Zar mi vjerna ljuba ne bi bila?«
A ona mi odgovara mlada:
Ne bih tebi ni šćeneta dala,
Jere popi pet stotin' čifluka,
I trideset ćilitli dućana,
I dva hana baš u sred Budima,
Dv'je đemije na debelom moru.«

Kad to čuo vezirski ćehaja,
On Ahmeda za ruku uzima,
Te ga vodi u svoju odaju,
Pa otvori čekmeli sanduka,
A izvadi pet stotin' seneta
Od njegovih kmeta i čifčija,
Pa govori vezirovu sinu:
Ti si, sine, kmete prodavao,
Prodavao, ja ih kupovao,
Kad si nejak ostao do baba,
Ja ih na te smico i namico,
Svi su tvoji kmeti i čiftluci.
A dade mu trideset hudžeta.
Onda Ahmed na noge skoćio,
Pa ćehaju u bradu poljubi.
Et' Ahmede, mlad vezirski sine,
Ja kupovo na te sam smisao.
Drugi mu je sanduk otvorio,
U njem tovar madžarija nađe:
Nos' Ahmede u svoje konake,
A eto ti i tvoji seneti,
A eto ti trideset hudžeta,
A eno ti šezdeset momaka,
Što je tvoga sve dvorilo baba,
Tvoga baba budimskoga vezira,
To su mlade njegove delije,
Sviju sam ih, sine, održao,
Ja ih n'jesam u čaršiju pušć'o,
Veće svima ajluke davao: -
I njegova Husa bajraktara,
Sad j' u mene Huso kahvedžija.
Takog nema bijesnog junaka,
Kao što je Huso kahvedžija,

Nema njega u Underovini.
Ako si se ženit naumio,
Ti se proği imamove Fate.
Bio sam ti skoro u Novinu,
Vidio sam zendil-udovicu,
To je bila age Novljanina,
Novljanina to je vjerna ljuba,
Pa je umro aga Novljanine,
Ostala mu Zlatka jedinica,
Više ništa od evlada nema.
Skoro sam joj tri noći noćio,
Zendilnija j' od baba vezira,
U majke joj trista je čiftluka,
A u šćeri kmeta pet stotina.
Eno cure za tebe, Ahmede,
Skoro sam te sine nahvalio.
Već ti viči šezdeset delija,
Nek spremaju ate i paripe,
I pred njima bajraktara Husa.
Ak' isprosiš Zlatku plemenitu,
I ako te ustavlja punica,
Ustavi se u Novinu b'jelu,
Ne brini se, sine u Budimu,
Dedo će ti poslove sviđati,
Tebi hile učiniti ne ću.
Opremi se šezdeset delija,
Opremi se Huso bajraktare
Na alatu, konju pretilome.
Kad su placom i sokakom bili
Ispod kule budimskog imama,
Ugleda ih Fata sa pendžera,
Ona leti na t'jesne sokake,
Pod Ahmedom konja uhvatila:

Hej Ahmede, budalasta glavo,
Što će tebi Novkinja djevojka
Od Novoga Zlatija djevojka,
Kad djevojka svoje sreće nema,
Jer djevojka sa Vlahom ašikuje,
Iz Kotara s' vlaškim serdarem,
Sa đidijom, Zakarić Ilijom.
Sedam su je puta provodili
Pod Bakonju, zelenu planinu,
Na široko polje Zlatarevo,
A studenom vrelu Šarganovu,
Tu imade sedam mezarova,
Djevojačkih sedam mušterija,
Sve nesretne đuzel-đuvegije,
Sve su oni tuden izginuli,
A najposl'je Derviš begoviću,
Nije takog u sandžaku bilo
Tu su begu turbe načinili,
Viš' glave mu ružu usadili,
Ispod noga kajnak mu izvire.
Kad pogledaš poljem Zlatarevim,
Rekao bi, plugom je orat.
Nije pusto plugom podorato,
Već sve taze grobljem potkopato,
A Bakonja, zelena planina,
Reko bi, sn'jegom je posuta;
Nije, brate, snijegom posuto,
Već se b'jele mnoge kosti tude,
Mnoge kosti konjske i insanske,
Sve nesretne Zlatije svatova.
Već odjaši u svoga zekana,
Ja ću tebi pokloniti lišće,
Pa me ljubi, kad god se probudiš.

Tamam Ahmed nogu izvadio,
Da odjaše zečka od mejdana,
Ugleda ga Huso bajraktare:
Šta ćeš, Ahmo, crn ti obraz bio!
Pa na njega natjera alata,
A poteže iz čizme kandžiju,
Kako ga je lako uhvatio,
Nov mu ćurak puče na plećima,
A zavika grlom i avazom:
Oh Fatijo ti jedna kahpio,
Ah' izvadim iz sagrije ćordu,
Sinuće ti sa ramena glava.
Potjera ih niz t'jesne sokake,
A izvadi pletenu kandžiju,
Osta Fata cv'jeleć na vratima.
Kad su bili na Bakonj-planini,
Kad pogleda mlad vezirski sine,
Bi rekao, snj'jedom je posuta.
Nije brate snijegom posuta,
Već kostima konjskim i insanskim,
Sve svatovi plemenite Zlate.
Uzgledaše polje Zlatarevo,
Bi rekao, plugom uzorato;
Nije, kletu, plugom uzorati,
Već sve kletu roblje pokopato.
I ugleda vrelo Šarganovo,
Tuden ima sedam mezarova,
Tu je turbe Dervišbegovića,
Na njem b'jelo turbe načinjeno.
Tude viknu Huso na alatu:
De Ahmede, primaj abdest na se,
Pa mrtvima spomeni jasine,
Skin', Ahmede, koplje džidovinu,

Pa izmjeri ti zemljcu crnu,
Gdje će crna tvoja pleća leći,
Kad ti doğe serdar od Kotara,
Kada doće Zakarić Ilija,
Pa ti stane na dugu mejdanu,
Neka znadeš zemlju izmjeriti,
Tudena će tvoja pleća leći.
Otaleni su konje pojahali,
I sidoše do turskog Novina.
Ugleda ih zendil-udovica,
Svi su mladi momci poletjeli,
Pa delije oni namirili,
Namiriše njiha po aharim'
A uzeše četiri momkinje,
Prihvatiše vezirova sina,
I sokola Husa bajraktara,
U gornje ga metnuše odaje,
Izađe im gospodska večera.
Ne htje sofri tad vezirski sine:
Ja vam, brate, sad za zofru ne ću
Dok ne doğe sofri sahibija.
Iza vrata tu gleda gospoja,
Ona Zlatki svojoj govorila:
Kojega bi Zlatka odabrala?—
Moja mati, vezirksoga sina.
Moja Zlatko, ti ništa ne znadeš,
Ferkliji je Huso bajraktare.
Dok uniğe zendil-udovica:
Bajrun, bajrun, mlad Veziroviću.
Ja ti, gospo, okusiti ne ću,
Ak' mi ne ćeš poklonit Zlatiju.—
Ja ću tebi poklonit Zlatiju,
Daj ti meni Husa bajraktara,

Da idemo obje do Budima.
Progovara mlad Veziroviću:
Hoćeš, Huso, moje d'jete drago?—
Hoću, beže, mlad Veziroviću,
I ja ću se mlađan oženiti,
U Budimu nigdje ništa nemam,
Pa se opet ustaviti ne ću,
Da mi date Novina okolo.
Udovica njemu govorila:
Hoću, Huso, moje srce živo,
Ja ću ići do b'jela Budima,
Piš' Ahmede, knjigu šarovitu,
Da je šaljem bijelom Budimu,
Da je spremim starome ćahaji,
Nek pokupi kitu i svatove,
Ja ću čuvat bijela Novina,
I čuvaću Zlatku plemenitu.
Onda sjede besjedit Ahmede:
O punice zenđil-udovice,
Koliko ću kupiti svatova?
Progovara zenđil.udovica:
Kupi svata koliko ti drago,
Svakoga ću tebi darovati.
Onda veli mlad vezirski sine:
Oh punice, zenđil-udovice,
Ko će tebi biti djever-baša?—
Od Udbine Ćejvan dedo stari,
Od Kladuše buljuk-baša Mujo.
A djevojci majka govorila:
Koga ćeš ti metnug djeverov'ma?—
Od Otoke agu Tokaliju,
Od Kladuše Mujova Halila,
To će meni biti djeverovi.

Onda viknu mlad vezirski sine:
«Tko će moju knjigu odnijeti,
Nije lako do Budima sići?
Sve mu društvo nikom poniknulo,
Ama ne htje Huso bajraktare,
Već govori begu među oči:
Evo, beže, takoga junaka,
Koji će ti do Budima saći,
I ćehaji knjigu donijeti.
Birdem Huso uzjaha alata,
Pod Bakonju konja izgonio
Na široko polje Zlatarevo,
Kod studenog vrela Šarganova,
Tuden Huso odjaha alata,
Na se truski abdest udario,
Tu je Huso podne doklanjao.
Tamam Huso dovu učinio,
Istom nešto iz jelika viknu:
Tursko momče kod dobra alata!
Jesi l' bio u turskom Novinu,
Je li Ahmed Zlatu isprosió?
Je li mu se udala punica,
I za koga, tursko momče mlado?
Koliko je svata naredila?
Kog Zlatka metnu djever-bašom?
Koga metnu zenđil-udovica?
Koga metnu za svoga djevera?
Odgovara Huso bajraktare:
Ja sam bio u turskom Novinu,
Ahmed beg je Zlatku isprosió,
I jest mu se punica udala
Za deliju, Husa bajraktara,
Naredila dvan'est hiljad' svata.

Djever-bašom Zlatka je metnula
Iz Otoke agu Tokaliju,
Sa Kladuše Mujova Halila.
Na to onaj iz jelika viknu:
Mudra ti je, ubili je jadi!
Još govori Huso bajraktare:
Udovica sebi za djevera
Metnula je Čejvan-agu starog,
I metnula od Kladuše Muja.
Opet viknu neko iz jelika:
Ja bogme, tursko momče mlado,
Biće mesa orlu i gavranu.
Onda veli Huso bajraktare:
Pravo sam ti danas kazivao,
Sad ćeš meni po istini kazat,
Ko to mene iz jelika viče?
Iz jelika glas mu odgovara:
Viče tebe Zakarić Ilija
Sa svojijeh trista stimadura.
Onda viknu Huso od alata:
Oj Ilijo, kaurška đidijo,
Ti iziği iz gusta jelika.
Što si Zlatki sreću zastavio,
Da junački mejdan dijelimo,
Da vidimo, čija je Zlatija.
Ti si Zlatki sreću zastavio,
Evo ima sedam godin' dana.
Progovara Zakarić Ilija:
Od mejdana sad nema vremena,
Već mi kaži, tursko momče mlado,
Otklen li si, od kojega grada?
Odgovara Huso bajraktare:
Ja u glavi od b'jela Budima,

Bajraktar sam budimskog vezira.
A kad Vlaše ne htje mu izaći,
Tri put Huso preskoči alata,
Dok alatu pade u srijedu,
Pa on ode ka Budimu gradu.
To gledao Zakarić Ilija,
A uz njega trista stimadura,
Štimavaju brda i doline;
To su vlaški bili stimaduri.
A kad Huso do Budima sağe,
Pa će haji knjigu pokućio,
Upališe od boja topove,
Rasturiše knjige šarovie.
Kad izašla puna hefta dana,
Stade jeka su četiri strane,
Al eto ti od Kladuše Muja
I uz Muja pet stotin' svatova;
U svatov' ma od Orašca Tale
U rakam' mu davulbazi tuku.
Al eto ti Čejvan-age starog
S njime svata cijela hiljada,
Dv'je Kozlice i dv'je Opuzlice,
Herokapa i Zametnikavga,
Al eto ti bega Musatj-bega,
S njime svata do devet hiljada.
Al' eto ti Šestokriločića,
I uz njega Durutbegovića,
Mehmed-bega Durutbegovića,
A za njima Vlahinjić Alija,
Što za njima zelen bajrak nosi,
Na alatu svome od mejdana.
Kad su svate tek mil učinili,
Tamam svati konje uzjahaše,

Ugleda ih lijepa Fatija,
L'jepa Fata budimskog imama.
Birdem ona knjigu načinila
Na đidiju, Zakarić Iliju:
Čuj Ilija što ti knjiga piše!
T s' vodio dvije banovine,
A sad vodi četiri' banovine,
Pa pos'jeci mlad Vezirovića,
A uhvati zendil-udovicu,
Pokloni je svoj dajidži dragom,
Svom dajidži Gavran-kapetanu,
Svedi vojsku do našeg' Budima,
Lako ćeš mi Budim prihvatiti,
Jer u njemu poglavice nema,
A ja ću ti uskočiti mlada,
Baš u tvoju ravnu Dalmaciju.
Ja ću sići do ravna Kotara,
Ja ću tebi biti nevjestica,
Za tvog brata mlağega Tadiju.
Kad su svati konje uzjahali,
Putujući, konake čineći,
Niz četir'est klanaca udariše,
Kad su bili vrelu Šarganovu,
Tu su Turci konje zastavili,
I šehitim' kuran proučili
Kod onoga vrela Šarganova.
Kud god išli, do Novina sišli.
U Novinu tri noći noćiše,
Tale huće u davulbaz tuće:
Jendi-bule, moje seke drage,
Opremite lijepu Zlatiju!
Opremiše zendil.udovicu,
Zaklaše joj pet stotin' kurbana,

Upališe dvanaest topova,
Na zendilu turskome Novinu,
Pred njim idu dvije efendije,
Tedžbireći niz polje idahu,
A kad bili lugu pod planinu
Onda beže zastavi goluba,
Onda beže sa goluba viknu:
Nije l' majka rodila junaka,
Ja l' sestrice brata odgojila,
Ko ć' izaći vrelu na kamenje,
Da znademo kol'ko ima Vlaha,
Jesu l' Vlasi pred svate izašli.
Al' ga niko poslušat ne htjede.
Tad povika budalasti Tale:
Crn vam obraz, naši Krajišnici,
Vi boljega nemate junaka,
Od meneka, budalastog Tala.
Daulbazom o tle udario,
A prihvati debela kulaša,
Tale goni vrelu studenome.
Kad je bio na c'jelom sahatu
Tale s' penje na najvišu jelu.
Kad ugleda polje Zlatarevo,
Šavka kapa, ko pod nebom čavka,
Bojno koplje, kao jelovina,
Zakrilili po polju bajraci,
K'o po nebu svi mrki oblaci.
Da iz neba poleti jabuka,
Ne bi pala na zemljicu crnu,
Već na konja ili na junaka.
Dvanaest se popelo čadora,
Kod čadora dvanaest topova,
Topove su Vlasi napunili.

Dobar mrkalj pred jednim čadorom,
To je mrkalj Podgojilovića,
Ilija ga, đida, zadobio,
Zadobio na dugu mejdanu.
Onda Tale niz jeliku trka,
Do kulaša konja dolazio,
Jalahreće pretišće kulaša,
U turske je svate doleteo,
Onda Tale bega doviknuo:
Beg Mustaj-beg, kuće ne vidio!
Kao što je ni vidjeti ne ćeš,
Ima Vlaha čet' est hiljada
Po širokom polju Zlatarevu,
Po širokoj Bakonji planini.
Onda viknu beg Mustaj-beg lički:
Čujete l' me dvan' est poglavica,
Što ćemo mi od života svoga?
Govori mu dvan' est poglavica:
Ti si starij', ti si pametniji,
Ti nam tertib po planini metni.
Onda beže sitnu knjigu piše,
Pa je šalje Zakarić Iliji:
O Ilija, ti ukloni društvo,
Da provede beg Mustaj-beg lički,
Da provede kitu i svatove,
Ne zavađaj cara i ćesara.
Niko nesm' je knjige pronijeti,
Osim skoči aga Tokalija,
Pa uzjaha debela zekina,
Pa kad soko u planinu zağe,
Do čadora Zakarić Ilije,
Pred čadora natjera zelenka,
Pa povika grlom i avazom:

O Ilija, kaurska đidijo!
Naj ev' tebi knjigu šarovitu.
Ilija je knjigu proučio,
Pa je odmah drugu načinio,
Dodade je agi Tokaliji,
A aga je snese Mustaj-begu,
Beg je uči, a suze proljeva,
Pa govori oko sebe društvu:
Hoće Ile lijepu Zlatiju,
I on išće mladu udovicu,
Udovicu, Zlatijinu majku,
I on išće četiri djevera,
Jedno agu, gazi Čejvan-agu,
Drugo, brate, buljuk-bašu Muja,
I Mujova debela đogina,
I on išće Mujova Halilal,
I Zlatino ruho svekoliko.
Onda beže Mustaj-beže viknu:
Buljuk-baše moja djeco draga,
Da idemo natrag do Novina,
Do Novina svate povratiti,
Ondje ćemo lađu nalaziti,
Niz Dunav se vodu otisnuti;
Izginuće naši Krajišnici,
Nije lako čet' est hiljada,
Što imade tu na polju Vlaha.
Svi su tomu kajil Turci bili,
Da se vrate do Dunava hladna,
Al ne htjede Huso bajraktare:
Ja ti ne ću do dunava, Liko,
Crn ti obraz na obadva sv' jeta,
Što mi plašiš naše Krajišnike,
Ja ću danas pred njiha izaći,

Sa Ilijom mejdan pod'jeliti,
Pa što meni Bog i sreća dade.
A poljubi mlad Vezirovića,
Poljubi ga u bijelu ruku,
Te se s begom tude halalio,
Za njim Tale uzjaha kulaša.
Kad su bili pred vlaškim čadorom,
Huso svoju zagrnio ruku,
Deblja mu je u mišici ruka,
Ne' Latinka u svilenu pasu,
Sjaju mu se toke na prsima,
Sjaje mu se toke kroz brkove,
Baš k'o mjesec kroz jelove grane.
Kad je dobar alat ugledao,
Ugledao vlašku regimentu,
Rabun dragi, što mu alat radi!
Po dva koplja u nebesa skače,
Po četiri tamo i ovamo!
Tako dođe Huso do čadora,
Do čadora Zakarić Ilije,
Pa povika Huso bajraktare:
Ustan Ile, da mejdan d'jelimo!
Kada Ilija ugledao Husa,
Njegove se uzdrhtale ruke,
I bijele noge do koljena,
Dok povika mlağega Tadiju:
Ja nijesam za duga mejdana,
Meneka je zaboljela glava,
Hajd', uzjaši dobrog vranina,
Dobra vranca Ibra bajraktara,
Bajraktara Podgojilovića.
Dok Tadija na noge skočio,
A Tale mu iz grla povika:

Stan' Tadijo, crni Kaurine,
Kod tebe je danas bila tude!
Pa Tadiju rukom pretiskiva
Po rebrima s obadvije strane,
Onda Tale grlom podvikiva:
O Ilija, crn ti obraz bio!
Šta će tebi dvanaest topova,
Napunjeno polju okrenuto,
A kod njija dvanaest topdžija,
U ruci im gavnje i fitilji.
Kada Huso izağe na polje,
Na široko polje Zlatarevo,
Ti ćeš Husa s topim' raznijeti.
Huso, brate, istjeraj alata
Na široko polje Zlatarevo,
Ja ću tebi tope pričuvati,
Da ti Vlasi hilu ne učine.
Ode Huso na polje široko,
A sa njima Zakarić Tadija,
Bježi Huso pod planinu sada,
Viče njega Zakarić Tadija:
Bježi meni pod Mrčaj-planinu,
Ja ću tebi do našeg čadora,
Ne o rane, već u mrtve glave!
Nemoj reći, da tin'jesam kaz'o!
Bježi Huso na dobru alatu,
A za njime Tadija trčase
Na svojem vrancu od mejdana,
Brži alat bješe od vranina.
Dok Tadija natrag pobjegnuo,
Dok zavika nešto sa Mrčaja:
Pobježi ti Zakarić Tadija,
Na debelu konju od mejdana.

Gotov Vlaše do čadora saći,
Tako Tale iza glasa viknu:
Udri Huso osahle ti ruke!
Udri Vlaha u pleći junačke.
Džilitnu se Huso na Tadiju,
Kako ga je lako udario,
Kroz njega je džilit proletio,
U crnu se zemlju zarovio,
Vlaše pade, ni Jezus ne dade,
A ustade zakarić Ilija,
I uz njega braće šesterica.
Dok ustade sedam Vučkovića,
Dok ustade sedam Jankovića,
Dok ustade devet Vitkovića,
I pred njima Gogo Vitkoviću,
Dvades't na njih puče džeferdara,
Peko njeg se dimi poljubiše.
A kad vidje od Orašca Tale,
Da se pusta zametnula kavga,
Da mu Vlasi hilu učiniše,
Tale trže krivu palošinu,
Pa posječe dvanaest topčija,
A zavika Husa bajraktara:
Huso, brate, čuvaj svoje glave,
Ta vidiš li, da smo poginuli.
Doklen Tale upali topove,
Doka jeda stade od topova,
Doğe jeka do turskih svatova,
A zakuka zendil-udovica:
Mustaj-beže, ako Boga znadeš,
Izgiboše do dva kahrimana!
Beg Mustaj-beg na goluba frci,
A za njime dvan'est buljuk-baša,

Na planini svate iskupiše.
Dok zavika beg Mustaj-beg lički:
Jurun braćo, moji bajraktari!
Bajraktari svih šeset udriše,
A na vlašku vatru i topove,
Trides't ih je odmah poginulo.
Onda viknu beg Mustaj-beg lički:
A spahije, hljeba vam careva,
I tako vam sandžak i šerifa,
Nemojte mi kvara učiniti,
Danas kvara od druga mejdana.
Tad zavika ga Mumun-aga:
Juriš, braćo, moja družbo draga,
Džentu se otvoriše vrata,
Blago onom svakome junaku,
Koj' pogine danas na mejdanu!
Poletješe niz polje hurije,
One lete jagmiti šehite.
A kad čuše age Krajišnici,
Ilaknuše, Boga spomenuše,
Pa na vlaške glide udariše;
Kad se dvije vatre poljubiše,
Grmi, sjeva, krv se proljeva,
Na razboje konji proljeću,
A na njima binjedžija nema.
Pala tama od neba do tala,
Niti vidiš konja, ni junaka,
Ni brat brata poznati nemore,
Kamo li će Turčin dušmanina.
Po čemu se mogu poznavati:
Turci veleJalah i Alija!,
Vlasi veleJezus i Marija!
Ne će njima pomoći Marija,

Gdje dolazi Mujo i Alija.
Kad četvrti danak nastupio,
Puška im se sačin učinila,
I još puste pozvekuju ćorde,
A izašlo sedam ihtijara,
Dragom Bogu sedžbe učiniše:
Daj nam Bože od Drine vedrine,
Sa Bakonje vjetra žestokoga,
Da rastjera maglu po Zlataru,
Nek moremo očima vidjeti,
Ko li gine, ko li zadobiva!
Ak' je turska dobila Krajinu,
Da idemo kupiti šehite,
Ako li je dobio Ilija,
Da gledamo glavi selamenta!
Bog im dade, magbul dova bješe,
Te rastjera maglu i dimove
Po onome polju Zlatarevu;
Sve je polje krvi poplivalo.
Kada im se magla rasturila,
Mujo hoda, a đogata voda,
A sve gleda brata i malina.
Gdje je Halil bio kod Zlatije,
Tudem ima troja kola mesa,
Mujo svoga pritišće đogina,
Pođe tražit' svog brata Halila.
Kad je Mujo bio u bogazu,
Stotinu je tude naš' glava,
A sve redom leše premetaše,
Nigdje leša od Halila nema.
Nešto njemu oči utekoše,
Utekoše u tanke jelike,
Kad to malin u tankom jeliku.

L'jepa Zlata age Novljanina
Po jeliki bere mahovinu,
Pa Halilu rane zatiskiva.
Ugleda ga od Kladuše Mujo:
Moreš brate, rane preboljeti?
Iako bih ti rane prebolio,
Al ne mogu age Tokalije,
Jer kako sam uzjaho malina,
Ja ne vidjeh boljega junaka,
Jer sve više aga Tokalija,
Viče ga za tri puna dana:
Ne boj mi se Hrnjičin Halile,
Dok je tebi age Tokalije!«
Velika je sila osvojila,
Jutros su me Vlasi dočekali,
Dočekaše devet Vučkovića,
Meneka su, brate, opkolili.
Dok povezah devet Vučkovića,
Ja izgubih agu Tokaliju.
Onda Mujo iza grla viče:
Možeš, brate, uzjahat' malina?—
Mogu, Mujo, brate od matere!
Mujo diže lijepu Zlatiju,
A pokri je krmzi kabanicom,
Te je baci buljuk-baša Mujo
Debelome malinu na sapi.
Ode Halil vrelu studenome,
Gdje se kupe kićeni svatovi.
Mujo ode brdu uz planinu,
U drugi je klanac ulazio,
Nigdje nema age Tokalije;
Dok ugleda agu pod jelikom,
Aga puši iz lule duhana,

A kad mu je blizu dolazio,
Oko age stotina lešina,
Aga drži zečka za dizgine.
K njemu dođe od Kladuše Mujo:
Jesi l', aga, zadobio rana?
N'jesam, brate, buljuk-baša Mujo,
Al je rana jedna na srdašcu,
Jer sam pobra izgubio svoga,
Svoga pobra, Mujova Halila,
I Zlatiju age Novljanina.
A zavika Mujo od đogina:
N'jesi brata, aga, izgubio,
Ja sam naš' svog brata Halila,
I Zlatiju age Novljanina,
Otišli su vrelu Šarganovu,
Na Halilu rane su četiri,
Čuvajući agine Zlatije.
Govori mu aga Tokalija:
Mujo, brate, pod jelike saği,
Tuden ima devet Vitkovića
Svezanijeh ruku naopako,
Te sam, brate, Vlahe povezao.
Mujo sağe pod jelu zelenu,
On posječe devet Vitkovića.
Kad posječe devet Vitkovića,
Mujo sađe vrelu Šarganovu,
Al' se turski kopaju šehiti:
Tri hiljade skupili šehita,
A hiljada ima ranjenika.
Neobično tuden pogledati,
Jer se polje krvi ispunilo,
Leš do leša, parip do paripa,
Tude čitav baš sahat imade,

Sahat ima preko polja ravna.
Al' im nema dva najbolja druga:
Nema njima od Orašca Tala,
I nema im Husa bajraktara,
Đuvegije zendil-udovice,
Ona im se od družene javlja:
Ko god nağe Husa bajraktara,
Evo njemu hiljadu dukata!
Mujo skoči do đogata svoga:
Ja ću tvoga potražiti Husa,
Raz hatora hiljade dukata.
Mujo konje goni u Bakonju,
Kad selMujo u dolinu svali,
A ugleda u dolini Tala,
Gdje tovari trides't sejisana,
Čuva Tale ruho djevojačko.
Mujo Talu turski selam viče,
Na njeg Tale oči ispriječi:
Nije meni do tvoga selama,
Već je meni do moga belaja,
Čuvajući ruho djevojačko:
Ne daju se konji tovari,
Da Bog da ih baš poklali vuci.
Govori mu Mujo od Kladuše:
Dragi brate, od Orašca Tale,
Eda našeg Husa bajraktara?
Da Bog da ti nikad ne došao!
Ne bi l' moja bila udovica.
Na to mu se nasmijao Mujo.
Istom puška puče niz planinu,
Al' eto ti Husa bajraktara,
I on goni sve šest Zakarića,
Svezanijeh ruku naopako,

Pocrnio k'o pod nebom čavka,
Na njem nema dv'je pare od'jela,
Sve mu živa vatra odnijela.
Mujo ruke svoje raskrilio,
Te je svoga Husa poljubio:
Hej aferim, sokolovo krilo,
Kad si nama obraz osvjetlao!
Kada Huso vrelu salazio,
Tu je našo kićene svatove,
Tuden su se bili iskupili.
Šakom d'jeli zenđi-udovica,
Šakom d'jeli oko sebe blago,
Kad ugleda Husa bajraktara.

Otaleni su svati uzjahali,
Cvijeleći, iduć, uz planinu,
Uz planinu ječe ranjenici,
Jer je svaki nešto ostavio,
Neko brata, a neko roğaka.
Tud su vrlo svati izginuli,
Nije šala, tri pune hiljade,
A hiljadu ima ranjenika.
To su svati do Budima sašli,
Oženiše vezirova sina,
I njegova Husa bajraktara. –
Davno bilo, sad se spominjalo,
Kono Đurđev danak u godini.

Ek 2. ĐULIĆ, BAJRAKTAR MUSTAJ-BEGOV U SENJU (JAJCE)

Piće pili mladi Bunićani
U begluku buničkog dizdara.
Piće pije Bunićanin Mujo,
A do njega Jelečković Mujo,
Pa ostali redom Bunićani
Tamam ih je dva'est i četiri.
O svačemu eglen zametnuli,
A najviše o pustu junaštvu.
Gleda glava buničkog dizdra,
Od Bunića, uz Krbavu ravnu;
Vr'jeme malo, vidje konjanika,
Na dogatu niz Krbavu skače.
Dobar dogo glavu podignuo,
Sahibiju zaklonio svoga,
Često pada na oba koljena
A sl'ježe se na stažnjim kukovim',
Vala na njem pristala leventa!
B'jele mu se džebe na prsima,
A sjaju se boje puške male,
A niz njoha britka visi ćorda,
Poznaje ga bunički dizdaru,
On poznaje, poznati ne more,
Pa on veli Bunićanin Muju:
Davor pobro, Bunićanin Mujo!
Vidi momka, vid' konja dogata,
Ja ga, pobro, poznati ne mogu.
Kad pogleda Bunićanin Mujo,
Podviknuo buničkog dizdara:
O dizdaru, žalosna ti maja!
Zar su oči vida izgubile,
Pa konjika poznati ne moreš,

Sa Udbine Đulić bajraktara,
Bajraktara bega udbinjskoga?
A kad dizdar razumio r'ječi,
Zubom škrinu, Bunićane viknu:
Bunićani, draga braćo moja!
Kad nam Đulić dođe bajraktaru,
Ne pomič' se niko iz begluka,
Nek sam sjaše, sam priveže dogu.
Kad nam doğe u begluk-mejhanu,
Selam vikne u begluk-mejhani,
Niko nemoj otprimit selama,
Doliš mene samoga dizdara,
Ja ću njemu selam otprimiti,
Ja ću s njime danas divaniti;
Da će jednog poželjeti maja,
Po nesreći može obojicu!
U to doba Đulić na dogatu.
Ja kad sjaha kod begluka dogu,
Nigdje nikog kod begluka nema.
Sve se čudi Đulić bajraktaru,
A digla se u begluku graja.
Kada Đulić privezao dogata,
A begluku otvorio vrata,
Al pun begluk sjedi Bunićana.
Đulić selam u odaji viknu,
Al svi Turci glave objesiše,
Niko ne će prihvatit selama,
Veće glava buničkog dizdara.
Kak' mu dizdar selam prihvatio:
Aleć selam, od kuje kopile!
Roda nemaš, a plemena nemaš
Tebe majka sn'jela sa Glasinca,
Sa Glasinca iznad Sarajeva,

A dovela begu udbinjskome,
Pa tu si se junak napravio
Na Udbini, a kod Udbinjana.
Junak n'jesi, koliko te kažu!
Da si junak, da si muška glava,
Ne b' Buniću sagonio đoga,
Pio piće, a gleda djevojke,
Gleda Fatu buničkog dizdara!
Da ih devet imam na odžaku,
Ni jedne ti ne bih poklonio,
A kamo li do jedinicu,
Jer, kopile, Đulić bajraktare,
Ti ostavi Jelu Konjevića.
Kad si đoga Senju sagonio
Do Jelice u ašikovanje,
Tri joj vjere dade, bajraktaru,
Da ti Jele prevariti ne ćeš.
Pa, kopile, Đulić bajraktare,
Ti opazi na grad na Udbini,
Da j' Mihajlo stražu napravio,
A rad sebe čardak podignuo,
U njeg Jova vrgo harambašu,
A uz njega trideset Senjana,
Da čuvaju Jele Konjevića,
A od tebe, žalosna ti maja!
Sad ne misliš Senju kamenome,
Neg' Buniću u ašikovanje!
Pa poletje rukom u džepove,
Izradio knjigu napravljenju,
Pružio je Đuli bajraktaru:
Eto t' knjiga, Đulić bajraktare,
A od Jele Konjević-serdara;
Meni Jele knjigu otpravila,

Jer je čula, žalosna ti maja,
Da Buniću sagoniš đogata,
Piješ piće i gledaš djevojke!
Uze knjigu Đulić bajraktare,
Pa kad Đulić knjigu razgledao,
Što mu piše Jele Konjevića:
Evo t' knjiga Đulić bajraktare,
Što te Senju kamenome nema?
Al to ne smješ' milovanje moje,
A od ćaće Konjević-Mihajla?
Il od braće sedam Konjevića?
Il od Vlaha Jovan-harambaše.
I njegovih trideset pandura,
Što čuvaju kule i Jelice?
Eto t' knjiga, Đulić bajraktaru,
Kamo t' vjera, žalosta ti maja!
Ak' se brojiš, da si muška glava,
Sjaši đoga Senju kamenome,
Jutrom rani, a večerom kasni,
Niže kule do vode Travice,
Ondje nać' ćeš Jelu Konjevića,
Da tu svoje vjere povratimo,
Pa ti idi na grad na Udbinu,
Sebi draži traži, bajraktaru,
A ja sebi hoću mušteriju,
Kršćanina, Hrišćanina ne ću,
Neg Turčina, vjeru ti zadajem!
Od Bunića, do grada Udbine
Izbiraću koga meni drago!
Kad to vidje Bunićanin Mujo,
Zubom škrinu, a Đulića viknu:
Ala, pobro, teška reziluka,
Bolje bi ti bilo poginuti!

Kad to Đulić razumio r'ječi,
Povikao buničkog dizdara:
O kopile, bunički dizdaru!
Il ćeš i ti utuviti vr'jeme,
Al je bajro od kuje kopile,
Al je bajro bega udbinjskoga!
To doreče, a povadi ćordu;
Al je mučno udarit dizdaru,
Na njeg skoči Bunićanin Mujo,
Obojica bajre prihvatiše,
Te ga oba na dvor iznesošće.
Đulić mamna odr'ješi đogata,
Pa đogata sedlom pritisnuo,
Pa dizdara sa đogata viknu:
Mol' se Bogu za dva pobratima,
A tebe bi poželjela maja!
A poslušaj što Đulić govori:
Evo t' vjera Đulić bajraktare!
Ako mene vidiš na đogatu,
I Jelu ćeš Konjević-serdara.
Ako mene ne vidiš, dizaru,
Predaj rahmet, to sam poginuo!
To doreče, pa otišće đoga,
Upravi ga niz polje buničko.
Kada Đulić okom pogledao,
A na polje do vode bunara,
Kod bunara dvan'est djevojaka
Vode kolo kod vode bunara,
Prva Fate buničkog dizdara.
Kada Đulić Fatu ugledao,
Kucnu đoga, do bunara doğe;
Kada Fate kolo ustavila,
Turski selam Fati doviknuo,

A Fata mu selam prihvatila;
Njojzi veli Đulić bajraktaru:
Davor Fate, milovanje moje!
De zagrabi ledena bunara,
Napoj svoga Đulić bajraktara
Od milenja i dragosti puste,
Ja l' s' vidjeti, aj li ne vidjeti,
Jer se za čas more poginuti!
Kad te Fata razumjela r'ječi,
Zagrabila ledena bunara,
Pružajući viknu bajraktara:
Srce, dušo, Đulić bajraktaru!
Je l' te babo rezil učinio?
Nikad duši raja ne stekao,
Već uvijek u paklu se našla!—
O jest, Fate, preboljeti ne ću,
Dok je sv'jeta i po zemlji cv'jeta!—
Jesi l' Senju pošo kamenome?—
Jesam, Fate, grano pozlaćena,
Ja l' će Jele na grad na Udbinu
Ja l' će bajra poželiti maja!
Ciknu Fate, poletje đogatu,
Sve se vija o vratu bjelanu.
Srce, dušo, Đulić-bajraktaru!
Već je vakat, a pokasno doba,
Hajdmo, dušo, do kule kamene,
A do kule roditelja moga,
Da ti Fate večerati dade
Od milenja i puste dragosti!
Vi' Turčina, Đulić-bajraktara!
Povede ga od bunara Fate,
Šće Fate uz polje zeleno,
Za njom Đulić nametnu đogata.

Gledao ga bunički dizdaru,
Pa kad s njime Fatu ugledao,
Skočio se iz begluk-mejhane,
Za njim Mujo, za njim Bunićani,
Jer se boje saladžaklu svome.
Dok se dizdar kuli pomolio,
Sjaho bajro kod avlije đoga,
A već Fate u kulu zamakla,
Da Đuliću dade večerati.
Kada dizdar vidje bajraktara,
Iz sve glave kod avlije viknu:
O Đuliću bega udbinjskoga
Jesi l' našo kod bunara Fatu,
Je l' te svela kod kule kamene,
Da ti Fate večerati dade?
A vjera ti buničkog dizdara!
U Buniću prenoćiti ne ćeš,
Da mi dadeš ispod sebe đoga,
A kamo li u konaku mome!
Kada Đulić razumio r'ječi,
U dva skoka do đogata doğe,
Po đogatu sedlo pritisnuo,
Pa od kule otisnu đogata.
Dizdar-aga u begluk se vrati,
Da mu Fate večerati sprema.
Vidi Fate, žalosna joj maja!
Misli, da će Đulić večerati.
Kada Fate do pendžera dođe,
Pa pred konak okom pogledala,
Al' joj nema Đulić bajraktara!
Kada Fati oči utekoše,
Te niz polje pogleda djevojka;
A kad bajra vidje i đogata,

Fate ciknu, a povika Ibra:
Brže, Ibro, uz mostove kuli!
Kada Ibro u kulu dopade,
Ciknu Fate, pa ga prigrllila:
Bogom brate, Ibro bajraktare!
Zajaš' dora stigni bajraktara.
Pa poletje rukom oko vrata,
Skinu đerdan, trista madžarija,
Pa u jagluk zaveza djevojka:
na der, Ibro, da s' po Bogu brate,
Stigni bajra, podaj madžarije,
Može biti da hašluka nema.
Ne mislio Senju kamenome,
Nego meni u ašikovanje,
Neka đerdan harči i cekine.
Ako njemu bude živa glava,
On će Fati bolji nanizati!
Pa izvadi četiri peškira:
na, ponesi, da s' po Bogu brate!
Opaki su sedam Konjevića,
Ni uliću prigovora nema,
Jer Bog ne d'o, more s' obraniti,
Nek ih čime ima privezati!
Uzjah' Ibro i niz polje krenu.
Kada stiže Đulić bajraktara,
Selam viknu, Đulić prihvatio;
Pa mu đerdan dade i cekine:
Prihvat', pobro, Đulić bajraktaru
Ovo tebi opravila Fata,
More biti, da hašluka nemaš;
Harči, pobro, đerdan i cekine!
Kada Đulić đerdan opazio,
Onda Ibru veli bajraktaru:

Ne budali, Bogom pobratime!
Ja đerdana ispod vrata ne ću,
Jer joj vrata ogoliti ne ću.
Kud god poğem na đogatu svome,
Vav'jek dvan'est imam madžarija,
A u zdravlju Mustaj-bega svoga,
Dok potrošim dvan'est madžarija,
Ja ću Jelu na konja đogata,
Ja l' će mene poželjeti maja!
Sad mu dade sedam gurabija,
Te ih Đulić za pojas metnuo.
A pruži mu četiri peškira,
Sva četiri oko pasa baci,
Pa mu jošte sa dorata kaže:
Selam ti je opravila Fate,
Ak' izneseš Konjevića Jelu,
Ne pronesi na grad na Udbinu,
Navrati je do Bunića b'jela,
Da je Fate vidi dizdareva,
Je li l'jepa, koliko je kažu,
Je l' visoka, koliko je kažu!
Njemu Đulić veli sa đogata:
Podaj selam u Buniću Fati:
Ak' iznesem Jelu Konjevića,
Svratiću je do Bunića b'jela!
To rekoše, pa se rastadoše.
A kad Đulić polje premetnuo,
Do vrebačkog klanca dotjerao
Nešto dana noćca osvojila,
Vidi bajra, s đogatom s' razgovara:
Sad, moj đogo, desno krilo moje.
Sad kud ćemo brate okrećati?
Na nama je turska đeisiya,

Ne moremo Senju kamenome.
Gdje ću naći katansko od'jelo?
Hajdmo, đogo, na Vrhove kuli,
I do pobra age vrhovskoga,
U njeg dosta ima đeisiye!
Pa okrenu agi vrhovskome.
Vid' Đulića, vid' konja đogata;
Il po noći, il po danu bilo,
Viju vuci, grakću gavranovi,
A Đulić se s đogom razgovara,
Da s' ne plaši vuka ni gavrana,
Dok je živa na Đuliću glava.
Tako kuli b'jeloj dojezdise,
Ime viknu agi vrhovskome,
A Vrhovac rano uranio,
Pa kad vidje Đulić-bajraktara,
Skočio se, kulu ostavio,
Đulić agi selam doviknuo,
Vrhovac mu selam prihvatio,
Pa se grle, pitaju za zdravlje.
Kad rekoğe, da su zdravo bili,
Uvede ga kuli u odaje.
Kad sjedoše jedan kod drugoga,
A Vrhovac tolu postavio.
Kad se oba ponapiše pića,
Pita aga Đulić-bajraktara:
Kud si pošo, Bogom pobratime?
Njemu Đulić veli bajraktare:
Poğoh, pobro, Senju kamenome,
Rad Jelice Konjević-serdara,
Ja izn'jeti Jelu Konjevića,
Ja kod Senja kosti ostavitgi!
Njemu kaže Vrhovac Alaga:

Davor pobro, Đulić bajraktaru,
Mi kako smo osvojili Liku,
Od Senja se oženili n'jesmo,
Osim sama Muja kladuškoga!
Ako 'š, pobro, mene poslušati,
Vrati đoga natrag na Udbinu.
Njemu veli Đulić bajraktaru:
Ne budali, Vrhovac Alaga!
Umr't ima, vratiti se nema,
Veće traži katansko od'jelo!
Tako s' jedan s drugim pregovara,
Piju piće, a do podne dana.
Kada sunce prevalilo podne,
Dade aga katansko od'jelo,
Te se spremi Đulić-bajraktaru,
I đogat spremi u avliju.
Vrhovac mu metnu brašljenicu,
Da večera kod Senja kamena,
Đulić sađe do konja đogata,
Pa zavrnu sinju kabanicu,
Na glavicu vrže kukuljicu,
Pa uzjaha kod avlije đoga:
Ej dovale, Vrhovac Alaga!
A zaplaka VrhovacAlaga,
Njemu Đulić veli bajraktaru:
Ne plač, pobro, ženska glava n'jesi.
Neg' čuj, pobro, Vrhovac Alaga,
Slušaj, pobro, kuli na odaji.
Odsad, pobro, dok se rodi sunce,
Slušaj, pobro, na Senju topove.
A kad puknu na Senju topovi,
Otpuknuće na Otočcu b'jelu.
Ak' se brojiš, da si muška glava,

Zajaš' ždrala, tegli niz Vrhove,
Niz Vrhove do vode Gaščice,
Pa odbrani pobratima svoga,
Od serdara bana otočkoga!
Njemu veli Vrhovac Alaga:
Kuku, pobro, Đulić bajraktaru!
Da ti sađeš do vode Gaščice,
Ne bi s' bojo otočkoga bana,
Jer će t' aga satjerati ždrala!
To rekoše, pa se rastadoše.
Đulić tjera niz Vrhove đoga,
Pa ih pređe, do Gaščice side,
Na ćupriju natjera đogata,
Na ćupriju bana otočkoga,
Pa je pređe, kroz Otočac pođe,
Koga sreća, za zdravlje ne pita,
Jere misle, serdar na đogatu;
Iz Otočca do Brloga sađe,
Brlog proğe, do Vratnika sağe.
U tom žarko otpočelo sunce,
Đulić sjaha na Vratniku đoga,
Priveza ga, skide brašljenicu,
Pa sam pije, sam se razgovara,
Đogatu je zopcu nataknuo.
Dok se Đulić ponapio pića,
Tamam noći po ponoći prođe,
Skočio se, povede đogata,
On ga vodi niz Vratnik-planinu,
Pa ga svede do Senja kamena,
A još zore od istoka nema.
Pokraj Senja povede đogata,
Pa do kule Konjević-Mihajla.
Kulu prođe, do čardaka sađe,

Čardak prođe Jovan-harambaše.
Kad ga svede do vode Travice,
Đulić hoda, a đogata voda,
Sa svojim se đogom razgovara:
Davor đogo, desno krilo moje!
Sad kad svane, a ograne sunce,
A ustane Konjević Mihajlo,
I ustane sedam Konjevića,
I ustane Jovan harambaša
I ustane trideset stražara,
Svak će reći: eno bajraktara!
Kako ćemo, oba krila moja,
Jer nam Jele Konjevića nema,
A bez Jele pomicanja nema,
Svakom 'šo, đoga, stati na braniku!
Tako s' bajro s đogom razgovara.
Vr'jeme malo, za dugo ne bilo,
Stade zveka kraj avlije b'jele,
Stade zveka na atu jedeku,
Jedek nije Konjević-Mihajla,
Nego Jele, Konjević-serdara,
Grošču njojzi na grlu đerdani,
Na njoj diba škripi i kadifa,
A pod njome lokću cokolice,
Odozgor su zlatom nağulane,
A od ozdo srmom potkovane;
U džepove uvlačila ruke,
Šerjen perjen do vode Travice.
Kad Đulića vidje i đogata,
Zapjevala Jele Konjevića:
Blago suncu i sjajnom mjesecu,
Jer se sunce svako jutro rağa,
A mjesec se često pomlađuje;

Blago Jeli Konjević-serdara,
Kad ja vidim Đulić-bajraktara!
Doğe bajru, pa ga prigrllila.
Njojzi Đulić veli bajraktaru:
Davor Jele, pozlačena grano!
Prihvat', Jele, za kajas đogata!
Da pritegnem četiri kolana.
A kad Jele prihvati đogata,
Kolan steže Đulić bajraktaru,
Kako l' steže, kako li ga veže,
Sve ga cika stoji od kolana.
Njemu veli Jele kod đogata:
O moj bajro, ne kidiši đogu!
A veli joj Đulić kod đogata:
Nemoj, Jele, pozlačena grano!
Jer je brdo uz Vratnik planinu.
A ti zora ne znaš đogatova!
To joj reče, a uzjaha đoga:
Pruž' der ruku, pozlačena grano!
Jele njemu obje otisnula.
Kad je Đulić baci na đogata,
Pa pripasa uza se djevojku,
Đulić Jeli na đogatu kaže:
Prihvat' ruke oko pasa moga!
Oto reče, pa otišće đoga
Do čardaka Jovan-harambaše.
Čardak prođe, pa do kule dođe,
Te pod kulom ustavi đogata.
Sam se Đulić sobom razgovara:
Bože dragi, što ću i kako ću!
Al ću nosit' Konjevića Jelu,
A bez znanja Konjević-serdara?
Daj odnesi od Senja Jelicu,

Reći će mi Konjević Mihajlo:
»Vid' der hvale Đulić-bajraktara,
Noći sađe, pa ukrade Jelu!
Tako mene ne rodila majka,
Veće šajka što đogata moga,
Ako viknut Mihaila ne ću!
Pa povika sa konja đogata,
A na ime Konjević-Mihajla:
O serdaru, Konjević-Mihajlo!
Reći nemoj, da sam prevario!
Evo mene i konja đogata,
Evo Jele na đogatu mome!
Pa povadi obje puške male.
Kad puknuše obje puške male,
Prsnu srča Konjević-Mihajla
Po jataku Konjević-Mihajla.
A kad skoči Konjević-Mihajlo,
Pa zavija poput gorjanika,
Za njim skoči sedam Konjevića,
A sa kule mužar opališe,
Podviknuše Jovan-harambašu,
Od čardaka oganj oboriše,
A na Senju naduše topovi,
Ode jeka na Vratnik-planinu,
Na Otočcu drmnuše topovi!
Đulć viknu svog konja đogata:
Davor đogo, desno krilo moje!
Svatovi smo, bez galame n'jesmo,
Sad ponesi Đulić-bajraktara,
Pa prisloni uz Vratnik-planinu,
Takog klanca već do Senja nema!
Sad potjera Konjević Mihajlo,
Za njim tjera sedam posebaca.

Ko god konja ima na jaslama,
Svak pojaha, na planinu poğe.
Svi Senjani gone bajraktara,
Svi Senjani imenom ga viču:
Stan, Đuliću, uticanja nema!
Vi kako ste naselili Liku,
A mi Senja pokraj sinjeg mora,
Od Senja se oženili n'jeste,
Ne ćeš ni ti, Đulić-bajraktare!
Tako s' gone uz Vratnik planinu.
Svaki hajvan nosi sahibiju,
Dobar zelev nosi zasobicu.
Al poteška Jele Konjevića,
Iznese je na Vratnik planinu;
Dok izađe na polje brloško
Đogat stade, pomaknut ne može;
Đulić frci iz sedla đogatu,
I Jelicu baci sa đogata,
Pa joj veli Đulić-bajraktaru:
Vodaj, Jele, pozlaćena grano!
Crče đogo, vjeru ti zadajem!
Plaće Jele, a voda đogata,
Sjede Đulić na studenu st'jenu.
Pomoli se Konjević Mihajlo,
I za njime sedam posebaca,
A za njima svi butun Senjani.
Vid' Đulića, u misli udari!
I u misli na noge skoćio,
Pa on hašu skide sa đogata,
A crvena haša đogatova,
Pa za palu Đulić prihvatio,
Te on s'ječe hašu đogatovu,
Raznosi je po st'jenam studenim.

Kad razbaci na četiri strane,
Po Vratniku zacrveni st'jene.
Kad s' pomoli Konjević Mihajlo,
Pa pogleda na vrh na planinu,
Sve s' crvene po Vratniku st'jene,
A Mihajlo ustavi kobilu,
Pa on djecu i Senjane viknu:
Ne pomič'te na vrh na planinu,
Jer je hila bega udbinjskoga,
Jer su Turci kape poskidali,
A za st'jene jesu zapanuli,
Poslo bajra do vode Tavice,
Da ponese Jelu Konjevića,
Pa da pukne iz pušaka malih,
Da povede uz planinu naske;
Sad će Lika grlom podviknuti,
A niz Vratnik udariti Turci,
Nas Senjane izvijati vuci!
Mihajlo se natrag povratio,
Sve Senjane natrag povratio.
Sad da vidiš Đulić-bajraktara:
Davor Jele, pozlaćena grano,
Deder holbu skini sa đogata!
Sjede Đulić, hladno pije piće,
Jele hoda, a đogata voda.
Tamam bilo u račnsko doba,
Kad Mihajlo Vratnik opkolio,
Dok ispade na polje brloško.
Kad ispade na polje brloško,
Puca puška, viču bajraktari.
A kad đogo opazi Mihajla,
Kopa đogo i desnom i l'jevom.
Kada Đulić đoga opazio,

Leti bajro do konja đogata:
Moreš, đogo, oba krila moja?
Na đogatu sedlo pritisnuo,
Na đogatu Jelu podignuo,
Zagrnuo sinju kabanicu,
Pa zamota Jelu Konjevića.
Na glavu joj vrže kukuljicu,
Pa poletje uz polje brloško.
Dobra đoga Đulić-bajraktara,
Kak' ih vodi uz polje brloško!
Otočani i Senjani viču:
Sad čuvajte grada i čaršije,
Eto bajra, gdje odnese Jelu!
Otočani na noge skočiše,
A otočki pukoše topovi,
Po Otočcu viknuše telali:
Svak nek čuva puta i Otočca,
Đulić nosi Jelu Konjevića!
Teške graje po Otočcu b'jelu!
Jer sve jedan drugog dovikuje:
Gle, Turčina, Đulić-bajraktara!
Vidi Đulić, uspinjanja nema,
U Otočac pritisnuli Kranjci,
Kroz njih Đulić natjera đogata,
A zagrnu sinju kabanicu,
Na glavicu vrgo kukuljicu.
Ko ga sreta, za zdravlje ne pita,
Ne' se klone puta od đogata.
Vidi sreće Đulić-bajraktara,
Kroz Otočac gdje protjera đoga!
Kada Đulić zabaci Gašćicu,
A Senjani drmnu do Otočca,
Sve Senjani Otočne viču:

Vidje l' bajra i konja đogata?
Svako viče: Opazio n'jesam,
A kamo li očima vidio!
Teško skaču na strane četiri,
Dok sta vika Luce krčmarice:
O Senjani, žalosna vam maja!
Ne traž'te ga po Otočcu b'jelu,
Jer tako mi sviju molitava,
Prođe Đulić i pronese Jelu!
Ja se mlada bijah zabavila,
Dajuć, piće kod svoje pivnice,
Preko oka jesam pogledala,
Gdjeno serdar naskaka đogata,
A razgrn'o sinju kabanicu,
Na glavicu vrgo kukuljicu,
Dvoje noge vise niz đogata –
Tude sam semalo začudila;
Ono j' valjda Đulić bajraktaru.
Već letite mostu i ćupriji!
Kad Senjani mostu dopadoše,
Đulić mamna upravio đoga
Niz Vrhove, agi vrhovskome.
Puca puška, drmnuše topovi,
Sad da ti je bilo pogledati:
Otočani za njim udariše.
Kad se sila metnu na umorna,
Opet đogo susta uz Vrhove.
Kad mu đogo susta uz Vrhove,
Otočani Vlasi dostigoše,
Đulić s' brani iz pušaka malih
A spominje agu vrhovskoga:
Kuku pobro Vrhovac Alaga;
Kamo t' hvala, žalosna ti maja,

Jesi l' reko do Gaščice saći,
Odbraniti pobratima svoga
Od serdara, otočkoga bana!
Tako vije, a spominje pobra.
Vr'jeme malo, ni dugo ne bilo,
Stade vika age vrhovskoga
Na ždralinu, niz Vrhove ravne,
Poredi mu Vejsil Mehmed-aga,
A za njime dv'jesta Vrhovljana:
To je četa age vrhovskoga.
Kad Đulića vidje i đogata,
Vrhovac ga sa ždralima viče:
Tjeraj đoga do ždralina moga,
Pa se ne boj otočkoga bana,
Za života age vrhovskoga!
Sad da ti je bilo pogledati!
Lako j' gonit Đulića i đoga,
Al ' je mučno agu vrhovskoga,
I uz njega dv'jesta Vrhovljana!
Otočani kad agu vidješe,
Otočani konje ustaviše
Jere agu znadu vrhovskoga,
U Vrhovca uspinjanja nema.
Kada Đulić doskaka ždralinu,
Viknu njega Vrhovac Alaga:
Goni, pobro, na Vrhove đoga!
A ja odoh do Gaščice saći!
Tjera Đulić uz Vrhove đoga,
Odbrani ga Vrhovac Alaga,
A potjera aga Otočane.
Redom rđa po junacim' hoda;
Dok istjera do vode Gaščice,
Dvan'est aga steče ranjenika,

Pa se kuli na Vrhove vrati.
Kada kuli na Vrhove doğe,
Pa on uğe u kulu kamenu,
Đulić pije, a toči Jelica,
Vrhovac ga rukom prigrlio:
Čuj, moj pobro, Đulić-bajraktaru,
Al' ti bahta ni junaštva nema
O Đuliću u živa Turčina;
Gdje sam sağe i iznese Jelu!
Tako s' jedan s drugim pregovara.
Već dan prođe, tamna noćca dođe,
Tude bajro dana dočekao,
A veli mu Vrhovac Alaga:
Pobratime, Đulić-bajraktaru!
Hoćeš, pobro, kupiti svatove?
Hoćemo li na grad udbinu,
Vodit Jelu Konjević-serdara,
Do odžaka bega udbinjskoga?
Njemu Đulić veli bajraktaru:
Ne budali, Vrhovac Alaga!
Evo t' vjera Đulić bajraktara,
Tog Turčina, pobratime, nema,
Da ga vodi u svatove barjo;
Sam sam sišo, sam izveo Jelu,
Sam je nosit Đulić-bajraktaru!
Pa on skide kaursko od'jelo,
Na se tursku vrže đeisiju.
Kad se Đulić spremi bajraktaru,
Sađe Đulić, a savede Jelu,
U avliji uzjaha đogata,
A pobro mu nabaci djevojku.
Kada baci na konja djevojku:
Ej dovale i još ejsahtile!

Tisnu Đulić od Vrhova đoga,
Vav'jek pije, vav'jek podvikuje,
Vazda pali iz pušaka malih
Od Vrhova do Bunića b'jela.
Kad izvali na polje buničko,
Dvoji puti na raskrižju bili,
Jedni idu k Buniću kamenu,
Jedni idu na gad na Udbinu.
Na raskrižju ustavi đogata,
Pa se svojim đogom razgovara:
Davor đogo, oba krila moja!
Sad kud ćemo brate okrećati?
Al Udbini, al Buniću b'jelu?
Prođi Bunić, ajde na Udbinu
Osta hator u Buniću Fati,
Da ne svratim na Bunić Jelicu;
Svрати Jelu do Bunića b'jela,
Valja mi je poklonit dizdaru.
Pa se smisli Đulić na đogatu:
Volim Jelu svratit do Bunića,
Nego Fati hator iskvariti.
Vid' Đulića, žalosna mu maja!
Prevari se, ujede ga guja,
Pa buniću okrenu đogata;
Kad s' pomoli do Bunića b'jela,
Bunićani vide bajraktara,
Gdje on nosi Jelu Konjevića;
Idu kuli buničkog dizdara,
Svak da vidi Jelu Konjevića.
Sve s' sastali momci i djevojke,
Sejre bajra, seire Jelicu.
A kad bajro doskaka đogata,
Selam viknu, prihvatiše Turci.

Sad da vidiš buničkog dizdara,
Kad poletje, pa prihvati đoga,
Pa on viknu Đulić-bajraktara:
Oj Đuliću bega udbinjskoga!
Sad ja znadem, da si muška glava,
Da ti bahta ni junaštva nema,
Od Đuliću, u živa Turčina!
A kad Đulić te razm'je r'ječi,
On Jelicu sa đogata baci:
Sad ti džaba Jele Konjevića!
Kad mu dade Jelu Konjevića,
Onda dizdar veli bajraktarau:
Zastav' bajro kod avlije đoga,
Dok izvedem iz kule Fatiju,
Pa je baci za se na đogata,
Pa je nosi na grad, na Udbinu,
Oj Đuliću, pa se ženi Fatom!
Njemu Đulić veli bajraktare:
Ne budali bunički dizdaru,
Volio bi Đulić poginuti,
Neg' ti sada ponijeti Fatu
Bez ajana, bega udbinjskoga!
Te od kule otišće đogata.
Sad da vidiš goleme žalosti,
Kako Jele kuka Konjevića,
Kako kuka, kako li nabraja,
Bi studene zaplakale grede,
Kamo l' ne bi Đulić bajraktaru:
Gle, Đuliću suze udariše.
Pravo Đulić na grad na Udbinu.
Ja kad Đulić k Mustaj-begu dođe,
Njega pita u konaku Lika:
Gdje si, bajro, tri četiri dana,

Da te begu udbinjskome nema;
Jesi l' bio u Buniću b'jelu,
Pio piće, a gledao Fatiju?
Onda Đulić veli bajraktare:
O Mustaj-beg, direk od Udbine!
N'jesm pio u buniću piće,
N'jesam pio ni gledao djevojke,
Neg' sam išo Senju kamenome!
Sve mu Đulić po istini kaže,
Kako ga je dizdar rasrdio,
Za Jelicu Konjević-serdara:
Baš sam Senju išo kamenome,
Izvo Jelu Konjević-serdara,
Poklonio buničkom dizdaru,
Meni dizdar poklonio Fatu.
Kada beže te razum'je r'ječi,
Lika ciknu, bajraktara viknu:
Što to, bajro, žalosna ti maja,
Bojiš li se saladžaku svome,
Što si dao Jelu Konjevića,
A do vjeru, da ćeš je uzeti!
Vrlo mučno bilo bajraktaru.
Kad dan prođe, tamna noćca dođe,
Kad svanulo, sunce ogranulo,
Sjedi Lika džamu kod pendžera,
Uz Krbavu konjic pomolio
A na vrancu k'o na gorjaniku,
Vija mu se motka jasenova,
U njoj s' vidi knjiga napravljena, -
Tad Mustaj-beg viknu bajraktara.
Kada Đulić u odaju uđe,
Zače njemu beže govoriti:
Dođ' da vidiš samo konjanika,

Kako jaše uz Krbavu vranca,
Al' je Turčin, al je turska raja,
Al' je Madžar od Senja vlašškoga?
A kad Đulić okom pogledao:
O Mustaj-beg, direk od Udbine!
Nit' je Turčin, nit je turska raja,
Već je Madžar od Senja vlašškoga.
Gle Madžara, kad dojava ata,
Vranca sjaha, u konak uniğe.
Kada Madžar u odaju uđe,
Bega dvori trideset delija,
Madžar uđe, Dobro jutroviknu,
Mustaj-begu ruci poletio,
Pa s' istupi, u odaji viknu:
Mustaj-beg, lički poglavaru!
Pravo meni u odaji kaži,
Koje ti je Đulić bajraktare,
Da mu knigu napravljenu dadem!
Kada Đulić razumio r'ječi,
Đulić viknu, ko da jelen riknu:
Čuj Madžaru, od Senja kamena!
Ako tražiš Đulić-bajraktara,
Ovo j' glava, što s tobom govori.
Njemu Madžar pođe u odaji:
Na, Đuliću, knjigu napravljenu,
Vidi, bajro, što ti zapov'jeda!
A kad Đulić knjigu prihvatio,
Pa je dao bunićkom dizdaru,
Vid' der beže, što u knjizi piše!
Kad mustaj-beg knjigu prihvatio,
Što mu piše Konjević Mihajlo:
Eto t' knjiga Đulić bajraktaru!
Ni tu t' bahta, ni junaštva nema,

Dok sam sağe i odnese Jelu,
Ašićare povede Senjane; -
Bog ti dade, i iznese Jelu,
Al, Turčine, Đulić-bajraktaru!
Ja sam čuo i haber uzeo,
Da s' u Bunić navratio Jelu,
Pa je dao bunićkom dizdru,
Pazario Jelu za Fatiju,
To ti nikad preboljeti neću,
Što si, bajro, ucvilio Jelu;
Da s' je za se ničah učinio,
Evo t' vjera Konjević-Mihajla,
Uzjaho bih kusu bedeviju,
I podigo sedam posebaca,
Došo bih ti u pogode, bajro,
Ašićare na grad na udbinu,
Nek s' spominje dok je Senja b'jela!
A čuj, bajro, bega udbinjskoga!
Sad ćeš, bajro, na mejdan izaći,
Sedam braće, sedam Konjevića,
I serdaru Konjević-Mihajlu;
Ja 'š zatrti pleme Konjevića,
Ja ćemo ti odrezati glavu!
A kad Đulić čuo bajraktaru,
On povika bega udbinjskoga:
O Mustaj-beg, direk od Udbine!
Ja sam za to poklonio Jelu
Rad mejdana osam Konjevića!
Ja što piše Konjević Mihajlo:
Rok nedjelja, mejdan ponedjeljak,
Do mejdana tri četiri dana,
Pa kad pođeš sa Udbine, bajro,
Navrat' đoga do Bunića b'jela,

Poved' Fatu bunićkog dizdara,
Pa ćemo je u mejdan metnuti,
Da vidimo dizdarevu Fatu,
Za što s' moju pazario Jelu!
A kad beže knjigu razgledao,
Đulić viknu bega udbinskoga:
Tu ostavljaj, a drugu napravljaj,
Što će Đulić pisat' bajraktare:
»Eto t' knjiga, Konjević Mihajlo!
Vodaj šajku kraj vode Gašćice
Sać' će Đulić i savesti Fatu,
Ja l' ćemo mi mejdan pod'jeliti,
Ja l' nij' bajra bega udbinjskoga!
Ja l' kod Senja osam Konjevića!«
Kad mu taku knjigu napravio,
Metnu beže ruku u džepove,
Barju pruži četiri cekina.
Đulić dade Šokcu u odaji:
De prihvati, pa se napij vina!
Napij vina, prom'jeni opanke,
Nek ti nije zalud popudbina!
Njemu Vlaše dobro zahvaljuje.
Da vidimo bega udbinjskoga,
Gdje Đuliću veli bajraktaru:
Meni, bajro, u kolan đogata,
Rad mejdana osam Konjevića!
Izvo Đulić na Krbavu đoga,
Sjetan hoda a đogata voda,
A Mustaj-beg za divit prihvati,
Sad beg knjige na koljenu šara:
Jednu šalje do Ribnika b'jela,
A na ruke begu ribničkome:
Spemajte se do prve subote,

Valja nama do Gašćice saći
Rad mejdana Đulić-bajraktara,
I mejdana osam Konjevića!
Tu opravi, a drugu napravi
Do Novoga Bosnić Mehmed-agi,
Tu opravi, a drugu napravi
Do Gospića agi Kurtagiću;
Tu opravi, a drugu napravi
Do na Ploču Pločanin-Alagi,
Tu opravi, a drugu napravi
Do Gračaca Hasan-Čelebića,
Tu opravi, a drugu napravi
Do Raduča Kumalić-Mujagi,
Tu opravi, a drugu napravi
Turjanskome Muršić-bajraktaru,
Tu opravi, a drugu napravi
A na Vranu Vrančić Ali-begu,
Tu opravi, a drugu napravi,
Sedamdeset i sedam palanki
Sedamdeset i sedam ajana,
Svakom beže knjigu napravio,
Svak' da tegli u prvu subotu,
Na Krbavu do vode Crvače.
A kad beže knjige opravio,
Vid' Đulića, vidi Mustaj-bega!
Sve dan po dan osvanu subota,
Crne zemlje stade tutnjavina,
Svskog klanca stoji gudljavina.
Kada koja okida kubura,
Stade vika bega udbinjskoga,
Jer on više sedam Memićića:
Nos'te čador Mustaj-bega svoga,
Razapnite kod vode Crvače!

A kad braća čador sanesoše,
Opet viče beže od Udbine:
De, Đuliću, savedi đogata,
Snesi bajrak a savedi đoga,
Udari ga kod vode Crvače,
Uzmi avdest kod vode Crvače,
Bajro, klanjaj četiri rećata,
A rad bahta i mejdana svoga;
Još opali obje puške male!
Đulić sađe i savede đoga,
Klanja barjo četiri rećata,
Udri bajrak kod vode Crvače,
Uze avdest kod vode Crvače,
Pa opali obje puške male.
Eto Lika na konju golubu,
Pa uz bega još šest bajraktara,
Pa uz bega trideset delija,
Pa za njime dvan'est povodnika,
A za njima šest stotin' nefera,
A za ovim daulhana mlati.
A kad beže do čadora sađe,
Konja sjaha, pod čador drnuo,
Iz kapije konjik ispanuo,
To je glava udbinjskog dizdara,
Za njim skače čet'rst konjika.
Pa se sinja magla podignula,
Jere jaše gazi Čejvan-aga,
Za njim skaču dva blizanca sina,
Pa uz njiha šezdeset konjika,
A sta larma jasnih daulbaza,
A od kule Glumca Osman-age,
Iz njega šezdeset konjika.
I taj begu u čadoru sađe.

Stade larma jasnih daulbaza
A od kule Kozlić-Hurem-age
Uz njeg sedam skače posebaca,
Tri Marića, četiri Zlatića,
Pa za njima šezdeset konjika.
Pa sta vika jasnih daulbaza:
Sa Krbave Ograšević Ale,
Pa sto dva'est za njim konjanika;
A sta vika jasnih daulbaza,
Sa Vrhova age vrhovskoga,
Dvjesta za njim drma konjanika.
A sta larma jasnih daulbaza
Od Novoga, Bonsić Mehmed-age,
Poredi mu Zenković Alaga
Pa mu desni Četić Osman-aga
Šest bajraka šest stotin konjika;
Pa sta vika jasnih daulbaza
Od Raduča Kumalić-Mujage,
Za njim osam drma posebaca;
Pa sta vika jasnih daulbaza
A sa Vrane Vranić Ali-bega,
Za njim skčae sedam posebaca.
Sedamdeset još sedam ajana,
Svak se savi na Krbavu Lici;
Kad rekoše, da se sastadoše,
Stade larma jasnih daulbaza,
Tri bajraka, trista konjanika,
Jer je glava Tale Ličanine,
Poredi mu deli bjesni Luka
Bjesni Luka s korjenickog buka.
L'jevi družu mlad Resuloviću,
Za njim drma trista konjanika,
Pola Vlaha a pola Turaka,

Vlah i Turčin naporedo skaču,
A vodi ih Tale Ličanine.
A kad Tale Mustaj-begu sağe,
Pitao ga lički Mustaj-beže:
Jesi l' Tale, ličko pogledanje,
Jesi l', Tale, svakog iskupio?
Njemu veli Tale Ličanine.
Jesam, Lika, već vojnika nema!
A Mustaj-beg za divit prihvati,
Piše beže na Krbavi vojsku, -
Tamam vojske za osam hiljada.
Kad Mustaj-beg sastavio vojsku,
On Đuliću viknu bajraktaru:
Deder, bajro, sad jaši đogata,
Prva j' tvoja poći, bajraktaru.
A kad Đulić uzjaha đogat,
Mustaj-beže dovu učinio,
A Ličani ate uzjahaše.
Pođe Đulić niz Krbavu b'jelu,
Za njim glava bega udbinjskoga.
Kad dođoše u Bunić kameni,
Po buniću padoše Ličani,
Đulić kuli buničkog dizdara,
I s njim glava ličkog Mustaj-bega,
A dizdar ih dobro dočeka.
Noć noćiše, zoru podraniše,
Iz bunića Fatu povedoše;
Poğe Fata, Jelica ostade.
Sad da čuješ na kuli Jelice,
Kako kuka, gleda bajraktara,
Kako bajra rasplakati ne će!
Ode s đogom niz polje buničko,
Da odmakne, da ne čuje Jele.

Putujući došli na Vrhove,
Po Vrhovim' padnu na konake,
A Mustaj-beg agi vrhovskome,
Na Vrhovim' konak učiniše.
Kad svanulo, sunce ogranulo,
Ponedjeljak jutro osvanuo,
Svi vojnici pod kulom kamenom,
Spremiše se, Fatu povedoše
Niz vrhove, do vode Gaščice.
Kad s' pomole do vode Gaščice,
Ugledaše otočkoga bana,
Gdje je digo obadva kotara,
Sve Primorje pokraj sinja mora,
Tamam vojske dvanaest hiljada.
Kod Gaščice čador razapeo:
Tu su glide, metnuli parade,
Sedam s' ata kraj šatora voda,
Sedam ata, sedam Konjevića,
Jandal kusa Konjević Mihajla.
A kad beže pritjerao vojsku,
Stade vika otočkoga bana,
Po imenu viknu Mustaj-bega:
Moj Mustaj-beg, direk od Udbine!
Deder Lika ustavi goluba,
Ne pomiči, ne zameći kavge!
Nije kavga otočkoga bana,
Ni ajana bega udbinjskoga,
Već je mejdan Đulić-bajraktara
A i naših osam Konjevića!
A Mustaj-beg ustavi goluba,
On ustavi udbinjske ajane,
A ajani ustaviše vojsku,
Pa stadoše jedan kod drugoga,

Bajraktari jedan uz drugoga,
A sve braća jedan kraj drugoga:
Najpre stade sedam Memićića,
Do njih stade sedam Kozličića,
Do njih stade sedam Kurtagića,
Do njih stade sedam Vraničića,
Do njih stade osam Kumalića.
Kada beže naredio vojsku,
Stade vika Konjević-Mihajla
Po imenu dozivljuje Đulića:
Der, Đuliću, sad pojaši đoga,
I povedi do Gaščice Fatu«.
A kad Đulić pojaha đogata,
Pred njim poğe niz polje djevojka,
Plače Fate, a suze proljeva.
Kad na miru dovede djevojku,
Sjede Fate u zelenu travu,
Ode Đulić, poskaka đogata
Do šatora Konjević-serdara.
A kad Đulić do šatora siđe,
Sedam braće pije Konjevića,
Kod njih pije od Otočca bane;
Bana dvori dvanaest husara.
A kad Đulić«dobro jutroviknu
Mihajlo mu jutro prihvatio:
Da s' nezdravo Đulić bajraktare,
Nit' zdrav bio,nit se veselio,
Sjaš' de đoga, da se napijemo,
Ni u tvoje ni u moje zdravlje,
Već u jedno glavno izgubljenje,
Po nesreći mogu obojice!
Njemu Đulić veli sa đogata:
Čuj serdaru, Konjević Mihajlo!

N'jes me zvao do vode Gaščice,
N'jes' me zvao, da se kumujemo,
A u kumstvu da se napijemo,
Već s' me zvao, da se ogledamo.
Neg' ustani, da se ogledamo,
Jer tij' vjera Đulić-bajraktara,
Ako kucnem kod čadora đoga,
Potréu ti boce po stolici,
Dobra t' biti kod čadora ne će!
Kad to čuo od Otočca bane,
Viknu bane Konjević-serdara:
Konjeviću, ne zameći kavge!
Eto tebe, eto bajraktara,
D'jel'te mejdan kod vode Gaščice,
A bez kavge otočkoga bana!
Svoju djecu Mihajlo povika:
Djeco moja, oba krila moja!
Kako ćete sreću okušati!
Djeca muče, ništa ne govore.
A Mihajlo opet povikao:
Kako j' koga porodila majka
Tako ćete mejdan pod'jeliti!
Pa Nikolu iz sve glave viknu:
De, Nikola, uzjaši dorina!
A Nikola na noge skočio,
Kod čadora ata zajahao,
Te u mejdan oba istjeraše,
A do Fate buničkog dizdara.
Niko gleda sa dorata Fatu,
Zaklanja se rukom i rukavom,
Pa zavika Konjević Nikola:
Kako ćemo mejdan pod'jeliti?
Njemu Đulić veli bajraktaru:

Ti proberi, Konjević Nikola,
Vaše zvanje, vaše obiranje,
Reći nemoj, da sam prevario?
Dok sta vika Konjević-Nikole:
Bjež' Turčine, Đulić bajraktare,
Da ti vidim kraj Gašćice đoga!
A pobježe Đulić bajraktaru,
Za njim Niko nametnu dorata.
Dovu čini sa goluba Lika:
Bog pomози Đulić' i đogatu!
Sad da vidiš dora i đogata,
Gdje ga goni Konjević Nikola,
Al đogata dostignut ne more;
A kad vidje, da stignuti ne će,
Iz bojnog se sedla podignuo,
A iz ruke koplje otisnuo –
U dva put ga dovrći ne more.
Kad se koplje u travu usadi,
Svog Nikola povrati dorata,
Pa boježe kraj vode Gašćice.
A kad Đulić nametnu dorata,
Od brzega uticanja nema.
Kad sustiže, koplje otisnuo
Pa u leğa pogodi Nikolu,
A na prsa istjera jabuku.
Iz bojnog ga sedla izvadio,
Ispod njega dorat zagrabio,
Đulić nikad ni mukajet nije.
Al da vidiš Damjan.Konjevića,
Kad zavija poput gorjanika,
A povika Đulić-bajraktara:
Stan'de, bajro, iz mejdana ne ćeš,
Sad bez braće udaranja nema!

Pa poskaka na konja gavrana,
Obje male puške povadio.
Na koliko ate pretjeraše,
Oba s' ata čelim' udariše,
A junaci puške odapeše.
Kad četiri drmnuše kubure,
Na Damjanu ranu napravio,
Već što mrtav pade sa gavrana.
Al zavija Božo Konjeviću:
Stan' der bajro, izlazenja nema!
Pa putalja konja istjerao,
Pa za male puške prihvatiše,
Prihvatiše, oba opališe;
Ni Božo ga provrc nemogaše,
Već na njemu ranu napravio,
Već što mrtav pade sa putalja.
Al bez braće udaranja nema,
Jer ga Luka viknu Konjeviću
A bridalja ata istjerao,
Pa za male puške prihvatiše,
Gdje s' sretoše, oba udariše.
Kad četiri puške otegoše,
I Luka ga dobro pogodio,
Već što pade sa konja bridalja.
Krvav đogo po mejdanu skače,
Dok sta vika Dizdarević-Meha:
A Mustaj-beg, direk od Udbine!
Pušćaj Meha i konja dorata,
Čudo j' beže, osam na jednoga?
Viče glava bega udbinjskoga:
Davor sine, Dizdarević Meho!
Adet nije izm'jeniti bajra,
Njega braća Konjevići viču;

Već za Boga i za dovu Turci!
Dok sta vika Jova Konjevića:
Stan' der bajro, izlazenja nema!
A kad Jovo zajaha kulaša,
Pa povika, puške povadio,
Obojica ate potjeraše,
Natjeraše, puške opališe.
Kad pukoše po dv'je puške male,
Ni Jovo ga provrc ne mogaše,
Već na njemu ranu napravio.
Dok sta vika Ante Konjevića:
Stan', Đuliću, izlazenja nema!
Kada Anto zajaha alata,
A sve vije, na alatu skače,
Sa alata puške opalio,
Na njeg bajro sa konja đogata
Kad drmnuše po dv'je puške male
I Anto ga dobro pogodio
Al već mrtav pade sa alata.
Dok sta vika Marjan-Konjevića:
Stan', Đuliću, izlazenja nema!
Kada Marjan zajahao mrča,
Sa mrčalja puške opalio,
Sa đogata Đulić bajraktare.
Kad četiri puške odapeše,
Marjan bajra dobro pogodio,
Već što mrtav sa mrčalja pade.
Sedam braće sedam Konjevića,
Na njem osam rana napraviše,
A svih sedam leže na mejdanu.
Al zavija Konjević Mihajlo:
Kuku, djeco, rane neprebone!
To ti znadoh, da bez vas ostadoh!

Pa Mihajlo bajraktara viče:
Stan' der, bajro, iz mejdana ne ćeš,
Lako j' s djecom mejdan dijeliti,
Al bez starca nema ni udarca!
Bedeviji sedlo pritisnuo.
Kad u mejdan šajku istjerao,
Viknu glava Vrcić-bajraktara:
Pust' me, Lika, direk od Udbine,
Da izm'jenim Đulić-bajraktara.
Njemu veli sa goluba Lika:
Deder stani, Vrcić bajraktare,
Nije adet indat učiniti!
A kad serdar šajku istjerao,
Sa kolibe bajraktara viče:
Kako ćemo mejdan pod'jeliti?
Njemu Đulić veli bajraktaru:
Ti proberi, Konjević Mihajlo,
Ti odberi, kako tebi drago!
Tad ga serdar sa kobile viknu:
Bjež' Turčine, Đulić bajraktaru,
Der pobjegni kraj vode Gaščice,
Da ti skoka vidim u đogata!
Bježi Đulić na konju gavranu,
A Mihajlo prisloni kobilu,
Sad da đoga vidiš i kobilu,
Kako d'jele kraj vode Gaščice!
A sve misli Konjević Mihajlo,
Da će stignut kraj Gapčice đoga,
Al što goni, to dalje ostaje;
Kada vidje, da stignuti neće,
Iz bojnog se sedla podignuo,
A iz ruke koplje otisnuo,
U dva put ga dovrće ne more,

A kamo li zgodit' bajraktara.
Kad mu s' koplje u zemlju usadi,
Tad Mihajlo povrati kobilu,
Pa pobježe kraj vode Gašćice,
Za njim bajro nametnu đogata,
A Mihajla sa đogata više.
A da vidiš Konjević-serdara!
Oh što misli u sedlu kobile:
Mili Bože pomози serdaru,
Da u vojsku utjeram kobilu,
Ne bi li se zametnula kavga,
Jer kad djece Konjevića nema.
Sad na žalim, Konjević Mihajlo,
Što će mi se zametnuti kavga,
Ne bi l' Đulić izgubio glavu
U logoru otočkoga bana!
Tako misli, vodi bajraktara.
O da vidiš Konjević-serdara,
Gdje uteče, utjera kobilu,
Kraj šićara, u logor udari.
Kad ga viknu Đulić-bajraktare:
Čuj, serdaru, Konjević Mihajlo!
Evo t' vjera Đulić-bajraktara,
O Mihajlo, prevrćanja nema!
Ja ću tebe danas potražiti
Ja nij' glave Đulić-bajraktara,
Ja l' serdara Konjević-Mihajla!
Gleda beže, gledaju Ličani,
Za njim Đulić natjera đogata.
Ašićare bajra dočekaše
I na bajra oganj oboriše.
Bez edžela umiranja nema !
Kraj šićara u logor udari,

Kud god Đulić skače bajraktaru,
Kud god trči, Mihajla više,
A sve sluša na golubu Lika.
Sad' da ti je bilo pogledati,
Kad zavija lički Mustaj-beže:
Kuku, bajro, rane neprebone!
A podviknu Vrcić bajraktare:
O Đuliću, Bogom pobratime!
Ja ću tebe, Vrcić, potražiti!
Oto reče, na dorata viknu.
Kad zagrabi Vrcić-bajraktaru,
A sta vika Ćerim-bajraktara,
Pa sta vika Huskan-bajraktara,
Uporedi Mehmičiću Suljo;
A sta vika age vrhovskoga,
Uporedi Bosnić Mehmedaga,
A zagrabi sedam Kozličića,
Uporedi sedam Kurtagića,
A zagrabi sedam Vraničića,
Uporedi osam Kumalića;
A sta vika ličkog Mustaj-bega:
Alah janjci, o Jurjevu danci!
Pa za njima svi butun Ličani,
Pa za njima na golubu Lika,
Pa dovika buničkog dizdara:
Čuvaj, aga, kod Gašćice Fatu!
Kad udari beže i Ličani
A dočeka od Otočca bane,
Dok drmnuše, pa se pom'ješaše
I za male puške prihvatiše,
Dva tri puta oganj oboriše.
Alah rabun, ja kršna sastanka!
Treće puške nabijati ne će,

Jer s' na atu nabijat ne more,
Baciš' puške, sablje povadiše,
Nije boja a bez sablje puste,
I bez sablje i dobra hajvana!
Tu drveta ni kamena nema,
Tu se za što zakloniti nema.
Lete glave, otpadaju ruke,
Krvna kiša za mizder prol'jeće
Od teškoga zora sabljinoga.
Neko viče:Jao meni, majo!
Neko viče:I majo i ćajo!
Teško ječe jadni ranjenici,
Oni zeče, jer ih ati gnječe;
Neko viče:Ne gazi me, brajo!
Neko viče:Pregazi me brajo!
Gazi mene, udri dušmanina!
Turci viču:Tatar i Alija!
A Kauri:Jezus i Marija!
Tako jedan drugog dovikuje,
Jer se gone četiri sahata,
U petoga zašli polovinu,
Već ih sinja magla pritislula;
Nije magla od vode Gašćice,
Neg' udarca bega udbinjskoga,
I serdara otočkoga bana.
Ni brat brata poznati ne more,
A kamo li Turčin Kaurina.
A sta vika buničkog dizdara:
Davor Fate, u mene jedina!
Deder ruke diži na oblake,
Pomoli se Bogu velikome,
Išći vjetra sa naših vrhova,
Ne bi l' maglu digo sa Gašćice,

Da vidimo, čija bježi vojska!
A Bog dade, a vjetar puhnuo,
Diže maglu kraj vode Gašćice;
A kad vjetar sa vrhova puhnu,
Magla bila, pa se podignula.
Stade vika ličkog Mustaj-bega:
Alah janjci, pobjegoše Kranjci!
Ne bojte se dužda mljetačkoga,
Dok čujete Mustaj-bega svoga!
Kad Ličani čuše Mustaj-bega,
Teško jedan drugom dovikuje:
Čuješ, brate, bega udbinjskoga!
Goni Kranjce do ćuprije b'jele,
Do ćuprije otočkoga bana!
Tek ih prate do ćuprije Turci
A otočki pucaju topovi,
A sta vika bega udbinjskoga:
Nejte, djeco, do Otočca b'jela,
Već s' vraćajte begu udbinjskome!
A Ličanin Ličanina viče:
Vraćajte se begu udbinjskome!
Sad Mustaj-beg po razboju hoda,
Sejri Turke, a gleda kaure,
Konj do konja, junak do junaka,
Leži koplje kao smrčevina,
A Mustaj-beg kupi Ubinjane.
A dok svakog sastavio Lika,
Dok sastavi, na kalem uzeo,
Vidi jada na obad'je strane:
U mejdana Đulić-bajraktara,
Mnoga s' sestra u crno zavila,
A ljuba se u rod opremila.
Lika dade stotinu šehita,

Sto i dva'est steče ranjenika.
Kad Kaure prebrojio Lika,
Zapadoše po dva za jednoga.
Svakog lički nađe Mustaj-beže,
A Đulića ni živa ni mrtva.
Sve prevrnu kod Gaščice Lika,
Jer mu nema Đulić-bajraktara.
Kuka Lika, poput gorjanika,
Cvili Fate buničkog dizdara;
Kako kuka, kako li nabraja,
I crna bi zemlja zaplakala,
A u zemlji studen kamen st'jena;
Tješi j' babo, bunički dizdare:
Nemoj Fate, boljeće te glava!
Vr'jeme malo, ni dugo ne bilo,
A otočki pukoše topovi,
Mustaj-begu suze udarile:
Kuku, bajro, rane neprebone!
To mi na te pukoše topovi,
Sad ja znadoh; Bez tebe ostadoh!
Vr'jeme malo, ni dugo ne bilo
Kad pogleda niz Gaščicu Lika,
A konjic se uz r'jeku pomoli.
Poznaje ga lički Mustaj-beže,
Poznaje ga, poznati ne more,
Jer je đogu griva izgorjela,
Sva od uha do ramena b'jela,
Krvav Đulić, poput gorjanika.
Kad s' na bliže Đulić pomolio,
A pozna ga lički Mustaj-beže,
Pa on Fatu kog Gaščice viknu:
Ne plač' Fate, eto bajraktara!
Kad doskaka na konju đogatu,

Selam viknu, a otišće glavu:
Džaba t' Lika s Mihaila glava!
On to reče, pade sa đogata,
Dočeka ga na rukama Lika,
Pa ga spušća na zelenu travu.
Gle na Bajru devet grdnih rana,
Devet rana od pušaka malih,
Dok je osam smako Konjevića.
Ja da vidiš kod Gaščice Fatu,
Kako ciči, a pada po njemu:
Moreš, dušo, rane preboljeti?
Al joj Đulić veli bajraktare:
Muči Fate, boljeće te glava,
A ja rane mogu preboljeti.
Ja ne žalim zemlje naseliti,
Kad je leglo osam Konjevića!
Mustaj-beže pokopa šehite,
Ranjenicim' sale napravio
Na dva konja, na koplja četiri.
Tu mrtvima rahmet ostaviše,
Pa ostalu povedoše vojsku,
Ponesoše svoje ranjenike,
A Đulića povedoše đoga,
Jer je Đulić uzjahat ne more.
Na nosilim' nose bajraktara,
Uz njeg Fate buničkog dizdara
Kuka, cvili, u njeg gledajući,
Pa na konak agi vrhovskome.
Tu noćiše, rano podraniše,
A Mustaj-beg diže ranjenike,
Pa otale do Bunića b'jela.
Kad dođoše na polje buničko,
Jedni puti idu na Udbinu,

Drugi idu u Bunić kameni,
Mustaj-beže krenu udbinjskijem!
A povika bunički dizdare:
O Mustaj-beg, direk od Udbine!
Nejdi, beže, na grad na Udbinu,
Kreni, Lika do Bunića moga,
Pa čuj, Lika, što Bunić govori:
Povedite Jelu Konjevića,
A i Fatu buničkog dizdara!
Pa, Mustaj-beg, direk od Udbine,
Nije dizdar rasrdio bajra,
Da iznese Jelu Konjevića,
Da oženi buničkog dizdara;
Već je dizdar rasrdio bajra,
Da iznese Jelu Konjevića,
Da oženi sebe na Udbini.
Jer, Đuliću, milovanje moje,
Naopako j' pleme Konjevića!
Ni Đuliću pogovora nema,
Da s' oženi Jelom Konjevića;
Ne bi l' Lika i Bog naredio,
Ne bi l' stekli sina kod koljena,
Iza sebe bajro ostavio,
Da o njemu zbore Kotarani!
A kad lički čuo Mustaj-beže,
Milo mu je, povrati goluba.
Sad da vidiš Đulić-bajraktara!
Ja kad Đulić sa nosila frci,
Leti ruci buničkom dizdaru,
A povika: Poved'te đogata!
Začudi se na golubu Lika,
Do njeg doğe, pa ga prigrlio:
O moj Đulić, drago d'jete moje!

Ne jaš đoga, žalosna ti maja!
Đogat će ti rane povr'jediti!
Njemu Đulić veli bajraktare:
O moj beže, ne brini se time!
A kad Đulić uzjaha đogata
Do avlije buničkog dizdara,
Dizdar skače na mostove kuli,
Pa Jelicu rukom prihvatio.
Kuka, cvili, Jele Konjevića,
Gledajući Đulić-bajraktara.
Opet dizdar rukom prihvati je:
Nemoj, Jelo, pozlaćena grano!
Ja te s bajrom rastaviti ne ću!
Kad te Jela razumjela r'ječi,
U obje ga poljubila ruke.
Kada Đulić dođe bajraktare,
Gleda beže, sejire Ličani,
Gdje se bajru oko vrata vija,
Baš ko svila oko kite smilja:
Moreš, bajro, rane preboljeti?—
Jele moja, ne brini se time!
Dv'je djevojke, obje podigoše,
Svati jedni, a dvije djevojke,
Oj kako je l'jepo pogledati!
Kad dođoše na grad, na Udbinu,
Na nosila ječe ranjenici,
A kad beže okom pogledao,
Sastale se udbinjske djevojke,
Sve pod kulu ličkog Mustaj-bega.
Kad vidješe Fatu i Jelicu,
Zapjevaše po dv'je drugarice,
Đulić jeknu, sa đogata viknu:
O svatovi, draga braćo moja!

Zapjevajte na veselju mome!
A Ličani bajra poslušashe,
Pa za male puške prihvatiše,
Pa do kule oganj oboriše.
Dv'je djevojke u kulu kamenu,
A u kulu bega udbinskoga:
Đulić kuće ni kućišta nema,
Nego kulu Mustaj-bega svoga.
Kad uvede dv'je dilber djevojke,
A Đulića u ahar odaju,
Pa povale Đulić bajraktara,
Dva berbera dobavio Lika,
I Osmana i snjim Kahrimana:
Izl'ječite Đulić-bajraktara,
Ne žalite mala begovoga!
Sağe Lika, pa rasu vojnike,
I pravo im šicar pod'jelio,
Što dobiše kod vode Gaščice.
Kako d'jeli lički Mustaj-beže:
Na tri paja na Udbini daje,
Ranjenicim' po dva paja daje,
Jer će jedan Mušanu berberu,
A drugi će sebi ostaviti.
Ko zdrav bio, jedan paj imao;

I dosta je, kad je zdravo došo.
Tko poginu, kući mu četiri,
Da sirote na odžaku hrani.
To pod'jeli, pa rasuo vojsku,
Osta beže na gradu Udbini,
L'ječec svoga Đulić-bajraktara,
Dok izl'ječi Đulić bajraktara,
Devet rana za devet nedjelja,
U desetoj na noge skočio.
Kad se Đulić pasom opasao,
Sad da vidiš bega udbinskoga!
Iznovice zavrgnu veselje,
Sedamdeset i sedam ajana,
Svakog Lika na veselje viknu,
Pa pod kulom provodi veselje
Od dna, do dna, za nedjelju dana;
Meće trke, a meće obdulje,
Dok oženi Đulić-bajraktara,
Najpre Fatom buničkog dizdara,
Posl'je Jelom Konjević-serdara. -
Prij' Jelica, a posl'je Zlatija,
Objema se bajro oženio,
Ali od njih roda ne imao.
Od men' pjesma, a od Boga zdravlje!

EK 3. BLAŽEVIĆ OMER I BUDIMSKI VEZIR (FOČA)

Šta pucaju na gradu topovi,
Na Budimu gradu bijelome,
Al je šenluk, al veselje teško?
Šenluk čini budimski vezire,
Jer je novi vezir dolazio.
Topovima šenluk učinio,
Te carevi pucaju topovi;
Dolaze mu age Budimljani,
Dolaze mu mladi Kanižani,
A vezijer Kanižane pita:
A gdje vi je Blažević Omere,
A gdje vi je Kurtagiću Nuko?—
Otišli su u goru planinu,
I otišli, a četu odveli;
A bir nama iz planine doğu,
Tebi će se, paši, prikazati,
Idžra će ti divan učiniti.
Divan čini tri bijela dana,
I četiri noći strahovite.
A kad jutro osvanu četvrto,
Dok evo ti poljem konjanika.
Vezijer ih sejir učinio;
Prvi jeste na konju vraninu,
A za njime drugi na dorinu,
Nosi zelen bajrak u rukama.
Za njim treći ide na čilašu,
A sa njime trides't četir druga; -
Za ovima jedna serhatlija
Na zekanu konju od mejdana.
Dertan mu se zekan pomamio.
A vezijer Kanižane pita:

ko je ono prvi na vraninu,
Ko je drugi za njim na dorinu,
Ko je za njim treći na čilašu,
Kakva li je ono serhatlija,
Štono mami pretila zekana?
A vele mu mladi Kanižani:
Ono ti je na vraninu Nuko,
A sa njime Ibro na dorinu;
Bajraktara bajrak poklopio,
A Šabana kita od bajraka.
Njihovi su ono Kanižani,
A ono je Omer na zekanu.
Kad su kuli i avliji bili,
Rasjedoše konje vitezove,
Preobukli momci čamašire,
I popiše kahvu iz findžana.
Dok evo ti pašina kavaza:
Blaževiću, vezijer te traži.—
Dobra nije, dok mu vezir traži.
Pa skočiše na noge od tala,
A eto ih pašinu divanu.
Kad na kulu, gdje vezir sjedaše,
Vezijeru turski selam daju.
Poletješe ruci i koljenu,
Obadv'je mu poljubiše ruke,
Izmakli se kroka nekolika,
A stadoše dvoriti vezira.
A vezijer Kanižane pita:
O Omere, buljuk-bašo carska,
Gdje si bio, kuda si hodio,
Kakav si mi pešćep donosio?
Ja l' donio osječenu glavu,
Ja l' doveo savezana živa,

Ja l' doveo bijelu djevojku,
Da daruješ mene vezijera?—
Nijesmo se pašo naučili,
Kad nam novi vezijeri doğu,
Donositi osječene glave,
Ni dovodit Vlahe savezane,
Ni dovodit bijele djevojke;
Već veziri naske naučili
Poturati konje nejahane,
Pripasivat na gajtanu ćorde,
Zaidijevat dvije puške male,
Oblačiti toke s kanatima
A na glavu krila s čelenkama,
Davati nam iz njedara para,
Tome su nas paše naučile.—
Blaževiću, buljuk-bašo carska,
Jesi l' skoro bio u Kotaru,
Uhodio po Kotaru kule,
Tanku kulu Borculić-serdara,
A vidio zlatokosu Ružu?
Mor l' mu se porobiti kula,
More l' mu se izvesti djevojka? —
Ne more se, pašo, porobiti,
Nije lasno do Kotara sići;
Oko grada i plemen-Kotara,
Vezijere, sitne karaule,
A ko ode, ne vele mu doći,
Ni, vezire, iznijeti glave.—
Buljuk-baše, osjeć ću vam glave,
Ja mi brže curu izbavljajte.
Ja šta reče Kurtagića Nuko:
Vezijere, naša mila majko,
Ima mnogo mušterija Ruža;

Iz Budima dvan'est bajraktara,
Iz Kaniže dvades't i četiri.
Da se more porobiti kula
I zarobit zlatokosa Ruža,
Davno bi je porobili Turci.
Vidiš moga Blažević-Omera,
Da se Omer more podbasiti,
Rosandino lice obljubiti,
Volio b' joj obljubiti lice,
Vet, vezire, sve naše Poljice;
Al mu, pašo, fajde ne imade!—
Ispadajte na dvor, buljuk-baše,
Obje ću vam odsijeći glave!
Pa istjera obje buljuk-baše,
Oba momci momka prihvatiše,
Na umorne konje uzjahaše,
Otiskoše konje putujući,
U Ogorje viš Kotara ravna.
Rasjedoše, te se napojiše,
Pa debele konje uzjhahaše.
Kad su poljem do Kotara bili,
Udariše gradu na kapiju.
Na kapiji kapidžija Mato,
Oko njega četrest nobečija:
Kraju moje stante nobečije,
Eto pobra, Blažević-Omera,
Dobro će na s Turčin darovati.
Kraju mlade stale nobečije,
On im trista madžarija baci,
Pa projaha konja do mejhane,
Do mejhane posestrime Mare.
A dobro ga dočeka djevojka,
Namiri mu konje vitezove,

Odmah Omer za djevojku pita,
A veli mu lijepa djevojka:
Oh Omere, Bogom pobratime,
Dobro ti si jutros uranio,
Na bolje si mjesto pogodio.
Jučer Makar do Makarja dođe,
Te zaprosi sestru Borculinu,
Dade mu je Borculić-serdare;
Pa ga jutros diže u Makarje,
I odoše, ostade djevojka,
Hoće biti za nedjelju dana,
More mu se porobiti kula
I u kuli zlatnokosa Ruža.
Akšam pade, na noge skočio,
A pred njime krčmarica mlada.
Dok padoše Borculića kuli,
Kad avlinska pritvorena vrata.
Obijaše, obit ne mogaše,
Otvoraše, otvorit ne mogu.
Sad što ćemo moja posestrimo?—
Oh Omere, dobro, ako Bog da.
De, Omere, skele napravite,
De, Omere, jedan na drugoga,
Dok najgornji na avliju preže,
Savit noge, skočit u avliju,
Eto će nam otvoriti vrata.
Kanižani skele napraviše,
Dok najgornji na avliju preğe,
Savi noge, u avliju sinu,
Bijela im otvorio vrata.
Udri Omer oko tanke kule,
Merdevine na pendžer turio.
Kad se ispe na kulu bijelu,

Al djevojka u odaji sama,
Kod nje gore četiri čiraka,
Pod njom šiljte od četiri pedlja,
A na njemu zlatnokosa Ruža,
Do pasa je u njeg zamaknula,
A niz šiljte noge otočila,
Baš ko patka na duboku viru.
Preko krila đerdef od merdžana,
A vez veze, cura popijeva:
Hej dragane, Makar-kapetane,
Što te noćas nema do Kotara,
Da zborimo i eglenišemo,
Da ćosamo i ašikujemo,
Čudan ti bi vakat uhvatio,
Moga brata nema Borculaća.
Javlja joj se Blažević Omere:
Evo Makar, hajd otvori vrata!
Ona skoči, da otvori vrata,
A dok momke vidje Kanižane,
Bir ih vidje, birdem besjedila:
Vi nijeste Makarovci momci,
Vet bih rekla, mladi Kanižani.
Izlazite iz moje odaje,
Ak' bratine pripalim topove,
Nijedan se kutarisat ne će.
Omer joj se ni tajati ne će,
Već se kaže: Baš smo Kanižani,
Pa smo sišli sa tebe djevojko;
Vet hajdemo na našu Krajinu.—
Ne, Omere, nigda za vijeka,
Rđava je vjera u Turaka.
Turčin siđe u plemen-Kotare,
Pa zagledaj lijepu djevojku,

Prevari je, uzme je na krilo,
Dok je ljubi, sve joj vjeru daje,
Da je dati ne će za drugoga.
Prevari je, izvedi djevojku,
Pa ja paši podaj, ja veziru,
Jali podaj carskom Stamboliji;
Takva ti je vjera u Turaka.—
A evo ti božje vjera, Ružo,
Ni te paši dadem, ni veziru,
Izvešću te, uzeću te za se.—
Je l' istina, žalosna ti majka?—
Jest, djevojko, tvrđa od kamena.
Ona onda otvorila vrata,
Pred njeg cura na avliju sinu.
Uhvati je za bijelu ruku,
Pa joj slomi sedmere halhale,
Pa pobježe do pjane mejhane.
Iz mejhane otle putujući,
Kud godi ide, u Kanižu siđe,
U Kanižu kuli i avliji.
Dok evo ti četiri delije:
Blaževiću, vezijer te traži,
Da dovedeš zlatnokosu Ružu.
Cura pisnu: Ne daj me, Omere,
Ja ću sebi kidisati mlada,
Ja li sebi, ja tebi Omere.
A on reče: Ne boje se djevojko!
Malo vr'jeme u tome ne bilo,
Dok evo ti sedam pašalija:
Blaževiću, tebe vezir traži,
Da mu vodiš na ruku djevojku.
Cura pisnu: Ne daj Blaževiću!
A on reče: Ne dam te djevojko!

Dok evo ti dvanaest kavaza:
Blaževiću, vezijer te traži.
On skočio na noge od tala,
Pa eto ga paši i divanu.
Kad veziru na divan iziğe,
Selam dade, a kod vrata stade.
Kam' djevojka, Blažević Omere?—
Eno mi je, pašo u odaji,
Boga mi je niga vidjet ne ćeš,
A deila, da ćeš poljubiti.—
Blaževiću, razminu te glava,
Jazuk ti je umrijeti mladu,
Ostade ti zlatnokosa sama.—
Nek se s mojom razgovara majkom.—
Dok upade Kurtagiću Nuko:
Blaževiću, pobježe djevojka,
Odjaha ti pretila zekana,
Odnese ti sablju zulfikara.
Ne bi momku take ni ovake,
Vet okrenu prijekijem putem,
Prije cure u Gorije side.
On zapade za zelenu jelu,
Dok evo ti lijepe djevojke
Na zekanu, konju Omerovu.
A bir vidje, na noge skočio,
Uhvati ga za oba dizgina:
Puštaj konja, odsjekoh ti glavu!—
Ne ću, Ružo, odsijeci ruke!
A sabljom ga udari djevojka,
Tri litre mu odsiječe mesa:
Puštaj konja, odsjekoh ti glavu.—
Odsijeci obadvije ruke!
Pa ga sabljom udri djevojka,

Tri mu litre odsiječe mesa:
Puštaj konja, odsijekoh ti glavu!-
Odsijeci obadvije ruke!
Te ga sabljom udari djevojka,
Sve s' iz momka vide džigerice.
Krv ga zali do crnijeh tala,
Momak pade pred konja zekana,
Dura dobra rasjede hajvana.
Rabum Bože, čuda velikoga,
Ne Omera, ne konja zekana,
Svoj Kaniži oblomljena krila! –
Kad zaplaka lijepa djevojka,
A dvije se splakaše planine.
Uze momka na bijele ruke,
Odnese ga za zelenu jelu.
Nema čime pokrit Blaževića,
Ona skide stambolsku čaktiju,
Jeftina joj, trista madžarija –
Uze konja, ode putujući,
Osta jadan Omer bolujući.
Ona gorom posestrime viče:
Prihvat'te mi toga ranjenika.
Oko njeg su ustanule vile,
One beru smilje i bosilje,
Prihvatiše liječit Omera –
Za nedjelju izvidaše dana.
Kad deveto jutro osvanulo,
Uranio, na noge skočio,
Pa otale ode putujući.
A kad momak u Kotare siğe,
U Kotarim' čudo opazio,
Gdje se zekan po livadi mami.
Trga parip uzdu i julare,

A hvata ga begluk-regimenta.
On kroz svijet na kapiju proğe,
Na kapiji Borculića nađe:
Borculiću, naša kruno zlatna,
Čij' se zekan po livadi voda?–
Ono zekan Blažević-Omera,
Pa mi pošo sejizim' na vodu;
Slomi mi četiri sejiza,
Ugrabio gradu na kapiju.
Ko bi meni konja uhvatio,
Dao bih mu pet stotin' dukata.
On se vrati poljem do zekana:
Stan, zekane, dobro Omerovo!
Kad se shrza, dva ga klala vuka!
Poletje mu, uhvati ga Omer,
Odvede ga gradu, Borculiću,
On mu dade pet stotin' dukata:
Bi l' s' u mene pogodio, sinko,
Da mi sejiz budeš uz zekana?–
A bih, kruno, oba mi svijeta!
Odvede mu konja na avliju,
Konja voda, s njim se razgovara,
Opazi ga zlatnokosa Ruža:
Blaževiću, žalosna ti majka,
Zar si rane prebolio grdne?
Malo jada i tvojijeh rana,
Već si došo, da izgubiš glavu;
Vidi, gdje te razminula galva!–
Ako umrem sa tebe djevojko,
Ako umrem, ja l' dopanem rana,
Ja l' tamnice, kuće neoprane,
Ti 'š djevojko dopasti belaja,
Nemaš u kog iskati halala.

Kad uzideš niz sve sedam kralja,
Za tobom će Omer pristajati.
A djevojka njemu govorila:
Jel' ti vjera, ko je prije bila?—
Jest, djevojko, tvrđa od kamena.—
Ti ćeš noćas konak učiniti,
U jutru ćeš rano uraniti,
Hoće kita i svatovi doći.
Ti ćeš moje svate dočekati,
Prekosutra od Makarja poći, -
Ja se bratu zamoliti svome,
Da mi izun dade i zekana,
Da mi tebe do Makarja dade.
Kad budemo do Makarja grada,
Akšam padne na zemljicu crnu,
Moliću se našem Borculiću,
Da mi vratim' budeš na nobetu.
Kad mi serdar u đerdek uniğe,
Zlatnu će mi čašu nazdraviti:
»Da si, moja, zdravo gospojice,
I u moje i u tvoje zdravlje,
Ne u zdravlje Blažević-Omera,
Što je tebe meni opremio,
Obljubljenu i omilovanu,
Obgrljenu i opoganjenu!«
A kad meni taka čaša dođe,
Ja ću njemu nazdravit, Omere:
»Ni u moje ni u tvoje zdravlje,
Već u zdravlje onog serhatlije,
Što nam vrata od nobeta čuva.«
On će meni seil udariti,
Ti upani, osjeci mu glavu,
Pa bježimo u tursku Krajinu,

I tako ćeš mene izbaviti.
Tuj noćio, dobro uranio.
Kad svanulo, svate dočekaao,
Namirio svate po jaftama.
Dok evo ti trideset pješaca,
A pred njima Kurtagića Nuka,
Okrenu ih do Jovova hana,
Pa mu trista dava madžarija:
Što izjedeš i popiješ Nuko,
Plati, brate, nemoj ostat dužan.
Tuj noćiše, dobro uraniše,
Otale se svati podigoše,
U zeleno polje udariše;
Tada sestra ustavi kočije,
Bratu svome Borculiću kaže:
Daj mi, brate, izun i sejiza,
I zekana konja od mejdana,
Da me sprati u Makarje ravno,
A da sluša po Makarju ravnu,
Šta ć' o vama Vlasi govoriti.
On joj izun dade i zekana.
Omer dobra uzjaha hajvana,
A za njime trideset pandura.
Kud god ide, u Makarje siğe,
Svijem svatim' jafte i livade,
Kutagiću jafte ne imade;
Na kapiji noge prekrstio,
A sam sebi vatru naložio.
Akšam pade, konak činiše,
Jafta pade Blažević Omera,
Da djevojci stoji na nobetu.
Uvedoš u đerdek serdara,
On djevojci dobar več dave,

Djevojka mu veče prihvatila.
On joj zlatnom čašom nazdravio:
Da si, moja zdravo gospojice,
I u moje i u tvoje zdravlje,
Ne u zdravlje Blažević-Omera,
Što je tebe meni opremio
Obljubljenu i omilovanu,
Obgrljenu i opoganjenu.
I djevojci zlatna čaša dođe:
Ni u moje, ni u tvoje zdravlje,
Već u zdravlje onog serhatlije,
Što nam stoji vratim' na nobetu,
Što nam sitnu karaulu čuva.
Od sebe joj sile udario,
Puče b'jelo t'jelo u djevojke,
Krvca zali lijepu djevojku.
Za oči se cura uhvatila,
Dok odajska poletješe vrata –
Sinu sablja, poletje mu glava,
Pa njegovu porobi odaju,
I njegovo blago poniješe,
I dva konja izbavi djevojka,
A vrančića i konja zelenka,
Pa otale gradu na kapiju.
Izbudiše Nuka i pandure,
Udariše po baščam' panduri,
Po baščama i baščalucima.
Kad pospalo pet stotin' svatova,
Sve poklaše Turci Krajišnici,
A svatovske konje izabraše,
Pobjegoše gorom u planinu.
Kud god ide, u Kanižu siđe,
Te odmori sebe i pandure,

Dok evo ti četiri delije:
Blaževiću, vezijer te traži,
Da mu vodiš na ruku djevojku!
A on skoči na noge od tala,
Sablju paše, ćurak ogrtaše,
A na noge kajsar, jemenije,
Pa eto ga pašinu divnu.
Bir iziđe, paši selam dava.
Kam' djevojka, razminu te glava?–
Eno mi je, gdje je gleda majka.
Sinu sablja, a poletje glava,
Posiječe Omer vezijera.
Sastale se age Budimlije,
Sastali se mladi Kanižani
Oni itlak-bujruntiju pišu,
Da se caru mole za Omera,
Sve mu pišu, što j' radio vezir.
Od cara im sitan ferman doğe:
Čuj gazijo, Blažević-Omere,
Za se uzmi zlatnokosu Ružu,
A metnite u Budim vezira,
Pret promjene dvanaest godina.
Kad im ferman do Budima doğe,
Uze Omer zlatnokosu za se,
Oženi se lijepom djevojkom,
Oženi se, pilav propratio,
Sastaviše age Budimljane,
Sastaviše mlade Kanižane,
Da turaju u Budim vezira,
Pa metnuše Hasan-paću Ćosa,
A daidžu Blažević-Omera,
Nek je vezir dvanaest godina,
Da ga niko za što ne upita.

Vezir siğe dvanaest godina,
A Blažević u Kaniži gradu.
Dok je vezir bio u Budimu,
Dok je bio, baš je dobro bio.

A Blažević u Kara-Kaniži
Vazda drža po trides't momaka,
I pred njima Kurtagića Nuka.

EK 4. OSMAN ČUSTOVIĆ (JAJCE)

San usnio Osman Čustoviću,
San usnio, oganj i topove;
Pa se u snu momak prepanuo,
U strahu se sobom razgovara:
Al' ja usnuh oganj i topove,
Iz se zbilja negdje zemlja trese?
A kad tamo, prolomi se oganj,
Iza ognja dva topa pukoše.
Kad ribnički pukoše topovi,
Osman leti džamu i pendžeru.
Kad pogleda niz Liku Ribniku,
Kad li kuće gore siromaške;
One zidu gore do bedema.
Sinu zraka do gore Mosare,
Osman udri rukom po koljenu,
Nov mu melez puče na koljenu:
Ajme meni, huda srećo moja!
Kuku dajo, Alaga Dizdaru,
Kuku mojih sedam dajidžića,
Tu li ste mi braćo preminuli;
Kuku Zlate rane neprebone,
Što si l'jepa muke dopanula!
Pa na noge skoči u odaji;
Pa upali sv'jeću kod pendžera,
Da se Osman sprema u odaji;
Obuko je tokali đečermu,
Pod nju Osman zavrnu rukave,
Zađe puške, a palu zadio,
A pripasa četiri silaha.
Sa čivije ćordu dohvatio,
A na noge čizme obukao;
A s čivije koplje prihvatio,

Pa poletje u podrum đogatu;
Ćul obali, a sedlo navali,
Pa prigrli na jaslim' đogata:
Moj đogate, desno krilo moje,
Da ti znadeš, što se, đogo, radi,
Što se radi okolo Ribnika,
Oko kule Alage Dizdara,
Zaželio ne bi poginuti!
Već, đogate, milovanje moje,
Nemoj noćas nare pokazati,
Jer čuće mi ostarjela majka,
Pa nam ne će biti s mirom poći.
A bila mu huja u đogata,
Kad bi Osman sedlo navalio,
Cik' ga staja, kopaše nogama.
A dok Osman sedlo navalio,
Cika stade na jaslim' đogata,
Sestra mu se Fata probudila.
Ona budi svoju milu majku:
Ustaj moja poroğena majko,
Osman sprema na jaslim' đogata,
Ode, mati, nekud vojevati,
A ni zore ni od nje habera,
A Bog ne do, more poginuti,
A čardaku vatru utrnuti!
A mati mu na noge skočila,
Pa sadoše u podrum Osmanu.
Osman u tom đoga napravio,
Mati svoga Osmana zapita:
Kud ćeš, sine, noći u ponoći?
A on njojzi plaćan odgovori:
Proği me se, poroğena majko,
Kamo sreće, da sam poginuo,

A da noći dočekaao n'jesam.
Hajde, majko, u odaju moju,
Pa pogledaj niz Liku Ribniku,
I do kule Alage Dizdara,
Vidi, majko, što vidjela n'jesi!
Tad ispade mati u odaju,
Pa pogleda niz Liku Ribniku,
Ali gore kuće siromaške.
Kuka stara na odaji majka,
Pa u podrum sinu dopanula.
Te govori sinu kraj đogata:
Moj Osmane, u mene jedini,
Hajde, sine, hairli ti bilo!
Ako, sine, do matere dođeš,
Ja l' bez rane, ja l' bez vlaške glave,
Ja l' bez l'jepe mağarske djevojke,
Tebe imam ja jedinog sina,
A i tebe poželila majka,
Moj Osmane, pr'je današnjeg dana!
Čuj, Osmane, drago d'jete moje,
Kad sam bila u Ribniku b'jelom,
U svog brata, Alage Dizdara,
Pa sam pošla za tvog roditelja,
Za baba ti, Omer Čustaovića,
N'jesam pošla, drago d'jete moje,
Porad mala nit porad irada,
Ni porad šta, već izim junaštva;
Jer je junak bio na mejdanu,
Gdje mač s'jeva i pol'jeću glave.
Oba o njem drimala Kotara,
A zborila sehat i Krajina.
Pa, Osmane, u mene jedini!
Kad je tebe porodila majka,

Ja sam rekla, da si muška glava,
Pa te muškim pasom opasala,
I sa čistim ml'jekom zadojila,
Da te N'jemci na mačeve d'jele.
A kad Osman razumio r'ječi,
Milu majku u ruke poljubi:
Daj halali, poroğena majko,
Što s' rodila, mučno odhranila;
Ja l' vidjeti, ja l' već ne vidjeti,
Jer se za čas more poginuti.
A stara mu halaljuje majka.
Osman đoga izve iz podruma,
Na đogatu sedlo poklopi.
Fata izn'je četiri peškira:
Na der, brate, Osman Čustoviću!
Ak' te rane, da zavijaš rane.
Osman uze, za pojas zadjenu;
Od čardaka otisnu đogata,
Kraj Udbine niz ravne rudine!
Dobar se je đogat uzvjerio,
Jere puca puška i topovi.
Osman svome govorio đogu:
Dura, đogo, oba krila moja,
Ne boj s' gođo ribničkih topova
Za života sahibije svoga!
On se tako s đogom razgovara,
Al iz mraka, uhvati đogata
S obje stane, za oba kajasa.
Bože dragi, što uhvati đoga
Bez pitanja Osman Čustovića?
Uhvati ga Glumac Osman-aga,
A i snjime Grdan Mustaf-aga.
Dva s' ajana javiše Osmanu:

Stan' Osmane, platno od Udbine,
Dok dan svane i ograne sunce,
Pa dok Lika pođe i Ličane,
Mi ćemo ti Ribnik okajati,
A Osmanu Zlatu povratiti!
Osman njima veli sa đogata:
Pust'te kajas, dv'je age careve.
Ostaće vam pri kajasu ruke,
Jer j' u mene samovoljna ćorda,
Mogla bi vas za čas porezati,
Porezati, mene ne pitati.
Obje age kajas popustiše,
A Čustović protjera đogata
Do odžaka Tala Ličanina:
Kakav j' odžak Tala Ličanina:
Četer pruta šašom pokrivena,
U tom spava i čuva kulaša.
A kad Osman naskakao đoga,
Ličkom Talu ni mukajet nije.
A kad kulaš opazi đogata,
Hrza kulaš Tala Ličanin,
Obhrzuje đogat Čustovića. –
Ode Osman do Ribnika b'jela,
Te ispade polju Mršljanovu,
Al prestade oganj i topovi,
A Osman se se đogom razgovara:
Sad kud ćemo, desno krilo moje,
Ali ćemo bijelu Ribniku,
Ali kuli Alage Dizdara?
Ne će Osman gradu ni Ribniku,
Već niz polje upravi đogata,
Mršljanovo polje premetnuo.
Kad do kule doskaka đogata,

Usprav kula, oko nje avlija,
A sv'jetle se, u kuli pendžeri,
Na avliju natjera đogata.
Kad uskoči zidu na avliju,
On daidžu sa đogata viknu.
Mrtva glava govorit ne more.
Ujan mu se sa pendžera javi:
Zaoviću, Osman Čustoviću!
Kad on ujnu čuo na pendžeru,
Zaće Osman njojzi govoriti:
Ujno moja, kamo djeca tvoja?–
Zaoviću, Osman Čustoviću,
Gdje ti moja djeca – kod Ribnika;
Eto t' daje, kod vode huduta,
I kod njega tri posopca sina,
Ni na jednom ruse glave nema.
Evo triju majci u avliji,
Ni na jednom ruse glave nema.
Evo Maša, s majkom u odaji;
Najmlađega, majci najdražega,
I na njemu sedam grdnih rana,
Sve od mača i malih pušaka;
On se dušom d'jeli u odaji.
Al zavija Osman Čustoviću:
Ujno moja, kamo Zlata tvoja?
Njemu ujna sa pendžera kaže:
Zaoviću, Osman Čustoviću:
Odvedoš Kotorani Zlatu,
Moj Osmane, pod goru Mosoru!
A zavija Osman Čustoviću:
Kuku, Zlato, rane neprebone!
Ja ću tebe povratiti dušo,
Ja l' će Osman stati vojevati!

Tad ga ujna sa pendžera viknu:
Moj Osmane, nejdí u potjeru,
Jere Vlasi Kotorani n'jesu,
Već Pločani, s njima Otočani,
Ledničani i Crnovičani;
Što su došli na zatoč Ribniku.
Tad joj Osman sa đogata kaže:
Umr'jet ima a sjahati nema!
Opet ujna sa pendžera viknu:
Evo t' Maše u odaju zove,
Moj Osmane, da se halalite!
A Osman joj sa đogata kaže:
Umr'jet ima a sjahati nema,
Reci Mašu, daidžicu mome,
Nek nasloni na pendžere glavu,
Da se s njime sa đoga halalim.
Mašu čuo, glavu naslonio:
Dok se Maše s njime halalio
I jastukom glavu sastavio,
Teslim svoju dušu učinio.
A zakuka ljuba Alagina:
Moj Osmane, odjaši s đogata!
Umr'je Maše, čemerna mu majka!
Osman ujnu sa đogata viknu:
Kukaj, ujno, pa se razgovaraj.
Pa od kule otisnu đogata,
Pa udari u sokak Ribniku,
A sv'jetle se grede i sokaci,
Ter se vidi po svemu Ribniku.
Kad pogleda Osman Čustoviću,
Po sokacim' ostarjele majke,
Gdje hodaju, a djecu prevrću;
Svaka svog apo haljinam' znade.

Kad pogleda Osman Čustoviću,
Al sve jedan do drugoga leži,
A kod svakog pala prebijena,
Kod gdje koga po dva Kotarana.
Videć Osman, gorke proli suze,
Suze proli, a rahmet predade.
Iz Ribnika istjera đogata,
A zore mu od istoka nema.
Do Mrsinica klanca dotjerao,
A zore mu od istoka nema,
Na Mrsinjcu zavijaše vuci,
A na granam' grakću gavranovi,
A dobar se đogat uzvjerio,
Njemu Osman veli Čustoviću:
Dura, đogo, oba krila moja,
Ne boj s' vuka, ne plaši gavrana,
Mrki vuci naše društvo staro,
Gavranovi naši razgovori.
Tako Osman s đogom razgovara
Do Brestovca i do Jasenovca,
A zore mu od istoka nema.
Boga moli Osman Čustoviću:
Bože, zore podaj od istoka,
Da ja vidim, kud me đogat nosi.
Bog mu dade, zora ošinula.
A kad zora šinu od istoka,
Ševrljuge nebu poletješe,
Crni brljci pršću po trnjacim',
Zapjevaše ptice po urancim'.
Zapjevao Osman Čustoviću
U svem jadu, u sedlu đogatu.
A što pjeva Osman na đogatu:
Vije gn'jezdo siv zelen sokole

Na ravnome na polju Mršljanu,
Vije gnjezdo dvadeset godina,
Dok savio sedam sokolova,
Meğu njima utvu pticu b'jelu,
Zlatnih krila, volja pozlačana.
Bog ubio tri orla krstaša,
I za njima jato gavranova:
Dopadoše sa gore Mosore,
Sokolovo gn'jezdo razvališe;
Prozobaše sedam sokolov,
Ujagmiše utvu pticu b'jelu,
Odnosode pod goru Mosoru.
Al ako će, neka pticu nose,
Nek je nose, taka je Krajina.
Ak' se jat skupi sokolova,
Biće pera i od gavranova,
Ni orlovim' dobra biti ne će.
Osman misli, da niko ne čuje
Al to Vlašćić sluša karaula
Jer on stražu čuva karaule
Od Ličana i od Mustaj-bega.
A kad Vlašćić čuo, karaula,
Od jelića povika Turčina:
O Turčine, u sedlu đogatu!
Poštena ti tvoja bula bila,
Koja te je takog izbacila,
O Turčine, iz trbuha svoga,
Baš je rekla, da si muška glava,
Pa te muškim pasom opasala,
I sa čistim ml'jekom zadojila,
Pa na takog đoga uzmetnula,
Pa pametna u sv'jet opremila,
Kad ti naske noćas razgovori.

Smeli nam se naši kalauzi,
Baš ne znadu, kud će okrećati.
Onda Osman ustavi đogata,
Pa on Vlašće sa đogata viknu:
O Vlašćiću indić karaulo,
Smrtne t' čaše, noćne brašnjenice,
Tako zdravo došo domovini,
Dao meno glavno dugovanje,
Baš za glavu pet stotin' cekina, -
Pravo meni i pravično kaži:
Ko je vašoj vojsci kalauze?
Ko li vam je vojsci poglavarom,
Ko l' odvede Zlatu Alaginu,
Ko li glavu nosi Alaginu?
Njemu veli Vlašćić-karaula:
Hoću pravo, tako bio zdravo,
Tako zdravo došo domovini, -
Ne donio t' glavno dugovanje
Baš za glavu pet stotin' cekina,
Ven ja tvoju odrezao glavu,
Pa je snio Beču ledenome,
Poklonio Bečanin-ćesaru,
Uzo za nju od zlata medalju.-
Osmankraj njegov protjera đogata,
Dok ispade na polje Brestovo,
Zora bila, pa se rasvanula.
Kad pogleda Osman Čustoviću,
Kad pogleda pod goru Mosoru,
Kad li glava Pilip obrstara,
Ustvio pod Mosoru vojsku; -
Tamam vojske dvanaest hiljada.
Metn'o glide, metnouo parade,
Pljen dotjero, a roblje doveo,

Pa on pije pod Mosorom piće.
Osman glavom naskaka đogata
Nasred polja, do vode bunara,
Đoga sjaha, a koplje udari,
A za koplje priveza đogata,
Avdest uze, pa sabaha klanja.
Sve ga Pilip gleda obrstaru,
A i vojske dvanaest hiljada.
A kad Osman sabah saklanjao,
On uzjaha na sedlo đogatu,
Pa logoru pritjera đogata,
Kako more s njima divaniti,
Onda Osman iz sveg grla viknu,
Ima Marka viknu, Mandušića,
Koji vodi Zlatu Alaginu,
Pa ga viknu: Čuj serdaru Marko, _
Svakom Marko na poštenju hvala,
Al ne hvala Marku Mandušiću.
Daj mi Marko povrati Zlatiju!
Ako Zlate povratiti ne ćeš,
Jaši vranca, hodi do mejdana,
Da se, Marko, danas ogledamo,
Gdje ti Pilip gleda, obrstaru,
A i vojske dvanaest hiljada,
Gdjeno ćemo mejdan podjeliti.
Zlaš li, Marko, žalosna ti majka,
Da smo oba na kraju jednome.
Men' je 'vako jutro osvanulo,
More tebi gore osvanuti;
More tebi Turčin trebovati,
U tvom v'jeku, u mučnome žitku.
A kad Marko razumio r'ječi,
Žao dati, a mučno ne dati.

Svoj ujaku poletio ruci;
Svom ujaku, Vuku Brinjaninu.
Moj ujače, Vuče Brinjanine!
Ište Zlatu, il da mejdan d'jelim
Silno Ture, sa b'jesna đogata.
Al je bolje Zlatu povratiti,
Al Turčinu stati na mejdanu?
Tad mu ujak začne govoriti:
Moj sestriću, Marko Mandušiću!
Ako li ćeš mene poslušati,
Daj ti vrati Turčinu djevojku
Bez žalosti i golema jada,
Jer na ono Ture gledajući,
Onaj Turčin nakan poginuti,
Ja l' će dati sa ramena galvu,
Pa ćeš sići Beču ledenome,
Poklonit je Bećanin-ćesaru,
Uzet za nju od zlata medalju,
Ja l' ć' on tvoju odrezati galvu,
Glavom sresti likog Mustaj-bega,
Uzet za nju od zlata čelenku.
A na njega, Marko, gledajući,
Prije 'š svojom sresti Mustaj-bega,
Neg' njegovu odrezati glavu.-
Poğe Marko, da povrati Zlatu,
Pa u hodu Zlati govorio:
L'jepa Zlato Alage Dizdara!
Kaži pravo, tako bila zdravo,
Koj' je Turčin na konju đogatu,
Ali ti je bratac po roğenju,
Ali ti je, Zlate, ašik-baša.
A plačno mu Zlata govorila:
Dušmanine, Marko Mandušiću!

Imala sam sedam mile braće,
I osmoga roditelja svoga,
Vi ih noćas rukom pogubiste.
A kad bijah u svog roditelja,
Bojazna sam prema braći bila,
A stidljiva prema svome babu;
Ne imadoh ašik-baše svoga;
Ven mi j' tetić, Osman Čustoviću.
Onda Marko ustavio Zlatu,
Pa Osmana grlom povikao:
Ti s', đavole, Osman Čustoviću,
Pod Mosoru dotjero đogata,
Da ti vratim od hatora Zlatu;
Ne dam Zlate, a na mejdan hoću.
Znaš, Turčine, Osman Čustoviću,
Nas je bilo osmerica braće,
Sve od Mande, a od jedne maje;
Dva si naša brata pogubio
Na Kotaru sa konja đogata,
Još nam rane ni zarasle n'jesu,
Pa si opet dotjero đogata,
Da ti vratim od hatora Zlatu.
Zlate ne dam, a na mejdan hoću,
Dok nas braće šesterica teče,
Ti, Osmane, iz mejdana ne ćeš;
Je l' ćeš zatrt pleme Mandušića.
Pa Nikola brata povikao:
Drž' ti, brate, Turkinju djevojku,
Da Tručinu stanem na mejdanu.
Niko doğe i prhvati Zlatu,
A moj Marko uzjaha na vranca,
Pa povadi obje puške male,
Pram njem Marko poskaka gavrana,

Pram njem Osman upravio đogata,
Obojica ate natjeraše,
Te iz malih pušak' opališe.
A četiri puške otrgoše.
Na njem Marko dv'je rane načini,
Već što mrtav pade sa gavrana,
Nikad glavi ni mukajet nije.
Ven Nikolu Mandušića viknu:
Daj Zlatiju, ja l' na mejdan hodi.
A Nikola Boža povikao:
Drž ti, Božo, prihvati djevojku!
Božo dođe, te prihvati Zlatu,
A Nikola poskaka dorata,
Pa za puške oba prihvatiše,
Te na blizu konje dotjeraše,
Obojica puške opališe;
Na njem' ranu Nikola načini,
Već što pade sa konja dorata,
Nikad glavi ni mukajet nije.
Već on Boža Mandušića viče:
Brže Zlatu, ja l' na mejdan hodi.
Božo brata povika Damjana:
Drž ti brate Turkinju djevojku.
Da Turčinu stanem na braniku.
Damjan doğe, te prihvati Zlatu,
Za tim Božo uzjaha čilaša; -
Gdje s' sretoše, tu se premetnuše,
Ni Osmana Božo ne provrže,
Na Osmanu ranu načinio,
Već što Božo pade sa čilaša,
Nikad glavi ni mukajet nije.
Već on viknu Damjan Mandušića:
Poved' Zlatu, ja l' na mejdan hodi!

Damjan brata povika Antuna:
Drž' ti, brate, Turkinu djevojku,
Da Turčinu stanem na braniku.
Antun doğe, te prihvati Zlatu,
Tada Damjan istjera putalja; -
Gdje s' sretoše tu se premetnuše,
Na Osmanu ranu načinio,
Već što pade sa konja putalja,
Nikad glavi ni mukajet nije.
Već on Antu grlom poviknuo:
Poved Zlatu, ja l' na mejdan hodi!
Antun brata povika Todora:
Drž' ti, brate Turkinju djevojku,
Da Turčinu stanem na braniku.
Todor doğe, te prihvati Zlatu,
Gdje s' sretoše, tu se premetnuše,
Ni Antun ga probost' ne mogaše,
On je na njem ranu načinio,
Već što mrtav pade sa konjica.
Sad povika Todor-Mandušića:
Poved' Zlatu, a ponesi glavu,
Pones' glavu Alage Dizdra,
Da je vidim na polju Brestovcu!
A kad Todor razumio r'ječi,
Todor brata roğenoga nema,
Već on viknu svojega sestrića,
Svog sestrića, Marka Valdušića:
Drž' ti, brate, Turkinju djevojku,
Da Turčinu stanem na braniku,
Nek zatare pleme Mandušića.
Marko doğe, te popade Zlatu,
Todor uzja' ljutu bedeviju,
Te on male puške povadio,

A poskaka bedeviju ljutu,
Osman njemu pravi đogata.
Gdje s' sretoše, oba opališe,
Male četer' puške otrgoše.
Ni Todor ga provrc' ne mogaše,
Neć na njemu ranu načinio,
Već što mrtav pade sa kobile,
Nikad glavi nimukajet nije.
Već on Marka viknu Vladušića:
Što se primaš Zlate pod Mosorom,
Brže Zlatu, ja l' na mejdan hodi.
A kad Marko r'ječi razumo,
Poletio milom djedu svome,
O moj djede, Vuče Brinjanine,
I men' Ture viče do mejdana,
Al je bolje povratiti Zlatu,
Ja l' Turčinu stati na braniku?
Tad je njemu Vuče govorio:
Moj unuče, Marko Vladušiću!
Da su mene pitali sestrići,
Svi bi oni na nogama bili.
Vas ne može Turčinu doteći.
Proğe Marko, da povrati Zlatu
Njega viknu Vodogazoviću:
Čuj serdaru, Marko Vladušiću!
Zar ćeš vratiti takovu djevojku?
Ak' mu ne sm'ješ na mejdan izaći,
A ti vikni Osman-Čustovića:
Ne dam Zlate, a na mejdan ne ću!«
Nek učini, šta će učiniti,
U nas vojske dvanaest hiljada.
Osvjesti ga Vodogazoviću,
Te ti Marko ostavio Zlatu,

Pa povika Osman-Čustoviću:
Ne dam Zlate, a na mejdan ne ću,
Sad učini, šta ćeš učiniti!
Osman njega sa đogata viknu:
Čuj, serdaru, Marko Vladušiću,
Samo mi se po logoru javljaj
Paš' vidjeti, ne ću l' udariti;
Tebe, Marko, tamo potražiti!
Tad izvadi četiri peškira,
Njima Osman rane zavijao,
Pa đogatu pade po stremenu,
Ter on Marka sa đogata viče,
I na logor natjera đogata.
Sva ga butun dočekala vojska,
Te na njega oganj oboriše.
Kad Bog ne da, ni edžela nema –
Kud god Osman po logoru trče,
Sveder Marka sa đogata viče,
Al od Marka habera mu nema.
Već on tri put logor prom'jeašo.
Iz logora istjera đogata,
Još tri rane na sebi donese,
To j' na njemu deset grdnih rana.
Iz logora đoga istjerao,
Ter ga sjaha kod vode bunara,
Đoga voda, zelen-travu boja,
Pa se s' svojim đogom razgovara:
Moj đogate, goleme nepravde!
Nas dvojica, a dvan'est hiljada,
Crna gora isječ' se ne more,
Ni ja, ni ti, brate, Kotorana!
Tak ' se Osman s' đogom razgovara,
Kad li Zlata iz logora viknu:

Moj tetiću, Osman Čustoviću!
Da me, brate, vidiš u logoru,
U serdara, Marka Vladušića,
Zažalio ne bi poginuti!
Kad ću r'ječi Osman Čustoviću,
Suze proli, a Boga spomenu:
Bože dragi, na svemu ti hvala,
Da mi od teb' hudžet danas sađe,
Da ostavim ovdje Kotarane,
Pa da idem na Udbinu ravnu,
Pa da na njoj čekam kijameta.
Kad udrim, ma i poginuo
Volim danas na njih udariti,
Pa poginut', beg' il ih se proći,
Neg' li ići na Udbinu ravnu
I na njojuzi čekat' kijameta.
Pa đogatu zabaci kajase,
Ter poletje, da uzjaše đoga.
Al se đogo uzjahat ne dade,
Jer đogatu vatra dodijala.
Njega moli Osman Čustoviću:
Dura, đogo, desno krilo moje,
De ponesi sahibiju svoga
Do logora Pilip-obrstara!
Njemu hasne od molitve nema.
Al dopade dvan'est Ribničana,
Sve njihovo potamnijelo t'jelo,
A olovo odn'jelo od'jelo,
Gonjajuć se s Vlasim po Ribniku.
Kad vidješe Osman-Čustovića,
I na njemu deset grdnih rana,
Jedni njemu oteše đogata,
Na travu ga drugi posadiše.

Stan' Osmane, žalostna ti majka!
Vidiš bolan, da si poginuo!
Pričekaj de bega i Ličane,
Eto bega, a eto Ličana,
Koji ćemo Ribnik okajati,
Dilber Zlatu tebi povratiti.
A Osman ih moli i zaklinje:
Dignite me na konja đogata!
Al ne dadu braća Ribničani.
Do Mrsinjca Osman pogledao,
Iz Mrsinjca magla ispanula,
A iz magle konjik izletio
Na doratu, jedan na đogatu.
Mili Bože! Ko l' jaše dorata,
Ko li jaše niz polje đogata?
Na doratu Pločanin Alaga,
Na đogatu Vlahinić Alija
Pod barjakom Pločanin-Alage,
Pa za njima dvjesta konjanika,
Ter padoše do vode bunara.
Pločanine veli Čustoviću:
Pobratime, Osman Čustoviću,
Hairli ti deset rana bilo!
Njemu Osman veli Čustoviću:
Hairli su, Pločanin Alaga,
Hairli su, jer na tebi n'jesu.
Tako s' jedan s drugim pregovara.
Opet Osman gleda do Mrsinjca,
Do Mrsinjca maglovitog klanca.
Kad iz klanca magla ispanula
A iz magle konjik izletio,
Na doratu, ko na gorjaniku
A zelen ga bajrak poklopio.-

To je glava Mušić-bajraktara,
Mušić Meho ispod Turjanskoga,
I šezdeset djece Turjančana.
Sad da vidiš Mušić-bajraktara,
U Mušića uspinjanja nema.
Mušić ne će Osman Čustoviću,
Neg' na logor Pilip-obrstara,
I sa njime še'set Turjančana.
A kad Mušić na logor udari,
Dobro ga je vojska dočekala.
I na njega oganj oborila.
Kud god Mušić na doratu trče,
Za njim djeca idu Turjančani.
Tri put Meho logor prom'ješao,
Iz logora dok istjera dora,
Četir Mušić rane pribavio.
Od njegovih še'set Turjančana
Samo dva'est ate istjeralo,
Četrdeset logom izginulo.
Do bunara Mušić dojahao;
Tu ga viknu Pločanin Alaga:
Mušić Meho, budalasta glavo,
Jer uputi djecu Turjančane
Bez pitanja ličkog Mustaj-bega.
Njemu veli Mušić bajraktare:
Ne budali, Pločanin Alaga,
Nije mi ih mati porodila,
Da ih Mušić žali bajraktaru.
A da ih je mati porodila,
Ni tada ih zažalio ne bih,
Kad ja svoje požalio ne bih,
Ni njihovih sažaliti ne ću.
Pa on sjaha svog konja dorata,

Te ga voda kraj vode bunara.
Opet Osman gleda do Mrsinjca,
Do Mrsinjca maglovitog klanca,
A sinja se magla podignula,
A iz magle ždralan ispanuo,
I na njemu Vrhovac Alaga,
A za njime dvjesta konjanika.
Pa on sjaha, čeka Mustaj-bega,
Jer je Lika digo Rada malog,
Digo Rada na konja gavrana,
Ter je malom Radu govorio:
Leti, Rade, na polje Brestovo,
Paćeš selam svakome Tručinu,
Neka čeka bega kod bunara,
Nek bez mene k logoru ne idu.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,
Do Mrsinjca maglovitog klanca,
A iz magle konjik ispanuo,
Od Gospića Kurtagić Alaga,
Trista za njim padoše konjika.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,
Do Mrsinca maglovitg klanca,
A iz magle konjik ispanuo,
Od Raduča Kumalić Mujaga,
Trista za njim padoše konjika.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,
Do Mrsinjca maglovitog klanca,
A iz magle konjik izletio,
Na njem glava Bosnić-Mehmed-age;
Poredi mu Zelković Alaga,
I za njima šest stotin' konjika,
I ti polu Brestovu padoše.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,

Do Mrsinca maglovitog klanca,
A iz magle konjik ispanuo,
Na njem glava Bunićanin-Muja
Poredi mu Jelačković Mujo,
Pa za njima trista konjanika –
I ti polu u Brestovu padoše.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,
Do Mrsinca maglovitog klanca,
A iz magle konjik ispanuo,
Na njem' glava Vranić-Ali-bega
I za njima trista konjanika.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,
Do Mrsinca maglovitg klanca,
A iz magle konjik izletio,
Na đogatu, jedan na doratu,
Od Gračaca Hasan Čelebiću,
Poredi mu Ahmed Bašagiću,
I za njima dvjesta konjanika,
I ti polju Brestovu padoše.
Opet gleda Osman do Mrsinjca,
Do Mrsinca maglovitg klanca,
A iz magle konjik izletio,
Na njem glava ličkog mustaj-bega,
Koji jaše na konju golubu.
Uz njega je sedam bajraktara.
Pa begovih trideset delija,
Dvan'est ata vodi povodnika,
A uz njega šest stotin nefera.
Za njim ide serhat i Krajina
Pa uz njega dabulhana tuče,
Ko uz kakvu učugli-vezira.
Sad Mustaj-beg sablju izvadio,
Pa on djecu zašti, bajraktare.

Njega Đulić sa đogata više:
Pust' ih, Lika, direk od Udbine,
Jer će Turci munju ugrabiti.
A Mustaj-beg veli bajraktaru:
Javaš, javaš, Đulić bajraktaru!
Kako ja znam Pilip obrstara,
Biće dost ga begu udbinjskomu,
I teb' bajro i konju đogatu.
Tad poviknu Dizdarević Meho:
Mustaj-beže, direk od Udbine,
Što se plašiš Pilip obrstara?
U njegov vojske dvanaest hiljada,
A u tebe do osam hiljada.
Bog ubio svakog ličanina,
Koj' e boji dva Kotaranina!
Pa poviknu Meho na doratu;
Skoknu dorat Dizdarević-Meha,
U poredi Đulić na đogatu,
Za njim glava Vrcić bajraktara,
A Mustaj-beg sablju podignuo,
Te on njima sa goluba viknu:
Alah janjci, o Jurjevu danci
Na logoru Pilip obrstara!
Ne bojete se nijednog serdara,
Za života ličkog Mustaj-bega!
Crne zemlje stade tutnjavina,
A Mosore gore gudljavina,
Zapucaše kite na barjacim',
A jednako ponesoše Turci,
Ko će najpre glidu rastrgnuti,
I na logor ate natjerati.
Meğer sina materina nema
Pri Turčinu, Osman-Čustoviću.

Digoše ga djeca na đogata,
A on ranjen glidu rastrgnuo
Na se vatru prvi prihvatio.
Za njime je lički bajraktaru,
A za ovim svi butun Ličani,
Pa za njima na golubu Lika.
Beg udari, a Pilip dočeka.
Dragi bože, kršna li sastanka!
Ko da Mosor u vremenje ode,
Od udarca bega udbinjskoga,
A dočeka Pilip-obrstara.
Dva tri put se odnjem premetnuše.
Kad se puška nabijati nema,
Tad za gole sablje prihvatiše;
Sablja s'jev, a krv se proljeva,
Glava frca, a otpadaju ruke.
Neko više: jao meni, majko!
Neko više: i majo i ćajo!
A Vlah više: jao meni, Luka,
Otpade mi iz ramena ruka;
Po nesreći može za čas glava!
Teško ječe jadni ranjenici,
Oni ječe, a ati ih gnječe
Turci viču Tatar i Aliju,
A Kauri Jezus i Mariju,
Ali će im na žalost Marija,
Gdje dolazi Tatar i Alija.
Sinja ih je magla pritislula,
Nije magla iz gore Mosore,
Već od praha bega udbinjskoga
I serdara Pilip-obrstara.
Ni brat brata poznat nemogaše,
A kamo li Turčin Karuina,

Takva ih je magla pritislula.
Sad da vidiš Osman-Čustovića,
Sme ga magla, rane osvojiše,
U razboju đoga ostavio.
Diže ruke, pa se Bogu moli:
Bože, vjetra podaj sa Mrsinjca,
Da rastjera maglu po Brestovcu,
Po Brestovcu i po Jasenovcu,
Da ja vidim, čija vojska bježi,
I na kom je razboj ostanuo,
Ne brojeći, ko je poginuo!
Bog mu dade, vjetar udaio,
Te podiže maglu se Brestovca,
Podiže je na vrh, na planine.
Kad pogleda Osman Čustoviću,
Kotarani bježe pod Mosoru,
A Mustaj-beg sa goluba viče:
Alah janjci, o Jurjevu danci,
Kotarani bježe pod Mosoru!
A Ličanin Ličanina viče:
Tjeraj, brate, eno Mustaj-bega!
Ispratite ih do planine Turci.
Kad pogleda Osman Čustoviću,
Golemo je čudo ugledao:
Vidi boja, a vidi udarca,
Ni svak zdravo, ni svak poginuo.
A kad Osman s' đogata pogleda,
Golemo je čudo opazio,
Jer on Marka vidje Mandušića,
Živa glava Vladušić-serdara,
I on bježi na konju gavranu,
A za njime Zlata na gavranu,
Upravio do gore Mosore,

Za njim nikog potjernika nema,
Ven sam bježi i Zlatiju nosi,
Kad ga Osman sa đoga ugledao,
S đogatom se'vako razgovara:
Moj đogate, desno krilo moje,
Vidiš Mrka i konja gavrana,
Gdje odnese pod planinu zlatu?
Pa đogatu svome govorio:
Moreš, đogo, utuviti vr'jeme,
Kad na Lici prevrže godina,
Oka zobi madžarija bila,
Ja sam ti je vav'jek uzimao,
A natico jutrom i večerom.
Đogo, brate, rad današnjeg dana,
Sad popamti sahibiji svome!
Pa đogatu popusti kajase.
A kad đogat zemlju zagrabio,
Kune s' Osman na konju đogatu,
Ko da ga je s mesta potjerao,
Tako trka pod goru Mosoru.
Kada Marko ugleda Osmana,
Marko vidje, uticanja nema,
Pod planinu vranca dotjerao,
Ne sm'je Marko jahat uz planinu,
Već on sjaha svoga konja vranca,
Pusti njega u planini sama,
Pa on pješke uz brdo pobježe,
I sa sobom povede Zlatiju
Kroz jeliće i studene st'jene,
Kuda đogat trčati ne mogaše. –
Osman stiže k planini Mosori,
Pa on sjaha sa konja đogata,
Koplje svoje u zemlju zadio,

Pa je za njeg' đogata privezo,
Čizme skide, pa otpasa ćordu,
Pa oboje kod đogata baci,
Jer to Osman nosit ne mogaše,
Jerbo su ga rane savladale,
Pa bos za njim u planinu skače,
Ter on Marka Vladušića viknu:
Vrat se, Marko, otkini mi glavu
Sa ramena Osman-Čustovića,
Pa ti nosi bez kahra Zlatiju!
Jer ti vjeru i Boga zadajem,
Ako moja bude živa glava,
Da odseliš u školjeve moru,
Tebi dora u školjevim' nema!
Marko ide, ni mukajet nije.
Izadoše na poljanu ravnu,
A poljana duga i šrioka,
Dva bi s' na njoj pješca razabrala.
Pade Osman na poljanu ravnu,
Pod poljane Marko preletio.
Osman vidije, da stizanja nema,
Pa on Marka na poljani viknu:
Čuj, serdaru, Marko Vladušiću!
Ak' se brojiš da si muška glava,
Povrat' der se, da se ogledamo,
Što se bojiš ranjena Turčina?
Da nij' rana, žalosna ti majka,
Bi li od njegov vrata ulomio?!
Kad to čuo Marko Vladušiću,
Zastidje se, vodeći Zlatiju,
Ustavi je, pa za jelu sveza,
A viticu za jelovu granu,
Pa se njemu vrati niz poljanu,

Te za male puške prihvatio,
Njemu Osman ide niz poljanu.
Gdje s' tukoše, puške odapeše,
Pa sve četer' puške ovatriše.
Puške momci o travu baciše,
A za gole pale prihvatiše.
Dok zamahnu jedan na drugoga,
Al ne shvati jedan po drugome,
Veće pala po maču udari,
Obadv'je ih momci prelomiše,
Pa u travu baciše balčake,
Za junčak s' pleća uhvatiše
Da t' je bilo sada pogledati!
Jaki Marko, ranjen Čustoviću.
Deset rana Marko povr'jeğuje,
Sve ga Marko nosa po poljani,
Gleda s njime gdje će udariti.
Teška muka Osmanu dodija,
Niti čuje, nit' očima vidi. –
Bez edžela umiranja nema.
Vidi bahta Osman Čustovića,
Jer ga j' ljuta zmija ukobila,
Jer vidio Tale Ličanine,
Kad je Osman svog sjahao đoga,
Ter pješice potjerao Marka.
Tale svezo kulaša kod đoga,
Pa za njima u planinu poğe.
Istom Tale do poljane doğe,
Zgrabila ga obadva junaka.
Nij' vidio Osman Čustoviću,
Gdje mu Tale iz planinu ide,
Već ga spazi Marko Vladušiću,
Nosajući poljem Čustovića;

Kad se nešto kroz kamenje vuče,
Na njemu je od vuka haljina,
A na glavi kapa od jazavca,
Lisotinu napred okrenuo,
Nosa nadžak sedam oka težak,
Sta ga zveka od st'jene do st'jene.
Kad li Marko Tala ugledao,
Umr'je srce, noge podrhtaše,
Pade Marko, a vrh njega Osmo.
Misli Osmo, žalosna mu majka,
Misli Osman, da ga obalio,
Pa se lati noža koričnjaka,
Da zakonje na poljani Marka.
Al sta vika Tala Ličanin:
Moj Osmane, to junačka nije,
Klati Marka nožem koričnjakom.
Pričekaj der Tala Ličanina,
Tale će se s njime kumovati;
S kim goder se Tale kumovao,
Nikad kumstva prebolio nije.
Al zaplaka Osman Čustoviću:
K meni, pobro, Tale Ličanine!
Doğe Tale, pa prihvati Marka,
Pa ga sveza na poljani ravnoj.
Tada Osman Talu govorio:
Čuj der Tale, odr'ješi mi Zlatu,
Ja ne mogu do jelića doći,
Jer mi Marko rane povr'jedio.
A kad Tale do jelića dođe,
I s jelića odr'ješio Zlatu,
Trči Zlate, Čustovića viče:
Kuku, brate, Osman Čustoviću,
Moreš li mi rane preboljeti?

Pa se njemu oko vrata vija.
Njojzi Osman veli Čustoviću:
Ne plač', Zlato, boljeće te glava,
Ja ne želim zemlju naseliti,
Kad sam tebe, dušo, povratio.
Onda Talu Osman govorio:
Zravo Tale, Bogom pobratime!
Deder saği, pa izvedi đoga,
Ja ne mogu niz planinu saći,
Jer mi j' Marko rane povr'jedio.
Tad će Tale Osman Čustoviću:
Ne ću, pobro, rad konja đogata,
Eto tebi Marka Vladušića,
On će snijet' Osman Čustovića.
Tale Osma na Marka podiže,
Marko Osma do đogata snese.
Pa kada su do đogata sašli,
Tad je Tale ate odr'ješio,
Svog kulaša i Osmova đoga,
Zlatu diže na konja đogata;
Tale uzja svog vjernog kulaša
Te potjera Marka Vladušića,
Koji nosa Osman Čustovića.
Tako ga je snio do razboja,
Do razboja i do Mustaj-bega.
Kad su oni do razboja došli,
Oko njih se Turci iskupiše.
Pomoli se Osman Čustoviću,
A za njime Tale Ličanine.
A za njime Zlatija djevojka.
Kad ih vidje u razboju Lika,
Mustaj-beže Udbinjane viknu:
Udbinjani, draga braćo moja!

Eto nama Osman Čustovića.
A za njime Tale na kulašu,
Za njim Zlate na konju đogatu!
Kad dođoše begu udbinjskome,
Grli Lika Osman Čustovića:
Mo'š, Osmane, rane preboljeti?
Osman reče: Ne staraj se, Lika!
Kad sam, beže, povratio Zlatu,
Men' je lako rane preboljeti.
Tada Lika na polju Brestovcu
Razd'jelio Turke i Kaure.
Vidi boja, a vidi udarca,
Dok je beže Ribnik osvetio,
Ribničane, što su pogorjeli.
Lika dade tri stotin' šehita,
A pet stotin' steče ranjenika.
Lika nağe po dva Kotarana,
Za jednoga svoga Ličanina,
Pa pl'jen vrati, a roblje prihvati.
A šehite svoje pokopaše,
Pokopaše, gdje i poginuše.
Ranjenicim nađoše nosila,
Na dva konja, na koplja četiri,
Te podiže Lika ranjenike.
Viknu glava Tale Ličanina:
Davor kume, Vladušić serdaru,
Ovdje j' tebi ostat na Brestovcu!
I tude ga Tale pogubio,
Osta Marko, čuvajuć' šehita.
Kad se Lika Ribnika hvatio,
U Ribniku ustavio vojsku,
Nigje kuće u Ribniku nema,
Sve su kuće butun popaljene.

Kuka ujna, a suze proljeva:
Muči, ujno, boljeće te galva,
Eto Zlate, milovanje moje!
Iz'vo ujnu, izveo i Zlatu,
Ter zaključa na kapiji vrata,
A zapr'ječi avliju od kule,
On ih od'vo na grad, na Udbinu.
Kad je došo do čardaka svoga,
Dov'o ujnu, a za njome Zlatu,
Kad li Osman ranjen u odaji,
Sebi logu pravi u čardaku,
Pa je sebi berbera dozivo,
L'ječio ga dvan'est nedjeljica.
A kada se Osman izl'ječio,
Zlata ga je rukom prigrllila,
Pa mu reče Zlatija djevojka:
Oj Osmane, milovanje moje!
Zlate brata ni bratića nema,
Nego tebe, jedinog tetića,
Hajd dovedi bega udbinjskoga,
I pobra mu Gazi Čejvan-agu,
Da ti irad dadem očevinu!
Dov'o Osman bega udbinjskoga,
I pobra mu Gazi Čejvan-agu.
Kad se oni na čardaku našli,
Zlata svoga tetića poviknu:
Moj tetiću, Osman Čustoviću!
Ti si za me rana dopanuo,
Ti se mene oteo dušmanu,
Evo tebi milovanje moje,
Evo tebi očevina moja!—
Kud se vilo, predobro je bilo,
Od men' pjesma, a od boga zdravlje!

EK 5. MEHO BOSNIĆ (NOVLJANIN) (JAJCE)

Nujan Bosnić po Kotaru hoda,
Nujan hoda, i dorata voda,
A za njim se dorat poigrava,
Na njem' grize buću principovu.
Bosnić njega rukom otiskuje,
Desnom rukom, ibrišim-kajasom:
Stan', dorate, desno krilo moje,
Što to radiš kad potrebe nije,
Nećeš moći, kad valjadne, dore,
Ako bude za potrebu, dore.
Tako Bosnić govorio doru
Do pivnice Anđe krčmarice.
Kad je došo krčmarici Anđi,
Za jablan je dora privezao,
Pa pivnici otvorio vrata.
Na golemo čudo udario:
Sjedi Anđe, krčmarica mlada,
A više nje do dv'je sluškinjice,
Jedna drži punu čašu vina,
Druga drži ledenu rakiju,
Kad ožedni u skemliji Anđe,
Da ti Anđu ponapiju pića.
A kad uđe Bosnić od Novoga,
Božju pomoć dovikuje Anđi.
Anđe njemu ljepše prihvatila,
I pred njega na noge ustala,
Pa Bosniću mjesto načinila.
A kad sjede Bosnić od Novoga,
Uz Anđu je oči prislonio,
Jer mu se je l'jepom učinila.

Na Anđi je košuljica bila,
Sva od vale i bijele svile,
I ne zna se kud je sašivena;
Oko nje su rešme opletene.
U nju Bosnić gleda od Novoga,
Đah kad u nju, đah kad u dorata,
A dorat se vrti kod jablana,
Cik' ga stoji, gleda niz Kotare.
Bosnić Anđi začeo govoriti:
Davor Anđo, pozlačena grano,
Deder nalij tri mezane vina,
Tri mezane, a četer' rakije,
Napoj moga kod jablana dora.
Ja sam svoga naučio dora
Na podrunku napojiti pića!
Anđelija okom na sluškinje,
I sluškinje natočiše piće,
Iznesoš pred konja dorata.
Dorat pića da okusi ne će,
Cik' ga stoji, gleda niz Kotare.
Njemu Bosnić veli Novljanine:
Davor dore, desno krilo moje!
Otkad te je Bosnić dobavio.
Pa na tebi stao vojevati,
To mi nikad uradio n'jesi!
Na viku ti, dore, gledajući,
Ko da nam se valja rastaviti.
Je l' će Bosnić tebe poželjeti,
Ja l' Bosnića izgubićeš svoga,
Sahibiju drugog pazariti!
Tako Meho govorio doru.
Kad nad Novom dva topa pukoše,

Na Kotaru, na Herceg-Novome
Onda Bosnić veli Anđeliji:
Koje s' Anđe, utuvila vr'jeme,
il je žalost, il kakvo veselje?
tad mu Anđa veli krčmarica:
Oj serdaru, meni nepoznati,
Nije žalost, neg' – bolan - veselje,
Sina ženi od Novoga bane,
Od Makara do sinjega mora,
L'jepom Anđom bana makarskoga,
Pa on bana zove zadarskoga,
Da mu bude kumom kod djevojke.
A vidiš li bana zadarskoga,
I za njime hiljadu katana!?
Kad pogleda Bosnić Novljanine,
Kad li bana vidi i katane.
Oči Bosnić baca po Kotaru;
Još je jednu čet ugleđao,
Mala četa, al' je ognjevit;
U njoj skaču do dva konjanika,
A na njima turska đeisija.
Jedan jaše konjica đogata,
Drugi jaše konjica gavrana.
Sad povika Bosnić Novljanine:
Davor Anđo, pozlaćena grano,
Zad vam adet, žalosta ti maja,
Da vam Turci jašu u svatovim!
Tad mu Anđe veli krčmarica.
Ono n'jesu dva mlada Turčina,
Već serdari sa kamen-Kotara;
Jedno Borjan, a drugo Perjane
Što ubiše dva Turčina hrabra,
Nekakvoga Omer-Blaževića,

I pobra mu Kara-Osman-agu,
Starog daja Bosnić-Novljanina.
Ispod njih su ate ujagmili,
Te skinuli đuzel-đeisiju.
Ate jašu nose đeisiju,
Na sramotu Bosnić-Novljaninu!
A kad Bosnić čuo, Novljanine,
Zubom škrinu, Anđeliju viknu:
Pones' Anđo, vina i rakije,
Da s' napijem vina i rakije,
Pa da idem banu na veselje,
Na veselju vidjet' djevojaka!
Anđe jednu čašu natočila,
Pa mu Anđe prvu nazdravila,
A Bosniću drugu natočila.
Onda Bosnić stade nazdravljati:
Zdravo, Anđe, nelomljena grano!
Nagnu čašu, pa je iskapio,
Anđelija drugu natočila.
Kad se Bosnić ponapio pića,
On doskaka do konja dorata,
Za njim Anđe kao paunica.
Dok djevojka odr'ješi dorata,
Bosnić četer' pritegnu kolana,
Pa doratu sedlo pritisnuo,
Te poletje rukom u džepove:
Na der Anđe, da ti piće platim!
Njemu Anđe reče kod jablana:
Stan', serdaru, da ti kusur vratim!
A njoj Bosnić sa dorata kaže:
Ne budali, l'jepa krčmarice:
Gdje god pijem ja s doratom piće,
Gdje god pije, kusura ne tražim,

Vav'jek nam je mirna madžarija;
Od pivnice otišće dorata.
Sad u miso Anđe udarila:
Ko je serdar na konju doratu,
Kada pije da kusura ne će,
Da mu uv'jek mirna madžarija.
Nema Kranjca sa kamen-Kotara,
Ni Turčina u svoj Lici nema,
Kada pije, da kusura ne će,
Osim glave Bosnić-Novljanina.
Čula jesam, a vidljela n'jesam,
Gdje se Bosnić ponapije pića,
Da mu j' mirna uv'jek madžarija.
Pa se rukom kucnu po koljenu:
Ajme Anđi, žalosna ti maja!
Rad koga sam krčmu ispravila,
Rad dragića Bosnić-Novljanina,
Gdje ga, kuku, poznati ne mogoh!
U tom se je Anđe povratila
Bosnić s dorom do Novoga krenu,
A kad gradu doğe na kapiju,
Na kapiji nigdje nikog nema.
U napredak potjera dorata,
Na golemo čudo udario:
Piće piju obadva serdara,
Borjan jedno, a Perjane drugo,
I dva ata jedan do drugoga,
Jedno vranac a drugo je đogo.
Meğu njima pun m'jeh rumenike,
Do njih Bosnić dotjera dorata,
Stavi dora, dobro jutro viknu,
Njemu veli Perjane serdaru:
Da si zdravo, vr'jedan oficiru,

Sjaš' dorata, pa se napij pića
Iz begluka Novljanina bana!
Dignu glavu Borjan harambaša:
Da s' nezdravo, Bosnić Novljanine,
Ni zdrav bio, nit' se veselio!
Sjaš' dorata, pa se napij vina,
Ni u moje, ni u tvoje zdravlje,
Već u jedne glave izgubljenje!
Tad mu Bosnić veli sa dorata:
Ne turči me, Borjan harambaša,
Kad to bolan za potrebu nije!
Njemu veli Borjan harambaša:
Ne krsti se, kad kršćanin n'jesi,
Kad ja tebe baš u glavu znadem!
Evo ima šest punih nedjelja
Otkako si Novi ostavio,
Gdje si prešo preko Velebita,
Te Borjana i Perjana tražiš,
Da osvetiš Omer-Blaževića,
I svog daja Kara-Osman-agu!
Pa mu dugu pruži granaliju:
Eto tebi od mene jabuka.
Bosnić ruku na ćordu navali,
A dorata za kajas prihvati.
Pre ujagmi Borjan harambaša,
Sklopi gvožđa, a poletje zrnje,
Dva sindžirli zrna dopadoše.
Vidi bahta Bosnić-Novljanina!
Ne pogodi Bosnić-Novljanina,
Već dorata u peću od zlata
Mrtav dorat pade u avliji,
Dorat pade, Bosnića pritište,
A poskaka Borjan harambaša.

Vadi palu Omer-Blaževića,
Prepade se Bosnić-Novljanine,
Jer on pali udarac poznaje,
Koga kuca Omer-Blaževiću,
Od pale mu prebojenja nema.
Pa se hvati vezene kubure,
A na mrtvu grivu naslonio;
Boga moli, da puška sastavi,
A naskaka Borjan harambaša,
Puče Bosnić, momče od Novoga,
Sklopi gvožđa, a zrnje poletje.
Dva sindžirli-zrna dopadoše,
A Borjana mahom udariše,
Na kapi mu šerit pretrgoše.
Mrtav Borjan pade u kapiji,
Borjan pade, a Perjan dopade.
Meho uze drugu granaliju,
Pa na mrtvu grivu naslonio,
Tu naskaka Perjan harambaša,
A odape Bosnić Novljanine.
Sklopi gvožđa, a poletje zrnje,
Te Perjana bolje pogodiše,
Pod grlom mu puce prekinuše.
A Bosnić se s dorom rastavio,
Za gotovu palu prihvatio,
Obojici glave odrezao,
Obje baci na konja gavrana,
Na gavrana Omer-Blaževića,
Pa odr'ješi vranca i đogata,
Na gavranu sedlo pritisnuo
I povede u jedeku đoga,
Te ispade gradu na kapiju,
A s bedema viknuše teftiši:

Kuku bane! Zlo popiste vino,
Sađe glavom Bosnić-Novljanine,
Bog ubio dvije harambaše,
I Perjana i drugog Borjana,
Pa uzjaho konjica gavrana,
A odveo u jedeku đoga!
Kad to začu od Novoga bane,
Dade vatru svojim topovima.
Al je Bosnić maglu uhvatio,
Te on viknu na konja gavrana:
Moj gavrane, moje milovanje,
Počuj larmu, a počuj topova,
Kat te viğah u Zadar-kotaru,
Kad si bio u mog Blaževića,
Hvalio te Omer-Blaževiću,
Da si brži od dorata moga.
A kad vranac zemljom zagrabio,
Sve kotarske grede odbijao
Do pivnice Anđe krčmarice.
Kad pred njega Anđe ispanula
Te bisage na đogata baci,
Pa đogatu sedlo pritisnula,
Pobjegoğe od kamen-pivnice,
Od pivnice do klanca Durbabe,
Do Durbabe i vode Ružice.
Kad s' Ružici vodi primakoše,
Na golemo čudo udariše:
Piće piju do tri harambaše,
Jedno j' glava Vukelić Jovane,
Drugo j' glava Moljković Stojane,
Treće j' glava Novković Jovane,
Oko njoha trideset pandura.
Kad naskaka Bosnić-Novljanine,

Povikao Novković Jovane:
O moj brate, Stojan Moljkoviću!
Vidi vranca našega Borjana,
Vidi Đoga našega Perjana.
Gle Bosnića, puška ga ubila!
Vidi Anđe, zmija je ujela,
Kim se ona kune po Kotaru!
Pa podviknu Jovan Novkoviću:
Mila braćo, ne pucajte sada
Ven ispan'te, pa zastav'te pute,
Ja ću pred njeg' na put ispanutai,
Pa Bosniću vranca prihvatiti,
Pa ga banu našem pokloniti.
Tu naskaka Bosnić Novljanine,
A ispade Novković Jovane,
Pod Bosničem vranca prihvatio.
Viknu glavom Bosnić Novljanine.
Pusti kajas, Novković Jovane,
n'jesi vranc doma odgojio,
a n'jesi ga za novce kupio,
niti si ga u boju dobio.
Bojiš li se, hoćeš poginuti?
Njemu veli Novković Jovane:
O Bosniću, od tog fajde nema,
Baci ćordu, a popusti ruke!
Živa glava daće dugovanje,
A od mrtve nikom fajde nema.
A kad Bosnić riječ razumio,
On vrančića za kajas prihvati,
Od Bosnića ćorda poletjela,
Novkovića udari po vratu,
S Novkovića poletjela glava.
Jovan pade, Moljković dopade,

Pa gavranu za kajas prihvati,
I njeg Bosnić sa gavrana viče:
Moljkoviću, žalosna ti maja!
Što gavrana hvataš bez pitanja;
Bojiš li se, hoćeš poginuti?
Njemu Stojan veli Moljkoviću:
O Bosniću, od tog fajde nema,
Baci ćordu, a popusti ruke,
Živa glava, daće dugovanje!
Njemu Bosnić veli od Novoga:
Moreš, momče, utuvit vr'jeme,
Kad si raja bio Zenkovića,
Kad bi pošo ti na begluk, rajo!
Moja bi te dočekala majka,
Pa Stojane, tebe nahranila
Pa Stojane, vode napojila.
Zar bi mene mog'o pogubiti,
U čardaku vatru utrnuti,
Samu moju ostaviti majku,
Da mi hoda po ličkim odžacim?
Stojan reče:Od tog fajde nema.
Bosnić vranca za kajas prihvati,
Dobar vranac diže Moljkovića;
Od Bosnića poletjela ćorda,
Presiječe Stojan-Moljkovića.
Al' povika Vukelić Jovane:
O panduri, draga braćo moja,
Ne idite njemu ni gavranu;
Uješće vas zmija od gavrana,
Od koje se nikad ne prebolja;
Već uđrite vranca po koljenu,
Ne bi li ga s 'vrancem rastavili,
A Bosnića živa savezali!

Odmah tri'est puče granalija,
Dvan'est vranca shvati po koljenu,
Vranac pade, Bosnića pritište,
Tu se Bosnić s' vrancem rastavio,
I za britku ćordu prihvatio.
Opkoli ga trideset pandura,
A Bosnić se kod Ružice brani,
Al se šale obranit' ne more,
Jer je čudo trides't na jednoga.
Dok Bosniću savezaše ruke,
Još trojicu poželjela majka.
Tu dopade Vukelić Jovane,
Anđeliju sa đogata baci,
Pa on đogu sedlo pretisnuo,
Pa potjera Bosnića i Anđu.
Kuku! Cvili niz planinu Anđe,
A s njome se Bosnić razgovara:
Ne plač' Anđe, boljeće te glava,
Ni ovako«, veli, Biti ne će,
Što govori Vukelić Jovane,
Ven onako, kako Bog naredi.
Al gle bahta Bosnić-Novljanina,
Bez edžela umiranja nema!
Jer su sišla do tri pobratima
Sa Udbine na kamen-Kotare:
Jedno glava Vrhgorac Ale,
A drugo je ličanine Tale,
A treće je gojeni Halile,
A za njima šezdeset Ličana
-ni u jednog pare ni dinara, -
da s' napiju na Udbini vina.
Sveli četu u kamen-Kotare,
Ne bi l' oni štogod zadobili,

Makar Vlaha našli kod volova,
Da ga dadu za mješinu vina.
Ništa oni zadobili n'jesu,
Te se ljuti natrag povratili.
A kad oganj čuli kod Ružice,
Poletješe do tri pobratima.
Vidi bahta Bosnić-Novljanina!
Prije pobre klanac u jagmiše,
Neg udari Vukelić Jovane.
Kad vidješe Bosnića svezana,
A i Anđu sa kamen-Kotara,
Za kamenje oni zapadoše.
A sta vika Vrhgorac Alije:
Bogom braćo, nemojte pucati
na đidiju, Vukelić-Jovana,
dok ne pukne moja granalija!
a povika Tale Ličanine:
Bogom braćo, nemojte pucati,
Dok ne zvekne nadžak po kamenu!
A sta vika gojena Halila:
Bogom braćo, nemojte pucati,
Dok ne čuste grlo Halilovo!
A udari Vukelić Jovane,
Puče puška Vrhgorac Alije,
Zveknu nadžak Tala Ličanina,
A proču se grlo Halilovo.
Umah grmnu šeset granalija.
Umah pade dvadeset Madžara,
Petorica kraju pribjogoše.
A iskoči Vrhgorac Alija,
Vukelića puca u jagmio,
Halil mu se puške dobavio.
Dok dopade Tale Ličanine,

Te Jovana ogule Ličani,
Na Jovanu nigjde ništa nema,
Onda Ale povikao Tala:
Meni puca Vukelić-Jovana,
A Halilu puška Jovanova,
Tebi džaba Jovanova glava!
Onda Tale govorio Alu:
Što će meni Vukelića glava?
Paše nije, a vezira nema.
Onda Ale Talu govorio:
Ne ljuti se, Bogom pobratime,
Krive danas u razboju nema!
Šiçar ćemo pravo dijeliti.
Pa Ličani šiçar pod'jeliše,
A Bosniću ruke odr'ješiše,
Bosnić nikom ni mukajet nije,
Veće Bosnić po kamenju hoda.
Svi Ličani njemu poletješe,
Pa mu reče šezdeset Ličana:
Što t' je, pobro, Bosnić Novljanine?
Što si htio, to si učinio,
Osvetio Omer-Blaževića,
I daidžu Kara-Osman-agu.
Eto đoga vodiš za dorata,
Eto vodiš sa Kotara Anđu,
Kakve Anđe u Kotaru nema,
Eto t' nosi bisage cekina,
A s Anđom se hoćeš oženiti,
U čardaku strehu ponoviti.
Ali Bosnić veli Novljanine:
A moj pobro, VrhovacAlija,
Ja sam hodo šest punih nedjelja
Po Kotaru, Bogom pobratime,

A tražio Vukelić-Jovana,
Da mu uzmem pušku sa ramena,
Ja l' da dadem sa ramena glavu.
Pa mi ne bi od Boga suğeno,
Već mom pobru, gojenom Halilu.
A povika šezdeset Ličana:
Bogom brate, gojeni Halile,
Podaj pušku Vukelić-Jovana!
Halil daje pušku Novljaninu,
A kad Bosnić pušku prihvatio,
Predobra je puška Vukelića,
Jer j' u Mlecim' puška sakovata,
A u Zadru b'jelom oklapata,
Na njojzi su tri slova hrišćanska,
Svako slovo dvanaest cekina,
Iz nje pticu bije na letenju.
Bosnić puni pušku Vukelića,
A u Zadar tutanj udario.
Ali leti od Novoga bane,
I za banom hiljadu katana,
Viče Meha sa konja gavrana,
A na ime Bosnić-Novljanina:
Čuj Turčine, Bosnić Novljanine!
Goniću te u Liku Novome,
Pod Velebit drvenu čardaku!
Kad Ličani bana opaziše,
Množ' katana, a malo Turaka,
Poviklaše u Durbabi Turci,
A sta vika Bosnić-Novljanina:
Turci janjci, o Jurjevu danci!
Hajdmo, braćo, dočekati bana,
I za banom hiljadu katana.
Pokažu se konji uz Durbabu,

Al govori Bosnić od Novoga:
Hvala Bogu, mi jesmo pješaci,
Goniće nas od st'jene do stj'ene,
Doći ćemo pod Velebit Novom,
Al ban ne sm'je niz Velebit sići
Za života ličkog Mustaj-bega.
Uslobodi šezdeset Ličana,
Za kamenje zapadoše Turci.
Najskrajnji je Bosnić Novljanine,
Pa on bana čeka i gavrana.
A kad Meho do bana pogleda,
Od katana ban se izmašio,
Mala puška dobacit ne more,
A kad bane u klanac udari,
Dočeka ga Bosnić od Novoga,
Puče puška Vukelić-Jovana,
Od ramena Bosnić-Novljanina,
Ne pogodi bana od Novoga,
Već pogodi po koljenu vranca
Vranac pade, a preko njeg bane,
Bosnić pušku preko puta baci,
Vadi palu, a poskaka banu:
Bacaj puške, a popusti ruke,
Živa glava daće dugovanje!
Vidi bane, uspiranja nema,
Pusat baci, a popusti ruke.
Tada Bosnić svezao ruke,
Pa ga vodi klancu u planinu.
Kad katane bana opaziše,
Tad katane konje ostaviše,
Pa meğ sobom grlom podvikuju:
Ne u klanac, žalosna ti maja!
Jer je hila bega udbinjskoga,

U Durbabu sveo je Ličane,
Poslo Meha, da zametne kavgu,
Da zavede bana i katane!
Sad će Lika grlom podviknuti,
Iz Durbabe udariti Turci,
A katane izvijati vuci,
Goniće nas do Novoga Turci!
Pa s' katane natrag povратиše,
Pobjegoše do Herceg-Novoga.
Bosnić sjaha u Durbabi đoga,
Anđeliju na đogata baci,
A potjera bana savezana.
Uz njegov pođe šezdeset Ličana,
Što su svati Bosnić-Novljanina.
Dok katane larmu podigoše,
Krenu Bosnić preko Velebita.
Kako Bosnić Velebitu sađe,
Pod Velebit drvenu čardaku,
Anđeliju u čardak uveo,
U bostanu čador razapeo,
Pod njegov metnu šezdeset Ličana,
B'jelu knjigu posla na Udbinu:
Hodi, Lika, meni na veselje,
Vidi Lika, što sam zadobio
Vidi bana, vidi Anđeliju!
Knjiga doğe begu na Udbinu,
A Mustaj-beg uzjaha goluba,
Pa Bosniću do Novoga sađe.
Vidi bana, vidi Anđeliju,
Grli, ljubi Bosnić-Novljanina.
Svi ajani dođoše k veselju,
Pa mu l'jepu Anđu poturčiše,
Prije Anđa, a sada Zlatija,

Pa Bosnića njome oženiše.
Svi ajani doma otiskoše,
Osta Bosnić kod čardaka svoga,
Ljubeć gospu, lijepu Zlatiju.
Kad se Bosnić naljubio lica,
Uzjah' đoga, a povede bana.
Na Udbinu, begu udbinjskome.
Mustaj-beže mahzar napravio,
Pa ga dade Bosnić-Novljaninu,
Uzjah' đoga, a povede bana.
Kad on doğe caru u Stambolu,
On je bana caru poklonio.
Devlet ga je rukom prigrlio,
Pokloni mu dora tavlabašu,
A uz bedru pripasao ćordu.

Još hiljadu kesa dopade mu,
Da ozida u Novome kulu,
Pa mu dade do dva agaluka,
U svakome trideset nefera;
Tako ga je devlet opremio.
Pa on siğe u Liku Novome,
Pod Velebit drvenu čardaku,
Vodi đoge, a vodi majstore,
Pa ozida u Novome kulu.
Devlet mu je kulu ozidao,
Na nju metnu do dva agaluka.
Dotle bio Bosnić Novljanine,
A od tada Bosnić Mehmed-aga.
Jačer age u Novome nema,
Posl'je glave Zenković Alage.

EK 6 . GAZI HUSREV BEG VODI SVATOVE U STAMBOL (SARAJEVO)

Nigdje zore ni sabaha nema,
Podranila Šahin-pašinica,
Na Glasincu na odžaku svome,
Ona sjela uz demir pendžera,
A dvori je Hajdar Alaj-beže.
Pašinica suze prolijeva,
Suze roni, niz Glasinac gleda,
A veli joj Hajdar alaj-beže:
„Mati moja Šahin-pašinice,
Što ti roniš suze od očiju.
A sve gledaš niz Glasinac ravni?”
Pašinica sinu progovara:
„O moj sine Hajdar alaj-beže,
Znaš li sine, možeš li pamtiti,
Bilo ti je četiri godine,
Kada dode carev tatarine,
Od Stambola grada bijeloga,
I donese careva fermana,
Ferman dade paši Šahin paši.
Kad je ferman paša pregledao,
Al ga care do Stambola traži.
Nije paša ni noću noćio,
On s tatarom ka Stambolu krenu.
Evo punih dvadeset godina,
Od kako je paša otišao.
Uz punijeh dvadeset godina
Dosta slomih žutih dukata,
Spremajući knjige do Stambola,
Nikakoj mi odgovora nema;
Pa ne mogu ništa razabrati,
Al je sultan pašu posjekao,

Al bacio pašu u tamnicu,
Al ga sultan surgun učinio.
Veće sinko Hajdar alaj-beže,
Kad bi tebe oženiti bilo.
Robinje se asi učinile,
Ne čine nam hizmet u odžaku.
Al ne mogu tebe oženiti,
Ne ću l' sinko kako razaznati
Za tvog baba, pašu Šahin pašu”.
U riječi u kojoj bijahu,
U to doba zora zaplavila
Pašinica na noge skočila,
Pa kalajli ibrik dohvatila,
Ona sabah klanja u odaji,
Dragom Bogu dovu učinila.
Opet sjela kod demir pendžera,
Ona gleda niz Glasinac ravni.
Dok svanulo i sunce granulo,
Dok se njojzi dade pogledati,
Al se poljem magle zamagliše,
Pa iz magle tatar izletio.
Tatar vrišti, surudžija pišti,
A puca im pletena kandžija.
Tatarina gleda pašinica,
Sa pendžera okrenula glavu,
Pa govori Hajdar alaj-begu:
„O moj sine Hajdar alaj-beže,
Eto poljem carskog tatarina!
Hajde sleti dolje na avliju,
Pa izaği pred demir kapiju,
Tatarinu stani na selamu,
Da ne traži naše b'jele dvore.
Ak' ustraži naše bjele dvore,
Kada tatar razjaše hajvana,

Uzećeš ga za bijelu ruku,
Pa ga vodi na muške konake.
Uvešćeš ga u onu odaju,
Gdje sjedaju paše i veziri.”
Ode beže niza merdevine,
Beže stade pred demir kapiju.
U to doba carev tatarine,
Pred kapijom konja ustavio.
Tatar begu turski selam viknu,
Pa zavika carev tatarine:
„Čuješ li me tursko momče mlado,
A jesam li dvore pogodio,
B’jele dvore paše sa Glasinca?”
A veli mu Hajdar alaj-beže:
„Ovo konak paše sa Glasinca.”
Tada tatar konja odjahao,
Beg tatara za bijelu ruku,
Odvede ga uz bijele dvore,
Uvede ga u onu odaju,
Gdje sjedaju paše i veziri.
Po odaji crvena prostirka,
Sva prostrta crvenom kadifom.
Tatar sjede u šikli odaju,
Pa uz jastuk leğa prisionio,
A sluge mu hizmet učiniše;
Jedne sluge čibuk pripališe,
Druge sluge kahvu donesoše.
Kad je tatar ćejif napravio,
Pa zavika tatar u odaji:
„Ko je ovdje Hajdar alaj-beže?”
Kaza mu se beže po imenu.
Tatar ruke u džepove gurnu,
Pa izvadi knjigu iz njedara,
Pa je dade Hajdar alaj-begu,

Knjigu uze Hajdar alaj-beže,
Ne umije knjigu proučiti,
Knjigu nosi u odaju majci.
Knjigu uze Šahin-pašinica,
Pa pogleda knjizi niz jaziju,
Pašinica ilum naučila,
Jer je ona roda gospodskoga,
Mila sestra bega Ljubovića,
S nevesinjskog polja zelenoga.
Knjigu uči, suze prolijeva,
A pita je Hajdar alaj-beže:
„O Boga ti moja mila majko.
Šta ti knjiga šarovita kaže,
Je li baba sultan posjekao?”
„Nije sinko Hajdar alaj-beže,
Eno baba u Stambolu gradu,
Kod cara se dobro pridvorio,
I tebi je curu isprosio,
U Stambolu gradu bijelome,
U careva timar-tefterdara.
Svakom paša selam opravio:
Prvi selam Gazi Husrev begu,
Drugi selam begu Ljuboviću,
Bratu mome a daidži tvome,
Treći selam Đerzelez Aliji,
Pa je ’vako paša govorio:
„Selam ćete Gazi Husrev begu,
Neka kupi kitu i svatove,
Neka skupi tri hiljade svata,
Neka poğe meni u svatove,
Nek povede bege u svatove
I Turčina Đerzelez Aliju,
Da on bide djever uz djevojku;
Nek mi šura u svatove pođe,

Mili šura beže Ljuboviću.
Nek potjera na toware blaga,
Nek idaru čini beg svatove,
Neka za njih harči madžarije
Kako svati do Stambola doğu
Sve ću novce Ljuboviću vratit,
Što potroši od Bosne do amo
Na mojijeh tri hiljade svata
Već kažite gazi Husrev begu,
Nek ne kupi rđavijeh svata;
Ne ću ata u kog nema rahta,
Ne ću momka što on nema toka,
Ni junaka što čelenke nema.
Nemojte mi obraz zapaliti,
Nek se dobro obuku svatovi,
Neka vide Stambolije mlade,
Šta imade u Bosni ponosnoj.” —
Pašinica na noge skočila,
Primače se do sanduka svoga,
Pa izbroji hiljadu dukata,
U zlatnu ih zaveza mahramu,
Pa ih dade Hajdar alaj-begu:
„Maj to nosi bakšiš tatarinu.”
Beg odnese žute madžarije,
Pa ih carskom tatarinu daje:
„Maj to tebi tanki tatarine,
Bakšiš ti je majka opravila.”
Tatar uze žute madžarije,
Pa od zemlje na noge skočio,
A veli mu Hajdar alaj-beže:
„Zar ni noćit ne ćeš tatarine?”
„Putnik jesam za konaka n’jesam.”
Tatar dolje na avliju sağe,
Pa svojega konja uzjahao.

Tatar vrisnu, surudžija pisnu,
Otlen ode carev tatarine.
Pašinica sitnu knjigu piše:
„Moj djevere Gazi Husrev beže,
Eno paše u Stambolu živa,
Kod cara se dobro pridvorio,
I za sina curu isposio
U carskoga timar-tefterdara.
Selam ti je paša opravio,
Da ti njemu u svatove podeš,
Da pokupiš tri hiljade svata,
Da povedeš Đerzelez Aliju,
Da on djever bude uz djevojku.
Tebi troška nikakvoga nema,
A moj bratac beže Ljuboviću
On će s tobom u svatove poći,
Potjeraće na toware blago,
Što će beže harčit za svatove,
Doklen svati do Stambola doğu.” —
Pašinica knjigu načinila,
Pa je Edhem buljuk-baši daje:
„Nosi knjigu pravo u Sarajvo,
Podaj knjigu Gazi Husrev begu.”
Pašinica drugu knjigu piše
Na koljeno begu Ljuboviću,
Da se brzo u svatove sprema,
Da potjera na toware blaga.
Kad je ona knjigu načinila,
Spremi knjigu na Hercegovinu.
Knjiga dođe šehar Sarajevu
Na Turčina Gazi Husrev bega,
Jako sunce bješe progrijalo.
Gleda knjigu beže Husrev beže,
Odaji se otvoriše vrata,

Pa uljeze Đerzelez Alija,
Pokraj bega stade na nogama,
Pa Alija veli lakrdiju:
„O Turčine Gazi Husrev beže,
Je l' ti došla knjiga od mejdana,
Da se za te ja na mejdan spremam?”
A veli mu Gazi Husrev beže:
„Ova knjiga nije od mejdana,
Već je knjiga od paše našega.
Eno paše u Stambolu živa,
Kod cara se dobro pridvorio,
I za sina curu isprosio
U carskoga timar-tefterdara.
Sad me paša zove u svatove,
Da ja skupim tri hiljade svata,
Da ih vodim do Stambola grada,
Da povedem tebe u svatove,
Da ti djever budeš uz djevojku.
I poći će beže Ljuboviću,
Potjeraće na toware blaga,
On će svate do Stambola hranit.”
Pa mu opet beže besjedaše:
„Evo jada Đerzelez Alija,
Ne smijemo do Stambola sići,
Murtati će naske opanjkati.”
Moli mu se Đerzelez Alija:
„O Turčine Gazi Husrev beže,
Nemoj paše rezil učiniti,
Već mu skupi kite i svatove
Da pođemo paši u svatove.
Jer se paša u te pouzdao.” —
Moli mu se, pa se umolio.
Ode beže kupiti svatove,
Sakuplja ih dvadest i dva dana;

Kad se svati iskupili bili,
Nema ata, na kom nema rahta,
Nema momka, na kom nema toka,
Ni junaka što čelenke nema.
Oprema se Gazi Husrev beže,
Na jabuci alem dragi kamen
I pedeset opremi jedeka;
Pa Gazija na avliju sağe,
Zakročio ata doratasta,
Spored njime Đerzelez Alija,
Spored njime ide na doratu,
Za njim ide pedeset jedeka.
Udaraju zurne i svirale,
Bubnji biju na četiri strane;
Iz avlije konje istjeraše.
Kada beže do svatova dođe,
Svatovi mu stali na selamu,
Beg svatima turski selam viknu.
Otlen krenu Gazi Husrev beže
I za begom kita i svatovi.
Sađe beže na Glasinac ravni
Pod bijele Šahin pašin dvore.
Po polju su svati posjedali,
Beže ode u muške konake,
Pa on pita Hajdar alaj-bega:
„Zar ti nije došo Ljuboviću?”
A veli mu Hajdar alaj-beže:
„Jošte nema mojega daidže.” —
Malo vrijeme al dugo ne bilo,
Niz Dikalje puške zapucaše,
Pa pogleda Gazi Husrev beže:
Eto poljem bega Ljubovića,
Vas u srmi i u čistu zlatu.
Pritisle ga careve čelenke,

Čelenke su od suhoga zlata,
Zlatna pera pala od čelenki,
Pala pera na oba ramena.
A za begom stotina momaka,
Svi u srmi i u čistu zlatu.
Medu njima čet' est jedeka,
Sve čet' est bega Ljubovića.
Spored begom ide bajraktare,
Po imenu Hasanbegoviću.
Zelen bajrak nosi u šakama.
Bajraktara bajrak poklopio,
A jamaka kite od bajraka.
Na bajraku od zlata jabuka,
Sevak daje na četiri strane.
Kad ga vide Gazi Husrev beže,
Husrev beže na noge skočio
Pa on sağe pod bijele dvore,
Pred kapijom stade na selamu;
Pa Husrev beg na svatove viče:
„Svi na noge od Bosne svatovi,
Ljuboviću stan'te na selamu!”
Svi svatovi na selam stadoše.
Beg udari izmeğu svatova,
Svatovima turski selam viče.
Pa izağe izmeğu svatova,
Kad je blizu došo Husrev begu
Pamet an je beže Ljuboviću —,
On svojega razjaha đogata
Pa mu sluge konja prihvatiše,
Beg pješice na nogama pođe,
Pa pješice Husrev begu dođe,
Husrev begu turski selam viknu.
Husrev beg mu bolje prihvatio,
Ljubović mu poletio ruci.

Ne da ruke Gazi Husrev beže,
Već se s njime među oči ljubi,
Uzeše se za bijele ruke,
Izađoše oba u odaju,
Pa sjedoše jedan do drugoga,
A dvore ih tanki bajraktari.
Tu su tamnu noću zanoćili.
Kada jutro oni dočekaše,
Oba su se bega opremila.
Čauš viknu, mekterhana ciknu,
Da su hazur kićeni svatovi.
Svi se svati opremiše brzo,
Oba bega na avliju sišla.
Pojahaše konje ćuhejlane,
Iz kapije konje istjeraše.
Prvi pođe Gazi Husrev beže,
Svatovi im na selam stadoše,
Pa svatima turski selam viču;
Svatovi im ljepše prihvatiše.
Otlen ode kita i svatovi.
Lako konak po konaku grade.
Dok sadoše svati pod Jedrenu,
Pod Jedrenu u polje zeleno.
Rano svati pod Jedrenu došli,
Izašle su mlade Jedrenlije,
Sve izašlo malo i golemo
Te sejire bosanske svatove.
Alaj-bezi izašli jedrenski
I izašo jedrenski vezire,
Pa na polju ćador razapeo,
Pa je vezir sio pod ćadorom,
Opružio srćali durbina.
Do njeg sio beže Hasan beže,
Beg Hasan beg jedrenski spahija,

Zgodnijeg ga u Jedrenu nema,
U Jedreni i oko Jedrene
I on došo svate sejiriti.
Pa svatovi poljem naljegoše.
Kad su bili nasred polja ravna,
Husrev beg je ata zastavio,
I zastavi kitu i svatove,
Svi svatovi konje odjahaše.
Sve to gleda jedrenska gospoda,
Pa pogleda vezir od Jedrene.
Kod svatova čador razapeše,
Crven čador od crvene svile,
Pod čadorom od srme direci,
Što mu drže svilena čadora;
Na čadoru od zlata jabuka,
U jabuci sve drago kamenje,
Kada noćca na zemljicu padne,
Nek se vidi po polju zelenu
Od čadora Gazi Husrev bega.
Pa pogleda jedrenski vezire,
Doklen drugi čador ugledao,
Bijel čador od bijele svile;
Na čadoru od zlata jabuka
U jabuci dragi kamenovi,
Iz njih biju mavi plamenovi,
Ti bi reko i bi se zakleo,
Da će čador cijel izgorjeti:
Ono čador bega Ljubovića.
Kad to vide jedrenski vezire,
Pa govori begu Hasan begu:
„O Turčine, beže Hasan beže,
Zar u Bosni onakih begova?
A veli mu beže Hasan beže:
„O vezire lude li si glave,

Ono Turčin Gazi Husrev beže,
On je sestrić cara čestitoga,
Ljubović je careva gazija.”
Vezir viknu svoga delibašu:
„Čuješ mene delibaša Ramo,
Ti ćeš uzet desetak delija,
Pa ti hajde poljem jedrenskim,
Pa ti zovni do dva bega carska,
Neka meni u Jedrenu doğu,
Kod mene će konak učiniti.” —
Osmjehnu se beže Hasan beže,
A veli mu jedrenski vezire:
„Što se smiješ beže Hasan beže?
Beg Hasan beg besjedi veziru:
„Vidiš bolan, jedrenski vezire,
Ondje svata do hiljade ima,
Za njih troši žute madžarije
Beg Ljubović sa Hercegovine.” —
Vezir viknu delibaša Rama
I posla ga poljem zelenijem,
Da on zove do dva bega mlada. —
Delibaša do čadora dođe,
Do čadora Gazi Husrev bega,
Pa uljeze begu pod čadora,
Pa on begu turski selam viknu.
Beg je njemu selam prihvatio,
Delibaša poletje mu ruci,
Poljubi ga u skut i u ruku,
Izmače se, na divan mu stade.
Husrev begu Ramo besjedaše:
„Selam vam je vezir opravio,
Da odete vas dvojica bega
Do konaka jedrenskog vezira,
Kod njega ste noćas na konaku.”

A veli mu Gazi Husrev beže:
„Hajd upitaj bega Ljubovića.”
Otlen ode delibaša Ramo
Do čadora bega Ljubovića,
Kada dođe i pod čador uđe,
Pa on begu turski selam viknu,
Ljubović mu bolje prihvatio,
Pa veli mu beže Ljuboviću:
„Što je tebe vezir opravio?”
Delibaša begu besjedaše:
„Selam vam je jedrenski vezire,
Vas dva bega sad’te u Jedrenu
Na konak ste noćas u vezira.” —
A veli mu beže Ljuboviću:
„Jesi l’ išo Gazi Husrev begu?”
„Ja sam išo Gazi Husrev begu
I mene je k tebi opravio.”
Beg Ljubović u džepove ruku,
Ramu daje deset madžarija,
Pa mu veli beže Ljuboviću:
„Hajde sada u Jedrenu s hajrom,
Pa ćeš selam jedrenskom veziru,
Rado bismo u njega noćili,
Ne možemo svata ostaviti,
Same svate na polju zelenu.
Ako j’ vezir kadar dočekati
Nas dva bega i naše svatove,
Mi ćemo mu u Jedrenu saći.”
Otlen ode delibaša Ramo.
Kad je došo jedrenskom veziru,
Sve mu, što je i kako je, kaza.
Kad to čuo beže Hasan beže,
On govori jedrenskom veziru:
„Lasno ti je bege dočekati,

Do dva bega na konaku svome,
Nije lasno svate dočekati,
Valja svate dobro nahraniti.”
Ušutje se jedrenski vezire.
Tu su svati zanoćili bili.
Kad u jutru rano osvanulo,
A da vidiš Gazi Husrev bega:
On zavika bega Ljubovića,
Beg Ljubović Husrev begu dođe.
A veli mu beže Husrev beže:
„Čuješ mene beže Ljuboviću,
Ovdje ćemo danas prenoćiti,
Odmoriti konje i svatove.”
Ljubović se kajil učinio,
Pa on ode do čadora svoga.
Kad je beže došo do čadora
Tude se je v’oma zamislio,
Gotovo mu nestalo dukata.
Pa telale pod čador skupio,
Telalima ode govoriti:
„Vi uzmite četr’est jedeka,
Telal’te ih izmeğu svatova,
Ne će li se koji Bošnjak naći,
Da mi kupi četr’est jedeka!”
Pa telali uzeše jedeke,
Telale ih izmeğu svatova:
Niko nema da jedeke kupi.
Pa telali naveli jedeke
Pred čadora Gazi Husrev bega.
Beg Husrev beg ugleda jedeke,
Čim ih vidje odmah ih poznade,
Telalima beže besjedaše:
Ako kita fali sa jedeka,
Ni na jednom ruse glave nema;

Pa ne dade prodavat jedeka;
Beg Husrev beg na noge skoćio,
Eto njega begu Ljuboviću
A veli mu Gazi Husrev beže:
„Beg Ljubović ako Boga znadeš,
Što jedeke dade na telale?
„Prepadoh se Gazi Husrev beže,
Ja ponesoh premalo dukata,
Ne može mi biti do Stambola.”
A veli mu Gazi Husrev beže:
„Za mnom pođi beže Ljuboviću!”
Pa dođoše oba do čadora,
Do čadora Gazi Husrev bega.
Beg Husrev beg haznadara viknu,
Pa haznadar stade na nogama.
„Čuješ li me Bećo haznadaru,
Donesi mi dva hurča dukata,
Pa ih podaj begu Ljuboviću.”
Kad to čuo Bećir haznadare,
Dade begu dva hurča dukata.
Beg Husrev beg veli Ljuboviću:
„Čuješ mene beže Ljuboviću,
Na poklon ti jedan hurč dukata,
A drugo ti ja u zajam dajem.”
Beže uze dva hurča dukata,
Odnese ih do svoga čadora,
Istrese ih u zelenu travu,
U svatove pustio telale,
Ko god nema žutijeh dukata,
Neka ide begu Ljuboviću,
On dijeli žute madžarije.
Zavikaše kićeni svatovi:
„Hvala tebi beže Ljuboviću,
Mi ne ćemo pare ni dinara,

Mi imamo žutijeh dukata,
Da bidnemo s tobom tri godine,
Ni jedan se nećemo zadužit,
Nit bezima obraz zapaliti.”
Tu su svati zanoćili bili.
Kada jutro oni dočekaše,
Čauš viče, dabulhana tuče:
„Hazur ola kićeni svatovi,
Jer nam danas valja putovati!” —
Otale se krenuše svatovi.
Kud god išli kita i svatovi,
Kud god išli do Stambola sišli.
Kad su bili do Stambola blizu,
Opraviše haber Ćupriliću,
Da mu kažu za kitne svatove,
A Ćuprilić na noge skoćio,
Pa on ode caru na saraje,
Pa uljeze caru u odaju:
„Čuješ mene sultan padišahu,
Eto idu od Bosne svatovi,
Tvoga lale paše sa Glasinca.”
A car viknu Ćuprilić vezira:
„Dovedi mi pašu sa Glasinca,
Uvedi ga meni u odaju.”
Pa Ćuprilić pašu nalazio,
Uvede ga caru u odaju,
A veli mu sultan lakrdiju:
„Čuješ mene paša sa Glasinca,
Zar ti idu od Bosne svatovi?
„Idu care u tvojemu zdravlju,
U jutro će svati dolaziti.”
Pita sultan pašu sa Glasinca:
„Jesi l’ kadar svate dočekati?”
„Jesam care u tvojemu zdravlju.”

Tada sultan veli Ćupriliću:
„Čuješ mene Ćuprilić vezire,
Ja ću uzet hiljadu svatova.
A veli mu Ćuprilić vezire:
„Uzmi care ti dvije hiljade,
I uzećeš do dva bega mlada;
Ja ću uzet pet stotina svata,
Pet stotina nek ide svatova,
Neka idu timar-tefterdaru.”
Pa mu opet vezir govorio:
„Sultan care, sunce ogrijano,
Iziğ' sutra na saraje stare.
Da osejriš od Bosne svatove.”
To rekoše, pa se rastadoše.
Tu su tamnu noćcu zanoćili.
Kad u jutro zore dočekaše,
Car izağe na saraje stare;
Kad po jutru bila tri sahata,
Al eto ti od Bosne svatova.
Cara dvori trideset vezira,
Al tu nema Ćuprilić vezira.
Kada care ugleda svatove,
I pred njima Gazi Husrev bega,
Vas u srmi i u čistu zlatu,
Pritisle ga carevo čelenke;
U Turčina Gazi Husrev bega,
Niz prsi mu dragi kamenovi.
Kad je care bega ugledao,
Pa on pita trideset vezira:
„Ko je ono prvi pred svatima?”
A veli mu trideset vezira:
„Tvoj je sestrić Gazi Husrev beže,
Što 'nakoga murtatina nemaš;
Tvoju zemlju izdaje Vlasima.”

Pa je care opet upitao:
„Ko je ono drugi na đogatu?”
„Ono glavom beže Ljuboviću,
Što 'nakoga dušmanina nemaš,
Što je care tvoje carevine,
Tvoju zemlju kaurima daje.”
Car ugleda Đerzelez Aliju,
Vas u srmi i čistome zlatu,
Pa je opet care upitao:
„Ko je ono na konju doratu?”
„Ono care Đerzelez Alija,
A Alija od Bosne daija.”
Kada sultan ugleda svatove,
Pa na svom je srcu pomislio:
„Vidi moga Ćuprilić vezira,
Odgovara od Bosne Bošnjake.”
Pa u misli u kojoj bijaše,
Dok odaji poletješe vrata,
I uljeze Ćuprilić vezire,
Pred sultanom stade na nogama,
Pa mu ode sultan govoriti:
„Lalo moja Ćuprilić vezire,
Sve mi hvališ od Bosne Bošnjake,
Al Bošnjaci jedni hijaneti,
Izdaju mi zemlju kaurima.”
Kad to čuo Ćuprilić vezire,
Ljuto pisnu vezir u odaji,
Pa sultanu poletio ruci,
Poljubi ga u skut i u ruku,
Pa Ćuprilić caru govoraše:
„Nemoj care slušati murtata,
Ti onakih ne imaš junaka”.
Onda sultan veli Ćupriliću:
„Čuješ mene Ćuprilić vezire;

Znaš li kad si meni govorio,
U Bošnjaka nigdje ništa nema,
Dušeci im zelena travica,
A jastuci studeno kamenje”.
A veli mu Ćuprilić vezire:
„Sve sam tebi ja to govorio”.
A veli mu cara od Stambola :
„Vidiš lalo Ćuprilić vezire,
Na svatima dobro odijelo,
Na konjima rahti pozlaćeni,
Pa da skinu sa sebe haljine,
I sa konja rahte pozlaćene,
Da prodadu u našem Stambolu,
Biše mogli po Stambola platit.”
A veli mu Ćuprilić vezire:
„Oni štede svoje odijelo,
Kad ih zovneš ti na tvoju vojsku,
Obuku se prema dušmanima,
Oni tebi obraz osvjetljaju”.
Pa pogleda care sa pendžera,
Car ugleda Đerzelez Aliju,
I Alina široka dorata,
Štono dorat pod Alijom radi:
Sve mu skače nebu pod oblake,
A koji su najviši pendžeri
U Stambolu na gornjim bojevima’,
Sve iskače prema pendžerima.
Sve se kunu mlade Stambolije,
Da je krilat dorat pod Alijom.
U Alije topuz u šakama,
Baca topuz nebu pod oblake,
Koliko ga u visinu hita,
Očima ga vidjeti ne možeš,
On pod topuz podgoni dorata,

U gole ga dočekuje ruke.
Vid’ što radi dorat pod Alijom:
Dorat lomi bijelu kaldrmu,
Sve on lomi džame na pendžerim.
Kada sultan osejri Aliju,
On govori Ćuprilić veziru:
„Ko je ono na konju doratu?”
Njemu kaže Ćuprilić vezire:
„Ono glavom Đerzelez Alija,
Što onakog ne imaš junaka,
Što je care tvoje carevine.
On ti zemlju čuva od kaura,
Ne izdaje zemlje ni gradova.”
Pa su caru suze udarile
Od radosti u šikli odaji.
Car sa svoga srca pomislio:
„Šućur Bogu i današnjem danu,
Kad ja imam onakih junaka!”
Car veziru opet progovara:
„Istina je što si mi kazao.”
Pa opeta veziru besjedi:
„Hajde dolje pod konake saği,
Pa izaği pred demir kapiju,
Bošnjacima stani na selamu.”
Pa Ćuprilić pred kapiju sađe,
Pred kapijom stade na selamu,
Ugleda ga Gazi Husrev beže,
Pa govori begu Ljuboviću:
„Eno našeg Ćuprilić vezira,
Pred kapijom stoji na selamu.”
Kad to čuo beže Ljuboviću,
Svatovima ode besjediti:
„Ne gledajte desno ni lijevo,
Veće svaki nek preda se gleda;

Postid'te se ko djevojke mlade,
Jera care gleda sa pendžera,
I gleda nas Ćuprilić vezire.”
Oba bega konje objahaše,
Pa pješice došli do kapije,
Do Turčina Ćuprilić vezira,
Pa mu bezi selam nazivali.
Ćuprilić im ljepše prihvatio.
Pa mu bezi poletješe ruci;
Ne da vezir ruke poljubiti,
Već begove među oči ljubi,
Bezi njega u bijelu bradu.
Ljuto pišti Ćuprilić vezire:
„Blago meni i današnjem danu,
Kad dočekah u mojoj starosti,
Da Bošnjaci do Stambola dođu!”
A što radi Ćuprilić vezire!
A sve vezir plače pred kapijom.
I rasplaka cara na pendžeru.
Pa on vodi do dva bega mlada
Odvede ih caru u odaju,
Kod cara ih vezir ostavio,
Pa se vezir pred kapiju vrati,
A zavika Đerzelez Aliju:
„Uzm' Alija pet stotina svata,
Pa ti hajde timar-tefterdaru,
Tefterdaru ocu djevojačkom.”
Pa on uze pet stotina svata,
Odvede ih timar-tefterdaru.
Vezir uze pet stotina svata,
Odvede ih do svoga konaka.
Dvije noći tude prenočiše,
A murtati v'jeće učiniše,
Dobaviše Idris Arapina,

Pa veziri besjede Arapu:
„Uzmi vojske dvanaest hiljada,
Pa ti hajde u polje stambolsko,
Kud se ide ka Jedreni ravnoj.
Pošto budeš u dnu polja ravna,
Tu ćeš svoju vojsku zastaviti,
Tu ćeš sjutra svate dočekati.
Posijeci do dva bega mlada,
I Turčina Đerzelez Aliju,
I pogubi pašu Šahin pašu,
Paša goni na toware blago,
Pa ćeš njemu blago otimati.” —
Kad to čuo Idris Arapine,
Kako akšam pade na ledinu,
Ode Arap iskupljati vojsku;
Pa je Arap vojsku iskupio
I po noći ode iz Stambola.
Za to ne zna sultan u Stambolu
Niti znade Ćuprilić vezire. —
Arap zağe u polje stambolsko.
U dno polja vojsku sakupio.
Tu su oni noću prenoćili.
Kada svanu i ogrija sunce,
U Stambolu pukoše topovi,
Spremaju se kićeni svatovi,
Čauš viče, dabulhana tuče:
„Hazur ola, kita i svatovi.
Da je hazur na konju djevojka,
Tuđi ljudi ne znamo im ćudi,
Daleko nam valja putovati!” —
Hazur bili kićeni svatovi,
Uzjahala na konja djevojka,
Pa podoše kićeni svatovi.
Nu Turčina Đerzelez Alije:

Po djevojci sipa madžarije
Na avliji timar-tefterdara.
Iz avlije curu izvedoše,
Kroz sokake svati naljegoše,
Sve jednako Đerzelez Alija
Po djevojci sipa madžarije;
Sve se čude mlade Stambolije.
Ispred dvora cara čestitoga
Navedoše lijepu djevojku.
Pred kapijom oba bega stoje,
Pred kapijom cara čestitoga,
Te čekaju svate i djevojku.
A da vidiš Gazi Husrev bega:
Do Alije dotjera dorata,
Pa Aliji beže govoraše:
„Da ti nije nestalo dukata?”
„Nije beže u tvom zdravlju!
Odale se krenuše svatovi,
Sve pucaju puške sokacima,
Ne turaju u puške kuršuma.
Iz Stambola curu izvedoše.
Kad su bili poljem stambolskijem,
Pa zavika Đerzelez Alija:
„Čujete li me kićeni svatevi,
Kuršumima puške napunite,
Pa nemojte njha isturati!”
Idu svati poljem zelenijem,
Pod Alijom dorat pobjesnio,
Pa Alija besjedi bezima:
„Čujete l’ me do dva bega mlada,
Ja dorata trpjeti ne mogu,
Čini mi se, na doratu mome,
Biće danas kavge iznenada.”
A veli mu paša sa Glasinca:

„Proğ s’ Aliju besposlice ’nake.” —
U riječi u kojoj bijahu,
U dno polja vojsku ugledali,
Jeste vojska Idris Arapina.
Pa kroz vojsku svati udariše,
A vojničke puške zapucaše.
Tu pogibe nekol’ko svatova,
A da vidiš Đerzelez Alije!
On u vojsku natjera dorata,
A za njime oba bega mlada,
A za njima kita i svatovi;
Puška puca sa četiri strane,
A da vidiš Đerzelez Alije:
Arapovu vojsku rastjerao,
Pa, sva vojska bježi u krajeve.
Pa da vidiš Đerzelez Alije:
Arapina živa uhvatio,
Obje mu je ruke savezao,
Obadva mu uha odrezao,
Do begova dotjera Arapa,
Pa zapita Đerzelez Alija:
„Je li zdravo lijepa djevojka,
Da nam nije cura poginula?”
A veli mu beže Ljuboviću:
„Zdravo nam je lijepa djevojka.”
Pa bezima besjedi Alija:
„Čekajte me u polju stambolskom,
A ja idem do Stambola grada,
Svezana ću Arapa goniti,
I daću ga Čuprić veziru.
Čujete li me do dva bega mlada:
Kada gore do Stambola doğem,
Ne ću moga odjahat dorata.”
Pa Alija potjera Arapa,

Pa pred sobom goni Arapina,
I pod njime ata četvrtaka,
Pa po jednom udaro Alija
Sa kandžijom ata pod Arapom,
A po dva put on šiba Arapa
Stoji tutanj polja zelenoga,
Dotjera ga do grada Stambola,
Do saraja cara čestitoga,
U avliju utjera Arapa.
Ugleda ga Ćuprilić vezire,
Pa od tala na noge skočio,
Pa on dolje na avliju sağe,
Pa Ćuprilić Đerzeleza pita:
„O Alija što je tamo bilo?”
A veli mu Aljo sa dorata:
„Čuješ mene Ćuprilić vezire,
Ja sa tobom nemam kad govorit,
Na polju su ostali svatovi,
Baš na polju mene čekajući,
A tebi će Arap kazivati,
Što je dolje pod Stambolom bilo.” —
Pa se vrati Đerzelez Alija;
Vezir uze crnog Arapina,
Izvede ga gore pred sultana.
Pita njega sultan iz Stambola:

„Čuješ mene crni Arapine,
Ko je tebi uši odrezao?”
„Odrezo ih Đerzelez Alija.”
„Ko ti reče crni Arapine
Da dočekaš od Bosne svatove?
Pravo kaži ko je tebi reko,
Ako meni pravo iskazuješ,
Ništa tebi učiniti ne ću.”
„Mene tvoji spremiše veziri.”
Svakoga mu po imenu kaže,
Sve je care vezire skupio.
Za koga je Arap kazivao,
Car vezire pod sablju turio. —
Kad Đerzelez do svatova doğe,
Pitaju ga kićeni svatovi:
„Otjera li crnog Arapina?”
„Otjero sam crnog Arapina,
Pa ga dadoh Ćuprilić veziru,
Već ja neznam što j' od njega bilo.”
Otlen ode kita i svatovi,
Kud god išli na Glasinac sišli,
Dovedoše lijepu djevojku,
Oženiše Hajdar alaj-bega
Milog sina paše sa Glasinca,
I lijepu mu svadbu provedoše.

EK 7. ĐERZELEZ ALIJA I VUK JAJČANIN (GACKO)

Dvorbu hajduk Huseine dvori
U bijelu šehar Sarajevu, —
Jakub Pašu, bosanskog vezira.
Obdan pašu na kapiji dvori,
A po noći pašinicu ljubi.
Vidjela ih Kumrija robinja
Pa je eto paši u odaju:
„Da vi’š pašo, dugo jadan bio!
U z’o čas ga Husa nabavio,
Tebi mladu pašinicu ljubi.“
A veli joj Jakub paša stari:
„O robinjo, je li to istina?“
„Istina je, vjera ti je tvrda.“
„Šut’ robinjo, nemoj nikom kazat:
Ja ću Husu posijeći glavu,
Pašinicu konjma na repove;
Tijem ću ih mukam’ umoriti,
A tebe ću uzet za ljubovcu —
Ti ćeš biti pašinica mlada.“
Mnidiyah, niko ne čušaše;
Pašinica bješe pred vratima,
Pa se natrag ispred vrata vrnu
U odaju hajduk Huseina:
„Da vi’š Huso, žalosna ti majka,
Vid’la nas je pašina robinja,
Eno paši u odaji kaza.
Bježi, Huso, po svijetu glavom!
A veli joj hajduk Huseine:
„Kud ću pobjeć’, moja pašinice?
U paše je careva fermana,
Od svaklen me more dobaviti. “ —

„Huseine, draga moja dušo,
Ja sam čula, kazali mi ljudi,
Na sred Bosne Jajca bijeloga
I u njemu Jajčanina Vuka,
Osobit je u njegovu Jajcu.
Pravo bježi Jajčaninu Vuku,
Vuk će tebe dobro zakloniti,
Tu ti more glava ostanuti.
Ja ću paši vakat uhvatiti,
Pa ću tebi knjigu načiniti.
Šta ti knjiga šarovita kaže,
Onako ćeš, Huso, učiniti —
I više te neću svjetovati.“
Onda Huso na noge skočio,
Pašinici stade govoriti:
„Pašinice, ako bora znadeš,
Ja haljina za ponosa nemam,
A ja konja za jahanja nemam,
Ja oružja za obraza nemam.“ —
„Huseine, moj očinji vide,
Ti ćeš doći u sedam sahata,
Huseine u pašinu tavlu,
Tu ćeš mene pašinicu naći.
Daću tebi pašina putalja,
A daću ti pašine haljine,
A daću ti pašino oružje
I daću ti hiljadu dukata.“
Pa se mlada u odaju vrnu.
Danak prođe, mrka noćca dođe.
Mrke noći polovina bila —
Eto Huso na noge skočio,
Pa ga eto u pašinu tavlu.
U podrumu pašinicu nađe,
U ruci joj muma u fenjeru,

A krajem nje Mitar Latinine —
Seizbaša bosanskog vezira.
Izvedoše pašina putalja,
Dade njemu pašine haljine,
A dade mu pašino oružje
I dade mu hiljadu dukata.
Sad Husein uzjaha putalja,
Iz šehera pobjegnuo Huso,
Pašinica ode na konake.
Kud god ide hajduk Huseine,
Dok on doğe Jajcu bijelome
Tankoj kuli Jajčanina Vuka.
Na avliju konja natjerao,
Pa razjaha pašina putalja
Mlađi njemu konja prihvatiše,
A on Vuku na bijelu kulu.
Kad je bio u odaju Vuku,
Al kod Vuka niko ne bijaše,
Sjem Vukove sestre Anđelije;
Ona bratu rakiju dodava.
Husein im „dobro jutro“ viknu,
Oboje mu zdravlje prihvatili,
Huseina sjeli na odaju.
Vuče Huse hoš đeldiju više,
Pitaju se za mir i za zdravlje;
Pa mu dade kahvu i rakiju,
Pa ga pita Jajčanine Vuče:
„O Turčine, oklen te imamo?“
On mu, što je i kako je, kaže.
Kad začuo Jajčanine Vuče,
Zagrlio, pa ga poljubio,
Pa rekoše, te se pobratiše,
Krstaš mu je bajrak poklonio.
Tu su bili za godinu dana.

Jedno jutro dobro uranili,
Dok zakuca halka na avliji.
Tad Husein na noge skočio,
Pa ga eto na avliju siğe,
Na avliju otvorio vrata.
A uljeze Mitar Latinine,
Poletio poljubio Husa:
„Pozdrav ti je pašinica, Huso!“
Izvadi mu knjigu šarovitu.
Kad Husein knjigu prihvatio,
Dade njemu dvadest madžarija.
Ode Mitar natrag Sarajevu,
A Husein Vuku na čardake.
Rasklopiše knjigu šarovitu,
A kad mlada pašinica piše:
„Selam Husu, a pozdravlje Vuku.
Kad vi knjiga šarovita dođe,
Podignite silovitu vojsku,
Pa vi hajte šeher Sarajevu,
Turcima sam vakat uhvatila,
U Turke je bolest udarila,
Evo paše, hasta u konaku;
Ovdje nema Đerzelez Alije,
Već otišo Šumadiji ravnoj,
Kula mu je i avlija sama
I na kuli lijepa djevojka
Porobite šeher Sarajevo,
Zakoljite Jakub pašu starog.
Ti ćeš mene, Huso, prihvatiti,
Nosi mene, oženi se mnome;
Vuku Ajka, sestra Đerzeleska,
Nek je vodi, nek s' oženi njome.“
Tada Huso Vuku govoraše:
„Molim Vuče, da dignemo vojsku.“

Tomu Vuče kajil ne bijaše:
„Proğ' se Huso vraga i belaja,
Da nikoga od Bošnjaka nema
Do Alije Đerzeleza sama,
Ne da svoje sestre brez belaja.
Izginuće regulana vojska,
Oteće nam bojali topove,
Mi moremo pogubiti glave.“
A kad začu hajduk Huseine,
Moli Vuka, dok ga umolio.
Obadva su na noge skočila,
Pa stadoše siguravat' vojsku,
Vojske bojne četerest hiljada
I od boja dvanaest topova.
Povedoše silovitu vojsku,
Kalauz je hajduk Huseine,
A komandar Jajčanine Vuče.
Dan po danak putem putovali,
A uz Bosnu zajavili vojsku,
Dok dođoše šehar Sarajevu.
Udariše, šehar porobiše,
Do konaka pašina stigoše,
Huso zakla Jakub pašu starog,
Uhvati mu vjerenicu ljubiu,
Uzjaha je na putalja za se.
Vojska pašin konak porobila,
Do kule je Đerzeleske došla
Muhaseru učiniše kulu.
Tvrda tanka Alagina kula,
Sve je s polja biju topovima,
Be ne mogu da obore kule.
Ajkuna se sa čardaka brani,
Ona bije oko kule vojsku.
Dok joj teče na kuli fišeka,

Ne dade im uljeć' u čardake:
Stotinu im ubi konjanika,
Branila se za nedjelju dana.
Kad nestade u cure fišeka,
Tad zaplaka cura na pendžeru,
Pa zavika, što je grlo daje:
„Sunce žarko, na visoko ti si,
Moj Alija, na daleko ti si!
Sunce žarko popusti se niže,
A moj brate, primakni se bliže!
Da je tebi sestru seiriti.
U koje je jade zapanula,
I bijela u šeharu kula.
Al ne čuješ, al habera nemaš?“
Pa je taku knjigu načinila
Evo muke, knjigonoše nema;
Dok doletje ptica na pendžere,
Al to soko, ptica Alagina,
Kad vidjela pticu na pendžeru,
Na grlo joj knjigu objesila,
Pa zamoli pticu na pendžeru,
Da je nosi Šumadiji ravnoj,
Na Avalu do Porčine kule:
„Tu ćeš naći mog brata Aliju,
Podaj knjigu mom bratu u ruke,
Neka vidi, šta mu knjiga piše.“
Ptica prhnu sa bijele kule,
Cura siğe na mermer avliju,
Na avliji otvorila vrata,
A vojnici dođoše na vrata.
Uhvatiše Đerzelesku seku,
Pokloniše Jajčaninu Vuku.
Šćadijahu porobiti kulu,
Alaginu pogaziti majku,

Al ne dade Jajčanine Vuče:
„Kad junaka doma ne imade,
Sramota je porobiti kulu,
A grehota pogazit mu majku,
Jer je dobra rodila junaka.“
Otalen je povrnuo vojsku,
Pa niz Bosnu udario s njome.
Eto ptice Šumadiji dođe,
[* * *]
Tankoj kuli na Avalu Porči.
U lijepo doba dolazila:
Tamam žarko ogrijalo sunce.
I Aliju na avliji nağe,
Gdje j' siguro debela dorata,
Jer Alija sanak opazio:
Gdje je magla šehar pritisnula
A u magli grakću gavranovi
U konaku Jakub paše starog;
Iz nebasa udarila munja,
Po temelju konak odnijela.
Otalen se promolila guja
Na bijelu Alaginu kulu.
Svu mu butun kulu opasala,
Na avliju naniijela glavu.
Ajkuna je sreće na avliji,
Birden natrag povrnula guju;
Ne dade joj proždrijeti kulu.
Tom se sanku odmah osjetio,
I u tome siguro dorata;
Pa je pticu svoju opazio
I u ptice knjigu prihvatio.
Kad vidio, šta mu knjiga piše,
On zaplaka kako ženska glava,
Pa uzjaha debela dorata.

A veli mu od Avale Porča;
„Haj'r inšalah, Bogom pobratime?!
„Ne pitaj me, Bogom pobratime,
Vuk Jajčanin došo Sarajevu,
Porobio šehar Sarajevo
I posjeko Jakub pašu starog.
I mojoj su dolazili kuli
I moju su porobili kulu,
I odveli milu sestru moju.“
To on reče, otište dorata,
I za njime hrti i ogari.
Kud god ide, Drini vodi side.
Drina došla mutna i krvava:
Izginuli Sarajlije Turci,
Kiša pade, krvcu sapirala.
Broda nije, a ćuprije nema,
Daleko mu na Višegrad sići;
Velike ga pritisnule misli.
„Sada što ću od života svoga,
Kako li ću Drinu pregaziti?“
U toj misli, u kojoj bijaše,
Poletješe dva hrti Alina,
Preskočiše Drinu vodu hladnu.
Kad vidio Đerzelez Alija —
Jer bijaše u Alije adet,
Gdje mu skaču hrti tankoviti,
Tu mu more dorat preskočiti —
Pa izmače debela dorata,
A zavika grlom bijelijem:
„Ha dorate, moje janje drago,
Preskoči mi Drinu vodu hladnu!“
Preskoči mu Drinu vodu hladnu,
U ploču mu nogom udario,
Do koljena noge utonuše,

Četiri mu ploče ostadoše,
A ne vidje Đerzelez Alija.
Pa otalen natjera dorata,
Pa on šehar Sarajevu dođe
I pred kulom svoju majku nağe.
Ona plače, a spominje sina.
Njoj Alija Božji selam viknu:
„Moja mati, ko odvede Ajku?“
„Sine dragi, Jajčanine Vuče.“
„Jesu l' davno, majko, pobjegnuli?“
„Ima, sinko, tri bijela dana.“
Majci reče momak: „Ej dovale.“
Kud god ide Đerzelez Alija,
On u Travnik u Klokote doğe.
U Klokotim' Jajčanina vojska;
Isturili karaule česte.
Pred Alijom hrti doljagoše,
Pa Vukove kolju nobečije.
Trkom trče, Jajčaninu kažu:
„Da vi'š Vuče, ako bora znadeš,
Šarene nam vaške udariše,
Poklaše ti umorne vojnike.“
Tada Vuče Husu govoraše:
„Huseine, dragi pobratime,
Čij' će biti hrti šaroviti,
Imaju li oni gospodara?“
A veli mu hajduk Huseine:
„A bora mi, Jajčanine Vuče,
To su hrti Đerzelez Alije,
Alija je blizu na dorinu.“
To rekoše, na noge skočiše,
Pa na dobre konje uzjahaše,
A kadune konjma u terkije,
Pa kroz vojsku oba pobjegoše.

Al kroz vojsku udari Alija,
Procvilješe Vukovi vojnici:
„O Turčine, Đerzelez Alija,
Nemoj sjeći umorene vojske,
Pobježe ti vojsci komandare,
Odnese ti sestru u terkiji,
I za njime hajduk Huseine.“
Kad začuo Đerzelez Alija,
On kroz vojsku protjera dorata,
Pa dostiže hajduk Huseina,
Stiže Husa, sabljom udari ga,
Presiječe hajduk Huseina.
Pašinicu malo zahvatio,
Od pole joj dvije načinio.
Još bijaše pašinica trudna,
U njoj muško presiječe čedo.
Ode gonit Jajčanina Vuka;
Kad sustiže Vuka Jajčanina,
Misli: „Sabljom udarit s dorata,
Obrezaću sestru na sapima;
Da ja sjajnom kuburlijom gağam,
Mogu sestru ubit na sapima.“
Iz prijeka protjera dorata,
Pa poteže topuz sa unkaša,
Iz prijeka ode gağat Vuka.
On iz ruke topuz ispustio,
A za brezu Vuče zaminuo.
Kroz brezu mu topuz proletio,
Mrku Vuku dohvatio ruku,
Tada Vuče ustavi paripa.
Onda Vuče 'vako govoraše:
„O Alija, careva gazija,
Pokloni mi život na mejdanu,
Kriv nijesam, očinjeg mi vida,

A džaba ti tvoja mila seja.“
Pa mu curu sa terkije baci.
Pokloni mu život na mejdanu
Sestru uze na sapi doratu,
Pa se natrag povrnuo džadom.
Kad natjera u Klokote ravne,
Prsla vojska na četiri strane.
Tad Alija protjera dorata,
Pa za Travnik njega razjahao;
Sestra Ajka vođaše dorina,
A Alija u travi sjedaše,
Pa on svojoj sestri govoraše:
„Oj Ajkuna, mila moja seko,
Ja ne viđeh Jajčanina Vuka:
Kakve slike biješe i prilike,
Daj mi pravo, napretka ti, kaži.“ —
„Hoću brate, života mi tvoga!
Bješe tvoja slika i prilika,
Na te bješe dobro nalikovo;
Čini mi se, moj brate Alija,
Boljeg srca od tvoga bijaše.“
To Aliji vrlo žao bilo,
Pa poteže svoju oštru ćordu:
Zakla sestru kako janje malo.
Pa prihvati nadžak sa dorata,
Pa raskopa crnu zemlju njime,
Tu ukopa lijepu djevojku;
Pa donese dvije glavnje crne,
A udari turski abdest na se,
Pa on 'vako tiho govoraše:
„Dok ja klanjo turskoga namaza:
Ako sestra prava srca bila.
Dvije glavnje, dvije breze bile,
Grane dale, a list razavile;

Ako sestra kriva srca bila,
Crne bile ka' što no su sade.“
Pa on sjede klanjati namaza,
Kad Alija namaz saklanjao,
Kada breze obje primile se:
Grane dale, a list razavile.
Pošto viđe Đerzelez Alija,
Plahovito iz svog srca jeknu:
„Avaj meni, moja mila majko,
U ijedu posjekoh djevojku!“

**EK 8. DOLAZAK BOSANSKOG
VEZIRA ČUPRILIĆA U TRAVNIK
(GACKO)**

Car čestiti divan učinio,
U Stambolu svome Carigradu,
Sve mu lale stale na divanu,
Cara dvore četerest vezira,
A avlije baše i spahije,
A kod cara sjede dva vezira:
S desne strane paša Čupriliću,
A s lijeve paša Sokolija.
Car čestiti gleda po divanu;
Vas mu svijet rahat na divanu,
Do sokola Čuprilić vezira,
A taj vezir dertli i kaharli,
Grozne suze od od očiju valja.
Kad ga care seir učinio,
Tada care divan raspustio,
Onda care Čuprilića pita:
„Lalo moja Čuprilić vezire,
Da te pitam, pravo da mi kažeš.
Kupih divan za nedjelju dana,
Vas mi svijet rahat na divanu,
A ti grozne suze prolijevaš;
Kakva ti je nužda i nevolja,
Daj ti svome padišahu kaži.”
Onda zađe Čuprilić vezire:
„Padišahu, ogrijano sunce,
Ja sam tebi hizmet učinio.
Jednom uzeh u tebe fermana,
Da sam vezir u Busni ponosnoj,
Pa ja Bosni i Travniku siğoh,
Vezijerstvo držah u Bošnjaka

Za punijeh sedam godin dana.
Sve ja kupih groše i harače
I miriju što se Bosne tiče.
Nijesam ti u haznu sipao,
Već kovao od zlata čelenke,
Te davao Bošnjacim' junacim',
Bošnjacima i Hercegovcima,
A dav'o im ćurke i kalpake,
Što ti Bosnu od kraljeva brane;
Bosna ti je sorguč carevini.
Ja sam skoro haber prihvatio,
Da se tvoja Bosna zabunila,
Na tarafe u Bosni Bošnjaci.
Ako bude još godina dana,
Bosnu će ti prihvatit kraljevi,
Pa meğu se Bosnu izdijelit'.
Ne daj, care, Bosne kraljevima,
Jer kad pustiš Bosnu na ćenaru,
Ne će vele vakta prolaziti,
Otić' će ti i Urumenlija —
To su ključići od Stambola tvoga.
Ko ti uzme svu Urumenliju,
Uzeće ti Stambol Carigrada,
Ti ćeš prtljat Meki i Medini.
Pa mi žao tvoga Carigrada,
Žao mi je Bosne na ćenaru,
Bosne ravne i Urumenlije.”
A kad care začu Čuprilića,
Grozne suze od obraza valja:
„Čupriliću moja lalo prava,
Ja habera ni pismena nemam,
Da se moja Bosna zabunila.
Ali lalo, Čuprilić vezire,
Vjerujem ti, što ti meni kažeš.

Hajde lalo, do konaka siği,
Pa se, lalo, na konaku spremaj,
A ja ću ti ferman načinit,
Ja ti novo vezijerstvo davam
Pa ti hajde Bosni kalovitoj,
Te ti vidi, što se u njoj radi,
Ko je moju Bosnu zamutio,
Što se moja Bosna zabunila.
Uzmi hazne koliko ti drago,
Što učiniš, ni ja pitat ne ću.”
Tad Ćuprilić na noge skočio,
Te pod carem poljubi serdžadu.
Ode vezir do konak svoga,
A sultan mu sjede ferman gradit.
Paša sprema sebe na konaku.
Na Stambolu pucaju topovi;
Jer je taki adet od starina
Kad car šalje na mansub vezira.
A kad osmo jutro osvanulo,
Eto ti li careva kavaza :
„Ćupriliću, padišah te viče.”
Ćupriliću na noge skočio,
Pa ga eto caru u odaju.
Selam dade, na nogama stade,
A care mu selam prihvatio,
S pendžera mu turu-ferman dade.
Ćuprilić se natrag povratio,
Ode vezir do konaka svoga,
Pa sigura edbu i ič-age,
Uzjahalo stotinu kavaza,
Na stotinu arapskijeh ata;
U svakoga džida u rukama.
Izvedoše dvanaest jedeka,
Uzja’ vezir na alata svoga

I velika edba i दौरا,
I pođošē iz Stambola grada.
A izašla fakir i fukara,
Selam dava desno i lijevo.
Okreće se vezir sa alata,
Pa dozivlje svoga haznadara :
Baca pare pjacom i sokakom,
Et’ vezira na Stambol-kapiju,
A otalen poljem zelenijem,
Što je džada od Urumenlije.
Kud god ide, u Jedrenu siğe.
Tu je paša na konak panuo.
Na Jedrenu pukoše topovi.
A u jutru jutro osvanulo,
Pa zavika tatarina carskog :
„Hodi amo, sine tatarine,
Na ti ovu bujrunciju moju
Pa uzjaši konja menzilskoga,
Pa ti hajde niz Urumenliju,
Pravo Bosni hajde i Travniku.
Kad ti dodeš bijelu Travniku,
Preda moj ćeš konak razjahati.
Meti, peri, a klači odaje,
A prostiri dibu i kadifu —
Ti raspremaj konak Ćupriliću,
Tatarine, za nedjelju dana.
Kada petak, turska džuma dođe,
Kada pođu u džamiju Turci,
I ti, sine, u džamiju pođi.
Kad klanjate u džamiji podne,
Ti izađi prvi iz džamije,
Pa zastavi pred džamijom narod,
Dok ulema najposl’je izağe
I muftija Omer efendija —

Alima ga do Stambola nema,
Već k'o mene Ćuprilić vezira.
Podaj njemu moju bujrunciju,
Pa ti hajde u konake svoje —
Nek on uči i narodu kaže,
Šta im moja bujruncija piše.”
Kad tatarin bujrumtiju primi,
A uzjaha konja menzilskoga,
Ode tatar niz Urumenliju.
Kud god ide, Bosni silazio,
Do bijela grada do Travnika.
Pred vezirski konak razjahao
I vezirski konak otvorio.
Mete, pere i klači odaje,
A prostire dibu i kadifu.
Osam zdravo dana prolazilo,
Dok pođoše u džamiju Turci.
Petak bješe, podne učijaše
I tatarin u džamiju pođe.
Molili se Bogu po zakonu,
Iz džamije htjeli izlaziti,
A najprvi carski tatarine.
Pred džamijom narod ustavio,
Dok najposle hodže i hadžije
I muftija Omer efendija.
Tatar doğe, pa mu dade namu —
Ode tatar do konaka svoga,
A muftija namu prihvatio,
Ašićare, pa je proučio,
Pa Bošnjacim 'vako govoraše:
„Braćo moja, od Bosne junaci,
Bosnu nam je ogrijalo sunce,
Šućur Bogu, kad car za nju znade.
Eto nama novoga vezira

Ćuprilića, starog prijatelja.
Već me čujte, od Bosne junaci,
Ko je glavar, nek se sigurava,
Neka ide Novome Pazaru,
Neka srete Ćuprilića ondje
Ko mu hoće poljubiti ruku.
A ja hoću knjige načiniti,
Niz svu Bosnu i Hercegovinu
I svakome haber učiniti,
Nek glavari idu do Pazara,
Neka sretu Ćuprilića ondje,
Neka doğu s njime do Travnika”
Na to Turci šućur učiniše.
Da je kome stati pogledati,
Kako idu bosanski glavari
Pravo džadom do Novog Pazara
Na atima i bedevijama.
Kad su došli Novome Pazaru,
Tu sjahali, pa se izbrojili.
Trista šest i sedam glavara
Po kahvama i po hanovima.
Tu su bili i dva i tri dana,
Hala nema Ćuprilić vezira,
Jer prostrano niz Urumenliju,
Jer on gleda, kako stoji narod:
Imaju li zulum od zabita.
Kad je jedno jutro osvanulo,
Al se jedna magla otisnula
Od bijele šehar Mitrovice,
Dok ispade stotinu kavaza,
Na stotinu arapskijeh ata.
Svaki džidu nosi pred vezirom,
A za njima Ćuprilić vezire,
Na alatu atu velikome,

Na glavi mu tri nišana carska —
Takijeh ih ni u koga nema.
Kad glavari vidješe vezira
U konje se jagmu učiniše,
Pa na dobre konje uzjahaše,
Pred vezira u polje sidoše,
Pa mu dvije sure načiniše.
Kad naljeze stotinu kavaza,
Protjeraše konje od mejdana,
A naljeze Ćuprilić vezire
Bošnjacima božji selam viknu,
Pa ustavi ata od mejdana.
Tad Bošnjaci njemu dolazahu,
Svaki njega u skut poljubio;
On ih plješće po plećima rukom.
Tada vezir Bošnjacima zade:
„Kako ste mi, moja djeco draga,
Šta se tamo u svoj Bosni radi?
Rağa li vi ljeto i godina,
Kako nosi ječam i pšenica?
Blizne li se s jaganjcima ovce,
Roje li se pčele uljanikom?
Klanjaju li Turci džematile,
Uče li vi djeca u mejtefe?
Pazi li se meğu sobom narod?”
Svak šutjaše, jedan govoraše:
„Dobro nam je ljeto i godina,
Rađa nama ječam i pšenica,
Blizne nam se s jaganjcima ovce,
Roje nam se pčele uljanikom
Svi klanjamo dobro džematile,
Uče nama djeca u mejtefe;
Dobro, paša, u carevu zdravlju.”
Tada vezir govori Bošnjacim’:

„Dete djeco, konje uzjašite,
Pa bosansku igru zametnite,
A napun’te sjajne kuburlije,
Prahom samim bez olova teška,
Pa nagon’te jedan na drugoga,
A gadajte jedan u drugoga,
A ja ću vas seir učiniti,
Dok doğemo bijelu Pazaru.”
Sad Bošnjaci konje uzjahaše,
Napuniše sjajne kuburlije,
Napuniše prahom bez olova,
Pa bosansku igru zametnuše —
Kan’ ti dobri konji u Bošnjaka.
To veziru vrlo milo bilo,
Od veselja grozne suze valja —
Veliku im dovu učinio.
Dok su bili bijelu Pazaru,
Tu razjaha Ćuprilić vezire.
Na Pazaru pukoše topovi;
Šenluk čine Ćuprilić veziru.
A Bošnjaci u svoje konake.
Tu su oni konak učinili,
A u jutru jutro osvanulo,
Dok zavika telal u čaršiji:
„Ko je Bošnjak, Ćuprilić ga vič!”
Kad Bošnjaci došli Ćupriliću,
Svaki njega u skut poljubio;
Svagog paša sjede u odaju;
Čibuk, kahvu, ićram učini im
Pa zavika haznadara svoga,
A haznadar hurče unosio.
Stade vadit ćurke i kalpake,
A vaditi od zlata sahate,
Te darival’ Bošnjake junake;

Sve darova, što je tujer bilo,
Onda vezir Bošnjacima kaže:
„Hajte djeco, u svoje konake,
S handžijama besab učinite,
U ruke im pusule podajte:
Nek donesu mome haznadaru,
Ćuprilić će za vas trošak platit;
Pa debele konje sigurajte.
Onda ćemo, djeco, uzjahati,
Da idemo niz Bosnu ponosnu.”
Tad Bošnjaci u hanove bili,
S handžijama hesab učiniše
U ruke im pusule dadoše —
Odneseše, dali haznadaru,
A haznadar njima isplatio.
Tad uzjaha Ćuprilić vezire.
Uzjahaše kićeni Bošnjaci,
Pa odoše niz Bosnu ponosnu,
Pjevajući i pušketajući.
Dok dođoše bijelu Travniku,
Tu razjaha Ćuprilić vezire
I ostali kićeni Bošnjaci.
Na Travniku pukoše topovi,
Sto topova jedan za drugim
Tu svu mrku noću prenoćiše,
Kad u jutru jutro osvanulo,
Dok zavika telal kroz čaršiju:
„Ko je glavlar Ćuprilić ga viče!”
Tad glavari došli Ćupriliću,
Ćuprilić im tiho govaraše:
„Čujte mene, bosanski prv'jenci,
Ima l' iko u Bosni ponosnoj,
Ja u Bosni ja u Hercegovini,
Da mi nije itat učinio?

Kaž'te mi ga na divanu ovdje!”
Svaki šuti, ništa ne zboraše
Osim jednog bosanskog glavara
Poče glavlar govorit veziru:
„Ima pašo, dragi gospodare,
U Krajini na širokoj Lici,
Beg Mustaj beg imenom se viče.
Ovdje j' bilo do sedam vezira.
Nikom itat nije učinio.
Svaki mu je tatarina spremio.
A svaki mu bujruntiju spremio,
Tatarima osijeco glave,
Bujruntije nogama gazio —
Htio nije doći do Travnika,
Ni tebi ga učiniti ne će.”
A kad začu Ćuprilić vezire,
To veziru vrlo žao bilo,
Pa ovako sada govoraše:
„Vi glavari od sve Bosne ravne.
Svakom izun, hajte zavičaju,
Pa gledajte narod i fukaru.
Što ti meni o begu govoriš,
Ti ćeš čekat dok Mustaj beg dođe.”
Otaleni se glavari vratiše,
A Ćuprilić divit prihvatio,
Mustaj begu bujruntiju piše:
„Beg Mustaj beg, muselime lički,
Jesi l' čuo, jesi l' razumio,
Da sam došo Ćuprilić vezire,
Da sam došu bijelu Travniku?
Ja sam čuo, jesam razumio,
Ovdje j' sedam vezirova bilo,
Svaki ti je bujruntiju piso,
A svaki ti tatarina spremio,

Zvali su te bijelu Travniku,
Ti nijesi nikad htio doći:
Tatarima osijeco glave,
Bujruntije nogama gazio.
Eto tebi tatarina moga,
Gdje ti nosi moju bujruntiju.
Da si uput bijelu Travniku,
Da inada učinio n'jesi,
I povedi tvoje poglavare,
Hoću ti ih seir učiniti.”
Pa je muhur udario na nju,
Pa zavika tatarina svoga:
„Na tatare, moju bujruntiju,
Nosi begu na široku Liku,
Podaj mu je, pa se natrag vrni.”
A veli mu carski tatarine:
„Ne moj pašo, rad božjega hatra,
Posjeć' će me beg Mustaj beg lički,
Ostaće mi djeca na sokaku!” —
„Ne boj mi se, sine tatarine,
Ne će tebe beže posijeci,
Već te hoće dobro darovati.”
Sad tatarin uze bujruntiju,
A uzjaha konja menzilskoga,
Pa on ode niz Bosnu ponosnu.
A kad Lici i konaku doğe,
Kad avlinska zatvorena vrata,
Pred vratima sjedi serhatlija,
Ljepši momak od svake djevojke:
Crni su ga zagarili brci,
Na njemu je đeisija zlatna.
Za pasom mu puške dvije zlatne,
Zlatnu sablju drži preko krila;
Na prsim' mu tri nišana carska.

Prepade se carski tatarine,
U strahu mu božji selam viknu.
A momak mu podignuo glavu:
„Aleć selam, crni tatarine,
Kakva imaš šarovita pisma.” —
„Serhatlijo, ime kako ti je,
Ti jesi li beg Mustaj beg lički?
Vezirska ga bujruntija traži,”
A momak mu tiho govoraše:
„Tatarine cara čestitoga,
Ja nijesam beg Mustaj beg lički,
Već ja jesam Bosnić bajraktare.” —
„O Bosniću, tanak bajraktare.” —
Gdje je tebi beg Mustaj beg lički?
Tada veli Bosnić bajraktare:
„Tatarine cara čestitoga,
Pogled' dolje niz polje zeleno,
Mož' li vidjet zelena čadora,
Ono j' čador moga gospodara.
Otišo je na teferič ondje
I odveo triest agalara,
I pet stotin mlada Krajišnika;
Biju nišan mladi Krajišnici,
Trče dobre ate i paripe,
A seiri Mustaj beže lički.
Hajde dolje niz polje zeleno,
Pa ćeš naći moga gospodara,
Pa mu podaj pismo od vezira,”
Tatar konja okrenuo svoga,
Ode pravo niz polje zeleno,
Do čadora Mustaj bega dođe.
Kod čadora sedam bajraktara,
Što čuvaju na čadoru vrata.
Tatarin je konja odjahao.

Bajraktari begu kazivahu:
„Beže lički, evo tatarina,
Izun ište, da tebi uljeze.”
Beg zavika: „Puštite ga amo.”
Tatar begu pod čador uniđe,
Selam dade, na nogama stade;
Svi mu Turci selam prihvatīše,
A najposl’je beg Mustaj beg lički —
Sagnu s’ tatar poljubi mu ruku,
Vezirsku mu dade bujrontiju.
Izmače se stade na nogama,
A Mustaj beg uze bujrontiju,
Pa je sjede učit ašićare.
Pošto vidje, što mu sitna piše,
U džepove uturio ruke;
U džepu mu četerest dukata,
Sve četerest dade tatarinu,
Pa ovako njemu govoraše:
„Haj aferim, sine tatarine,
To ja tebi muštuluka davam,
Što mi haber Čuprilića kaza.
Ti ćeš sa mnom ići na konake,
Još ću bolje tebe darovati.”
A veli mu carski tatarine:
„Hvala tebi Mustaj beže lički,
Vakta ići na konake nemam.” —
„Hajde sine, bijelu Travniku,
Selam ćeš mi ponijet veziru
Ako Bog da u carevu zdravlju,
Sahi ću mu do Travnika doći
Sa trideset i tri poglavara,
Sa mojijeh sedam bajraktara,
Sa dvadeset i dv’je buljuk-baše
I vezirski etek prihvatiti.”

Tatar ode, uzjaha menzila.
Pjevajući i pušketajući,
On ti serbez do Travnika doğe.
Onda beže agam’ govoraše:
„Sad što ćemo, moji agalari?
Valja ići bijelu Travniku
Na zijaret Čuprilić veziru.
Šućur Bogu, kada k nama dođe.
Dete age, da se samislimo,
Valja pešćeš ponijet’ veziru.
Što j’ munasip, da mu ponesemo?
Onda age ’vako govorahu:
„Ponijeti dosta madžarija.
Mlade age da se porežemo,
Da mi taki pešćeš ponesemo.
Ja kupimo dibe i kadife,
Neka prostre čošak i odaju
Ja kupiti ata ja kobilu.”
Jedan dedo šuti u budžaku,
Bijela mu brada do silaha,
Sve on kablom hladno harči pivo
Diže glavu, pa ovako zađe:
„Ne čuđim se tridest agalara,
Već se čuđim Mustaj begu ličkom
Krupna glava, u njoj mozga nema.
Tu pešćeša nema za vezira.”
Onda zađe beg Mustaj beg lički:
„O Turčine, beže Crničiću,
Šta bi reko, da mu ponesemo?”
Tad Crničić Osman govorio:
„Beg Mustaj beg, naše ogledalo!
Da skupimo jednu četū malu,
Dvan’est hiljad’ mlada Krajišnika,
Mlada momka, zasukana brka.

Sve konjika, pješca ni jednoga,
Da spanemo časom u Kotare,
Gdje no kula dvanaest hiljada
I vlaških sedam čardakova —
Na srijedi Mališina kula
Ja sam čuo, kazuju mi ljudi:
U Mališe sestra na čardaku,
Akrana joj u Ćesarskoj nema;
Za cara bi carevica bila.
Ljudi kažu, koji su gledali,
Kada pije vodu u maštrafi,
Vidi joj se niz bijelo grlce,
Dok joj voda u kotalac sağe —
Ta bi cura za vezira bila.
Da udrimo na bijele kule:
Nekoliko posjeć' poglavara,
Napljačkat se dibe i kadife,
Nakupit se gotovine para,
Uhvatiti Mališinu Jelu,
Pa izaći zavičaju svome.
Dibom naše kuće prostrijeti,
A param' se odužiti duga,
Počinuti nekoliko dana,
Pa ondalen konje uzjahati,
Pa mi sići bijelu Travniku,
Pa veziru poklonit djevojku —
Nekolike sa glavara glave.
To je pešćeš onakom veziru.
Bezir će nas onda darovati:
Dat nam ćurke, a dati kalpake,
A davati od zlata sahate
I daće nam dosta madžarija.”
Tad zavika beg Mustaj beg lički:
„Haj aferim, beže Osman beže!

Beg Osman beg, silan Crniću,
Baš hoćemo tako učiniti.”
Bir rekoše, na noge skočiše,
Oboriše zeleno čadore,
Svaki ode do odžaka svoga.
Ne prodoše tri bijela dana,
Dvan'est hiljad hazur Krajišnika,
Pa pođoše sentom i ćenarom,
Dok dođoše na granicu tvrdu.
Sve po noći niz planinu ravnu,
Prije sunca na tvrde Kotare.
Porobiše sedam čardakova,
Posjekoše tridest poglavara,
Dok dođoše Mališinoj kuli
Dok bijelu prihvatiše kulu.
Poginu im tridest Krajišnika.
Uljegoše u bijelu kulu,
Ko uhvati Mališinu Jelu?
Uhvati je Dizdarević Meho,
Pa je baci na sapi doratu.
Otalen se povratila vojska,
Jera haber ode niz Ćesarsku —
Ne smjedoše zanočiti tude.
Kad se natrag sva vojska povrati
Do konaka Mustaj bega ličkog,
Svaki ode svome zavičaju.
Tu Mustaj beg bio počinuo,
Od dne do dne, za nedjelju dana.
Deveto je jutro uzjahao,
Su trideset i tri poglavara,
Sa svojijeh sedam bajraktara,
Dvadeset i dv'je mlade buljuk-baše,
Sve konjika, pješca ni jednoga.
Pođe soko Dizdarević Meho,

Na sapima ponese djevojku.
Dan po danak u Travnik sađoše,
U hanove konje razjahaše,
Tu su noćcu prenoćili bili,
A u jutro rano uranili,
Na konake Ćuprilić veziru,
Najnaprijed Mustaj beže lički,
Za njim trijest i tri poglavara
I dvadeset i dv'je buljuk-baše;
Najpotonji Dizdarević Meho,
On za ruku vodaše djevojku.
Ostaviše sedam bajraktara,
Da se ne bi hila učinila.
Tu veziru pristupiše Turci,
Vezir ih je dobro dočekaao,
Posjeda ih po odaji redom,
Bega sjede uz desno koljeno,
A do njega bega Crničića.
Meho paši pokloni djevojku.
A age mu pokloniše glave;
Paša glave na grad opremio.
Tada vezir šenluk učinio,
Sve sa grada pucaju topovi.
Dobro ih je vezir dočekaao:
Sve on age po hanovim' spremi,
A kraj sebe bega ustavio,
S Mustaj begom bega Crničića,
Pa ih drža cijel mjesec dana.
On darova što je s begom bilo:
Begu dade dva nišana zlatna,
Crničiću sablju zalivenu,
Mehu natrag povrati djevojku:
„Na ti Meho, lijepu djevojku;
Hvala tebi na tvome junaštvu,

Jer je meni devedeset ljeta;
Tebi dvadest i dvije godine,
A djevojci sedamnjest godina —
To se dvoje može sudariti.”
Oboje mu dovu učinilo
I veziru ruku poljubilo,
Pa odoše zavičaju svome
Vezir Bosnu tahkih učinio,
Pa i carsku zadovolji raju
I meğu se pomirio Turke
I Turcima tembih učinio,
Da narodu ne čine zuluma.
U njoj sjedje tri godine dana,
Dok je carsku Bosnu popravio
I on Bosnu dobro namnožio.

EK 9. SVATOVSKO GROBLJE NA MORINAMA (ZAGORJE)

Zaprosio beže Ljuboviću
Na Zagorju lijepu djevojku,
Umihanu Čengić alaj-bega;
Zaprosio, curu isprosio,
Na prstenu svadbu odgodio,
I ta svadba, do petnaest dana,
Dok se beže Nevesinju vrati
I pokupi kićene svatove.
Glas do glasa, haber do habera,
Haber doğe bijelu Mostaru;
To začuo Mostarlija Mujo,
Pa šarenu knjigu načinio
Na koljena begu Ljuboviću,
U knjizi mu 'vako besjedio:
„Čuješ mene, beže Ljuboviću:
Jesam čuo, jesam razumio,
Da si moju curu preprosio
Na Zagorju lijepu djevojku.
A ti znadeš, beže Ljuboviću,
Da je Uma moja zaručnica;
To s' obraza i namusa tiče,
To ja beli preboljet' ne mogu,
Neg' te za to na mejdan pozivam:
Ko dobije na dugu mejdanu,
Neka ljubi l'jepu Umihanu.
I evo ti tri mejdana dajem:
Prvi mejdan poniže Mostara,
Baš u Bišću polju širokome,
Niže moje od kamena kule,
Oklen gleda moja stara majka;
Drugi mejdan niže tvoje kule

Na širokom polju Nevesinju.
Oklen gleda tvoja stara majka;
Treći mejdan na Zagorju ravnu,
Niže dvora Čengić alaj-bega,
Gdje no gleda Uma plemenita.
Ako l' nećeš na mejdan izići,
Doği meni do b'jela Mostara
I povedi pretila dorata,
Da sa svatim' ideš na Zagorje,
Da dovedeš pod Umom dorina.
Od Zagorja do Mostara b'jela.”
A kad knjiga Ljuboviću dođe
I vidio, šta mu sitna piše,
U velike uğario misli.
Pa on staroj kazivao majci:
Stara njemu govorila majka:
„O moj sine, beže Ljuboviću,
Nemoj Muju na mejdan izići,
Nema majka neg' tebe jednoga,
Moreš meni sine poginuti,
Ostat' tvoja samohrana Majka;
Pusti curu Mostarliji Muju,
Boljom će te oženiti majka,
A imamo slugu Marijana,
Podaj njemu đuzel đejisiju
I podaj mu pretila dorina,
Nek' ga vodi do Mostara b'jela,
Nek' Marijan ide sa svatovim',
Nek' dorata vodi pod djevojkom.” —
Njojzi veli beže Ljuboviću:
„Volim svoju izgubiti glavu,
Nego slugu dati i dorina,
Na sramotu lijepu djevojku
Oh đidiji Mostarliji Muju.

Ja ću njemu na mejdan izići,
Pa što meni Bog i sreća dade!”
Kad to čula lijepa kaduna,
Mila majka bega Ljubovića,
Ona pisnu kao ljuta guja;
Iz njedara dojke izvadila,
A ovako sinu govorila :
„O moj sine, beže Ljuboviću,
Ako ne ćeš majku poslušati,
Dati slugu i dorata svoga,
Da prevedu lijepu djevojku
Od Zagorja do Mostara b’jela,
Haram tebi moja hrana bila,
Kojom te je majka odhranila.”
Poče kleti Mostarliju Muja:
„Oh neka te, Mostarlija Mujo,
Božija te sablja posijekla,
Naskoro ti majka zakukala,
Tebe žaleć’ na bijeloj kuli.”
Vidi begu jada iznenada:
Muka spremi slugu i dorina,
A još viša ne poslušat majke.
Sve mislio na jednu smislio:
Bolje dati sluga i dorina,
Nego svoju ne poslušat majku,
Jer se bojat teška eksikluka.
Beg dovika slugu Marijana,
Pa mu đuzel đejisiju daje,
A ovako njemu progovara:
„Vjerna moja slugo, Marijane,
Dobro spremi pretila dorina,
Na se udri đuzel đejisiju,
Vodi dora do Mostara b’jela
A do kule Mostarlije Muja,

Hajd’ sa svatim’ na Zagorje ravno,
Vodi dora pod djevojkom mladom,
Od Zagorja do Mostara b’jela.”
U mlağega pogovora nema,
On opremi sebe i dorina,
Dokle beže knjigu načinio
A na ruke Mostarliji Muju,
U knjizi mu ’vako besjedio:
„Čuješ mene, Mostarlija Mujo,
Sevep kletve stare moje majke,
Šaljem tebi slugu Marijana
I mojega pretila dorina,
Nek’ i oni idu sa svatima
Dovest’ tebi lijepu djevojku.”
Sluga jami knjigu šarovitu
I begova pretila dorina,
Kad on doğe do Mostara b’jela,
B’jeloj kuli od Mostara Muja,
Kad tuj Mujo skupio svatove.
Marijan mu knjigu pokućio;
A kad knjigu Mujo proućio,
Koliko se asi učinio,
Odmah drugu knjigu načinio,
Opremio begu Ljuboviću,
U knjizi mu ’vako besjedio:
„Čuješ mene, beže Ljuboviću,
Ja ću vodit’ kićene svatove,
Da dovedem Zagorku djevojku.
Kad se vratim sa Zagorja ravna,
Prvi konak hoću učiniti
U Ulogu kraj vode Neretve,
Otlen tebi saiju spremi,
Ti se meni i svatovim’ nadaj.
Hoću tebi na konake doći

Kad budemo blizu tvoje kule,
Sreti naske poniže avlije,
Pod djevojkom prihvati dorina,
Uvedi ga u svoju avliju,
Neka siğe tvoja stara majka.
Sa dorata prihvati djevojku,
Izvede je na bijelu kulu.”
Otlen Mujo sa svatovim’ poğe,
S njome ide sluga Marijane,
Vodi dora bega Ljubovića.
Kud god išli, na Zagorje došli,
Do odžaka Čengiće alaj bega.
Tu svatovi na konaku bili
I tri b’jela dana predanili;
Kad četvrto jutro osvanulo,
Udariše zile i borije,
Zalajaše jasni daulbazi,
A zavika čauš do čauša:
„Hazur ola, kićeni svatovi,
Hazur svati, hazur’te djevojku!”
I djevojku hazur učinili,
Na begova dora posadili.
Sluga vodi pod curom dorina,
A oko nje dva djevera mlada,
Dva bratića Mostarlije Muja;
Za njim idu jendi-bule mlade,
Pred svatima Mostarlija Mujo.
Prvi konak jesu učinili
U Ulogu kraj vode Neretve;
Kad u jutru bijel dan svanuo,
Mujo spremi haber Ljuboviću,
Da se njemu i svatovim’ nada.
Kad otale svati polazili
I izišli u Morine ravne,

Tad namignu Crvanj na Morine,
A Morine na Beglin doline,
A Doline na Brda vučija;
Iz brda se magla pomolila,
A iz magle kiša, udarila,
Sve pokvasi kićene svatove.
Za tim sjever puhnu iznenada.
Na snijeg se kiša preokrenu,
A gusta se magla sastavila;
A nevješti mostarski svatovi
Pogubiše drume i prtine,
Smetoš se u kršne Morine.
Sve s’ na njima sledišo haljine,
A mećava neprestano puše,
Sve izmete kićene svatove,
I pred njima Mostarliju Muja;
Sama osta na konju djevojka
I pokraj nje sluga Marijane.
Al’ Marijan po Morinam’ znade,
Po Morinam staze i bogaze,
Pa okrenu pram selu Kolečku
I povede za dizgin dorina,
Al’ je veće noćca osvojila.
Kad su prvi p’jevci zapjevali,
Sluga dođe vodi Kolečnici,
Voda došla mutna na valove,
Mutna drvlje i kamenje valja;
Vidi sluga da brodit’ ne more,
Pa djevojci ’vako govorio:
„Umihano Čengiće alaj-bega,
Ti se jami za grivu doratu,
Pa u vodu natjeraj dorina,
Dorat će ti vodu prebroditi.
Popusti mu bojali dizgine,

Sam će dorat Nevesinju sići
Do odžaka bega Ljubovića;
Kako dođe hoće zanjištati,
Beg će dora svoga opaziti,
Hoće izić' primiti dorina,
A i tebe lijepu djevojku.
Ti ćeš begu pozdrav ponijeti,
Kad se svane i ograne sunce,
Neka vodi Kolečnici dođe,
Nek' svog slugu Marijana nağe,
Nek' me mrtva svojoj nosi kuli,
Nek' me mojoj staroj dade majci,
Nek' me spremi i sahrani majka.
Još ćeš begu pozdrav ponijeti,
Da ne žalim, što ću poginuti,
Kad smrt vidjeh Mostarlike Muja
I njegovih kićenih svatova,
U Morinam' od mećave teške;
Kad ne doğe Nevesinju ravnu,
A na konak begu Ljuboviću,
Kad ti osta gospodaru mome."
To djevojka slugu poslušala,
Uhvati se za grivu doratu.
U mutnu ga vodu natjerala
Dobar dorat vodu preplivao;
Kad na drugu stranu izlazio,
Cura pusti bojali dizgine,
Udri dorat putem čavlenikom.
Kad Kolečku selu dolazio,
Tadaj drugi pjevci zapjevali;
A kad treći pjevci zapjevali,
Doro dođe kuli Ljubovića;
Kako doğe, odmah glasom njisnu.
Začu njisku beže Ljuboviću,

Pozna svoga po avazu dora,
Pa poletje niz bijelu kulu.
Kad avlinska otvorio vrata,
Vidje svoga pred avlijom dora
I na njemu lijepu djevojku.
U avliju dovede dorina,
Šćaše skinut sa konja djevojku,
Njemu reče lijepa djevojka:
„Nemoj tako beže Ljuboviću,
Za sedlo se jesam primrznula,
Već prereži tanahne kolane,
Nosi mene u bijelu kulu.”
Beg povika sluge i seize,
A prereza tanahne kolane.
Sluge dora jesu prihvatile,
Beg odnese na kulu djevojku,
Pa on pita lijepe djevojke:
„Kamo tebi kićeni svatovi,
Gdje je osto sluga Marijane,
Oklen sama na doratu doğe?”
A veli mu lijepa djevojka:
„Stid je mene i gledati u te,
A kamo li s tobom besjediti,
Ali valja, druge ćare nema.
Sve mu kaže, što je i kako je,
Sto j' od svata u Morinam' bilo,
Gdje l' je osto sluga Marijane,
Šta je begu poručio svome.
A kad začu beže Ljuboviću,
Gdje je osto sluga Marijane,
Na mlađe je zorbu učinio.
Spremiše mu pretila bjelana.
Bog se spremi na bijeloj kuli,
Jošter uze tri četiri sluge,

Nevesinjskim poljem udario,
Do sabaha Kolečnici dođe,
U životu slugu svoga nađe,
Donese ga tankoj svojoj kuli.
Marijan je bole prebolio,
Beg djevojku ničah učinio,
Uzeo je za vjerenu ljublu. —
Braćo moja to j' istina bila,
I danaske to se greblje znade,
Gdje j' ukopan Mostarlija Mujo
I njegovi kićeni svatovi.

EK 10. ĐERZELEZ ALIJA

Razboli se Đerzelez Alija,
U planini pod zelenom jelom,
Na njemu se bijeli košulja,
Kao gruda u planini sniga,
Nit ga pere majka ni sestrice,
Niti ljuba, skoro dovedena;
Kiša pere, žarko sunce suši,
Dohodi mu siv zelen sokole,
Donosi mu u kljunu vodice.
Njega pita Đerzelez Alija:
– A bogati, siv zelen sokole,
Kakvo sam ti dobro učinio,
Da ti meni donosiš vodicu?
Govori mi siv zelen sokole:
– Bogami, Đerzelez Alija,
Ve'lko si mi dobro učinio:
Kad je vojska na Drobnjacima bila,
Moji tići jako poletili,
Pa panuli po zelenoj travi,
A ti sjaha sa konja dorina,
Pa pokupi moje tiće male,
Pa ih diže u jelove grane.
Tada si mi dobro učinio,
Što ti nikad zaboravit neću.
Onda veli Đerzelez Alija:
– Bogu hvala, kad imam jarana!
O sokole, sivoga ti perja,
Haj otidi šehar-Sarajevu,
Do džamije, ama do Begove,
Do ćuprije, ama do Careve,
Otlen brdu do Sinan-tekije,
Do avlije Đerzelez Alije,

Pa ti vidi moju tanku kulu,
Je li mi se porušila kula,
Je li po njoj pala mahovina,
Jesu li mi zari na pendžeri,
Je l' mi stara u životu majka,
Jesu li se seke poudale,
Je li mi se ljuba preudala?
U sokola pogovora nema,
Odmah ode šehar-Sarajevu,
Do džamije, ama do Begove,
Do ćuprije, ali do Careve,
Otlen brdu do Sinan-tekije,
Do avlije Đerzelez Alije.
Kad mu uzgor prebijela kula,
Nije po njoj pala mahovina,
Nit metnuti zari na pendžeri,
Stara majka po avliji hoda,
Kud god hoda, bile kose guli:
– Ovuda je moj sinak hodio,
Svoju majku za ruku vodio.
Ama veće za života neće.
Dvi mu seke basamake ljube:
– Ovuda je naš bratac hodio,
Mile seke za ruke vodio,
Ama više za života neće.
U kuli mu virenica ljuba,
Na njojzi je diba i kadifa,
Biser niže, tanko popijeva:
– U četvrtak, koji prvi dođe,
Doć' će po me kićeni svatovi,
Sa Zagorja Čengić Hasan-bega.
Tad se soko natrag povratio,
Povrati se Đerzelez Aliji,
Sve mu kaza što je i kako je.

Kad to čuo Đerzelez Alija,
Načini se sužnje nevoljniče,
Pa on ide na put prid svatove.
Kad eto ti kite i svatova,
Kako koji svata prolazaše,
Svaki njemu sadaku bacaše.
Kad najaha Alijina ljuba,
Njojzi veli Đerzelez Alija:
– Što udili, Alijina ljubo,
Ja za zdravlje Hasan-begu svome,
Ja l' pred dušu Đerzelez Aliji.
Kad to čula Alijina ljuba,
Jadnoj joj se srce rastupilo,
Hvatala se niz bedre u džepe,
Pa izvadi četiri dukata:
– Na to tebi, sužnje nevoljniče,
Ne za zdravlje Hasan-begu mome,
Već pred dušu Đerzelez Aliji,
Koga nikad zaboravit neću,
Al mi vako od Boga suğeno.
Nju mi pita sužanj nevoljniče:
– Je li izun da ja s vama poğem?
– Izun ti je, koliko ti drago.
Kad dođoše na Zagorje ravno,
Večeraše i akšam klanjaše.
Zamoli se sužanj nevoljniče:
– Je li izun ovdi zapivati?
– Izun ti je, koliko ti drago.
Kad zapiva sužanj nevoljniče:
– Razboli se Đerzelez Alija,
U planini, pod zelenom jelom,
Na njemu se bijeli košulja,
Kao gruda u planini sniga,
Nit ga pere majka ni sestrice,

Niti ljuba, skoro dovedena,
Kiša pere, žarko sunce suši,
Dohodi mu siv zelen sokole,
Donosi mu u kljunu vodice.
Njega pita Đerzelez Alija:
– A Boga ti, siv zelen sokole,
Kakvo sam ti dobro učinio,
Da ti meni donosiš vodicu?
Govori mi siv zelen sokole:
– A Boga mi, Đerzelez Alija,
Vel'ko si mi dobro učinio.
Kad je vojska na Drobnjacima bila,
Moji tići jako poletili,
Pa panuli po zelenoj travi,
A ti sjaha sa konja dorina,
Pa pokupi moje tiće male,
Pa ih diže u jelove grane.
Tada si mi dobro učinio,
Što ti nikad zaboravit neću.
Onda veli Đerzelez Alija:
– Bogu hvala, kad imam jarana!
O sokole, sivoga ti perja,
Haj otiđi šehar-Sarajevu,
Do džamije, ama do Begove,
Do ćuprije, ama do Careve,
Otlen brdu do Sinan-tekije,
Do avlije Đerzelez Alije,
Pa ti vidi moju tanku kulu,
Je li mi se porušila kula,
Je li po njoj pala mahovina,
Jesu li mi zari na pendžeri,
Je l' mi stara u životu majka,
Jesu li se seke poudale,
Je li mi se ljuba preudala?

U sokola pogovora nema,
Odmah ode šehar-Sarajevu,
Do džamije, ama do Begove,
Do ćuprije, ama do Careve,
Otlen brdu do Sinan-tekije,
Do avlije Đerzelez Alije.
Kad mu uzgor prebijela kula,
Nije po njoj pala mahovina,
Nit metnuti zari na pendžeri,
Stara majka po avliji hoda,
Kud god hoda, bile kose guli:
– Ovuda je moj sinak hodio,
Svoju majku za ruku vodio,
Ama veće za života neće.
Dvi mu seke basamake ljube:
– Ovuda je naš bratac hodio,
Mile seke za ruke vodio,
Ama više za života neće.
U kuli mu virenica ljuba,
Na njojzi je diba i kadifa,
Biser niže, tanko popijeva:
– U četvrtak, koji prvi dođe,
Doć' će po me kićeni svatovi,
Sa Zagorja Čengić Hasan-bega.
Te se soko natrag povratio,
Povrati se Đerzelez Aliji,
Sve mu kaza, što je i kako je.
Kad to čuo Đerzelez Alija,
Načini se sužanj nevoljniče,
Pa on ide na put prid svatove.
Kad eto ti kite i svatova,
Kako koji svata prolazaše,
Svaki njemu sadaku bacaše.
Kad najaha Alijina ljuba,

Njojzi veli Đerzelez Alija:
– Što udili, Alijina ljubo,
Ja za zdravlje Hasan-begu svome,
Ja l' pred dušu Đerzelez Aliji.
Kad to čula Alijina ljuba,
Jadnoj joj se srce rastupilo,
Hvatala se niz bedre u džepe,
Pa izvadi četiri dukata:
– Na to tebi, sužnje nevoljniče,
Ne za zdravlje Hasan-begu mome,
Već prid dušu Đerzelez Aliji,
Koga nikad zaboravit neću,
Al mi vako od Boga suğeno.
Nju mi pita sužanj nevoljniče:
– Je li izun da ja s vama poğem?
– Izun ti je, koliko ti drago.
Kad dođoše na Zagorje ravno,
Večeraše i akšam klanjaše.
Zamoli se sužanj nevoljniče:
Je li izun ovdi zapivati?
Izun ti je, koliko ti drago.
Kad to čula Alijina ljuba,
Tri tavana nogam prolomila,
Tri pendžere rukam istavila,
Skoči mlada na mermer-avliju.
Kad je vidje Đerzelez Alija,
On je jamlja za bijelu ruku,
Odvede je šehar-Sarajevu.

EK 11. BOJ NA ŠIGETU (PROZOR)

Car Sulejman silnu kupi vojsku,
Sve se sprema za dvan'est godina.
Kalabaluk vojske pokupio,
Po mil'juna, pet stotin' hiljada,
I podiže muhur-sahibiju
I uz njega hodžu Ćupriliju,
I povuče pet stotin' topova.
A kad care do Sigeta sağe,
Pod Sigetom vojsku zastavio,
I popeo mavi čadorove,
A opleo pet stotin' koševa,
Naturio pet stotin' topova,
Pa kad care l'jepo napravio,
Sada sitnu namu nakitio,
Spremi namu sigetskome banu
Po Idrizu, svome hizmećaru.
A kad Idriz do Sigeta sağe,
Bana najde na šilti svilenoj;
Pokraj bana sedam đenerala,
I kraj njija dvan'est kapetana;
Redom sjedi trides't oficira
Kraj banovih dvan'est kapetana. —
Idriz banu sitnu namu daje,
A šta care u toj nami piše:
„Eto name od Sigeta bane,
Ja sam silne vojske pokupio,
Po teferu pet stotin' hiljada,
A dovuko pet stotin' topova.
Ako sa mnom ratovati ne ćeš
Ven na miru Siget ostaviti,
Sve prtljajte, gdje god što imate,
A Siget mi samo ostavite,

Ja ću Siget sebi naseliti.
Neš li Siget ostavit na l'jepu,
Ja ću onda na te udariti,
Mladariju pod sablju uzeti,
A sve starce nogam' pogaziti,
A ženskinje dignut u robinje.”
Kad pregleda u Sigetu bane,
Uze knjigu dvan'est oficira,
Što mu Luka Dakoviću kaže:
„Ja se ne bih caru podložio,
Mi smo kader s njime ratovati;
U Sigetu kula šest hiljada,
A čaršije dvan'est punih sata,
A dobro smo bedem utvrdili:
Kraj čaršije četiri kapije,
Na kapiji tvrdi bedemovi,
Na svakomu po šeset topova,
Naše vojske po šeset hiljada;
Mi smo kader s carem ratovati.
De potpiši na nami carevoj,
Nek udara koliko mu drago.”
A potpisa u konaku bane,
Pa je dade Idrizu u ruke:
„Udri care, koliko ti drago,
Mi Sigeta ostavit ne ćemo.”
Idriz caru do čadora sađe,
Pa mu potpis dodade u ruke.
Car previdi, šta mu knjiga kaže,
Glavom lila, lakrdiju baci:
„Lude glave, bana madžarskoga,
Gdje on kader sa mnom ratovati?
Biću Siget pedeset godina!”
Pa zavika pet stotin' topčija:
„Upalite pet stotin topova!”

A topčije tope zapališe,
Udariše u gradsku kapiju,
Ne odbiše klaka od kamena,
Nit kamena, kolik ni kremena.
Ban se brani s četiri tabije
Iz svojijeh bojali topova.
Sve ratuju za dvan'est godina
Ništa care učinit ne more.
A kad dvan'est izajde godina,
Sultanu se pobalja ordija
Dvan'est hiljad um'r krajišnika
Car Sulejman grozne suze lije,
Jer on žali svojijeh vojnika.
A veli ma muhur sahibija:
„Proğ se care vruga i Sigeta,
Svi će naši pomrti vojnici,
A Siget se uzeti ne more.”
A izreče hodža Ćupriliću:
„Znaš li care, svečevo koljeno,
Posred grada teče voda hladna,
Što iz grada na polje izlazi,
Ona nam je voda otrovana,
S tog se naša pobalja ordija
A da nije muhur sahibije,
Davno bi se Siget prihvatio,
On je nama hilu učinio.”
Car Sulejman na noge skočio,
Uze muhur muhur-sahibiji
A dade ga hodži Ćupriliću.
A dok hodža muhur prihvatio,
Odmah hodža na noge skočio,
A za oštro gvožđe prihvatio,
Pa posječe muhur-sahibiju.
Kad mu rusa glava odletjela,

A pade mu b'jela ahmedija,
A ispod nje knjiga ispanula;
Al to knjiga bana sigetskoga:
„Čuješ brate muhur-sahibija,
Je l' nas jedna mati odgojila,
Čini hilu sultan Sulejmanu.”
Kad car vidi knjigu šarovitu,
Kako ciknu kako d'jete malo:
„Ćupriliću moj na mjestu sine,
N'jesam znao, da je iz Madžarske,
A evo nam sedamn'est godina,
U njega je muhur i uprava,
Već što ćemo Ćupriliću sine? —
„Dobro care, sultan Sulejmane,
Dignut ćemo na Vodnicu vojsku,
Vodnica je Siget nadhvatila,
Na Vodnici tri vrela studena,
Ondje će nam ozdravit ordija,
Tude siju ječam i pšenicu,
A kosi se trava djetelina,
Kad Sigetu branu zastavimo,
Lako ćemo Siget prihvatiti.”
Pa digoše na Vodnicu vojsku,
Tude biše četiri mjeseca.
Kad izašla četiri mjeseca,
Podranilo dvan'est oficira
U konaku kod sigetskog bana,
Pa meğu se sobet zametnuli;
„Baš car diže do Stambola vojsku,
A Sigeta uzeti ne more.”
Dok im nešto oči pobjegoše
Niz čaršiju, gradu na kapiju,
Ugledaše jednoga junaka
Vas u srmi i u suhom zlatu.

Zlatan škrljak njemu nad očima,
A za pasom dvije puške male,
Obadv'je mu zalite u zlato.
Mrki brci pali do pušaka,
Naopako mintan zagruo,
A uz ruku uzvrgo rukave.
Deblja mu je ruka u mišnici
Neg djevojka u svilenu pasu;
A u ruku prihvatio ćordu,
Na krnje se naslonja sokakom,
Poznade ga dvan'est oficira,
Oni banu tiho besjedili:
„Gospodare, ostario bane,
Evo ide naše ogledalo,
A na ime Daničiću Vuče!
Evo ima dvan'est godin' dana,
Otkad s carem ljuti boj bijemo,
A nikad nam Daničića nema,
Kakav li će sad haber don'jeti?”
A Daničić u odaju dođe,
Svih dvanaest na noge skočilo,
Pa spram njime raskriliše ruke:
„Gdje si Vuče naše ogledalo,
Sedamn'est si d'jelo mejdana,
Tol'ko smako turskih poglavica,
A ev' ima dvan'est godin' dana,
Ti nikada na naš sobet nećeš.”
Vuk im tud'je reče lakrdiju:
„Uz dvanaest punanih godina,
Što vi caru ne date dževapa?”
Ban besjedi Daničiću Vuku:
„A kako ću Daničiću sine?” —
„Piši knjigu mili gospodare,
A na ruke sultan Sulejmanu,

Nek car meni na mejdan izağe,
Ja nek za se džebeliju nađe.
Ako moju on ods'ječe glavu,
Daćemo mu Siget na ćenaru,
Ako njemu ja ods'ječem glavu,
Daće meni Stambol na ćenaru,
I nek prtlja ćabi i Medini.”
Odmah taku knjigu načiniše,
Spremiše je sultan Sulejmanu.
Nu kad caru taka knjiga doğe,
Je l' mu draga, nije ni koliko,
Ali pusti trideset telala:
„Ko god će mi biti džebelija,
S Daničićem mejdan pod'jeliti,
Ja ću njega metnut na vezirstvo,
Nek je vezir do edžela svoga.”
I vika mu trideset telala
Bez promjene za pun mjesec dana,
Nigdje caru džebelije nema.
Kad se mjesec dana popunio,
Telal Ibro dobro uranio
Dok ugleda dvan'est hiljad vojske,
On na jandal izlazio vojske;
Dok ugleda jednog ihtijara,
B'jela brada kako janje b'jelo,
A dogata drži za dizgine,
A kod njega b'jesna bajraktara,
On timari debela dorata.
Momku duga tura od perčina,
Dorat crven ko crvena svila.
Bajraktar se s njime razgovara:
„Moj dorate, grivo moja zlatna,
Dok se sada hazur učinimo,
Obadva smo caru džebelije.”

A veli im telal Ibrahime:
„Otkle jesi vrstan bajraktare!”
Bajraktar mu tiho progovara:
„Jesi’l čuo telal Ibrahime,
Prošav Bosnu do Hercegovine,
Jesi l’ čuo ondje kraj Neretve
Šeher Mostar na Hercegovini,
U Mostaru Kajtaž bajraktara?
Eto vidiš onog ihtijara,
Ono mi je moj roden daidža,
A na ime Fazli buljuk-baša.
Car kupio vojsku u Stambolu,
Bez promjene za dvan’est godina,
Moj daidža diže Hercegovce,
Po teferu dvanaest hiljada,
Bez izuna sultan Sulejmana
O svom hljebu i ašluku svomu.
Evo sada dvan’esta godina,
Sve car bije Siget na ćenaru,
A mi caru vazda karaula,
Da nam cara Madžar ne obađe.
Sad vidimo, da j’ istina prava,
Da je došlo caru do mejdana,
Pa bićemo džebelije carske.”
To izreče, pa spremi dorata,
A pred njime Fazli buljuk-baša,
I sadoše carevu čadoru.
Car Kajtazu dovu učinio,
Ode Kajtaž do Sigeta grada,
A pred njime Fazli buljuk-baša.
Kad bijahu pod Siget na polje,
Do kapije polu sata nema,
A oćuti jeku iz oblaka,
Dok padoše dva crna gavrana,

A na sape debelu doratu,
A odatle na oba ramena
U Kajtaza b’jesna bajraktara,
Po obrazu krilim udariše.
A veli im Kajtaž bajraktare:
„Gavranovi tice moje drage
Pričekajte sjutra do sunašca,
Dok Vuk meni odsiječe glavu,
Mrtvoj glavi oči izvadite.”
Jedan šuti, drugi odgovara:
„Ne boj mi se, pobratime dragi,
Ovo n’jesu tice garanovi,
Veće tvoje posestrime vile,
Došle smo ti haber učiniti,
Ne muči se do Sigeta grada,
Neka znadeš, izgubićeš glavu.
Već razjaši debela dorata,
Eno prosjak kod gradske kapije,
Pa ostavi konja kod prosjaka,
A prosjačke obuci haljine,
Sakri svoje i srmu i zlato,
Na glavu ćeš šušnju ustaknuti.
Sakrij svoje perjanice zlatne,
A objesi o ramenu torbu,
A u ruku drvenu maljicu,
Hajde serbez u Siget kapiju,
Išći aga od vrata do vrata,
Sve do kule Daničića Vuka,
Dok ti vidiš kapetan gospoju,
Ljubu vjernu Vuka Daničića,
Jer je šesn’est d’jelio mejdana,
Sedamn’esti s begom Mejremićem
I begovu glavu ujagmio,
I skin’o mu sedam hamajlija

Sa zekana devet dilbagija,
Povrgo ih na svoga vranina,
Piso ih je hodža Šuverlija,
U mahali nasred Sarajeva.
Beg nosio, ne vjerovo u njih
Vuk ih nosi, al dobro vjeruje;
Carske vojske pet stotin' hiljada
I svi Vuka ne bi pogubili,
Ne skidav mu sedam hamajlija,
I s vranca rau devet dilbagija.
Pa kad zađeš kuli Daničića,
Zakamkaćeš na mermer avliji:
„Daruj mene prikladna gospojo
Porad zdravlja Daničića svoga,
Da pogubi Kajtaž bajraktara.” ”
Gospoja se s Vukom zavadila,
Jere ima sad sedam godina,
Otkada se Vuče oženio,
Još joj lišca nije poljubio,
Nit' s draga je srca zagrlio;
Jer djevojka iz Kaniže grada,
Pa je majka u kafaz metnula,
Nit je vidla sunca nit mjeseca,
Za punijeh šes'nest godinica.
Ta djevojka plaha lišca bila,
Jer je nije vjetar opržio.
Kad su bili u mehku dušeku,
Prvu ju je noću prekorio,
„Kad si tako u obrazu b'jela,
Beli ti je lišce obljubljeno.” ”
A gospoja po istini kaza,
Da je mlada u kafazu rasla,
S tog je b'jela lica gospodskoga,
A Vuk vrže na molitvu ruke,

Da je nikad poljubiti ne će,
Da je s njime stotinu godina.
Pa se vrlo s njime zavadila,
Jer ev' ima sedam godin' dana,
Da je nikad nije poljubio,
Već se Vuče po mehanam vuče,
A on dilber krčmarice ljubi.
Kad zatuzga na sebi haljine,
Onda kuli u nedjelju sağe,
I presvuče b'jele boščaluke.
Kad mu vidiš previjernu ljubu,
Dobro gledaj šta ćeš i kako ćeš.”
Odmah Bajro odjaha dorata.
Daidža mu debela đogata,
Pomoli se prosjak iz kapije,
Bajraktaru na polje izağe,
Bajraktar mu dodade dorata,
A dade mu obje puške male,
I sa bedre brijetkinju ćordu,
A prosjačke presvuče haljine,
O ramenu objesio torbu,
A u ruku drvenu maljicu,
A na glavu šušnju naturio.
A zakloni zlatne perjanice,
Ode pravo u Siget čaršiju.
Dok uniğe na placu banovu,
Odmah Turčin prosi „Alah ičun”,
Sve do kula Daničića Vuka;
Na avliji zakamka bajraktar,
A zavika prikladnu gospoju:
„Daruj mene, prikladna gospojo
Izrad Vuka i zdravlja njegova,
Da pogubi Kajtaž bajraktara,
Džebeliju sultan Sulejmana,

Porad nama sigetskoga bana,
Da dobije Stambol na ćenaru,
Dignut cara Ćabi i Medini!”
A veli mu Vukova gospoja:
„Haj prosjače prosio do v’jeka,
Ja ti ne dam pare ni dinara,
Izrad zdravlja Daničića svoga.
Što ne veliš: Daruj me gospođo
Izrad zdravlja Kajtaž bajraktara,
Dala bih ti trista madžarija,
Da pogubi dušmanina moga!”
„Jer gospojo, ako Boga znadeš,
Zašto kuneš onakva junaka?”
„Kako ne ću, od Boga mu teško!
Evo ima sad sedam godina,
Nije me se ni prstom dodio,
A kamo li lišće obljubio.
Živa m’ majka i sad sam djevojka,
Dušmanin se po sokacim’ vuca,
Pa on ljubi dilber krčmarice.”
A Kajtaž joj veli bajraktare:
„Je l’ istina obadva ti sv’jeta?
Da ti Kajtaž bajraktara kažem.” —
„Istina je, prevarit’ te ne ću.”
Bajro diže šušnju nad očima,
A sinuše zlatne perjanice,
Niz prsa se brci objesiše.
„E gospojo, obadva mi sv’jeta,
Evo glavom Kajtaž bajraktara!”
A gospoja na noge skočila,
I od sebe đerđef oturila,
A zavrti iglu od biljura,
U njoj konac mljetačkoga zlata,
Pa istrka na mermer avliju,

Bajraktara rukam’ zagrlila:
„Hajd’ idemo u moju odaju,
Odmori se i napij se piva!”
Obadvoje ide uz skaline,
Uzadoše u šikli odaju,
Pod njega je šiltu namjestila,
A šekerli rakiju nalila.
Taman Kajtaž čašu prihvatio,
Klopot stade placom i sokakom.
Kad pogleda Kajtaž sa pendžera,
A eto ti Daničića Vuka,
Nosi britku u rukama ćordu.
Onda Kajtaž poče besjediti:
„O gospojo, srce moje živo,
Ludo ti ću glavu izgubiti!
»Ne brini se Kajtaž bajraktare,
Ja ću k njemu u avliju saći,
Temena mu tri put učiniti,
A b’jelu mu ruku poljubiti,
Pa ga plenu po plećim’ hajdučkim,
Ne će li se na me nasmijati,
Kad mu reknem da pogubi tebe
Izrad nama sigetskoga bana,
On će tamo u svoju odaju,
Neće l’, Bog do, da zaišće pića,
Već se nikad on napiti ne će,
Ako mu ga ja točila budem.”
Pa odatle na noge ustade,
Pa pred Vuka u avliju sağe,
Tri put pred njim zemlju poljubila,
Vuka u skut i u ruku ljubi,
A plenu ga po plećim’ hajdučkim:
„Gdje si Vuče ogledalo kraljsko,
Sedamn’est si smakao Turaka,

Još pogubi Kajtaž bajraktara
Izrad nama od Sigeta bana,
Pa uzmite Stambol na ćenaru
Nek car prtlja ćabi i Medini.”
Na to joj se osm’jehnuo Vuče:
„Zar ti, Anđo, omrznuo n’jesam,
Ne milujuć uz sedam godina?” —
„N’jesi Vuče, moje oči drage,
Već si mio ko si dosad bio.”
Pa okrenu u svoju odaju.
Dočim sjede, zaiska haljina,
Gospoja mu haljine don’jela.
Za tim sada zaiska joj piva,
A gospoja bačvam’ priletjela,
Pa izm’ješa vino i rakiju,
Te donese, pa potkuči Vuku.
A Vuk kondir prihvati u ruku,
I sve popi od kapi do kapi,
Pa gospoži sad kondir dodaje,
Polu popi Daničiću Vuče,
A polu ga na klupu spustio,
Pa on leže po mehku dušek, u
A zavika Kanišku djevojku:
„Pokri der me kumašli jorganom,
Ne ću noćas ići u mejhanu,
Valja sjutra mejdan dijeliti.”
Birdem zaspa, kao janje malo,
A da vidiš Kaniške djevojke,
Tri puta ga pod koljeno tiknu, —
Nikad za to i ne haje Vuče.
Ona pade Kajtaž bajraktaru:
„Hajd’ odreži momu Vuku glavu,
Pa je nosi sultan Sulejmanu!”
A Kajtaž joj veli bajraktare:

„Nemoj tako lijepa gospojo,
Veće Vuku ti zagrni ruku,
I skini mu sedam hamajlija,
S vranca dobra devet dilbagija,
Da ja idem do dorata svoga.
Sjutra ćemo mejdan pod’jeliti,
A naša se sila udariti.”
A gaspoja na noge skočila,
Pa mu skide s Vuka hamajlije,
S vranca dobra devet dilbagija,
Pa dodade Kajtaž bajraktaru.
Ode bajro polju u širine,
Do dorata konja od mejdana,
Pa prosjaku predade haljine
I gotovih stotinu dukata.
Tude bajro konak učinio,
A u jutro rano uraniše,
Sa ordijom pod Siget padoše,
A gradu se vrata otvoriše.
Pomoli se Daničiću Vuče
Na svom vrancu, konju od mejdana,
I gospoja Anđa Kaniškinja,
A za njome dvan’ est oficira,
Meğu njima od Sigeta bane.
Za njim sila vrviše Madžara,
Da im broja baš nikako nema.
Car je sveo pod kapiju vojsku,
Meğu vojskom polje ostavili,
Što se more mejdan pod’jeliti,
Pa metnuše pike i bilješke,
Doklen će se na konjma goniti,
I oštrijem gvoždem udarati.
Pobježe mu Kajtaž na doratu,
Potjera ga na svom vrancu Vuče

Dok mu vranac dobar poletio,
Odmah viknu dvan'est oficira:
„Neka znate hila mi je bila
Jer moj vranac letjeti ne more.”
Pa se vrati od polja mejdana,
Da ubjegne u gradsku kapiju.
Gospoja mu ne dadne unići,
Već zavika Vuka Daničića:
„N'jesmo Vuče tako pogodili,
Da se bježi u gradsku kapiju!”
Ne dade mu unić' u kapiju.
A napade Kajtaž na doratu,
Pred njim Vuče svog vranca okrenu.
Obojica sablje izvadiše,
Prije Kajtaž bajraktare mahnu,
Pa ods'ječe Daničiću glavu.
Ban zavika dvan'est oficira:
„Djeco moja, ne dajte nam grada
I bez krvi i velika jada!”
A careva nasrnu ordija,
Mađžari ih spravno dočekali,
Sve na oganj i na vatru živu.
Pusta jada kod Sigeta grada:
Tu je kavga pune dv'je godine,
Dok stotine placa protksiše,
Šest hiljada kula porobiše,
A sve više muhur-sahibija;
„Predaji se od Sigeta bane!”
Ban se ne htje predati nikako,
Već do mora dotjera doarta,
A s dorata skoči u đemiju,
Pa pobježe do Malteza grada.
Car zapov'jed svoju ostavio
U Sigetu gradu kamenomu,

Sve iznova kule ponovio,
Pet stotina uzdiže topova
U Sigetu na gradske tabije,
Okrenu ih na četiri strane,
Nek se Siget prihvatit ne more.
Sad Kajtaž vrže za vezira
Haznadara Fazli buljuk-bašu.
Još Kajtaž darovao l'jepo,
Pokloni mu kulu Daničića,
I u kuli prikladnu gospoju,
Bajraktar se oženio njome.
Što mu veli prikladna gospoja:
„Bajraktare sve ti halal bilo,
Što me ljubiš kad god se probudiš,
Što ti b'jele boščaluke dajem,
Što me držiš za vijernu ljubju.”
Što god b'ješe u Sigetu ćara.
Car ne htjede pare ni dinara,
Sve ostavi vojsci silovitoj.

EK 12. JUNAŠTVO I ŽENIDBA DIZDAREVIĆA MEHE

Rano rani kićena divojka
Kod bila Knina u kamenoj kuli.
Lipa Hatka imam-efendijna.
Ona s' spremi u svojoj odaji,
Pa okrenu niz kamenu kulu.
Ode kuli dizdar-Osmanage,
Dočeka je Zlatka dizdareva,
Jer ispade pred nju u avliju,
Uvede je u svoju odaju.
Kad sidoše obidve djevojke,
A zapiva Hatka imamova,
A zacvili Zlatka dizdareva.
Njojzi veli Hatka imamova:
„Davori Zlate, moja drugarice!
Što ti cviliš, ako Boga znadeš.
Ti ne cvili, bolit će te glava,
Što ti ne bi sa mnom zapivala?”
Njojzi Zlate plačna govorila:
„Davor Hatka, moja drugarice!
Meni jadnoj nije do pivanja.
Znaš li, Hatka, moja drugarice,
Da sam svoju sriću zatvorila,
Troji su me prosci isprosili,
A troji me svati odvodili.
A izidi Gavran kapetane,
Sa Kotara Baturlić Gavrane
Pod Kukaru, visoku planinu,
Razbij svate, zgubi duvegije,
Ja uteci jedna na đogatu
Biloj kuli babe roditelja,
Pa veš meni mušterije nema,

U svem Kninu muške glave nema,
Ni u našem Hlivnu kamenome,
Da mi smide biti mušterija
Od đidije, Baturlić-Gavrana,
Pa mi, draga, nije do pivanja,
Ostati ću, udati se ne ću.”
A njoj veli Hatka imamova:
„Davor Zlate, moja drugarice!
Da ti znadeš, što 'va glava znade,
Sad bi, draga, sa mnom zapivala:
Tvoj je babo juče podranio,
Pa je mome dolazio babi,
Pa su bilu knjigu napravili,
Poslali je na široku Liku,
Vira ti je, Liki Mustajbegu,
Da se tebi mušterije traže.
Like nije kuga pomorila,
Još je Lika puna nabodica,
Ti 'š imati, Zlate, mušterija.”
Istom one u eglenu bile,
A pogleda Hatka sa pendžera,
Ona viğa poljem konjanika,
Pod njim dorat nigdi mira nema,
A na dori ohola leventa,
Svitle mu se kovče iz čizama,
Sjaju s' male puške oko pasa.
Prelivaju s' krila ispod vrata,
A vide se za glavom čelenke:
„Znaš li, Zlate, onog konjanika?”
„Ne znam, Hatka, moja drugarice!”
„Ono je, draga, Dizdarević Meho
Sa Udvine, iz vrhovne Like,
Sin jedini dizdar-Hasanage,
Kakva Mehe u svoj Lici nema,

Onaj je Meho tebi mušterija.”
Do bunara dotira dorata,
Odjaha ga kod vode bunara.
Meho hoda, a dorata voda,
A poljem se drugi pomolio.
Đogu goni uz polje zeleno,
Žida mu se koplje na ramenu.
Sve zelenom čohom opkrojito,
A u zlatnu žicu umotato
Od jabuke do junačke ruke,
Navrh koplja od zlata jabuka.
Zlatki veli Hatka imamova:
„Znaš li, Zlate, onog konjanika?”
„ „Ne znam, draga, viru ti zadajem!” ”
„Ono je, draga, Đulić bajraktaru.
I onaj je tebi mušterija.”
Kod bunara oside đogata,
Nuhan hoda, a đogata voda.
A poljem se konjik pomolio,
Jagaza goni uz polje zeleno,
Poznade ga Hatka imamova,
Pa Zlatiji veli dizdarevoj:
„Znaš li, Zlate, onog konjanika?”
„ „Ne znam, Hatka, moja drugarice!” ”
„Ono je, draga, Kozlić Osmanaga.
Ono je dite Kozlić-Aliage,
I onaj je tebi mušterija.”
Kod bunara oside jagaza.
A poljem se konjik pomolio
Na gavranu ka na gorskoj vili.
Viđaše ga obidve divojke,
Lipa Hatka Zlati govorila:
„Znaš li, draga, onog na gavranu?”
„ „Ne znam, draga, vjeru ti zadajem!” ”

„Ono je, Zlate, Ogrošević Ale,
Sin jedini Ogroš-Omerage,
I onaj je tebi mušterija.”
Kod bunara oside gavrana.
A poljem se konjik pomolio.
Goni mrču uz polje zeleno:
„Znaš li, Zlate, onog na mrkovu?”
„ „Ne znam, Hatka, viru ti zadajem!” ”
„Ono je, draga, Musić bajraktaru,
Musić Meho ispod Perušića,
I onaj je tebi mušterija.”
Kod bunara oside mrkova,
A poljem se konjik pomolio,
Kulaša goni uz polje zeleno,
Pod njim dobar kulaš pokasuje,
Ditelinu travu popasuje,
A na njemu ohola leventa,
Čakšire mu ta od medvidine,
A dolama pa od vučetine,
Svačem runju na dvo iskrenuo,
Na glavi mu kalpak od jazavca,
Sisotinu naprid okrenuo.
Za pasom mu sedam samokresa,
Ni u kakva male kape nema,
Oko njeg se čirmankinja voza
Na prelipih suknenih kajasih.
Držalicom dofaća kulaša.
A njoj Hatka veli u odaji:
„Znaš li, Zlate, onog na kulašu?”
„ „Ne znam, sestro, viru ti zadajem!” ”
„Ono je, draga, Tale Ličanine.
I onaj je tebi mušterija.”
Kod bunara oside kulaša.
Pomoli se Lika Mustajbeže

Na golubu uz polje zeleno,
A uz bega trideset delija.
A njoj Hatka veli u odaji:
„Znaš li, draga, onog na golubu?”
„„Vira je, Hatka, ne znam ni jednoga!” ”
„Ono je. draga, beg Mustajbeg Lika
I begovih trideset delija.”
Beg odjaha kod vode bunara,
Pa iziğe na tepu ledenu,
Svi vodaju ate plemenite.
A uniğe ostarila majka,
Jedinici Zlati govorila:
„Ćeri Zlate, u majke jedina!
Vidiš, ćeri, ličke nabodice?
Sve su ono tvoje mušterije.
De se, ćeri, u odaji spremi,
Pa ti siği do vode bunara,
Terbijetli ti do bega doği,
Salam podaj begu udvinjskome,
Pa ti bega u ruku poljubi,
S njim se, ćeri, za zdravlje upitaj!”
„„Hoću, moja milostiva majko!” ”
Lipa Zlate skoči u odaji.
Pa divojka sanduk otvorila.
Oprema se u odaji Zlate.
Ja kada se sigura divojka.
Ona nazu vezene papuče,
A u jagmi vezenu testiju,
Niz kamenu kulu okrenula.
Ona siğe u svoju avliju,
Iz avlije iskoči divojka,
Ona poğe do vode bunara,
Od divojke šimšik udario
Od avlije do vode bunara,

Vidilo bi s' pri njoj večerati
U po noći ko pri jasnoj svići,
Od lipote kićene divojke,
A od više dragoga kamenja.
Kako lipa terbijetli šeće,
Ko kada je u Stambolu rasla!
Ona sağe do vode bunara,
Pod fiskiju podvrže testiju,
Onda lipa na tepu iziğe,
Salam dade ličkom Mustajbegu,
Pa begovoj ruci poletila,
U obi ga ruke poljubila,
Izmaće se, podviš stade ruke,
Pa se s begom za zdravlje upita.
Kad rekoše, da su zdravo bili,
Njojzi Lika veli Mustajbeže:
„Davori Zlate, ćeri dizdareva!
Viđaj, draga, ličkih nabodica.
Sve su, ćeri, tvoje mušterije,
De mi kaži, za kojeg ćeš poći!
Koji štimaš ličku nabodicu,
Da te iščem od tvog roditelja.”
Pametna se Zlate prigodila,
Pa je ona begu govorila:
„Slatki beže, ja ti ljubim ruku!
Sve su dobre ličke nabodice.
Beže dragi, mahane im nejma,
Neg mahana imade menika,
Jer sam jadna pod pizmom divojka
Od đidije Baturlić-Gavrana.
Troji su me svati odvodili.
A iziđi Baturlić-Gavrane
Pod Kukaru, visoku planinu,
Razbij svate, zgubi đuegije,

Ja uteci čemerna divojka
Na đogatu babe roditelja.
Pa sam s' tvrdoj viri oklinjala.
Da se više udavati ne ću,
Neka čuju ličke nabodice,
Dok je živa Gavran-kapetana.
Ja iz kule ne ću od kamena.
Neg od oto ličkih nabodica
Koji b' konja posidnuo svoga.
Da on siğe kuli Gavranovoj,
Da on snese glavu Gavranovu,
Ja ga svede živa savezata,
Onom ću ljuba biti kod kolina.”
Kad to čuše ličke nabodice,
Zgledaše se kako mrki vuci.
Da vidimo dizdareva sina!
Meho skoči u sedlo doratu
Kako soko u jelove grane,
Pa doratu pade po perčinu.
Pod Kukaru upravio doru.
A kad viđa Đulić bajraktaru,
Đulić mamna poside đogata,
Pa za Mehom nametnu đogata,
I ostali ate poklopiše,
Pa za njima ate upraviše,
Namah beže na noge skočio,
Beg poside velikog goluba,
A poside sve trijest delija,
Beg otišće na široku Liku,
Ode Zlatka u kamenu kulu.
Dokle Đulić pod planinu dođe,
Ispade Meho vrhu na planinu;
Dok mu Đulić na vrh na planinu,
Meho siğe na Kotar kameni

Do visoke Gavranove kule.
Dobra bahta dizdareva sina!
Avlijska mu otvorena vrata,
U avliju uskočio doru,
Oside ga, kajas zabacio,
Sam mu s' clobar po avliji voda.
On okrenu uz kamenu kulu,
Pa on doğe odaji na vrata,
Pred vrati se momak zastavio,
Jer se žurba čuje u odaji,
Jere Gavran hladno pije vino,
Do njeg sio Garić kapetane,
S druge strane Šariću Cvijane,
Do njeg sio Mrkonja serdaru,
Pa do njega Lazo kapetane,
Do njeg sio Baturlija stari,
To je ćaća Gavran-kapetana,
Pala mu sida kika po pojasu.
U odaji eglen zametnuli,
Kako je koji junak od mejdana,
A sve sluša Dizdarević Meho.
Njima Gavran veli kapetane:
„Davori moja braćo i družino!
Hoćete li meni u svatove
Bilom Kninu i kamenoj kuli
Poraz Zlate dizdar-Osmanage?
Valja sići, dovesti divojku,
Jer veš tamo muške glave nema.
Da joj smide biti mušterija,
Dok je moja na ramenu glava,
Zgubio sam joj do tri đuvegije,
Pa joj ne smi biti mušterija
Niko, braćo, više od Turaka.”
Onda njemu ćaća govorio:

„Muč', Gavrane, luda li si glava!
Što govoriš nepristale riči?
Jer su svake riči letilice,
Pa bi s' mogle čuti na Udvinu,
A Lika je puna nabodica.
Pa ode ti sa ramena glava!
Ko se j' godic od tuda ženio,
Nikakav se nije oženio,
Jer su njega izvijali vuci,
Jere su ga pogubili Turci.”
Njemu Gavran veli u odaji:
„Muči, ćaća, dalje ne divani!
Ja ja ću se Zlatkom oženiti,
Ja ću svoju glavu izgubiti.”
Tako pili, eglen zametnuli,
Od puseta ništa ne imaju.
Kad je čuo Dizdarević Meho,
On u vrata čizmom udario,
A podviknu, pa im govorio:
„O kopile, Baturlić-Gavrane:
Puna je Lika jošter nabodica,
Ja sam prvi Zlatki mušterija,
Vidit ćemo, za kog je divojka.”
Pa upade Meho u odaju,
A svi oni na noge skočiše,
Pa na vrata oni zaglaviše.,
On ufati Gavran-kapetana,
Njemu sveza u odaji ruke,
Pa okrenu niz kamenu kulu,
A Gavrana goni savezana,
Pa on spade u halvat-avliju,
Pa dopade do dorata svoga,
A dobar se rasrdio dore,
Jer ga ćeli oni ufatiti,

A dobar se ne da ufatiti,
Nego Mehi, sahibiji svome.
Javi mu se Dizdarević Meho,
Stade mu dobar u avliji dore,
On na njega priveza Gavrana,
Pa poside doru velikoga,
Iskoči ga na avlijska vrata,
Pa mu ništo oči utekoše,
Dogu viđa Đulić-bajraktara,
Gdje mu s' dobar kod avlije voda.
A Đulića kod njegaka nema.
On otišće sa Kotara doru,
Veš dan prođe, tavana noćca dođe,
Pa ga tavana noćca ufatila.
Sağe Meho u Kukaru kletu,
Svu noć Meho što je putovao,
Dok mu bio danak osvanuo,
Meho sağe Kninu kamenome.
Istom s' žarko pomolilo sunce,
A Meho se kuli pomolio,
Ugleda ga Zlate dizdareva,
Pa ispade u avliju bilu,
Dočeka ga u avliji biloj.
Kad dojah a Meho u avliju,
Salam dade, a oside doru,
S njega snimi Gavran-kapetana,
Priveza ga u avliji biloj.
On okrenu u ahar-odaju,
A divojka provağa dorata.
A dopade Đulić bajraktaru
I donese osičenu glavu,
Pa on veli Zlati u avliji:
„Vodaj moga velikog dogata,
Eto, draga, glave Gavranove!

Tebi laže Dizdarević Meho.”
A divojka puštala dorata,
A njegova ufati đogata,
Ode Đulić u ahar-odaju.
A dopade Musić bajraktaru,
Pred nju baci osičenu glavu:
„To je, draga, Gavranova glava!
Tebi laže Đulić bajraktaru,
Moga mrču vodaj velikoga!”
A divojka ufati mrkova.
Ode Musić u ahar-odaju.
A dopade Ogrošević Ale,
I on nosi osičenu glavu,
Pred divojku baci u avliji:
„Eto, draga, glave Gavranove!
Tebi laže Musić bajraktaru,
Moga vodaj velikog gavrana!”
A divojka ufati gavrana,
Ode Ale u ahar-odaju,
U odaji sili piti vino.
A dopade Tale Ličanine,
Nosi glavu starog Baturlije,
Baci glavu u avliji biloj,
Odside konja, Zlati govorio:
„Davor Zlate dizdar-Osmanage!
Sve ti lažu ličke nabodice,
To je glava Gavran-kapetana,
Moga vodaj velikog kulaša!”
Hoće Zlate, ufati kulaša,
Baš ni Tali ne bi zamirila!
Ode Tale u ahar-odaju.
A dopade Kozlić Osmanaga,
Nit on nosi osičene glave,
Nit on goni dila savezata,

Zastidi se kićene divojke.
Pa krajem nje proćera čilaša
I pričera Gavran-kapetanu,
Kod Gavrana oside čilaša,
Pa on veli Gavran-kapetanu:
„Pobratime, Gavran-kapetane!
Šta b’ mi mogo dati pregoriti.
Da ja tvoje sad oprostim ruke?”
Njemu Gavran veli kapetane:
„Ja bi t’ mogo dati pregoriti,
Pobro, trista pod muhurom kesa.”
Kozlice su nevirno pletivo,
Njemu Kozlić odrišio ruke.
Ufati doru dizdareva sina,
Ufati ga Kozlić Osmanaga,
Pa podmaće pod Gavrana doru,
Poklopi ga Baturlić Gavrane,
Za njeg baci Turkinju divojku,
Pobiže Gavran, odnese divojku!
A Kozlica u ahar uniğe,
Salam đade, oni otprimiše,
Njemu misto oni načiniše,
S njima stade rujno piti vino,
Njima veli Kozlić Osmanaga:
„Braćo moja, Udvinjani mladi!
Ja sam reko na našoj Krbavi,
Da je Zlate nevirna divojka.
Sad vidite, braćo, da j’ nevirna:
Odrišila je Gavran-kapetana.
Kad sam sišo na polje zeleno,
Ja pogledah sa čilaša svoga,
Ja ugledah Gavran-kapetana
Na doratu Dizdarević-Mehe,
A za njim se bili zasobica,

Vire mi, Zlate dizdar-Osmanage.
Ja za njime nametno čilaša,
Ujagmi mi Gavran u planinu;
Ja za njime pukoh iz pušaka,
Fajde nije od tiranja moga,
Bržeg konja od dorata nema,
Vire mi, braćo, u svoj našoj Lici.”
Kad to čuo Dizdarević Meho,
Meho ciknu kako zmija ljuta:
„Davor dore, desno krilo moje!
To li moja opadoše krila!
To mu ga je dodala Zlatija,
Ne b’ ga mogo Gavran ufatiti,
Jer se dorat ne da ufatiti
Nego samo jednoj ženskoj glavi,
Jer ga je moja naučila Ajka,
Hranila je i pojila doru
A za punih dvan’ est godina,
Što sam bio, braćo, u nevolji,
U tavnici bana zadarskoga.”
To on reče, na noge klisio,
Pa pišice u potiru ćaše,
Al ne dade dizdar Osmanaga:
„Stani, Meho, dizdar-Hasanage!
Ne ide se tako u potiru,
Hajmo, sine, u kulu kamenu!”
Odvede ga u kamenu kulu.
Friško dizdar sanduk otvorio,
Povadi mu katansko odilo,
Pa pred njega baci u odaji:
„De se, Meho, pod katansku spremi,
A ja odoh spremiti đogata.”
Ode dizdar niz kulu kamenu.
Dok se Meho spremi u odaji,

Pa on siğe u avliju bilu,
A dizdar mu izveo đogata,
Pod katansku spremio đogata,
Pa on veli dizdarevu sinu:
„Eto ata bržeg od dorata!”
Oko njeg prođe Dizdarević Meho,
Pa on veli dizdar-Osmanagi:
„E moj aga,- dizdar-Osmanaga!
Jest ti brži od dorata moga,
Al mu bahta doratova nejma.”
Pa poside velikog đogata,
Otišće ga pod Kukaru kletu,
A Ličani ate poklopiše,
Pa odoše na Udvinu bilu.
Meho momak pod Kukaru siğe.
U planinu uskoči đogata.
Dok taj Meho na Kotare siğe,
Veš mu vakat od jacije prođe,
Još ga tavana noćca ufatila,
On ne šćede Gavranovoj kuli,
Ven birtiji Luce krčmarice,
Pred birtiju u avliju doğe,
Na Lucu je hršum učinio:
„Brže ’vamo, Luce krčmarice!”
A ispade Luca krčmarica.
Njojzi veli Dizdarević Meho:
„Đogu vodi u kaštelu moga!”
Odvede ga Luce krčmarica,
Pa na jasje napušta đogata,
Povrati se, pa do Mehe doğe,
U svoju ga uvede odaju.
Ja kad side u odaji Meho,
Meho veli Luci krčmarici:
„Brže meni mezu i trmpezu!”

Njemu Luca mezu postavila:
S mora smokve i šećerli halve,
Žute tunje u medu varene,
A donese od tri lita vina,
Rožulina od sedam godina.
Jer je Meho ljuto zažednio,
Svu noć Meho što j' prepio vino.
Kad mu bio danak zabilio,
A po crkvah zvone udariše,
A čuju se šimšir-tamburini,
Katkad koja puška otrguje,
Meho veli Luci krčmarici:
„Davor Luce, naša krčmarice!
Al je radost, al žalost velika,
Kad se čuju zvone po crkvama,
Kad pucaju mali džehvedari?”
Njemu veli Luce krčmarica:
„Gospodine u mojoj birtiji!
Žalost nije, neg radost velika.
Ono s' ženi Baturlić Gavrane,
Jer je sinoć doveo divojku
Lipu Zlatu dizdar-Osmanage.
Eno Gavran provodi veselje,
Igra mu divno kolo u avliji.”
Tada Meho na noge skočio,
Pa se spremi u halvat-odaji:
„Brže mi, Luce, velikog đogata!
Da idem i ja na veselje sići
Biloj kuli Gavran-kapetana.”
Njemu Luce izvede đogata,
On poside đogu velikoga,
Luci baci žutu madžariju,
Pa otišće iz avlije đogu,
Upravi ga Gavranovoj kuli.

Kad on doğe do avlije bile,
Na avliji dva stoje soldata
Pod mušketi i pod bajuneti,
Njima Meho dobro jutro viknu,
Oni njemu jutro otprimiše,
Na kapiji pa se pokloniše:
„Da si zdravo, svital gospodine!”
On uskoči u avliju đogu,
Pa pogleda okom po avliji,
Po avliji tole posidale,
Vino piju kotarski serdari,
U avliji divno kolo skače,
A u kolu dvaest divojaka
I Jelica, sestra Gavranova,
Sve je kolo glavom natfatila,
A lipotom kolo začinila.
Kad pogleda po avliji Meho,
U avliju voda dovedena,
A nad vodom tepa načinita,
A na tepi prostrta prostirka.
Na njoj sidi Baturlić Gavrane,
Kod njeg sidi Cmiljanić Nikola,
Vino piju konda prolivaju,
Vino im toči Zlate dizdareva,
Donaliva ga suzom iz očiju,
A spominje Dizdarević-Mehu.
A kad viđa Dizdarević Meho,
On do tepe doskaka đogata,
Pa njimaka dobro jutro viknu,
Nikola mu jutro otprimio,
A Gavrane glavu podignuo,
Preko krila vrgo garabina,
Pa on veli dizdarevu sinu:
„Nit zdrav bio, nit se veselio,

Čuj Turčine, Dizdarević-Meho!
Jesi l' sašo mojoj biloj kuli,
Da povратиš dora velikoga
I Zlatiju dizdar-Osmanage?
Al ih danas povratiti ne ćeš."
Pa sa krila diže garabina,
Pa na Mehu pušku okrenuo,
Gavran pušci živu vatra dade,
A hitra se Zlatka prigodila,
Pa po pušci ošinu divojka,
U tom puče kratka garabina,
Dva sindžirli zrna doletiše,
Pa đogata u peču sfatiše,
Đogat ciknu, a zemlji posrnu,
A hitar se Meho prigodio,
Jer on skoči na tepu ledenu,
A sijnu mu golotrba ćorda,
Pa udari Gavran-kapetana,
A sa njega poletila glava,
A Nikola skoči u avliju.
Popade Meho za ruku divojku,
I on skoči sa tepe ledene,
Na njih Meho ljuto udario,
Meho skače kako jelin zvire,
A divojka kako košutica.
A zavika Cmiljanić Nikola:
„Vi soldati, kraljevi platnici!
Ne udrite, ven ufat'te živa!”
Kad Mehi ništo oči utekoše,
Pobigoše u kulu divojke,
Lipa Jele stala na kapiji.
Ja kad s' Mehom oči sastavila,
Na njeg mahnu rukama divojka,
Da on biži u kulu divojkam.

A poskaka Dizdarević Meho,
Pa ujagmi u kamenu kulu
I uvede Zlatku đizdarevu;
A Jelica vrata pritvorila,
Pa priteže čelikli maldane,
Iziđoše u halvat-odaju.
Meho side kod džama pendžera,
Ponese Jele mezu i trmpezu,
Ona veli dizdarevu sinu:
„Davori Meho, iza gore sunce!
Da ti znadeš, što 'va glava znade!
U nas ima kamena tavnica
A pod našom kulom od kamena,
U tavnici trideset sužanja,
Sve od Knina i kamena Hlivna.”
Meho momak na noge skočio:
„Brže, Jele, ključe od tavnice!”
A Jelica ključe ujagmila,
Pa spadoše do tavničkih vrata.
Otvoriše od tavnice vrata.
Ja kad Meho u tavnicu siğe,
Tu on nađe trideset sužanja.
Meho njima turski salam viknu,
Svi njemuka salam otprimiše,
A ispred njeg na noge skočiše,
On poznade Pandžić-Mehmedagu,
A poznade Hodžić-Huseina,
Hodžić-Husu sa Rakite bile,
Pa podiže sužnje nevoljnike.
Sa njih Jele gvožđe oborila,
Odvede ih Jele u odaju,
Meho osta kod prezida bila,
Kod prezida i dorata svoga,
Jer mu je dobar na jaslama dore.

Meho ga grli, među oči ljubi:
„Davori dore, desno krilo moje!
Tvoga bahta u hajvana nejma.”
Kod njeg putalj Gavran-kapetana.
Dobar gavran i dobar zelenko,
To su sva tri konja Gavranova.
Pa iziğe Meho u odaju,
Za gotovu mezu zasidoše,
Vino piju sužnji nevoljnici.
Jele drugu otvori odaju,
Nađe puset svakog sužnja Jele.
Pa im ga dade u svojoj odaji.
Pa još jednu otvori odaju,
Puna je puške duge iz begluka
I fišeka dosta samotata.
Unese Jele puške u odaju,
A fišeke baci u odaju,
Uz nju skače sve dvaest divojki.
Kad se sužnji napojiše vina,
Ispod kule butum pocrnilo
Od škrljaka i od telećaka.
Po Kotarih pucaju možari,
A čuše se zadarski topovi.
Turci sužnji puške pojagmiše.
Pa padoše kuli po mazgalih,
Pucaju im breše od očiju,
Oni brane kulu od kamena,
A divojke puške nabijaju,
Otiskoše od kamene kule,
Doklen more puška dometnuti.
Ne smiju se bliže prikučiti.
Sve se čude kotarski serdari:
„Bože mio, što bi ono bilo!
Jedan đavo u kulu uniğe,

A trijest ih puca sa mazgala!”
Taj dan prođe, tavana noćca dođe.
Oni svu noć što prepíše vino.
Kad im sutra bio dan osvanu,
Onda Meho na pendžer pogleda.
Kad li sašo bane Zadrane
I išćero velike topove,
Pa on viče Dizdarević-Mehu:
„O Turčine, Dizdarević-Meho,
Ti otvaraj od kamena kulu!
Svog dorata jaši velikoga,
A ti nosi Turkinju divojku,
Veš za tobom počernika nema,
Da ne uhrvam kule od kamena.”
A Meho mu veli sa pendžera:
„Ja je, bane, otvarati ne ću,
Pa ti radi, što je tebi drago!”
Ban okrenu velike topove,
Na drvenu čatmu podignu ih,
Drvenu mu čatmu obalio,
U srednjoj se Meho prigodio,
Ama je kleta šćemerita kula,
A svi sužnji pali po mazgalih,
Pa pucaju sa mazgala kletih,
Otiskuju od kamene kule.
Nek pucaju, koliko im drago!
Al čuju se banovi topovi
Podaleko na široku Liku,
A Mustajbeg rano podranio,
Pa on sidi u begluku svome,
Sve su kod njeg ličke nabodice.
A doğe mu dizdar Hasanaga,
Salam dade, begu govorio:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!

Što ti siđe Kninu kamenome
I odvede mog sina jedinog,
Uputi ga u ćesarovinu ?
Čuješ li, beže, bojnice lubarde,
Gdje pucaju na Kotarih kletih?
Ono puca sve na sina moga.
Ja je jesir, ja je poginuo.”
A Mustajbeg svoju diže glavu,
Pa on veli Đulić-bajraktaru:
„O Nuhane, moje dite drago!
Vi odoste na Kotar kameni,
A ja odoh na široku Liku,
Dede kazuj, što j’ od Mehe bilo!”
A sve muči Đulić bajraktaru.
Onda Tale svoju diže glavu:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Mi smo sišli na Kotar kameni,
Meho je svima munu ujagmio,
Ufatio Baturlić-Gavrana,
Pa ga stiro Kninu kamenome,
Svezao ga u halvat-avliji,
On otišo u ahar-odaju.
Mi smo redom, beže, sahodili
U avliju dizdar-Osmanage,
Svaki je snio osičenu glavu,
Pred divojku bacili u avliju,
Svaki je reko, da je Gavranova,
Mi otišli u ahar-odaju,
Pa zavrgli piće u odaji.
Najstrag dođe Kozlić-Osmanaga,
Pa namika u ahar uniğe,
Pa on nami kaže u aharu,
Da je srio Gavran-kapetana,
Gdje odjaha Mehina dorata

I odnese za sobom divojku,
Da ga je tiro, al ga stigo nije.
Vira je, beže, od sve Like glavo!
Sve to laže Kozlić Osmanaga.
Kozlica je nevirno pletivo,
On je odvezo Gavran-kapetana
I pod njega podmetnuo doru,
A za njega bacio divojku,
Pa je dao za gotove novce.”
A tu sidi Kozlić Osmanaga,
Na noge skoči Vrcić bajraktaru.
A sijnu mu pala u rukama,
Pa on veli Kozlić-Osmanagi:
„Kozlica, stani, nevirno pletivo!
Nikog više izdavati ne ćeš.”
Na noge skoči Lika Mustajbeže.
Pa poleti pred svog bajraktara:
„Stani, Ibro, vridan bajraktam!
Kozličinoj ne kidiši glavi!
Ima glava, ko se stara s time,
Bajraktaru, to je briga moja!”
Da ne bide Like Mustajbega,
Điti glava Kozlić-Osmanage.
Beže više Eminića svoga:
„Opali topa, moje dite drago,
Mog zelenka gradu na bedenu,
Nek se svija Lika i Krbava!”
Hoće Ale, opali zelenka.
Ode jeka po svoj butum Lici.
Dolićaju begu konjanici
Sve na viku begovu zelenku,
Taj dan vas dan savija se vojska.
Kad im treće jutro osvanulo.
Podiže ih Lika sa rudina,

Jer se je butum sila savijala,
Osam punih što ima hiljada,
Beg otišće na Kotar kameni.
Meho vavik u kamenoj kuli,
Vavik s' brani sa pendžera kleta,
Pucaju sužnji sa mazgala kuli,
A ban nije kulu od kamena,
Svu je srušio kamenu avliju,
A i kula s' bila iščošila,
Malim nije pala u avliju.
Kada Meho okom pogledao,
Kad li alaj leti niz Kotare,
Prid alajom s' jedan istrгнуo,
Karamana goni kosatoga,
To je glava Kozlid Huremaga,
Oko age četn'est sinova,
Za njim leti šezdeset Kozlica.
Aga trče, iz sve glave viče:
„Davori Meho dizdar-Hasanage!
Ti se ne boj bana zadarskoga,
Dok ti agu čuješ u životu.”
Dok je njega bane opazio,
Izmače se od kamene kule,
A poreda glije i parade.
Kad se aga blizo prekućio,
On oside karamana svoga.
Istom oni ate odjahaše,
Kad se opet alaj pomolio,
Prid alajom jedan na đogatu,
To je glava Pločanin Alaga,
Poredi mu Vlahinjić Alija,
Alu crljen bajrak poklopio,
Stoji mu zvrka papti od bajraka,
Za tim agom hiljadu konjika.

I taj alaj do tog age doğe,
Kod njegaka ate odjahaše.
A treći se alaj pomolio,
Pred alajom jedan na alatu,
Od Drniša Derviš kapetane,
Uz njega je trista konjanika,
Pa kod age ate odjahaše.
Kad se njima alaj pomolio,
Prid alajom jedan na sivulji,
Na sivulji suret-bedeviji,
To je glava mazul Alibeže,
Poredi mu dite Mehmedbeže
A na svome sivcu kosatome.
Taj Mehmedbeg od tog Alibega,
Sivac dobar od ote sivulje,
Roğaci su, izdavanja nejma,
I za njima hiljadu konjika.
Kad s' pomoli Lika Mustajbeže,
Oko bega sedam bajraktara,
A za begom butum pocrnilo,
Svu uzvio Liku i Krbavu,
I beg svoga oside goluba.
Kad su malo ate odmorili,
Oni dobre ate poklopiše,
Stade vika Like Mustajbega:
„Brže dovu, Omer-efendija,
Da brez dove ne ginu junaci!
Vidiš mojih čarkadžija mladih,
Kako su momci u sure stanuli,
Sve je stao jedan uz drugoga,
A pogleda jedan na drugoga,
Da ne b' koji munu ujagmio.”
Efendija dovu zaućio,
A ostali aminuju Turci.

Stade vika malog Radovana,
Viče pobru Talu Ličanina:
„Nami, pobro, dova ne tribuje!”
To on reče, pade po gavranu.
Ujagmi đogat Đulić-bajraktara,
Jer se je dobar na to naučio
Vavik dobar naprid udarati,
Prvi je sandžak Đulić-bajraktara,
Poredi mu Vlahinjić Alija:
„Stani, pobro, Đulić-bajraktaru!
Ne 'š mi danas mune ujagmiti.”
I ostali za nj'ma udariše.
Halaknuše, plaho udariše,
Dočekaše kraljevi platnici.
Dok ostali udariše Turci,
Bajraktari glije istrgaše,
Pa za Boga i za golu ćordu.
Ban pobiže Zadru kamenome.
Kad ostali viđaše serdari,
Gdje nije glave, nije ni uprave.
Pobigoše niz Kotare klete.
Bog pomože bega udvinjskoga,
Pa on pušta silu niz Kotare,
Porobiše kule i čardake,
Beg porobi obadva Kotara,
Porobio, vatrom popalio,
Pa se beže natrag povratio,
Pa on siğe Gavranovoj kuli,
A iziđe Dizdarević Meho,
Dolićaju ličke nabodice,
Daruje ih Dizdarević Meho,
Njima daje kićene divojke.
Dade Jelu Gavran-kapetana,
Pokloni je Hodžić-Huseinu

I pod njega podmače putalja;
Onda dade Pandžić-Mehmedagi
Dobra zečka Gavran-kapetana,
A dobre su ličke nabodice,
Jer sve sužnje oni podmiriše.
Pod svakog su konja podmaknuli,
Gavranovu kulu porobili.
Podiže se beg Mustajbeg Lika,
Pa otišće od kamene kule,
Okrenuše Kninu kamenome,
Pa ih tavana noćca ufatila.
Dok je sutra bio dan osvano.
Sađoš kuli dizdar-Osmanage.
Pa se beže tudi ustavio,
Pa dizdaru u odaju uğe
I uvede Zlatiju divojku,
Pred njeg beže pađe na kolina
Pa od age zaprosi divojku:
„Daj mi Zlatu po božijem putu.
Da oženim Dizdarević-Mehu.”
Dade je dizdar, ni riči ne reče,
Pa u kuli sigura divojku,
A u Mehe gotovi svatovi.
Svi mu sužnji poletili ruci:
„Meho brate, ka od jedne majke!
Što je našeg glavnog dugovanja?
De nam, brate, ti na polju kaži,
D s' staramo tvojim dugovanjem.
Kad si naske azad učinio.”
Njima veli Dizdarević Meho:
„Draga moja braćo i družino!
Lagahno je vaše dugovanje:
Hajte siğ'te do vode bunara,
Uzimajte abdest na bunaru,

Vi klanjajte svak po dva rećata,
Pa poklon'te roditelju mome,
A i mojoj ostariloj majci,
To je vaše glavno dugovanje,
Pa veš nije pare ni dinara.”
Hoće sužnji, teško dočekali,
Odoše oni do vode bunara,
Meho ode, odvede divojku.
Tad je begu sila zadobila,

Sve im beže pravo podilio.
A najbolje Mehi nadilio:
Lipu Zlatu dizdar-Osmanage.
Kada Meho na Udbinu siğe.
On nastavi činiti veselje,
Pa se lipom Zlatkom oženio.
Nikada je nije prikorio,
Što je za nju sablju krvavio.

